Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sammlung des Gouverneurs Arnold Gijsels van Lier - Cod. Karlsruhe 462 bis 500

Korrespondenz-, Tage-, Rechnungs- und Gerichtsbücher, sowie Berichte und Karten in Sachen der Holländischen Ostindischen Compagnie, besonders unter dem Gouvernement von Anthony Van Diemen und Gijsels van Lier

Copie Boek van Generaele Missiven en Instructien versonden naar verscheyde Quartieren gedurende 't Gouvernement van den E. Heer Gen. Anthonijo van Diemen. 22. Dec. 1635 - 21. Dec. 1637 - Cod. Karlsruhe 469

Diemen, Anthony

[S.l.], [17. Jahrh.]

urn:nbn:de:bsz:31-373038

A

Copie boeck,

VAN MISSIVE, EN
Instructien varsonden naar ver-
scheyde Quartieren oelyverende t' Gouverno
vanden E. Heer Gouverneur Generl.
Anthonijo van Diemen beginnen
Adij xxij Desember
Anno 1635 tot

Den xvij Maert Ao xvj c xxxvj

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

~~Durl. EE~~ Karlsruhe 469

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

G. R. HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

BLB BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

INSTRUCTIE VOOR Den Schipper ende Scheeps Raat des Schips de Leeuwinne Seylende van Batavia — Recht door naar Banda ——

Dewijle v.L. Seijlreet sijt, soo Zult ofs
morgen vrouchs naar gedaane Monsteringhe met de landtromdt
inden Naem des Heeren die v in Salvo geleyde onder zeijl gaen, uwen
Cours stellen omme Paulo Rakit ende boomkens Eylandt int noorden
te laaten, Ende houden de Javaense Custe int gesicht. Mits blyvende
omtrent twee mylen daar buyten op de diepte van thien a twaelff vadem
alsoo den vlacken ende Schadelycken houck Comende vande west wel te
looden zijn voorts wel uyt te siende nae den Steen die noorden van Tandangh
auwer leyt, omtrent drye mylen in Zee —

Het rechte vaerwater van Batavia naer de —
Bockeron ofte Engte van Salayer is te houden op Zes graden Zuyder —
brete omme int gesichte ende by Zuyden Carmon Java ende Lumbocq
te Zeylen nae de Brede Banck, gelegen omtrent derthien mylen
bewesten den houck van Tanakeka daar gemelte Banck passeeren sult
op acht, thien, veerthien, vadem wanneer wel sult dienen uyt te sien
naar de twee steenen voordesen een van onse Burgers Jonckie: opgebleven
ende verongeluckt is, Zijnde de Steenen gelegen op Ses gradem schaers
omtrent vyff mylen by oosten deselve banck —

Niet alleen naar dese Vaert naar alle andere —
ongelegentheden ende vuylen die daar omtrent veel zijn Zult doorgaens
naerstich uyt kycken om alle ongemack voor te Comen ——

Sijnde Boqueron ofte Engte van saleyer gepasseert
zynde Zult uwen Cours Recht door naar Banda neemen by Zuyden
Buton de toeobesses — S.t Mattheeus ende de droogte daar by gelegen.

Soo:

Soo onderwegen 't zy int gaan ofte keeren Comptte bejegenen, eenighe Mattarams Maccassaers Bantams ofte Boetons vaertuygh, Item Spanjaerden ende Portugeesen. Zult de selve alle voor vyanden aantasten ende trachten te vermeesteren de goederen onder Inventaris overnemen, t'volck in goede versaeckeringhe bewaaren ende t'vaartuygh dat niet dienstich is vernieten ofte verbranden, Echter sult u niet te zeer amuseeren int vervolgen van eenigh vyandt vaartuych, opdat uwe Reyse daar by niet en worde verachtert. —

Op uwe aancompste in Banda, Zult de nevensgaende missive aanden Gouverneur Cornelis Accolaÿ overleveren, ende zyn E. ordre voorts naercomen. —

Ghy Lieden zyt geprovideert voor 6 maenden ten behoeven van 60 Coppen maeckt dat alles wel ende naar behooren gemesnageert wort stelt goede ordre opt uyt geven van u drinckwateren opdat het strecken mach ende niet genottsaeckt wort d'een Plaets of d'andere aen te moeten doen tot verachteringe van dese uwe voyagie

Met dit schip de Lieuwinne gaan mede derwaarts 52 stux slaven doet op deselve behoorlyck letten ende by siecte ende andere ongevallen nae gelegentheyt tracteeren ende gedooght niet dat hun eenige overlast wart aangedaen —

Hout u Schip ende volck in goede ordre ende discipline weest goede voorgangers ende Comporteert u voorders in alles soo als gylieden voor ons in tyt ende wyle sult meenen te verantwoorden, hiermede wenschen u altesamen behouden ende voorspoedige Reyse —

Actum Int Casteel Batavia desen xxen desember A°. xvjc xxxv. —

Achtbaare voorsienighe seer discrete heere

V: E: Missive vanden xe Mayo xxvij Junio
ende 3e September zyn ons successive, den 30 Mayo p: tschip de beets
xiiij Julyo p: wapen van Hooren, ende Jongst den 14 october p:
tschip den Arendt benevens ingeladen Speceryen, Boecken facturen
Connoissementen, ende andere pampieren wel geworden uyt alle welcke
wy den standt ende gelegentheyt, van derwaarts over verstaan hebben —
waar op desen ten principaalen tot antwoordt ende tgeene v E wyder
te schryven hebben dienen sal, ende te geleyden dit schip de Leeuwin
daar mede V E voor aff toegesonden worden, 82 lasten Rys, uyt verschey
quartieren ontfangen, Item eenige vyvres ende ander nootwendicheyt,
by 't Generale voor Banda geeyst, alles volgens factura ende inge-
slooten Connoissement, monterende ter somme van f 35965:4:13 —
waar van V E: naar goeden ontfangh 't Comptoir Generaal sullt doen
Crediteeren, Ende Recommandeeren V E den Rys (tot ons nader ontsett)
soo veel te menageeren, ende te doen strecken, als mogelyck weert, om oft
geviele dat (buyten onse Expectatie) alsulcken abondanten toevoer
vande vremdelingen, ende subsidien met onse schepen van Jappan
Siam, ende Arracan &c: niet en bequame, als gecalculeert hebben
ende verwachtende zyn, V E quartieren buyten schaersicheyt mogen ghe-
houden werden. Doch wy vertrouwen, aan uwen Eysch van Rys, ten principale
dit Jaar weynich gebreecken, ende middelen hebben sullen, om die naar noot-
wendicheyt met de volgende bezendinge, te connen voldoen waar toe
V E (: buyten alle ongeluck:) hun wel verlaaten mogen —

Voor de Specerijen p. bovengemelte schepen
ontfangen, blyft v E Comptoir conform de gesonden facturen ont-
last, ende contrarie gedebyteert voor 1833½ Reael a 51 stuyvers
den Reael volgens v E wisselbryeven opt Generaal getrocken, welcke
alhier geaccepteert, ende doen betalen hebben. —
181. Sockels macis p: tschip de Beets
429: ditto met schip twapen van Hoorn ende
290: do met schip den arent tsamen —
900. Sockels macis, hebbe alle wel geconditionneert ontfangen, v E sullen daer

verte:

daar by vervolgen, dat alle de Sockels (Ist mogelyck) op een parich gevoucht gemarckt, ende dat deselue met een flap kan waters bevochtich worden, twelck (: gelz. UE. avyseert :) deselue voor het meeste verderff preserveeren zal.

53395 Catty Banda, gegarbuleerde nooten, met d° Beets, hebben alhier 1¼ pCento, laccagie gerendeert —
36205 Catty d°: gesz. twapen van hoorn 2¼ pCento ende
17080 catty d°: p.r tschip den arendt Ruym 4 pCento Item

18040 Catty Rompen, met gem.e Beets overgecomen 4 pCento
16510 Catty d°: met twapen van hoorn gesonden ruym 5¼ pCento ende
3600 catty d°: Jongst met den arent 2 pCento, onderricht gegeven alle — welcke laccagien verdraechlyk zyn ende hebben met deselue Scheepen den gesonden oly van macis, ende Nooten, oock wel ontfangen UE. sullen (tot onse naerder ordre) Continueeren met gelycke Quantiteyt jaerlyx te versorgen, eenige flos voorders met de naeste Besendinge zullen doen op soucken welcke UE. alsdan zullen toegesonden worden) —.

900 lb oly van Nooten in Couckens zullen UE. aldaar van gelz doen Parssen, ende ons met de Scheepen laaten Comen —

De negotie Boucken van UE. Comptoiren, zyn alhier — gerevideert, ende niet jegenstaande inde — selue, eenige cleyne abuysen (welcke wy presumeeren uyt het Copieeren te ontstaen) achterhaelt — hebben, vinden echter de selue ten principaalen te accordeeren over zulcx in getrocken, en met het Compt.r Generaal vereffent —

Het Nevensgaende Annotatien vanden visitateur, — zullen UE. beoogen, hoe Imperfect, de Soldie ofte Guarnisoen boecken in Banda gehouden, ende in geschreven zyn, waar by claerlyck aangewesen wort, de abuysen tusschen de maentlycxse verstreckte Comptanten ende Stoffen tot Cleedingen, aande Guarnisoenen ende negotie boucken gecommitteert, de welcke met gem.e Negotie Boecken in qualiteyt ende Quantiteyt, behooren t'accordeeren, doch hoe veel de selue, meest in alle Spetien verscheelen Comen UE. inde bovengem.e annotatien van maant tot maent uyt getrocken affneemen, inde maenden Maert ende April bedraecht het verstreckte, volgens de negotie boucken.

Afgeschreven £ 3980„15: 6: ende wert gelycke Somme van
£ 3980„15:6„ Inde Soldye Boucken verantwoort, Invoegen wel
de uytgetrocke Sommen, doch de Spetien in velen, niet en accordeeren
twelck impertinent is, Ende ons geen Cleyne Inditie van particulari-
teyten geeft. Weshalven V.E. deselve behoorlyck Zullen revideeren
ende Serieuselyck Inquireeren, vanwaar dese differenten, haaren oor-
spronck nemen Want wy verclaaren V. dat dese saacke anders niet
begrypen connen ofte een van beyden, ontrouwe ofte Particulieren
handelinge daar onder Speelen Welcke beyde volgens den inhout
vanden Articulbrieff. aan Comps: Dienaers Stricktelyck verboden
worden oversulcx wy V.E. expresselyck ordonneeren (als gesegt)
daarnaar te ondersoucken, ende den Schuldigen te Corrigeeren, als dat
behoort.—

Onse Heeren en Meesters Clagen by haar Ed: Jongxst
missiven over de Soldie boucken van Banda, allegeerende deselve te
cort, ende te weynich Specificatien, ofte verclaringen inde posten
vervatten, als V.E. uyt Copie vande nevensgaande Instructie, op het
houden vande Guarnisoen ende Soldia Boucken, Ingestelt connen
syen, naar welcker inhout V.E. van nu voortaan de meergem:
Boucken, Zullen doen Reguleeren, ende int byzunder letten, dat
geene ander Reeg:en op gemelte Boucken: (als vande Sulcke welcke
Comen te vertrecken,) geslooten gesaldeert ende afgeschreven werde
verstaande dat geen Persoonen Soo lange aan lant blyven haere
verdiende Maentgelden goet gedaan, Maar wel het geene aen
deselve op Reeg:en geavanceert word, Indebite, van Jaar tot Jaer
Sal voort, ende in Nieuwe Boucken gedragen worden Except, de
Sulcke welcke haar tyt geexpireert is, ende Echter vermits
nieuw verbandt In die Plaatse Continueeren derwelcker
verdiende gagien, tot dyen dato, In Credith van alsulcke Persoonen
tot laste vande Comp: moet afgeschreven haare loopende Reeg:en
geslooten, ende extracht uyt deselve verleendt werden, oft gebuurde
de Rekeninge genegen waaren over te maken, ende de Saldos vande

Comp.e wilden laaten ontfangen by alsulcke Extracten blycke, wat haar daar bij Competeerende is voor beslugt. UE: sullen de selve — Instructie wel examineeren, ende tvervolch van uwe Boecken — In alle Comptoiren dienvolgende richten. —

Off de Zes duysent Realen van Achten welcke UE by syne Memorie zyn eysschende, hebben UE geen Reeg.o te maken. alsoo wy overslagh gemaeckt hebben, dat Banda om geen Cappitaal tot Incoop van Speceryen zal benoodicht wesen, besonder wanneer de resteerende Comptanten wel gestreckt ende voor de Cleeden Rys — Vyvres ende andere gesondr Coopmanschappen, een goede Somma vant — geene voorgem: Speceryen, ende aen de Guarnisoenen Maentlycx uyt gelegt in getrocken wordt, daar voor UE bisonder Zorge te dragen met het naest volgende Schip Staet UE toe te comen voldoeninge vande — geeyschte hondert Realen Swaerte aan Goudt —

T' Is abuys dat UE: aldaar gerapporteert zy, den mas, soy alhier by openbaare venditie 80 R.a van d.r t'picol souden gehaelt ende nochmeer dat den Incooper de selve ptye voor 120 gelycke R.a wedersoude op geseth hebben, noyt en hebben ons dergelycke occasien — gepresenteert, maar wel dat C.e tye voor 40 Realen van achten — t' picol alhier aan seeckere Chyneesen genegotieert zynde de selve — (vermits den hoogen Prys) ons aan de handt gelaaten hebben, die daer naer voor 20 ende 15 R.a t'picol hebben moeten vercoopen, twelck hier oock den ordinarien Prys, ende Cours is, waar uyt UE wel sullen Connen afmeeten, desen handel geen Considerabele voordeelen voor de Comp.e geven zoude, wanneer de Cofti, tot soo hoogen Prys als uE — schryve, moesten Ingecocht werden, Echter zullen UE ondersteaan off de selve jegens 8 a 10 R.a t'picol can becomen werden, In welcken gevalle UE ons alsulcken partye, sult mogen toe seynden, als aldaar te becomen is, niet soo zeer op de jegenwoordige proffyten ziende, als wel om — Consumptie in onse Lynwaten ende doucken te bevorderen Batavia van alle Spesie van Coopmanschappen versien te houden maar voornamentlyk om de Maccassaren ende Javanen welcken desen handel tot nu alleen in haar gewelt behouden hebben, de selve te ontrecken —

van de Navigatie, op de Eylanden by Oosten Banda gelegen te doen desisteeren, haar, ende andere Indiaensche Negotianten herrewaarts te trecken, Successive desen staat, vermits haare frequentatie te verbeteren, ende d' Incompste te begrooten, waar uyt Consiquentelyck oock volgen conde, dat den afftreck vanden Massoy vermeerderen ende inden Prys Styggeren zoude, op welcke Consideratien (: gelyck wy geseght hebben) U E: ons wel goede stie mogen toesenden, Insonderheyt wanneer de bovengemelte maccassaren ende Javanen gelycke quantiteyt, welcke Jaarlycx uyt die landen plegen te vervoeren, affsteecken mosten, ofte wel dat sonde eenige te becomen met haar vaertuych te vertrecken gedwongen werden ende hebben U E te ondersoucken, offe de bovengeroerde Massoy, in zulcken abundantie is, dat beyde wy en zy, onse competentie uyt die landen becomen zouden, In sulcke gelegentheyt zoude ons dyen handel niet zoo waardich ende van minder Consideratie wesen, daer op U E te letten staat, van Neuren burgerye in Soorte tot procuire van d°: Massoy zyn Jegenwoordich onversien een kistgien voor de vaderlantsche Retour Scheepen om verversinge te Reuylen mede gegeven, gaet hier nevens U E receptie welcke Soorte best getrocken is zullen verwachten, ende naar gelegentht vande Consumptie, eysch uyt Nederlandt doen,

Die overgesonden Bandanesen zyn alhier wel aangecomen waar jegens met dit Schip U E 52 Mans Persoonen van Bengala, ende Mallabaren: toeseynden, die wy vertrouwe onsen Staat derrewaerts over trouwen ende metter tyt van haer emmers, Soo veel dienst, als vande vrevelmoedige Bandanesen, wanneer daar toe gehouden zyn, Zal getrocken werden, 't Is een verkeert verstant van onse borgers, Soo seer aan dese natie hangen alsoo emmers wel behooren te dencken, wat Inestimable Schaade den Staat aldaar, vermits het verloopen vande Slaven ende haare Conjuratien, van tyt tot tyt toegecomen is, ende hoe verscheyden van gemelte Burgers daar door verarmpt zyn derhalven zelffs behooren te Soliciteeren, om van desen ongerusten hoop ontslaagen te wesen, oversulcx wy alsnoch by onse vorrige gegeordonneerde Persisteren, om soo veel Bandaneesen herwaert over te seyden als buyten merckelycke verachteringe, vanden Staat aldaar geschieden can, wy zullen van deser Zyde sorge dragen ende ordre stellen, om u E: met soo veel goede Slaven te besorgen, als eenichsints doenlyck wert, tot dat Banda zyn becompste hebben zal, Een groot desaister Is ons onlangs toe gecomen dat seeckere Prinse Intvaerwater omtrent Malacca verovert, ende door den Commandeur Jacob Coper herrewaerts gesonden: Inde staet Palimban omgeseylt, daar In Ruym twee hondert dertich stucx goede Slaven ende Slavinnen verongeluckt ende verdroncken zyn, de welcke ons tott peupelatie van Batavia ende Banda noodiger souden gedient hebben, den Almogende wil dit ongeluck, met een Rycker Prinse versetten,

Dat u E: aldaar vier Corcorren gecocht, ende op de principaelste plaetsen verdeelt hebben houden noodich, ende wel gedaen om In tyden van nooth U E daar van te mogen dienen, onder tusschen blyven met U E van opinie de orangg: (vermits de lichticheyt en vaardich:) dagelyckx ongelyck meerder dienst connen doen, Echter houden de Ruympte van vaartuych aldaar zeer dienstich, om niet verlegen te vallen van hier hebben U E dit Jaar niet te verwachten als Timmerluyden, ende Spyckers (: achtervolgende U E Lyste) tot reparatie vanden ienen Boyer daar van U E sich dienen connen ende blyven wy genegen om U E met het Jongste deses mousons over Amboyna toe te senden twee bequame Jachten tot ontdeckinge ende op soeckinge vande Comertie oostwaerts —

Tot bevorderinge vande Cultivatie derwaerts Insonderheyt vande thuynen, ende vrucht gevende Boomen, behaecht ons wel, wy houden niet noodich eenige Considerable Plantagie van Noote Boomen geschiede, alsoo de vruchten welcke Jaerlyckx (door Godes segeninge) van Costy becomen sufficient syn de geheele werelt van Speceryen te vervullen, acht hebbende dat tegens de oude ende vervallen Boomen Ruym weder soo veel Jongen aengewonnen worden Insonderheyt wert U E belast ende gerecommandeert gen Nagelboomen onder V.E. Gouverno te laeten voortplanten waarom wy V.E. by desen ordonneeren, geen nagelen meer te ontfe op dat de Boomen verwilderen ende eyntlyck vergaan mogen alsoo de selve de Comp: Indyen voirt niet dienstich (veel min) — Proffytabel zyn. —

V.E. werden serieuselyck belast ende gerecommand: by onse voorJarige gegeven ordre, off de Compartitie van d'Engels in Banda te blyven, ende sich dyen volgende te gouverneeren — alsoo gem: onse vrinden alhier noch rechten Poulo Run voornemen te besoecken, tot welcke visitatie, haar Schip de paerl voorleden Saysoen uyt Maccasser (soo seggen) af gevierdicht hadde ende ter oorsaacken het verloop vant mousson de Reyse derwaerts niet en hadden connen winnen, soo haar de saecke Ernst is, conde wel geschieden, dit Jaar tydelycker Inde weer waaren, twelck wy te meer geloof geven, doordyen t'voorgem: Schip de Paerl voorleden maent van Bantam naer Jappara verseylt ende soo voorts de reyse naar Maccassar voorgenomen heeft, oversulcx niet vreempt wesen sonde In dies Quartieren vroigh verscheen, twelck V.E. diene voor advys om op zyn hoede te wesen. —

T'Placcaet welcke V.E. geconsipieert ende met de Compste der Engelsz aldaar voornemens waart te doen publiceeren houden ten dienst vande Generaale Comp: ende tot onderhoudinge van goede ordre In onsen Staat van Banda gantsch noodich, maer noch meer dat het selve volgens den Inhout behoorlyck naergecomen, ende Jegens de transgressiers, tot de peene (Int selve verbat:) geprosedeert worde, als dat behoort, waardoor wy met V.E. van gevoelen blyven, veele frauden, schadelycke Communicatie ende Correspondentie, staen wegh genomen te worden, derhalven V.E. ordonneeren, een waeckende oogh int syl te houden ende als vooren geseght, V.E. achtervolgens onsen voorigen gegeven Last te reguleren ommē die Natie de minste oorsaacke van naerclagen te geven, Echter dies Comp:e prœminentien aan d'eensyde met alle bescheydentheyt aen d'Ander Zyde, jegens haare Exhorbitante Proceduren ende Usurpatiēs naar het recht der Natueren (t'welck is) gewelt met macht te wederstaan, te bewaren, waar by voor alsnoch Persisteeren. Gem:e Engels hebben voorleden January, met onse Erfvyanden de Portugeesen een tracktaet van vrede Inde orientaelsche Quartieren gestipuleert waer uyt U E affneemen connen, wat voor gebuerluyden U E dese vrunden aldaar wesen souden, doch en hebben U E jegens haar, het minste gewach niet te doen, maer het selve (als van cleene Consideratien by ons wesende) Inden wint slaen, ende te verstaan geven, dat dese vreede ende nochmeer (wanneer het Godt belyeft) getroostet blyven ende dat ons daer mede de Couragie niet benoomen Zal werden, om onse quaetwillige etc.a In voorvallende gelegentheyt het hooft te bieden.,

U E voorstellinge om alle de forten in Banda met bequame water backen te voorsien, om in tyden van noot niet verlegen te wesen. Approberen wy alhier doch gemerckt wy van Clinckert ende Cement nu seer schaers versien zyn, connen U E achter volgens Zynen gedaanen eysch niet Provideeren, ontset uyt het Vaderlandt becominde Zullen U E ter tyd, nissens eenen Metselaer toe seynden, tot welcke gelegentheyt dese werken nootsaeckelyk Zullen dienen uyt gestelt, Interim om niet verlegen te wesen werden nu met de Leeuwin 46 middelmatige

De bevindinge vanden Predicant Jan Jansen naer de eylanden van Kay ende Aru hebben gaerne verstaan, den almogenden verleene yets goets, tot wasdom van't Ryck Christy ende verlichtinge der blinder heydenen met den Eersten van daar vernemen mogen

Domines Johannes Hemsteede heeft aan ons by particuliere Missive syne verlossinge gesolisiteert, ende gemerckt dit loopende Jaer (niet meer) als een predicant uyt het Vaderlandt ons toe gesonden is dienvolgende voor Banda geen zal comen gesonden worden, hebben goet gevonden U E aan te schryven, om gemelte dermstede onsent wegen dat noch een Jaar te continueeren heeft te meer alsoo verstaen aldaar eenighsints geconvaliseert ende voorige gesontheyt bekomen heeft, wy verlaaten ons dat hy het selve te gewilliger aennemen zal, ten aensien hem niet onbekent behoort te wesen dat zynen verbonden tyt, noch niet geexpireert is, —

Den standt der kercken derwaerts ende onderlinge vreede tusschen de polityquen ende kerckelycke persoonen, hebben met bisunder genoegen verstaen, Godt geve de selve lange bloeyen ende in liefden aanwassen mach —

Alsoo ons doorgaens wegen de sobere gelegentheyt van eenige burgers aldaar geclaeght ende gerapporteert wordt wordt, de selve niet machtich zyn haare oude schulden aen de Comp.e aff te leggen hadden voor desen ordre ende specialen last gegeven, datmen deseluyden, om de voldoeninge van haere achterheyt, niet te seer molest vallen, maar datmen op een goet gewas, ende als het selve ongevoelyck et aff steecken conden, yets in trecken ende van haare leverantie der specerye aff corten souden, twelck andermael by desen hebben willen renoveeren ende expresselyck ordonneeren datmen geen andere als de sulcke de welcke goede middelen hebben op afreeckeninge yets inhouden zal integendeel die het provenido van haare vruchten, tot onderhout van noode hebben mochten, verschoonen, ten waar in debauche ofte andere ongelegentheyt, het selve door brachten, In sulcken gevalle U E de Comp.e zullen doen preffereeren, als dat behoort —

Door d'Heer Gysels, zyn in Rade van India geexhibeert, verscheyde requesten, door eenige persoonen, om aen ons over te leveren, synne U E mede gegeven, waar op het volgende tot apostille aan haer gedecreteert wert, —

Disententie

De Sententie byden Raat in Banda ogen jegens Nicolaes Colff gewesen, Is alhier by den achtbaaren Raadt van Justitie geapprobeert, Sulcx dat op de gepresenteerde requesten van gem: Colff als Hille Janss Dr: syne huysvrouwe Inhoudende remissie vant bannissement voor gem: Colff voor alsnoch geene veranderinge hebben Comen doen,, Echter is de Saecke tot het vertreck van het Jonghste Schip naar Banda In staate gehouden waar by de onse nader Risolutie Sal aan geschreven worden —

Op het versouck van den Luytenant Jean Gateau om Captn: rantsoen te mogen trecken hebben niet Comen verstaen alsoo ordinarie de qualiteyten de tracktementen moeten volgen, In voegen, dat wy niet anders begrypen Comen dan dat luytenanten rantsoen van luytenanten Competeert, Sonder meer ende heeft een yder sich daar naer te Reguleeren, te meer wy ongenegen blyven om een Capts: in Banda over Guarnisoen te houden —

Cornelis vander Horst den welcken sich aldaar met eene inlantsche dochter, In den huwlycken staat begeven heeft versouckt om met de selue naer nederlant te keeren ende alsoo de Ed: Heeren Bewint hebberen ter vergaderinge vande 17 by haer E: Jonghste missive, ons geordonneert hebben, geen dier gelycke ingeboorne met haar scheepen te laaten over Comen, mogen van dese ordre niet wycken, over Sulcx gem: Horst aldaar ofte alhier Soo langen Sal moeten Blyven woonen tot dat daar toe naementlyck om met zyn Famillie naer t vaderlandt te keeren Speciale licentie vande voorgem: 17en geobtineert heeft.

Arnolt Leendertsz van Ternaten Swager vanden Luyt Joost borith was voorden ontfanck van syne Requeste alhier gerelaxeert ende uyt de kettingh ontslaagen twelck aan gem: Luytenandt tot antwoort dient —

Het delict vanden gewesen onder Barbier, Sjaert Jansen, light soo leelyck, ende vuyl dat het sich selven schaempt oversulcx op zyne gedaene Instantie, niet hebben Comen goet vinden hem van syn bannissement te ontslaen, maar zullen U E: derselven (tot onse naerder ordre) daar inne laeten Continueeren -

In Mayo voorleden hebben van hier naer het vaerwater ontrent mussambicque (om op de Caracquen welcke dit Jaer uyt Portugaal verwacht werden, ende aldaar ontrent Passeeren moeten te Cruysen) aff gesonden de Scheepen, utrecht, fredricq Heyndrick, t'wapen van Rotterdam, Bredam, ende Oudewater; Godt geve deselve bejegeninge, ende victorye op den vyandt becomen mogen, welcker succes dagelycx te gemoet zyen

Hier op zyn den 4en September, onder het Commando vanden E: Mauritius van ommeren, naer Persia, om den anderen naer verrichten Exploit, ontrent mosembuiqoo aldaer te rescontreeren gevolcht de Scheepen Amboyna, Vlissingen, t'hoff van hollandt, leeuwaerden ende sgravenhage, Item den 14: en 24en october daar aan volgende onder den President ottens, de Scheepen Breepaert ende veere de Jachten Souburgh, Cleyn Rotterdam, hooch Caspel ende Dolphyn omme den anderen inde Golff van persia ofte suratte te bejegenen, uyt welcke vloot, de Scheepen Amboyna fredrick heyndrick en sgravenhage geordonneert hebben te Retourneeren in te neemen ende daar mede naer de Cabo de bon Esperance te navigeeren, om aldaar de vaderlantse Scheepen welcke dit loopende Jaar derrewaerts vertrecken, te wachten, ende een Schip met de lynwaaten, voor de Zuyt voor aff herwaerts te senden, met welcke overige macht de Bhara van Goa besetten, ende de Cust van India infesteeren sullen, Godt geve wat goets, tot affbreuck vanden vyandt uytrechten mogen, —

Tot het

Uyt het vaderlandt zyn hier (Godt loff) dit loopende
Jaar wel en voorspoedich aangecomen, de Scheepen, Amboyna, [illegible]
'sGravenhage, Rarop, Aemilia, Vlissingen Rutthem 't hoff van hollandt
Mastricht leeuwaarden ende de Galiasse alle op 't nae Jaer, Item wesel
Nassauw ende hollandia den 2 May uyt geloopen zynde twaelff
Cappitaale Scheepen ende twee fluyten tsamen veerthien zeylen

Waer van om Po tout dese maent met Retouren naer
'tgem:e vaderlandt te keeren hier aangeleght worden de Scheepen
Amsterdam wesel, Hollandia Nassauw Mastricht twapen van
hoorn, ende by abundatie van ladinge oock tschip Amillia tsamen
seven Scheepen, waarmede d'Hr Generaal Brouwer geresolveert
is te vertrecken, den Almogenden wil dese, ende de Scheepen uyt Suratta
aande bouen gem:e Cabo by den anderen Brengen, ende zoo voorts met
haare Ryck:e ladinge geluckelyck int vaderlant, te laten overcomen amen.

Hier nevens Gaat onse Commissie waar by U E het
Gouvernement, vand Eylanden Banda gedeffereert wert, U E recom
manderende alle Industrye, neerstichheyt ende Crachten (In te spannen)
omme 't gem: Ampt tot dienst vant vaderlant ende welstandt vande
Vereenighde oostindesche Comp:e mitsgaders, tot vermeerderinghe van
uwe Eere ende Reputatie wel ende getrouwelyck gelyck wy U E toe
vertrouwende zyn te beleeden ende op dat onsen wille den volcken
bekent gemaeckt worde zullen U E de voorgemelde Commissie ter
Plaetse (waar sulckx behoort) doen publiceeren ende den Eedt van
getrouwicheyt van alle officieren en gemeen volck affneemen als
voor desen Ingebruyck geweest is

Onse stuckens behouden alhier nu zeer weynich
oversulcx U E Indese gelegentheyt geen comen toe zynden
wy hebben daar om naert vaderlant geschreeven, wanneer eenige
van daar becomen, zullen Banda mede gedachtich wesen

Soo wy.

Soo wy alhier bericht zyn, souden de Calcoenen in Banda veel aarden, ende merckelyck gemultipliceert wesen, al hier in tegendeel, zynd' onse (welcke onder eenige Burgers uytgedeelt hadden) verswympt, ende meest uytgestorven, oversulcx alsnu genootsaeckt werden, ons Capitaal, dat voorige Jaaren, naer Banda uytgestelt hebben, met den verloopen intrest van U E te procureeren (t'welck is, dat U E ons met d'eerste schepen (naer U E discretie) met soo veel Calcoenen gelieven te versien, dat U E quartieren (als voordesen geschiet is) andermaal met yets raers in toecommende participant mogen wesen. lettende dat nevens de hinnen, oock eenige haanen gesonden, ende aan d'overicheyt der scheepen ten hooghsten belast worden —

Jan Babtiste Salvedro, heeft in Raden van India geexhibeert seeckere requeste daar van hier nevens Copie gaet waarin vertoont, de proceduere in Banda jegens hem gehouden ende de sententie daarop gevolcht over welcke sententie sich verclaart beswaart te vinden, dierhalven versouckt voor den achtbaaren Raadt van Justitie alhier in appel mach ontfangen worden twelck alhoe wel den tyt verloopen is hem toegestaen wert behalve U E ordonneeren, dat tot verlichtinge van bovengem: Raet van Justitie, met d'eerste scheepen herwaerts over gesonden worden alle schriftuijren ende documenten tot den processe van gem: Salvedro behoorende ten eynde van Resumptie van de selve gem: sententie geapprobeert ofte wel gereformeert ende yder een recht inder billickheyt gewarden mach

Hier nevens gaet Extract uyt de Missive vande vergaderinge der 17e: waaruyt U E sien sullen wat ordre gem Heeren op het stuck, van het maken der testamenten in India en met wat declaratie verstaen, de selve testamenten ofte Codicillen sullen geampliert werden, t'welck wy U E hebben willen aenschryven ten eynde U E alle opper ende onder Coopluyden, Item.

Alle Publycque Persoonen In Banda resideerende ende tot het maken van testamenten &a. gequalificeert wesende Expresselyck ordonneeren dat in de selve Insereren, dat de testateurs aende heeren Bewinthebber ter Camren waer haare Gagien ofte middelen die wegh maken verdient zyn, hun gelieven als Executeurs van haare testamenten te laten gebruycken, op peene van privatie van haare respective officien die in gebreecken van deen sullen gebleven zyn in Conformite van boven gem.de Extract, —

Item seynden mede Extract uyt de Generaale boeck waaruyt V E: sien connen, wat partyen off ende aen ges.r zyn ende onder andere, dat V E: Comptoir gecrediteert wert, f 61:4: zynde 24 R.a van d.a: soo veel den fiscaal in Banda uyt de naergelaten middelen van Cornelis postuma Costy met den swaerden geëxecuteert, toegeleyt zyn, In Conformite vande resolutie over de selve saacke, by ons alhier genoomen V E: sullen gemelte vierentwintich Reaalen aende selve fiscaal Comptant laaten becomen. —

Vier off vyff bequame orangb.e die van Kay en Arouw Costy gebracht werden, sullen met d'eerste scheepen, die harwaerts gedepescheert werden verwachten, welverstaende van alsulcke grootte die de scheepen bequamelyk insetten ofte buyten boord overbrengen connen doch hoe grooter hoe beter, wat de selve costen moge V E: in factuere stellen en sullen V E: Comptoir nevens d'andere Retouren daar voor laaten Crediteeren,

Met dese Scheepen (niet sonder groote difficultyten) derwaerts te vertrecken toegestaen de burgers buycke Buyckjes ende Juriaen Coerten Item drye getroude huysgesinnen van Inlantsche Natie V E: blyve gerecommandeert ende belast van nu voortaen geenige Burgers, om met des Comp.s Scheepen over te vaaren, te licentieeren ten zynde, soo wel de Burgers hier als Costy bevorderen, haar eygen Scheepen te voeren, ende des Comp.s scheepen met haar gesleep niet en becommeren waarnae

V E: -

UE sich volcomentlz hebben te Reguleeren, uytgesondert Juriaen
Coertsen welckenderwaarts vertreckt om een parck te Coopen
naar tot zyn voorneemen aldaar sal gecomen wesen UE hem met des
Comp:es Scheepen weder harrewaarts laaten keeren, om zyn huysvrouwe
ende familie alsdan in Banda te brengen tenwaare aldaar gelegentht
van vrye Burgeren vaertuych presenteerde in welcken gevallen
UE hem aen de selve wysen zult.

Wy hebben niet willen versuymen UE te notificeeren
hoe schandelyck ende moordadich die van boeton gehandelt hebben
met onse Burgeren van het fluytschip Velsen ende het Jacht van
Sasker Jansen welcke fluyt aant Eylandt Wattamatobbo
gepericliteert wesende onder dexel vande goederen te helpen
salveeren hebben gem: Boutonders den Cap:ts daniel van vliett
ende zyn by hebbende volck verradelyck gemassacreert ende haere
middelen geroofft zulcx oock geschiet is, met het Jacht van voorn
gem: Sasker, die in boeton om water ende ververssinge aengeloop
wesende, het selve Jacht overrompelt, eenigh volck doot geslag
nevens d' huysvrouwe van meer gem: Sasker, noch seven persoon
gevanckelyck wech gevoert, opt Jacht van Cap:t vogel ende
des Comp:s Jacht batavia souden ongetwyffelt mede geatten-
teert hebben, ten waare vande Ternatanen (aldaer resideerende)
gewaerschout woerden, d' H:r Gysels, met den arent uyt amb:o
ende Banda keerende, ende van alle dese gepasseerde saecken
geen kennisse hebbende heeft aldaar aan landt gewaeght ende
mede geen cleyn perijckel geloopen, dienende voor exempel
aan anderx hoe sorgelyck het is, dat Capitaele officieren
haer te licht aen landt ondert gewelt vande trouwloose mooren
begeven UE sy derhalven verdacht geen van des Comp:s ofte
Burgeren scheepen boeton te laaten aanloopen, veel min pas-
poorten om aldaar te negotieeren te verleenen, om in geen meer
der diergelycke ongelucken te vervallen, toelaetende gelegent-
heyt sullen de Enorme Moord, ende Rouerye, met reputatie
vereyschen gerevengeert ende gestraft te werden. Echter zult
UE aan die vandaer herwaerts comende scheepen ordoneere

geven Plaetse van hostiliteyt te thoonen, ten waere eenige goede occasie hun voorviele, In welcken gevalle wel toe tasten, ende alles wat becomen doot slaan mogen —

Actum Batavia desen 22 Desember 1635 was onder tyckent.

V E zult met d'aencompst van 't schip de Leeuwinne in consideratie nemen off het selve om a dap aande Cust van Seram buyten verachteringhe te haalen ende om een tochte te doen conde geemployeert worden wy seggen buyten verachteringhe alsoo V E staet te maken hebbe dit schip met d'eerste retouren wegh herrewaerts te zeynden daar op wy dan oock Reeg.: maken zullen. —

Hendryck Brouwer.
Anto.: van Diemen
Phls Lucasz
Maerten ysbrantsz
A. Gysels.
Jan vander Burgh.

N.o 1, Missive aande Gouverneur Accolay
2, Commissie voor den selven
3, Instructie op 't houden vande boucken.
4, Extract uyt de missive vande vergaderinge der 17 opt maken der testamenten. —
5, Extract uyt de Resolutie vande h.r Generael wegens de saecke van postima.
6, Copie Requeste van babtista Salvedro
7, Annotatie over de differentien inde boucken vant Guarnisoen in Banda.
8, Extract uyt de gener.l Negotie boucken —
9, factuere
10, Cognossement
11, Inventaris vant Schip de Leeuwinne

Henrick Brouwer Gouverneur Generaal ende de Raeden van India over den staet der vereenichde Nederlanden in Orienten, allen den geenen die desen sullen sien off hooren lesen Salut doen te weten,

Alsoo zedert 't overlyden van E. Hr: Quiryn van Raemborch, gewesene vyce Gouverneur over der Comp.es forten ende Comptoiren midt den aancleven van dien inde Eylanden van Banda t'selve gouvernement op onse approbatie is beleet ende waergenoomen geworden by den gewesen opper Coopman aldaer Cornelis Accolay die ons inde directie van dien goet contentement gegeven heeft, soo ist dat wy dienvolgende in Rade van India goet gevonden ende gearresteert hebben den voorn. Accolay tot het voornoemde Gouvernement te Committeeren ende te authoriseeren gelyck wy hem daar toe Committeeren en authoriseeren mits desen, Begeerende daeromme dat gemelte accolay niet alleene als vyce Gouverneur over Comp.es forten Comptoiren Scheepen ende volckeren maer oock al directeur vanden handel ende Commertie in voorsz. Eylanden naer behooren sal worden erkent, gerespecteert ende gehoorsaempt, ende dat den selven accolay alles aldaar ten besten vande generaale Comp: dirigeeren ende waernemen, de verseeckeringe ende bewaringe van forten wel besorgen de gerechticheeden ende prarogative vanden staet der vereenigde Nederlanden in Banda wel conserveeren alle saecken soo te water als te lande den oorlogh ende handel Concerneerende met advys vanden Raat aldaer te derigeeren ende waerte doen neemen, recht inde Justitie soo int Crymineel als civyl te administreeren ende voorts ten meesten dienste van gem: Comp: besorgen sulcx als een goet opperhooft vyce Gouverneur ende directeur

toestaet ende Betraempt belasten ende beveelen derhaluen
aan alle bevelhebbers soo Commandeurs opper Cooplieden Capns:
ende Schippers mindere officieren als mede aan alle soldaten boots
gesellen, Item alle Burgeren ende Inlantsche onderdaenen in
Banda wesende, ende die naerdesen aldaer souden mogen verschyn
den voorn Cornelis Accolay voor haeren vyce Gouverneur
ende directeur, alvooren te erkennen respecteeren ende gehoorsaem
in vougen als oft wy daer selffs present waren alsoo wy sulcx
tot dienste ende welstandt vande Generaale Comp: alsoo be-
vonden te behooren —
Actum Batavia desen 6en xber Ao 1635

INSTRUCTIE voor de overhoofden vant schip Bueren, seylende van Batª: naer Amboyna.

Ter Aensien ul. seylreet Zyt, Soo sult op morgen vrough naar gedaene Monsteringe met de landtwint onder den naeme des heeren t' Zeyl gaen uwen Cours Stellen omme Poulo Rakit ende boomkens Eylandt int Noorden te laaten — ende houdende Javaense Custe int gesichte, mits blyvende ontrent twee mylen daar buyten op de deepten van thien a 12 vadem — alsoo den vlacken ende schadelycken houck Comende vande west wel te loopen Zyn, voorts wel uyt siende nae den Steen die noorden van Tandangh ouwer leyt, omtrent drye mylen in Zee. —

Het Richte vaerwater van Batavia naer de Bouqueron ofte engte van salayer is te houden op ses vadem Suyder breete omme int gesichte ende by Suyden Carunon Java ende Lumborg te seylen naer de breede Banck, gelegen omtrent derthien mylen by westen den houck van Tanakekan daer gem: banck passeeren sult op acht, thien ofte veerthien vaem wanneer wel sult dienen toe te sien naar de twee steenen daer voor desen een van onse burgers Joncken op gebleven ende verongeluckt is, Zynde de steenen gelegen op 6 vadem schaers omtrent vyff mijlen by oosten d' selve Banck —

Niet alleene naer dese maer naer alle andere ongelegentheden ende vuylen die daar ontrent veel zyn sult doorgaents neerstich uyt kycken om alle ongemack voor te Comen. —

Den Bouqueron ofte enghte van salayer gepasseert Zynde Zult uwen Cours stellen be Zuyden bouton.

zuidr. dicht langhs de oost Cust heenen om te myden de drooghten
vande toegeboessis van St. Matheus trachtende dan voort Bouro
int gesicht te loopen om by suyden off by noorden amblauw naert
Casteel Victoria te seylen alwaer ten ancker gecomen zynde
de ordre van onsen Vyce Gouverneur Deutecom zult hebben
naer te Comen, —

Soo V.E. onderweegen Compt te Bejegenen eenige
Spanjaerden Portugeesen ende haare adherenten vaertuygen
als daar zyn Matarammers Bantammers Boutonders ende
Maccassaren, als oock mede die sonder onse Passen vaaren, sult
alle d' selve voor vyanden aentasten ende trachten te vermeester
d' goederen onder behoorlycke Inventaris ordentelyck overneem
ende t' volck in goede verseeckeringe bewaaren t' vaertuych dat
U.E. mocht ondienstich zyn zult vernielen ende verbranden mits dat
uwe Reyse int vervolgen van d' selve geen verachteringhen
lyden, —

U.E. syt geprovideert ten behoeven van 50 Coppen
voor 10 maenden Maeckt dat alles wel gestiert ende gemenageert
wort,

Hout u schip ende volck in goede ordre ende disipline —
weest zidige voorgangers ende Comporteert u voorders den —
dienst vande generaale Compe: betreffende. Sulcx U.E. t' selve
voor ons wider met lyff verschynende sult meenen te verantwoord
Godt de heere verleene u behouden Reyse.
Actum int Casteel Bata: den xxix desembr
ao: 1635

Achtbare voorsienigh seer discreete Heere. -

V. E. Missiven vanden xxvijen April ende xixen September (a° p° Stantij) syn ons op den xxen May per t'schip Bueren ende den 7 october per t' Jacht Coutchyn, benevens de gehouden Journaalen, Caerten ende andere bescheyden, wel geworden, uyt alle welcken, mitsgaders de mondelinge relatien vognd' Hr. Artus Gysels, ende Anthonio vanden Heuvel, den stant ende t' gepasseerde in Amboyna hebben verstaen, waerop het naervolgende In antwoorde ende tot naerder beleyt vand' affaire derwaertsover aan V. E. dienen sal.

Wy hadden ons gewenster Succes wegen het Exploict op het fort Luceila beloofft als Godt betert) het welck tot besondere lasten, ende geen minder disreputatie voor onsen staet (vermits het slecht beleyt) uytgevallen is. In onse instructie wort V. E. uytdruckelyck geordonneert de Conquesten van het gem: fort door formele belegeringh besaninge beplantinge van geschut ende gebruyck der granaten te bevorderen, om te minder volck te spillen. Waarop V. E. met den anderen niet behoorlyck gelett maar op een swacke plaetse, aen den Stranden verre genouch vander handt u volck ende macht nedergeslaagen, ende zoovoorts met swaare wercken, des vyandts vest plaetse genadert, sonder te Considereeren, dat gemelte vyandt aan alle Canten te lande het geberghte open hebbende ende houdende secours ende assistentie toe comen conde, ende hoe V. E. zyn retrenchementen naerder haare fortificatie brachten hoe de selue nootsaeckelyk swacker ende machteloser werden mosten want de malayers aen het hangen, den Tarnataen bouen op den Cruyn vanden bergh gevestet, ende met groff geschut versien wesende, mosten buyten alle disputen volgen, dat ouer u leger (vermits het aenbrengen van u batteryen, met grooter voordeel domineeren ende schadelycke affbreuck doen conden, wy en roeren niet, dat door de onnoodige oft (om naerder te seggen) onnutte wercken, onse Soldaaten ende Boots volck aff geslooft, ende d'Amboynesche onderdaanen, met onverdraeghelz arbeyt beswaart, daar uyt gevolcht is, dat t'meerder gedeelte door Sieckte machteloos geworden ende grooten nomber (: tot ons besunder verdriet) gestorven zyn, Sonder dat oock gelet, ende noodige ordre gestelt zy, dat het volck van goet varsch drinck water naar eysch ende gelegentheyt mochten gedient werden, welcke voorsorge, deurgaens in een voorsichtich veltoverste verheysten gevonden te werden, Temeer alsoo wy berecht werden, distincte Insinuatien tot dien Eynden aen V.E. gedaen (als vooren geseght) daar op niet gevolcht, het selve voorby gegaen, Particuliere Recreatien ende gemack voor de goede sorge en wacht, preferentie gehadt hebben, deurgaents t'volck Brack ende vuyl water hebben moeten drincken, t'welck emmers een beclaechlycke saacke, ende by V.E. niet can verantwoordt warden off dit niet een groote oorsaecke vant verlies ende Sieckte van soo veel volck is, (welcke ons in dese gelegentheyt zoo noodich) ende waer door genootsaeckt zyn geweest, onverrichter Exploict met schande op te breecken, geeve V.E. in Consideratie, Wy hoorden zyn dagen vreemder beleyt dan dat men eenige loopgraven begrypt, ende doet graven de selve des nachts sonder behoorlycke besetten, ende doen bewaaren, onbedachtelyck verlaaten waar door den vyant occasie ingeruympt wert, die in te houden, ende om de selve des aenvolgenden daechs tot onsen dienst te gebruycken, met macht van wapenen weder hebben moeten ingenomen werden, als inde voorvallende actie waar den Capt Pieter Luycassz, nevens eenige andere clouck officieren ende Soldaaten, haar leven gelaeten hebben, Notoir gebleecken zy dese ende andere voorgevallen Saecken, geven ommers clare getuygenisse dat op het wel besorgen ende menagieren van u volck (naer gelegentheyt des tyts:) geen soodanigen beleyt geweest is, als tot de gewenste uyt compste van u Exploict wel noodich geweest waar, ondertusschen men met dese wercken aan te brengen doende is geweest heeftmen noch voorder veel onnutte schooten, met grof Canon en granaten soo uyt het schip bueren, als de Bateryen, op des vyants

vastichiden, maar by sonder op een Massyven Bergh gedaen, Jae
uyt alsulcke plaetsen, waar vandaen de Cogels op verre nae niet toelangen,
wy en roeren niet eenige Schade aan des vyants gelegentheid
doen Conden, met welcke (: niet alleene) groote parthy van des Compe &
Costelyck Bosscruyt buyten fatsoen geconsumeert, maar ongetwyffelt
den vyandt daar door merckelyck geencorrageert zy, tschynen deser
Excerssen des Constabels onervarentheyt tracht over den hals te dringhen
dooch wy Connen de selue anders, als de sulcke, welcke het generale
Commandement gehadt hebben Imputeeren, buyten welcker ordre
de gemelte Constabels, niet een eenigen Schoot en vermogen te schieten
die oock daar in soo omsichtich, en met een Besunder voordeel, sonder
op de Constapels, offe andere voorstellingen, meer als ordinare respecten
te dragen, verrysten geprocedeert te hebben, dat niet eenen Schoot by
manieren van spreecken) vruchteloos gedaen wert voornamentlyck
In soo danigen ongelegentheyt, dat den vyandt daar deur geen afbreuck
geschieden Conde, veel min d'onse geattenteert hebben, om op d'een
off op d'ander wercken, een assault Storm onder handt t'onderstaen onaengesien
voor het vertreck van d'h.r Gysels naer hier toe volcomentlyck
gearresteert was om op het onderste Dorp aan den houck een preuve
te doen, ende waart mogelyck het selue te bemachtigen (maar gelz
vooren geseyt) heeft men met onnoodige aprochen ende swarewercken
twee maenden ende dry dagen (: sonder eenigh avantagie) ende —
onder des vyants dominie, sich geamuseert laatende den selven —
het geheele landt open, ende alle gelegentheyden van advenuen, —
onbecommert, twelck uyt onse gedachten, veel min onse meeninge
noch te ordre geweest is. Maar ter Contrarye, dat men ter eerster aen
Compsten, aldaer met den vollen Raet souden delibereeren in wat
voegen men best meester van Lucilla souden mogen werden (y —
wyders te verstaan gevende ons advys te zyn) Dat men als voorsch
geseght gemelte forth, met formele belegeringe souden aentasten
Dat is te seggen rondsom besluyten, ende van andere by gelegen hooghte
met ons groff Canon, ende de granaten waar toe de mortieren expresselyck
mede gegeven waren Commandeeren op dat met de minste
bloetstortinge van ons volck, het seluen veroveren ende alsoo onse.

dessreyn'n erlangen mochten 't welck aldaar, wel contrarye van alleervarentheyt in oorloogen aangevangen is, want wat overhooft, die oyt neerderlantsche oorloogen heeft gesien, sal bestaan ofte aenvangen datmen sich onder des vyants dominie sal begeven, te approcheeren sonder die te approcheeren plaetse besloten te houden, als men syn volck op geen bloet bat wil brengen loffelycker haddet voor UE gesamentlk geweest, dat wanneer u het belegeren ondoenlk scheen, dese suffitiente macht, tot het destrueeren vande nagelboomen ('t welck doch het eenigh wit vande Compe is) geemployeert ware, Ende verclaare wyders, dat van UE persoon, meer dapperheyt kennisse ervarentheyt, ende beleyt in oorloge verwacht ende verhoopt hadden, Item dat u selven soo seer niet souwt hebben gespaert mitsgaders dat meerder sorge soudet gedraegen hebben, voor de soldaaten die u vertrouwt zyn geworden, naer ons exempel, alsoo noyt onse meeninge is geweest datmense soo licht op soude setten

Hoe langer wy op den standt in Amboyna speculeeren successive l' voorgevallen uyt die quartieren verneemen hoe wy ons vaster verseeckeren moeten, vandes Ternataens ende adherenten quaetwillicheyt tot onsen staet, directelyck strydende jegens de voordesen gedaene diensten aen gemelte Croone van Ternaten ende daarop gevolchde solempneele tractaten, ende gestipuleerde bundige contracten, uyt alle welcke claerlyck moet afgenomen worden, (niet alleene) het ongelyck 't welck ons vanden Cant gewrocht wert, maar dat den Quimelaha ofte stadthouder des Coninckx ende inhabitanten van Ceram met gewelt van wapenen trachten, ende oock dagelycx int werck stellen, ons de nagelen te ontrecken aande vreemdelingen uyt Maccasser te vercoopen, ende te leeveren, tot welcke trouloose bondtbreeckers, oock die van Hittoe (door des Quimelahas toedoen) gedebaucheert ende daar door en openbaare ruptuyre jegens onsen staat aengerecht hebben, welcke ontrouwe handelinge doorgaens soo op d'authoriteyt vanden Ternataenschen Coninck ende de beloofde doch noyt gevolchde redressen gesien hebbende, veeltyt onse gegeve ordre door de subalterne gouverneurs, sulcx niet verstaen ofte geexecuteert zyn als de nootwendicheyt vande saecke in effecte wel vereyschende was oversulcx andermaal goet gevonden hebben UE naecktelyck onse ordre ende intentie, te verstaan te geven, waar naer UE sich volcomentlk

Sonder eenige Exeptie (tot onsen naerderen speciaelen last) te
gouverneeren hebben, wij verclaarenden dat gedwongen worden
ende geresolveert zyn de voldoeninge vande Comptracten des Compes:
Recht, ende prerogatyven, door macht van wapenen tegens den
Tarnataenschen aenhangh vande Quimilahas Loehoe ende Leliatte
op Ceram te bewaaren, ende dat den almachtigen ons in dees
rechtmatige Saecke zyn behulp verleenen zal daar over wy U.E.
Expresselyck ordonneeren, noch op d'aenbiedingen, van naerder
Contractatien, leverantien van nagelen weeringe vande vreemde
lingen accomodatien vanden Coninck, off andere gefingueerde futiliteytes
soo vande Kimilahas affgesanten des Coninex Quitchil Seborij
ende abdul rachman ja alwaart den tarnataensen Coninck selffs
in persoon, soo dit Jaar inde Quartieren van amboyna (als niet gelooven)
verscheenen waar geenige de minste respecte te dragen, maar de selve
op het vigireuste den oorlogh aan te doen haere nagel ende andere
vrucht dragende Boomen uyt te Royen ende onvruchtbaar te maken
waar aan de Compe de meeste dienst, in dese gelegentheyt des tyts ge-
schiede alsoo d'Ed. Heeren onse principaelen verclaaren om geen
nagelen verlegen te zyn, wanneer maar bevordert ende besorght wort
dat de vreemdelingen deselve niet machtich ende door d'engelse ofte
Deenen &a. in Europa gevoert werden 'twelck U.E. eenichste oogwit
ende Maxime wesen moet, tot welcker Executie wy alsnu met dese
Jachten zyn seyndende Militaire en
Zeevarent volck, te samen Blancke Coppen, daar by gevoucht
389 persoonen welcke achtervolgende de Rolle aldaar in Guarnisoen
bliven Item 't volck dat op de Jachten mocha ende Starre (in dat
vaerwater cruysende) varen Mitsgaders de nederlantsche Borgerye
van gemelte Amboyna alle te samen gebracht, ende uyt de selve al
vooren de noodige besettingen vande fortien ende plaetsen besorght
wesende bevinden wy U.E. noch (een) soo suffisante, ende vigireuse
macht aldaar overich behouden zal waar mede U.E. int velt domineeren
ende onse speciale ordre 'twelck als geseght is, het destrueeren van alle
vrucht dragende Boomen, maer voornamentlyck de nagelboomen aende

Cust van

Cust van Ceram Erlangen ende met Godes hulpe uytrechten condt
Om, dan voorgemelte dessynen, met meeste voordeel op den vya+
uyt te voeren vinden naer ons oordeel:) noodich, dat V E op den ontfanck deser
sonder eenigh dilaÿ (Indien voordato niet geschiet waer:) alle onse amboynes
onderdaanen, lantsaten ende bontgenooten, doen beschryven, om op het
spoedichste met haar volck, ende Corcorren aan het Casteel victoria (ofte waer
V E: den rendevous bestellen mocht) te compareeren daar in V E alle de soldaten
Embarqueeren u in persoon daarmede op de vaert begeven ende aende noordt ofte
Zuydt Cust van Ceram den vyandt op alsulcke plaetse met de geheele macht
aanvallen daar V E oordeelen zult, de minste wederstandt te ontmoeten
echter met victorie den selven notabelen afbreuck doen cundt, om daar
door u volck ende soldaten te Incorrageeren ende u voordere exploict
met des te grooter voordeel uyt te wercken, latende u Eerste Exploict
wesen van Caybobo ofte wel assahoudy aenvangende alle dorpen aenden
strandt liggende te destrueeren, sonder eenige van haere versterckte plaetsen
ofte daar V E notabelen wederstandt te redoubteeren hebben aen te tasten
maar met vliegende tochten, de stranden aen te vallen, ende als gerepeteert
(niet alleene) haare gehuchten In d'asschen te leggen, maar in sonderheyt
alle haar vaertuych groot ende cleyn dat becomen condt te vernielen
verbranden ofte tot u eygen dienst mede te neemen, Mits welcke wy besluyten
d'Inwoonders (niet alleene:) vande stranden verbannen, maer, begelyck haere
Correspondentien, ofte dat eenige macht, waarmede V E Exploicten hinderlyck wesen mochten, t'zee brengen, Item om allen te voer, ende subsidien
van sagou visch &c.a van d'een plaetse tot d'ander af gesneeden, ende gepreveniert wesen zal wishalven V E Insonderheyt, het spolieeren van
haar vaertuych ernstich ordonneeren te bevorderen, wy leggen (niet alleene)
het vaertuych vande Inwoonders van Ceram, maar ist mogelyck ook
het vaertuych vande maccassaren ende vreemdelingen, doch soo het selve
niet als met verlies van veel volck zoude connen vermeestert werden
houden nutter naergelaaten als daar op yetz te attenteeren, verstaende
langx alle de stranden van Caybobo tot assahoudy incluys, hoewel noot
saeckelyck, met de geheele macht sal moeten geschieden ende zouden oock
niet vreempt wesen dat V E (naer verrechter saecken) aent landt van
Ceram ofte den houck van warnoela, een tour aande Eylande Manipo
ende keelangh nederyle deeden, omme van gelycke alle het vaertuych
op voorige Considerantien te vernielen sonder eenige van haar dorpen

ofte vastigheden aen te tasten, twelck U.E. oock dienen souwe om de vreese onder die van Ceram te verbreyden, op u wedercompste U gelaten off geresolueert waert Combello met gewelt aan te tasten doende op het selve eenige schooten met grofff geschut, ende swervende aldaar een a twee dagen over ende weder om het meeste volck vande Zuyt Zyde van Warnola, tot resistentie derwaerts te trecken. Wanneer U.E. sich nader maeckt met de gantsche macht, ende stillen trommel naer de Zuyt Zyde transporteeren de grootste nagelbossen aanvallen. ende daar niet afscheyden voor en aleer geheel gedestrueert ende onvruchtbaar gemaeckt zyn. —

Naer ons den Heere Gysels Refereert souden alle de nagelbossen van Caybobo tot Loehoe, Inde bocht van gem: Caybobo Except alleenich Locky ende oulangh geschilt en geruyneert wesen, Concludeerende oversulcx weynich boomen in dien oirt restaeren U.E. versoecke met de voordere uytroyinge voort te vaaren, opdat die streeck landts bedorven zynde U.E. geraden om gelycke destructie by oosten Loehoe, ende aende Noortwest Zyde vanden houck van Chiel tot Irangh incluys, op den uytsteeckenden houck van gem: Warnola) aan te vangen, ende uyt te rechten begeerende, doorgaens eenige gevangenen ofte overgecomen persoonen, tot guides gebruyckende omme door haar aanwysinge vande wegen. ende gelegentheyt der nagelbosschen kennisse hebbende, ende ter plaetsen gebracht zynde, met ernst de handen aan 't werck te slaen en als gesegt niet af te laten, voor en aleer (alles) ter neder geleyt, ende onvruchtbaar gemaeckt zy, sonder vaarlicht, ofte half verrichte saecke af te scheyden, gebruyckende liever (by manier van spreecken) vier als twee dagen, om twee principale Redenen, Eerstelyck opdat niet genootsaackt werden weder te keeren, ten anderen om ons volck niet subyt af te slooven, want tis seecker die wegen seer moeylyck, ende beswaarlyck te gebruycken zyn oversulcx wy van advys wesen souden, dat U.E. deurgaans zyne troupes in twee slyen verdeelden, ende sich daar aan niet en bonden, om een ofte twee nachten, naar gelegentheyt Inde bosschen over te blyven om het moeylyck op ende af clymmen, van 't volck te verhoeden, ende

dan weder met versch ende verquickt volck, des aenstaenden daeghs, neve
Saecke voorder te vervolgen, tot alles uyt geroyt zy: daar by te Comenis,
waarmede UE de generaale oostindische Compe:. In dese Conjuncture
soo notabelen, ende grooter dienst presteeren condt als de Sulcke welck
voor tyden goede potje Nagelen, de Selve toebrachten, by welcke middels
wy onfeylbaar houden het waere Redres, ende restablissement van
verloopen Saecken in de Quartieren van Ceram ende Amboyna, op
den Rechten voet gebracht, ende moet vercregen werden, oversulcx
wy UE: tselve wel hooghlyk hebben willen belasten, ende op t'alder
Serieuste recommandeeren op dat d'heeren onse principale eenmael
Contentement van dien t'ant toecoome, ende UE d'eere sich selven
toeeygenen mochte

Gelyck wy vooren aangeroert hebben, sullen UE noch
op Consideratien wegen leverantien van nagelen, presentatien van
weringe der vreemdelingen nochte op Intersessie eeniger afgesondene
vanden Coninck in Ternaten ja van zyne Mayts: selfs, sich niet
amuseeren laaten, maar haar Rondelyck verclaeren dat lange jaren
genoech met sulcke praetgiens geabuseert zyn dat nu volcomentlyk
geresolveert hebben, ende UE specialyck van ons daar toe gelast ende
geauthoriseert zyt de Compes recht met macht van wapenen jegens
dese trouloose bondt breeckers te bewaeren, alle de nagel ende vrucht
gevende boomen soo veel doenlyck te destrueeren, ende de ontrouwe Inwoonders
tot den Jongsten te vervolgen, ende te Ruyneeren, laet dit niet alleene
uwe alligatie maar oock uwe Maxime ende Executie wesen, ende soo
gem: Ternataensen Coninck, die van Ceram, met wapenen assisteerde
ofte hem die oock aantrock moet UE volgens trecht der natueren onder
vorige protestatie) geweldt met macht wederstaen, ende den
Ternataen emmers soo weynich, als die van Ceram verschoonen
stellende UE emmers de saecke soo naeckt, ende open dat op geen
aenbiedinge van haar nagel vruchten, veel min eenige andere redenen
Respecten te dragen hebben, wandt wy affirmeeren andermael dat
de nagelen de Compe niet noodich zyn wanneer die de ondercruypers
Comen ont houden werden, —

Bij

Wij zullen voor veel gedaen houwden, Soo V E: Connen te wege bringen datter geen vreemdelingen aende Cust van Ceram — Comen, alwaert sulcx dat op kelangh ofte manipo (tot nader ende — beter gelegentheyt) Ingelaten, ende getolloreert moesten werden, want wy worden seeckerlyck Bericht, opde principaele Qualen wegen t' vervoeren vande nagelen, uyt den Lichame van Ceram ende hiertoe toe gecomen zyn, de bovengem: Eylanden geringe quantiteyt Nagelen uyt leveren ende te veroorsaecken, oock te minder van haere Comoditeyt ende Cleeden benificieren zullen. In voegen dat soo wy de Stranden van Ceram Jegens der vreemdelingen aencompste, protegueeren Connen In corten tyt het redres, wegen het vervoeren vande nagelen hoopen te erlangen ende dat dese particuliere handelaers den lust om daer langer te Negotieeren, haest afsterven zal —

Laet dan dese twee voorgestelde Poincten, Namentlyck het destrueeren vande nagelende vruchtdragende Boomen. Item het verhinderen dat de vreemdelingen, geen haven Plaetsen op Ceram verkrygen V E voornaemste ooghmerck wesen, waer toe V E sullen dienen alles te Contribueeren, dat eenichsints by gebracht can werden wel verstaende, dat ~~alle~~ V E dese saecken, met goet ende omsichtich Beleyt dirigeeren. Ende naer V E met de Lant Raden van Amboyna den generaalen tocht verricht hebben, de soluygen naer haere plaetsen ende gelegentheyt weder te keeren Vrundelyck demitteeren, op dat door gedurigen op tochten, onse gem: onderdaenen, niet zulcx beswaert werden, dat daer door een affkeer, van onse Regeeringe op neemen Successive, onverwachte Schadelyke rupture in die Quartieren ons overvallen mochten, welcke in dese Conjuncture des tyts niet al te wel passen soude, Echter dienen V E den — landt Raat met eenige geringe authoriteyt In consideratie te geven gemerckt V E achtervolgende onse expresse ordre voornemens zyn, om, waert mogelyck, In dit saysoen, alle de nagelthuynen aende Cust van Ceram te vernielen, ofte met V E ten dienste vant landt, ende meerder ruste van onse goede ingesetene, niet begrypen konden, dat men de macht van Corcorren die wy bericht zyn, uyt 20 a dertich stx bestaende In twee Esquadres maent om Maent, nevens onse Jachten op den vyandt te Cruysen geordonneert werden, T welck vertrouwen by haer aengenomen, ende —

naer gecomen zal worden, ende om Indien alle occasien van Jalousien te previnieeren, houden noodich maar den gem: Esquadres verdeelt, om de eerste, ofte de tweede maent dienst te doen, geloot warde, daer by voegende dat alle de sulcke welcke buyten haere ordinare Esquadre, om met Corcorren Mahouls ofte orangbays op den vyandt particulier advantagie te haalen lustich wesen mochten, dat UE deselve met soldaten, Roers Cruyt &c.a naer gelegentheyt volgens haar versouck, Zult doen accommodeeren ende daer en bouen voor haer laeten genieten alsulcke goederen als vanden Quimelaha aen hangh: ofte de maccassaren veroveren mochten, verclarende alle de gevangen voor slaven, om die t' haaren proffyten te mogen verkoopen, ofte te behouden, Item voor yder hooft dat vechtender handt vande bouen geroerde vyanden becomen ende verthoonen, een praemium van twaelf realen van 8en, welcke voordeelen onse nederlantsche Soldaten ende bootsgesellen op Jachten Saloupen, ofte ander vaertuych vaerende, van gelycken naer rato Zal toegevoecht worden, Mits welcke wy vertrouwen UE meer voluntaris, om te gaien, ende om het vaerwater van Caybobo tot Assahoudy incluys te infesteeren, toe comen Zullen, als van noode hebben Zult

Naar wy uyt de Missiven vanden Coninck in Ternaten aen ons geschreven verstaen Soude gem: Coninck sich genegen ende vaerdich houden, om op onse naer Molucco te seynde macht hem in Persoon, naer de quartieren van amboyna te begeven, op de gepleechde ontrouwe handelinge van syne Stadthouders, ende onderdaanen op Seram alsulcke redressen te doen ende Exemplaire Straffen te statueeren, dat daar door die Landen in Ruste gerestabileert, ende wy volcomen Contentement wegen den fidele observancie vande Conptracten neemen souden, doch gemerckt als vooren geseght, de aenbiedingen vanden Ternataen ons suspect, langen tyden geabuseert, ende van veele goede desseynen (: tot verhoedinge vande excessen inde meer gemelte quartieren van Amboyna ende Seram voorgevallen wederhouden heeft commen ons wegens Zyne rechtmatige Intentie tot weghneeminge van alle onlusten met goets belooven, over sulcx te rade geworden zyn, deese als nu derwaerts te seynden macht, niet naer Ternaten maer UE toe te seynden; om achtervolgende onse gemelde ordre daermede (met Godts hulpe) ons recht te bewaaren, ende tot straffe Gegens de ontrouwe te dienen

Doch

Soo 't oft gebeurde, dat meer gemelte Ternataensen Coninck, buyten alle Expectatie, in de quartieren verscheenen waar, VE met loose ende geveynsde Moorsche Practiquen van accommodatien, Reconciliatien &ca. Item de limytscheydinge yders Jurisdictien in de gemelte quartieren Competeerende, trachte van onse dessaynen te divertieren, zullen VE den selven geen gehoor geven, maer met modestye ende op het fatsoenlyckste antwoorden, dat VE niet gequalificeert zyt omme met den selven in eenige onderhandelinge te comen, dat wy lange iaeren de redressen van de verloopen saecken by authoriteyt van zyne Mas:t verwacht, doch tot nu daer op niet gevolcht, maer van quaet tot erger verloopen is, Oversulcx alsnu volcomentlyck geresolveert hebben ons recht tegens de quaetwillige van Ceram met Macht van wapenen te bewaaren, ende tot den uyterste te vervolgen, vrundelyk versoeckende, dat zyne Mas:t sich der saacke soo op Ceram als opt landt van Hittoe, niet wilde aanneemen opdat te dier oorsaacke, geen voordere onlusten tusschen soo ouden vrunden ende bontgenooten resulteeren mochten, want VE moeten rondelyck tegens de Ternataensche usurpatie sustineeren, den selven Coninck int minste geen souverainiteyt opt landt van Hittoe competeert, maar dat het selve uyt cracht van onse Conqueste in den iaare 1605 aan den Nederlantschen Staet volcomentlyck gedevolveert is, als by naerdere handelinge van de hooffden van Hittoe ende haare gevolchde diensten aen gem: Staat gepresteert naerder bewesen, ende geconfirmeert can werden, over sulcx dat VE ooch wel gewenscht hadden, dat sich den Quimilaha Lochoe in desen rechtmatiger gedragen ende onse onderdaenen van Hittoe tot het vervoeren der nagelen, als die van Ceram niet gedebaucheert, successyve tot rebellie verruckt hadden, Doch dat tyt, ende gelegentheyt de trouwloose, haren verdienden loon, wel toe brengen zullen, Tegens dese sustenue, achten wel veele redenen bybringen mochten doch moeten VE in geen Conferentie met de selve comen, Om sich niet te vergaepen, maer als vooren allegeeren VE tot eenige onderhandelinge niet gelast zyt, maer dat zyne Mas:t deen aengaende, sich aen den Gouverneur Generael ende Raden van India, In Batavia addresseeren moste ende daer mede de discoursen aff breecken Bisonder lettende dat gemelten Coninck met die van Hittoe, niet eenige nieuwe onderhandelingen by der handt neemen, veel min aen den selven eenigen tribuyt gecontribueert worde, want dese saecke wy wat verre siet, 't welck U E by minnelycke insinuatien omtrent Zyne Maj.t ende by publycke interdictie jegens die van Hittoe prevenieeren moet, onder expresse protestatien dat jegens de sulcke welcke daar in excederen u Recht open houden, ende met gelegentheyt resentieren sult, voornamentlyck verhuysschen die behoeftige Tarnataanen, welcke onder tytel van afgesanten in de quartieren van Amboyna ende Ceram verschynen gesupporteert, ende van den bodem van Hittoe gehouden, want anders niet als haaren Blauwen sack gevult zynde doorgaen, ende voor ons veele onlusten naerlaaten daerop U E bisunder acht te neemen hebben, ende de dorpen welcke de sulcke admitteeren op de hooghste indignatie 't selve districtelyck te verbieden waer mede U E veel onrusten uyt die landen weeren sal.

Onse saaken aent landt van Ceram in dier voegen aengevangen, ende met alle vigeur d' inwoonderen den oorlogh wesende gehouden buyten alle disputen ofte 't sal die van Hittoe int generaal, ende int bysonder de obstinaate gerebelleerde van Cappala Kwawany Leavely en adherenten, doen omsien, ende om middelen van reconsiliatien doen dincken, voornamentlyck soo de vreemdelingen d' aencompste op Ceram ontseyt, ende dat het ruyneeren vande nagel ende andere vruchtdragende boomen achtervolgende onse ordre, ende ernstige meyninge behoorlyck geexecuteert ende uytgerecht wordt, 't welck haer ongetwyffelt buyten posture stellen hun wegen haare trouwloosheyt overtuycht vindende, ook dier gelycke destructie te meriteeren selfs toe eygenen zullen, voor welcke uytroyinge van haare boomen ongetwyffelt zynde haare eenich sustent, seer vreesen considereerende deselue op eenen bodem, ons niet ontstaen connen, waerdoor in d' uyterste extremiteyt, ende armoede comen geworpen worden —

Om niet te veel wercx te gelyck over hoop te haalen connen voor alsnoch geen specialle ordre geeven om die van Hittoe te gelyck den oorlogh aan te doen voor en al eer aen de Cust van Ceram de nagel

Boomen geruyneert ende de vreemdelingen buyten hoope van nagel Retour gebracht hebben, twelck wy vermoeden, als vooren gemelt wel groote veranderinghe, ende geruftheyt, opt landt van hittoe veroorsaacken conde, Echter hebben geresolueert Invoegen dat selue aen Tamahuttou missin oock aan geseght is, op d'aencompste van onsen macht aldaar aan die van hittoe Int generaal Rondelyck te doen Insinueeren dat alle de sulcke welcke gevlucht, haar int gebergte, op versterckte Plaatsen begeven mochten hebben, op seeckeren gestelden tyt (by UE. daar toe te ramen) hun in haar voorige plaetsen, ofte dorpen, zullen laaten vinden by Poene, als rebellen, ende openbaare vyanden vanden Prinse in Hollandt verclaert, ende gereputeert te worden, dien volgende de sulcke welcke in gebreecken blyven den oorlogh aen te seggen, ten uytersten te vervolgen, haere nagel bosschen andere plantagiën ende vaertuych te ruyneeren, &c.a als UE. het selue oock opt strictste bevelen, In recommandatien te hebben, ende uyt te voeren (voor eerst Jegens eenige weynige vande alder quaetwillichste, tot een waarschouwinge van alle de andere, Ende dat voor soo veell als buyten verachteringe van onse dessynen op Seram geschieden Can, alsoo wy verstaen ende oock onse Ernstige meeninge is, geensints onse macht te verdeelen maar naer verrechter saacken, ende gewenste succes op meergem: Ceram, de selue wyder ende tegen de sulcke te gebruycken waar den meesten dienst doen ende ruste voort Landt bevoirderen connen, bemier wy goet gevonden hebben dese macht een Jaar aldaar te laaten overblyven, welcke troupen ende Exploicten (waar die offrecteren mocht) den gouverneur in Persoon, geduerich by woonen, ende met aensienlyckheyt (ter plaetsen daar sulcx vereyst) met advys vanden Raet Employeeren zal

Niet tegenstaende de twee factien Namentlyck gueydynde vrienden, ende openbaare Rebellen ons op landt van hittoe, behooren subject te wesen, ten aensien dat d'eene d'ander parthye aan hout, om als middelaer In tyden van nooth te mogen gebruycken off wel van eenich onser dessynen aande Rebelsuchtige kennisse, ende advertissement te geven, Ende connen voor alsnoch geen ander expedient, tot weeringhe van dit Quaet

Bedrucken, Echter om alles by te leggen dat practicabel zy, hebben —
goet geacht, aen tamma hittoumissin te verleenen onse opene brieven waer
by den selven Naer den Coninck van Mamalo als generaal hooft over —
Hittoe ende alle omleggende Dorpen mitsg.s synen broeder Hatib Calbouw
als Capt. Lauwt admiraal over alle het vaertuych van Hittoe gekent
gestelt ende geauthoriseert hebben, verhoopende door haare getrouwicheyt
soo ons alhier van desselffs Soonen geraporteert wert alle misverstanden
en verloopen Saecken geaccommodeert ende te recht gebracht zullen
worden oversulcx U.E. Ordonneeren de selve daar voor te respecteeren
by de dorpen te doen invoeren ende de helpende handt te bieden voor soo
als by dese haare belofte getrouwicheyt persevereren —

Gemelte Tamma huttoemissin, heeft aan ons alhier om de relaxatie
van Caequy aly (gewesen Capt. hittoe) ernstich gesolisiteert, gelyk den —
selven Hittoe, by onse missive aan ons gesonden van gelycken doet, daer in
wy, om gewichtige Consideratien, niet hebben Connen Consenteeren —
maar het selve affgeslaagen In voegen dat wy geresolveert hebben
U.E. aan te schryven, en expresselycken te belasten, dat U.E. gemelte
Caequy aly, met d'eerste Scheepen herrewaerts aen (als gevangen —
zult seynden om zyne saecken voor ons te verantwoorden (alhoe wel —
liever gesien, ende oock wettelycker gewest waer, den Gouverneur en
den Raadt In Amboyna, hem aly, over desselffs aengerechte Conspiratie
begaene Moorderye aan d'onse Correspondentie met den Quimelaha —
ende Coninck in maccasser t'vervoeren vande nagelen, tegens d'in-
hout vande Contracten, volgens eygen Confessie den selven te rechte
gestelt ende Exemplairelyck gestraft hadde, gelyck dat behoort —
Wy houden voor vast, dat zyne dyge orangq.s mede leden van hittoes —
Regeeringe, den selven doot schuldich zouden geoordeelt hebben, —
besunder wanneer nevens zyne eygen bekentenisse de Jongste gemaecte
tractaten geleyt, ende by gebracht waaren, doch naerdemael daer
in niet anders geprocedeert is, moeten de voordere uytcompsten aen
tyt differeeren, Echter zullen U.E.: den selven (als geseyt) met alle
Civiliteyt, harrewaart over laten Comen ende t'selve geensints naer
laaten sonder hem door dreygement te altereeren, Maar in gevalle

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Incelineeren mochte, eenige zyner vrouwen kinderen ofte slaven mede te neemen, Sult hem 't selve mogen toestaen ende naer gelegentheyt inde Scheepen doen accomodeeren alvooren hem aenmanende dat de oude schulden finalyck doet aft betaalen. op dat de selve, syne saecken alhier niet beswaaren mochten. –

Int apprehendeeren van gem: Capt. Huttoe en is mede niet naer behooren, maar seer onbedachtelyck ende buyten alle fatsoen geprosedeert. Wy en connen niet begrypen, op wat Consideratie (naer dat gem: alg. ende principaale orangg. van Huttoe, aen des Gouverneurs Corcorren genoechsaem in ons gewelt waeren, men noch voorder hostiliteyt tegens het gemeen volck op Huttos Corcorre gepleecht heeft, gemerckt doch onse meeninge niet geweest is om In algemeyne oorlogh tegens die van Huttoe te comen, maar inde Orangg: straffe tot exempel, aant vulgair te statueeren, Soo Impertinent men in desen geweest is gaet men voort Mishandels den gemelte Huttoe doet hem betasten, ende alles wat by hem gevonden wert afneemen, met welcke Juweelen hun eenige onser principale officieren begroot hebben ende noch wyder op Huttoe comende, Sendt men eenige Soldaten, naer het huys van gemelte Huttoe laet het selve plunderen ende de goederen aande Soldaaten ten roof gegeven, Wie hoorden zyndagen vreemder prosedeeren, dat men een persoon aan wien de Comp: de Comp: soo merckelycken somme ten achteren is zyne goederen tot een proye vant gemeen volck Exponeere, Dit in vermaane niet om U E. eenige schult wegens dese Impertinentien te Imputeeren, maar eenelyck tot een exempel om In voorvallende saecken U E. te dienen voor instructie ende U E. met meerder omsichticheyt te gouverneeren,

Dat den voorgem: Capt. Huttou van d'een naer d'andere plaetse als gevangenen om gevoert is ende past oock gants niet — wat verrecht men anders als dat men desen desperaten hoope ende occasie schynt toe gelaaten te hebben om de wachten te comen Corrumperen, ende alsoo in d'een ofte d'ander gelegentheyt uyt d'sterkte breecken, ende wegh te geraaken, als gebleecken is wanneer den selven sich uyt het Jacht Mocha. begeven ende aent landt soude gesalveert hebben, Ten waare de wackerheyt vanden schipper geweest, die hem int swemmen te vlouck synde weder by den halss gecregen heeft, dit behoort V E: ende den Raet emmers genouch voor een exempel gedient te hebben, ende datmen andermaal op het versouck vand' orangges: van Huttoe niet behoorden te consenteeren hem aly onder pretext van zyne schulden in te manen, ende de Compe: daar mede te voldoen op Huttoe gevangen te houden — Gelooft, dat het Inmanen van schulden niet en is, maer dat hem geerne op Huttoe byder handt hebben souden, om occasie van te vluchten ende te ontcomen, waarte neemen, Godt verhoede, dat met assistentie vanden Quimelaha — niet en attenteeren, gewelddiger handt, den selven uyt onse logie te — verlossen twelck niet als met merckelycke bloetstortinge geschieden can — ende wat voor een instrument desen aly in dergelycken occasie voor onsen staet wesen souden geven alle verstandige te bedencken, dienvolgende oft niet noodiger waer, desen Ps Soon aan het Casteel als gevangenen bewaert worde, daar alsulcke peryckelen ende aanvallen niet te vreesen zyn, — Wy verclaaren V E dat dese resolutie ons ten hooghsten mishaeght, waar om wy U expresselyck ordonneeren, den selven op den ontfanck deser aent Casteel in bewaringe te houden, ende naer gelegentheyt te doen tracteeren ter tyt als gesight met onse eerste schip ofte scheepen herrewaerts over gebracht werden zal, in welcker Compe: Sanmorlistie oock mede seynde zult, —

Vreempt is ons voorgecomen dat d' Heer Gysels ende v Enoch Rouendyen, yder een gouwden kettingh van meergem: Aly, aengenomen hebben, ende noch meer dat V E wegen het aennemen der selver in syne Missive gantsch geen mentie doet, V E hadden behooren te begrypen — dat d' acceptatien van dergelycke juweelen voor ons suspect gehouden ende by andere als corruptie, conden naar geduydet werden, van civile naer cryminel s heeren gevangenen, geen dispositie van eygen middelen competeerden, oversulcx oock behoorde (tot uwer ontlastinge) gewogen den opperkoopman vande Negotie overgelevert om op cortinge van zyne schulden aende Compe: aff geschreven te werden, off dat 't twelck noch liever gesien hadden, den ontfangh geschiet waare met expresse verclaringe dat hem Huttoe de waerde der selver zoude gedyen tot verminderinge van syne schult, daar mede V E eere souden hebben behaelt daar nu hier van niet als reproche hebben Cundt Gemeten Gysels

* Heeft op zyne aencompste ons den selven verthoont die voor de Comp:e aen
genoomen ende hierop affreeckeninge van Cacquialy schult in credit
van Amboyna zal aff geschreven werden, Gelyck wy U E ordonneeren
dat den voorgem: gouden kettingh (: by U E aldaar behouden) van
gelycken met den eersten herrewaarts gesonden wirt, om daarmede
(als boven) te doen handelen,

E' heeft ons ten hoogsten bedroeft te moeten hooren, de groote
quantiteyt nagelen, die de vreemdelingen uyt de quartieren van amb: en
Seram voorsz: gevoert hebben, onder welcke partyen (: naar wy berecht werd)
die van hittoe (in sonderheyt die van Capla wawany en Tical woel) de
meeste part souden vervoert hebben, Ja noch meerder dat onder d'oogen van
den Coopman ~~op~~ Hittoe resideerende, over tachtich stx Champans van
loehoe, lissidy, Combello, In eene maent de stranden van hittoe aen
gecomen, ongetwyffelt alle volladen met nagelen weder vertrocken —
zyn twelck emmers onverdraechlyck valt, de vruchten de welcke den
staet vande Comp: soo veel bloet ende middelen gecost hebben, ende haer —
(alleene) uyt crachten vande comptracten eygen zyn, door trouwloosheyt
vanden ternataenschen aanhangh, met gewelt onthouden ende aende vreem,
delingen geleevert werden,, deurgaens is onse Maxime geweest ende hebb
daar toe alvooren, Expresse ordre, aende Gouverneurs in de quartieren
van tyt tot tyt gegeven, om by alle doenlycke middelen, het vervoeren
vande nagelen te verhinderen, doch tschynt daar op (tot ons besunder —
verdriet) geen soodanigh regard genomen is, als wy het selve wel —
ernstich gerecommandeert hebben, In voegen dat hun deselve, meer
met noodtloose tochten te doen amuseeren ende t'vervoeren vande —
Nagelen (waarom het doch alles te doen is) over thooft zien indien
onse macht onder den Gouverneur vanden hewel 't voorleden Jaer
tot besettinge vande stranden van hittoe geemployeert was, hy soude
ongetwyffelt daar met het vervoeren van soo notabiles partyen nagles
van onsen Boden wel hebben connen verhoeden, welcke naerlachten
de Comp:e weynich solaes toe brenghen, maar inferreeren deselve eenighs
om U E te duiden als een peryckel waar uyt U E affneemen connen hoe
veel de Comp:e aende weeringe, wegen het vervoeren der nagelen gelegen
is, oft niet alle Industrye aen gewent ende crachten vereyschten inge„
spannen, om de vreemdelingen buyten te sluyten, twelck wy U E —

ten derde male, ende soolust als U E. syn eygen eer, ende particulier verclaaren hebben, opt hooghsten belasten ende bevelen, twelck wy vast stellen dat vercregen can worden, Soo U E. achtervolgende onse voorstellinge, de saacke aande Cust van Ceram dirigeeren waar uyt dan oock volgen sal, dat de Correspondentie tusschen Cerani ende Hittoe sullen afgesneeden worden, Successive oock geen goede occasien gebreken sullen, om ons tegens de rebellen van hittoe, maar specialyck, die van Wawanie Capaha loavely met reputatie te Revengeeren, ende de Principaale autheurs vande Seditien Exemplair te straffen, onder welcke Principaale Bothamers U Ed. orangq. Barus, ende Tammantello Cum Sociis. In memorie dienen te houden

Ende op dat oock blycke den orangq. Samahittoe messin de saacke Ernst, ende dat achtervolgende syne solempneele belosten genegen zy, het vervoeren vande nagelen uyt het landt van hittoe te verhinderen, Dienen U E. den selven aff te vorderen, dat gedurich tot 10 Stx orangbays, ende groote mahoulis van 10 a 12 Scheppers ongewapent int vaarwater langhs de Strande van hittoe houde welck vaartuych U E. naer gelegentheyt van Musquetiers uyt het volck aldaer Guarnisoen houdende, moeten versien, lettende datter goede hoofden op gestelt worden ende dat altyt Mrs vande Schipers blyven, waarmede U Ed. de selve Cust van hittoe sulcx infesteeren cont datter niet een prauw zal bestaan vanden wal naar d'overcust te vaaren, voornamentlyck sou U E. ordonneeren, dat sommwylen des avonts vanden wal tot midde water tusschen Loehoe ende hittoe vaaren, welcke pangayers U E. met een half pont rys sdaechs yder hooft sullen verrysehen te laeten subsidieere doch beter waart, soo om haar eygen Costen te doen, U E. haar bewegen conden, om de groote consequentie ende de Commotien, onder onse christen onderdanen, voor te comen, ende alle occasien van onlusten wech te nemen

Wy verstaan van gelycken, dat de rebellen van wawanie &c. toegestaen sy inde bosschen Nagelen te plucken, ende dat daer en boven de selve in haare vastiheden mede neemen, dit is impertinent ende geeft sekere teyckenen, dat noch niet veel goets inden zin hebben, over

Zulcx V E Expresselyk ordonneeren, de sulcke welcke voor al noch In haare oude plaetsen niet aff gecomen zijn, het nagelplucken soo veel als in V vermogen zy te verhinderen, met voordere dreygementen dat deselve haar nagel ende andere boomen zult doen vernielen. Doch te en sullen V E tot onse naerder ordre, daar in niets by der handt neemen, maar soo veele mogelyck zy, de vluchtige bouen houden, om haar door d'armoede ende gebreck van veele noottwendicheydt eerder tot redelyckheyt te doen verstaan. —

Om geenderhande Redenen en comen Resolueeren, Maer verbieden V E ook expresselyck, geenige van de overgeloopen Rebellen uyt Oury ende Assalolo, weder in haare dorpen te admitteeren, veel min haere overige nagelbosschen ofte thuynen te laaten possideeren, In tegendeel haare persoonen ten Exemple van anderen ten uytersten te vyer en te swaarde te vervolgen ende ordonneeren V E. Expresselycken als het de gelegentheyt eenichsints toelaaten zal dat de overige Nagel ende andere vruchtgevende boomen sult doen schillen ende destrueeren waardoor wy vastelyck vertrouwen, dat andere van gelycke quade genegentheyt ingenoomen zynde, om sulcx lichtvaerdich te bestaen, hun wel bedencken zullen. —

Uyt verscheyden Rapporten, ende missiven van daar harrewaerts overgecomen, mercken wy dat eenige vrevelmoedige Mooren, op de buyten Comptoiren hun niet ontsien, haare nagelen soo vochtich, vol moer nagelen, ende steelen te brengen, dat onse Coopluyden veeltyts swaaricheyt maken, de selue te ontfangen, ende daar jegens Contesteeren gemelte mooren wel arrogant, ende vermetel derven seggen, dat niet gesint zyn, haare nagelen anders te leveren, Ende indiense d'onse niet aen en staen, ofte willen ontfangen dat die tot haar neemen, ende ter Plaetsen bringen zullen, daar die in dier voegen wel aenneemen zullen twelck voorwaar gants buyten reden, ende jegens den inhout van Comptracten strydende is, dien volgende ook onlydelyck, soo oversulcx goet gevonden hebben V E aen te schryven, ende opt hooghste te beveelen dat V E op den ontfangh deser ordre op de Comptoiren ende

Respective Coopluyden afteynden, geene diergelycke impartinentien, te Tolloreeren, maar dat de hoofden, van d'omliggende dorpen aengesegt worde, te bevordere, dat de nagelen droogh suyver ende wel geconditioneert in de Comptoiren bringen op dat onse Coopluyden, niet genootsaeckt worden dieselve te droogen ende te suyveren, ofte achtervolgende den Inhoudt vande Contracten voor goede prince aan te houden, ende dat de sulcke welcke haar hier jegens stellen, ende voorgeven haere nagelen aan andere toe te brengen, by den halss gevat ende gevangen naar Bat.a sullen gevoert werden, dit sullen U E (niet alleene) de Coopluyden serieuselyck bevelen, maar de hoofden vande dorpen doen Intimeeren, op dat daar naer geen Ignorantie pretenteeren ende in sonderheyt t'selve behoorlyck doen observeeren

Wy hebben van gelycken geapprehendeert, hoe den Gouverneur vant Casteel sigh veel tyts in Persoonen op het versoeck vande affgewecken Rebellen heeft vervoeght op alsulcke plaetse, daar de gem: geapposteerde hem versocht hadden te comen twelck ons niet en gevalt ende buyten alle fatsoen is, Dieshalven ordonneeren dat U E sich tot bevredinge ofte verhandelinge van eenige Staedts saacken &a. maer bysunder tot accommodatie van eenige Perfidie niet en hebben te ransporteeren, op alsulcke plaetsen, waar onse onderdaanen wel gevallen mocht, maar dat alle Conferentien, ende by een Compsten aan het Casteel geschieden, ende de sulcke welcke schurpelues wesen mochten hun aldaar te laaten vinden connen ons van haare oprechte meeninge niets goets belooven, dit sullen U E alsoo punctuelyck achtervolgen, ten waare U E by gevalle met de macht vant Casteel eenige plaetsen aangecomen waar, ende aldaar onverwachte handelinge voorvielen waar in U E sich naer gelegentheyt moeten voegen voor u oogh merck hebbende dat altyt door den Gouverneur het beroep geschiede ende de plaetse om te vergaderen by Syne E geordonneert werde

Tot accommodatie ende Beneficie voor die van Hettoe maar in sonderheyt voor onse Christen onderdanen aan het Casteel ende d'Eylanden Oma Uliassers ende Nosselauw om deselve tot meerder liefde ende trouwe aande Gou.r ende Comp.e te verbinden hebben goet gevon

alle haare Nagelen diese voortaen leveren sullen, datmen de bhaar-
maar sal reeckenen Tegens vyf hondert ende vyftich ponden ende niet
tegens 600 lb: soo voor desen is geschiet dewelcke men met spaens-
gelt tegens 60 R.a ofte in Nederlants geltpayement Tegens 70 R.a
De bhaar sal betaalen. Sonder datse voorders gehouden sullen
wesen de helft in Cleeden. te ontfangen. Item dat de Cleeden —
lynwaat ende Rys &a: achtervolgende de oude lyste prys Courant —
aan hun vercocht: Echter dat ses spaensche Reaalen, haer seven, Tegens —
het ordinarie Payement (als hier in Batavia gebruyckelyk is) In betalinge
valideeren sal (Invoegen dat sy luyden den sevensten Peningh aent
gelt ende negentien hondert aent nagelgewicht daar by sullen proffyteeren
ende opdat hetselve, met des te beter ordre geschiede ordonneeren dat
In amboyna als hier gedaen wordt, een Reeg:er van Reaalen van achten
in Spetie apart gehouden werde, daar by de Reaalen Ingeschreven werden
dat ses spaensche Reaalen, voor seven goet gedaen werden, Invougen
dat ses Reaalen in Spetie welcke tegens 51 Stuyv:der den Reael bedrag
15 gl: 6 stuy: sullen valideeren, 17 gl: 17 stuy, ende daar mede de nagel
van gelycken, belasten, Tegens 70 R.a van 51 st: de bhaar, ende om
daerinne een pariger voet. In te houden, sullen UE: de 21400 R.a
by t Comptoir aldaar Tegenwoordich in voorraet wesende Tegen 51 Stuy
Incourante bedragende f 54570 Cargeeren met surplus van R.a
3566 2/3 reaalen van 51 stuy makende t'samen f 63665 gelyck
UE alle Reaalen In spetie die naar desen derwaerts Zeynden —
Cargeeren ende de Comptoiren van gelycken in dier voegen daar voor
belasten sult, twelck u E. yder een, onder t' resort van UE: directie
wesende, sult notificeeren, ende de Respective Coopluyden destrucktelyck
belasten, onse ingesetene daarin tot Contentement te accommodeeren
by peene dat de naelatige andere ten Exempel sult doen Corrigeeren,
alsoo wy sulex om gerechtige Redenen, alsoo uytgevonden ende in
gewillicht hebben. —

Voor de Nagelplaetsen aanvangende van de Eylanden de dry
broeders binnewaarts Streckende naar de Baij vant Casteel victoria

Als Laricque, Waccasiue, Tapie, Alangh, Lilleboy hebben UE besondere goede sorge te dragen, dat die in goede onderdanicheyt tot onsen Staet bewaart ende gepreserveert blyven, want wy houden het voorsulcx dat bouen gem: plaetsen, daar toe gevoucht de plantagien aende Zuyt Zyde vant Casteel ende buyten Eylanden, by continuatie van oorlogh ende quaetwillicheyt vandie van Ceram als t lant van Hitto, in corten tyt harwaerts suffisant zullen worden, om der Mayoors Eysch van nagelen ende den Inlantschen handel te connen voldoen, weshaluen wy oock met des te minder scrupulen des Comp:e recht jegens de trouwloose bondtbreeckers zullen mogen ende connen bewaaren ende de totale uytroyinge vande nagelbosschen ist mogelyck bevoirderen, ouersulcx die redout ende huysinge op Laricque, Waccasiue in goede defensie vereysschen gehouden, ende behoorlyck gerepareert te worden, lettende dat het selue buyten merckelycke belastinge vande Comp: geschiede, de Ingesetene daartoe alsulcke diensten praesteeren ende materialen besorgen als volgens d'oude costuymen gebruyckelyck is, sonder met eenige nieuwicheden die selue te beswaeren, veel min te gedoogen dat inden gehouden dienst hun weygerich vinden laeten, hierin moeten UE precys gaen, want het is seecker dat dese inwoonders, door alte grooten libertyt ofte door alte grooten severiteyt wederspannich werden, de middelmaet ende by d'oude gebruycken te blyven, is het prysselyckste ende conserveert de meeste ruste, twelck UE ten hooghsten gerecommandeert wert

Voor al sullen UE besorgen dese ende andere plaetsen van bequame cooplyden ende officieren als residenten versien werden en niet sulcke welcke de luyden verongelycken, ende met quade bejegeminghen van ons afkeerich maken, als voordesen wel gebeurt is, doet hierop vlytich antwoorden, verleent getwillige audientie aende clachtige ende doet vlytich naar de saeck inquireeren, ommedaar ouer naer gelegentheyt exemplaire straffe te statueeren, sonder d'onse oock alte licht in d'ongelyck te stellen, want het is seecker dat veele vandese habitanten malitieux zyn, ende d'officieren moede wesende, met opgeraepte leugen ofte valscheden die selue beeladen, waarin UE met een subtyl oor deel, vereyst zyn te procederen men can de veeren lichtelx afmeeten wat voor vogels het zyn —

Consernerende, de quaetwilligheyt van die van Ihamauo op't Eylandt Vliasser, Haruka, Cayloto, Cabou opt Eylandt Oma ende Laton onloy aande Cust van Ceram, gesamentl. Mooren geapposteerde vanden nederlantschen Staet, en Creaturen van die van Luhoe ende Ternataensr adherenten Considererende wel dat generael. over haar trouwloosheyt vereysschen gecorrigeert, ende gestrafft te worden, doch de gelegentheyt vander Comps. tegenwoordigheyt Macht en laet niet toe soo veel wercx te gelyck over hoop te haalen, ofte lichtvoerdich yets by der handt te neemen, ende onverrichter saecke daar van te scheyden, moetten al soetgiens, sachtjens gaan ende 't noodichste twelck is het verhinderen, dat geen Nagelen uyt die quartieren vervoert worden, eerst te bouen wesen vertrouwen dan door Godes genade: de resteerende redressen wel volgen sullen —

Intrum bekennen met U.E. dat onder anderen die van Ihamhauo veel quaets onder onse onderdaanen op't Eylandt Vliassers wercken en waart mogelyck, de selue uyt onse gehoorsaemheyt souden wegh trecken dat eenige weynige &c. tot veranderinge, ende nieuwicheden genegen ook wel haare aenbiedingen gehoor geven souden, dat Radja oulatti ende die van Sorre Sorry buyten kennisse vanden Gouverneur, met meer gem: van Ihamauo vrede gemaeckt hebben, twelck een Exhorbitante vermetelheyt ende saecke van groote Consequentie is voortyden en hebbende van de Eylanden, nochte niemandt van d'onderdanen, sulcx niet dorven bestaen, waar uyt dan dese onedelycke stoutigheyt groeyt can by verstandige lichtelyck begrepen worden ende gemerckt gelyck wy vooren geseyt hebben, voor als noch alles achtervolgende onse wille niet uytvoeren comen dient met besondere circumspectie in desen gehandelt, ende al waert selffs die uyt den bandt van haare verplichte gehoorsaemheyt geweecken zyn aan de hant gehouden, ende onderschyn van haar doen weynich aen te trecken geamuseert, excuseerende soo veel doenlyck haaren dienst om met haare Corcorren te pangayen, opdat onder praetext van dien met gehaeste uytinbarsten ons aff, ende onse ftie toevallen 'twelck wy verclaren des Compes staet Indie quartieren in dese trubelenten gelegentheyt, niet wel passen soude nochtans en verhoogschen In haare ordinare diensten Zulcx niet verschoont, dat zy hetselve merckende daar door wel deste wrevelmoediger jegens ons werden mochten, maar moet soo wel d'een als d'ander in Balance gehouden werden waarin UE naer gelegentheyt van saecken, ende gestalte der gemoederen sullen dienen te procedeeren, verwachtende de oppertuniteyt ende macht om het recht vande Comp: met reputatie te bewaaren, ende dat alle trouweloose haar wel verdiende straffe mogen ontfangen, 'twelck Godt geve

Dat die van Oma, Abore, Cricuo, Harouque Samatth tegens die van hattouha &ca in Continentie gehouden werden, houden om verscheyde inzichten seer noodich, want het is seecker dat soolange den oorlogh op haaren Bodem voeren, om die van hettoe ofte den Quimelaha eenige assistentie toe te schicken niet eens dencken zullen, waarom den gemaeckte vrede, voor dry maenden met die van hatuha aengegaen, ons seer vreempt voorgecomen is, ende niet wel gevalt, door welcke byeencompsten van Oma ende hatuha, op hetselve Eylant residerende lichtelyck een nader Consideratie (buyten kennisse en advys vanden Gouverneur, gelyck die van Oulatth, ende Sorre sorry bestaen hebben, volgen conde, ende door hare onderlinge Correspondentie de Christenen van onsen staet poogen sullen te vervreemden, waer op de mooren gedurich practiseeren, begrypende meer voordeel by dergelycke middelen, als met openbaar geweldt op ons becom ongelyck voordelycker soude het voor onsen staet geweest zyn, dat UE den Jongste gedaane tocht met vierentwintich Stucx Corcorren, naergelaeten, de Comp van de lasten ende onse getrouwe onderdaenen van dergelycke swaare ende noodelose Tochten, geexcuseert haddet, te meer wanneer UE voorgenoomen hadden, niet anders daermede uyt te rechten, als sich met een tarnataens praetgen ende gevolchde presentatien, van die van hatua te laaten aff wysen, onaengesien d'E. Gysels UE wegens de Schoone (doch geveynsde beloften) door die van hattoua meermalen aen ons gedaen In syne naergelaaten Memorijen waerschouwt daar op geen Respect te dragen, UE behoore immers te weeten dat de tarnataanen, noyt yets vruchtbaers voor onsen Staet Inde quartieren van Amboyna uyt gewrocht, maar doorgaens het tegendeel bearbeyt hebben —

Waarom dan dese luyden gehoor verleent ende U E. In meerder Recommandatie te wesen, het devoir van een goet opperhooft, is voor de syne altyt goede sorge te dragen, ende deselve met geen excusable diensten te beswaren

Met die van Latoú auloÿ sal (: als vooren :) voor eerst dienen gedessimuleert ondertusschen en moeten U E. niet versuymen hun tot haren schuldigen plicht ende devoir te insinueeren opdat (naer desen) te rechtveerdiger oorsaacken hebben, om haer te straffen, ende dat vooral de werelt blyckt, dat (: vermitsz haere wrevel :) hun eygen verderff over den halss gehaelt hebben, Wy houden dat dese van Laetou auloy op veere naer soo veel quaets, als die van Thamahau ende hattuwa aen onsen staet niet toe bringen connen, doch de gelegentheyt presenteerde ende de macht ons in handen gestelt wesende, moeten al over een cam geschooren, ende gedespecheert worden

Dat onse Christenen onderdaanen inde Eylanden Amboyna: – Om Uliassers, Nosselauw, ende de Cust van Ceram nú eenigen tyt herwaerts met veel tochten beswaert, by cans doorgaens, met haar corcorren op de Roy geroerst ende tot vruchteloose Exploicten gebruyckt waar door onlustich, ende onwilligh geworden zyn hebben wy de verstaan, ende op haare plaetsen (: ter materye dienende :) aangeroert, Zulcx oock niet in connen voorby gaen, sonder daar van yets naerder te schryven, twelck U E. tot voordere reglement dien aengaende dienen mach, –

De troubelen in die quartieren, gelooven wy dat oorsaacke van veele optochten met de Amboyneesen macht van Corcorren veroorsaeckt hebben, doch als wy die wel examineeren, bevinden datter veele gedaen zyn die wel hadden connen geexcuseert ende met minder ombragie uytgevoert worden, om daar mede in dese constitutie alle occasien van onlusten wegh te neem welcke wederspannicheyt veeltyts haaren oorspronck neemen wanneer de onderdanen met al te onlydelycke lasten beswaart werden, ende besunder in die vande Uliassers Oma, ende Noesselauw plaetse gegrepen heeft, de welcke op de uytschryvinge vanden Gouverneur Anthonio vanden Heuvel haren dienst geweygert hebben, welcke weygeringhe voortyden inde hoofden corporeel gestraft ofte wel de dorpen verdestrueert zyn, dan vant Eylandt Amboyna, meerder als de Uliassers geexcuseert (met tegenstaende haere groote miscontentimenten) hebben geduerich op des Gouverneurs Commandemt. op getrocken, ende in alle voorvallende saecken laaten gebruycken nochtans en moeten ons niet inbeelden, het selve haar niet grootelz tegens de borst geweest zy, dat op haar eygen Costen, Tocht op tocht hebben moeten doen waar door haare plantagien van thuynen, niet behoorlyck waergenomen noch niet haere visscheryen, haere vrouwen ende kinderen, eenich sustentemt doen, ofte subsidien comen toe brengen, twelck voorwaar hardt valt ende den alder humbelsten wel verdrieten zoude twelck daarom inferaren op dat UE int aenstaende daar op beter lette geen soodanigen oorsaecken gegeven worde, waardoor onse eygen onderdanen (vermits haare recusatie van verplichten dienst) omcomen, ofte by manque van dien t'gesach onser Gouverneurs gantsch onder voeth geraecken soude, twelck voor al verheyscht voorgecomen. Daaromme wy UE by desen ordonneeren alvooren eenige uytschryvinge van Amboynsche onderdanen geschiede, dat UE wel overleggen, ofte die niet als met verachteringhe vant gemeene Beste, can geexcuseert worden Ende sood° selve ten dienste vant landt noodich gehouden wert dat dat alles met ordre, ende behoorlz authoriteyt geschiede sonder dat het Commandement vanden Gouverneur by ymandt geviliependeert oft om haaren gehouden dienst te presteeren, gerefuseert werde want wy houden het voor sulcx, dat den staet van Amboyna ongelyck grooter affbreuck met het verliesen van des Gouverneurs respect als met openbaer gewelt geschieden can, waar uyt UE comen oordeelen hoedanich zyne authoriteyt verheysschen te menageeren ende het volck onder u gehoorsaemheyt gestelt in alle bescheydentheyt te bejegenen, men moet met alte precys, noch niet alte acomodabel wesen op Consideratien, als wy vooren geallegeert hebben, maar met een grave, doch Cordiale Conversatie de gemoederen aan sich winnen, waar door ongelyck meer dienst vandese inwoonderen, als door vereeringe, ofte alte grooten strengicheyt, sal getrocken worden. Wy en verheysschen UE de Coningen ende hooffden In achtinge te houden ende somwylen met eenige matige vereeringe te gemoet te gaen, maar in sonderheyt die het selve best meriteeren op dat daar door de goede meer geanimeert, d'onwillige aengemaent, ende tot meerder yver gevoordert worden, wy seggen dan, dat aen het goet beleyt vande Gouverneur t meerder deel van Amboynas ruste dependeert, waaromme wy UE oock wel ander mael ten hooghsten Recommandeeren, onse onderdaenen met geene onnoodige tochten offte wercken te beswaaren, Integendeel waar haaren dienst niet can gederft werden, dat hetselve dan oock met achtbaerheyt ende ontsach geschiede ende gevoirdert wert, hun deurgaens hoopegevende, dat dese optochten, niet lange onderworpen wesen Zullen, ende dat in Corte (met Godes hulpe;) een eynde vanden oorlooghe hoopen te maken, wanneer haare Thuynen ende plantagien, met vreede ende vrydom possideeren Zullen, laet dan de principale Maxime wesen, om onse Christen onderdaenen, maar in sonderheyt die van d'Eylanden Ouma Oliasser en Noesselauw, in devoir ende devotie, aen onsen staet te behouden, ende dat alle onverwachte rupturen mogen geweert werden, mits welcke U E de Compe: besunderen dienst presteeren, ons Contentemt geven ende U E particuliere eere gevoirdert werde, —

De Impositien voor U E aldaar Ingevoert, ende verpacht Namentl:

600 Rs voorden accys van alle de sagueere
310 " voort weyen van Borgerye haar beesten
600 " voort branden vanden araeq —

Laet ons wel gevallen, ende hebben U E te letten off alles beswaart is, dat eenige lasten dragen can, de resteerende Clappers boomen, door den Gouvernr: Harman van Speult geplandt dienen oock verpacht, om soo alles by te leggen (: besunder in dese gelegentheyt) dienen can, —

Heeft ons seer ontstelt te moeten hooren, dat het dobbelen en speelen Costy, soo Extraordinnaire onder hooge ende lage in swanck gaet dat selffs de principaale ende die diergelycke abominale Exercitien, behooren te weeren ende te Corrigeeren daar vandaen leyders Zyn, twelck voorwaer een belacchelycke saecke is, ende by U E niet can verantwoordt werden veel anders Zyn uwe voorsaaten Gouverneurs gesint ~~zyn~~ geweest, die het dobbelen met swaare straffen uyt de gemeente (except de Chynesen) geweert hebben, Zulcx U E debvoir mede behoorde geweest te zyn, twelck wy Contrarie verneemen. waarom wy U E by desen Expresselyck ordonneeren ende bevelen, dat U E byedict hetselve verbiet ende tegens de transgresseurs met alle rigeur doet procedeeren, Item dat den Sabath des heeren behoorl:

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

geviert wort ende tusschen d' exercitie vande Godts dienst, tot naer middach ten dry uyren, geen wyn ofte starcken dranck getapt, veel min gelagen geseth werden op peene van privatie van haare neeringen, ende die inde gelagen gevonden werden, een Civile Amende naer gelegentheyt ——

Belangende den staet der kercken bemercken wy soo uyt U E. als de kerckelyck Missiven, dat door de dienaren des woorts, en bysunder door den Eerw: Justus Heurnius, goede debvoiren tot stichtinge vande bejaerde persoonen als onderwys aande kinderen inde scholen gedaen. Doch dat desselfs arbeyt, vermits den superstitieusen aert der Inhabitanten, ende troubelen, inde Eylanden Uleassers, (voorgevallen) soodanigen vruchten niet gedaen heeft, als daar van gehoopt was, echter en moeten by haaren aengevangen yver te continueeren niet vertragen, noch soodanigen Goddelycken werck daar by laeten steecken, maar met grooter vierichheyt sayen ende planten, verwachtende den zegen vanden almogen die de harten vande blinde heydenen, ende dwaalen de Mooren ter bestelder tyt, door syn heyligen Geest, openen ende haaren Salichmaker sullen doen omhelsen waar toe U E. de dienaaren des woorts, moeten houden, ende aan maenen yder syn talent wel te besteeden. Van gelycken met alle discretie haar gebieden onder dese Jonge teere Christenen, geen nieuwicht inte voeren ofte al te preeyse te wesen, onder andere die van d' Eylanden Uleassers in tegendeel haare ongeloovicheyt ende swackheyt eenichsints te gemoet te comen immers soo veel als buyten merckelycke quetsinge vande waren Godts dienst mach toegelaten werden, om door al to groote strengicheyt de selve van ons ende de religie, geen afkeer te doen scheppen, maer met alle soeticheyt tot de kennisse te leyden, waar uyt het verlaten van haare superstitien van selffs volgen sal insonderheyt wanneer de Jonge Jeucht de fondamenten vande Christelycke Religie ingescherpt werden waerin wy bemercken bovengem: Heurnius besondere diensten gedaen ende bequame middelen by der handt genomen heeft, den almogenden wille synen arbeyt met wasdom der Christenheyt segenen. ——

Den meer gem: d° Heurnius heeft aan ons syne verlossinge versocht doch onder soodanigen presentatie, dat om de gemeente aldaar noch een Jaer te dienen, sich niet binden en zoude t' Is aparent de kercke van Amboyna alsnu met geen predicanten sullen connen versyen, ende alwaert

Se Zoon dat met de Jongste besendinge ymant derwaerts gesonden werde wenschten echter dat syne Eerw: gelieve (achtervolgende Zyne aenbiedinge) noch een Jaer te Continueeren Zoo om den dienst waer te nemen als om den nieuw aen Comenden wegende practique daer te lande sulcx te informeeren, dat het begonnen werck (by faulte van kennisse) niet en vervallen ofte geheel verlooren gae, twelck beclaeghlyck wesen zoude sulcx ons aengenaem wesen Zal —

Aen uwe voorsaten Gouverneurs, is successive geordonneert om onse politycque Commissarisen in Vergaderinge vanden kercken raat (als hier in gebruyck is) te doen Compareeren, en alle kercken besongnen by te woonen, waar In verstaan dat den Jongsten gewesen Gouverneur vanden heuvel naerlatich geweest is, twelck ons vreempt dunckt oversulcx U E ordonneeren (gelyck U E schryven alreede in gevoert hebben) daar by te Zullen Continueeren, employeerende ende haar eerw: toevougende alsulcke bequame persoonen ende mede lit: van gemeinte als U E by der handt hebben —

De achtschool kinderen, onder d'opsicht van Do: Jacobus vertrecht sullen U E Continueeren ende zoo veel uyt des Comp:s middelen Subsidieeren als voordesen geschiet is sonder eenige veranderinge daar in te doen van gelycken (aen seeckere dochter Hester daar U E van advyseeren, (vier realen van achten s'maents totter tyt haar in des huwelycken Staet begeeft, wanneer dese benefitie, ooc sal comen te Cesseeren, —

Gasper van Beeringen zullen U E (tot onse nader Ordre) in Zyne opgeleyde banden van straffe laeten Continueeren —

Soo Pierre Cristien in Zyn gedebaucheert leven Continueert ende de Compe geen dienst doet Zullen U E den Zelven, buyten qualiteyt ende tractament van gem: Compe stellen, ende met d'eerste scheepen herrewaerts seynden; —

Aen Adriaen van Liesvelt Zullen U E het huwelycken (met die persoone) niet Consenteeren ten zy geresolveert ware, den dienst ende tractament vande Compe: te verlaaten onder verbandt

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Van vyff Jaaren in Indien vryman te blyven ende anders niet twelck UE: alsoo puntuelyck zult achtervolgen. —

Mit schip den Arent zyn ons geworden de negotie boucken Balance, ende transport tot ult:mo Julio A:o stanty door den opper Coopman Evert hulst aande Coopluyden Mathys de Meer ende Adriaen van liesvelt gedaan, Item de memorye vande Comptanten Coopmanschappen vivres &c:a tot vervolch vande negotie ende incoop van nagelen voor desen Jaare geeyst waar op het volgende UE tot antwoorde diene

Wat Belangt de Boucken loopende tot ultimo feb: A:o 1635 zyn alhier behoorlyck naer gesien, ende Ingetrocken welcke ten Principaale d'accorde bevonden hebben Except eenige Cleene abuysen, die tot verantwoordinge vanden opper Coopman Hulst stonden welcken hulst op zyne herrewaerts Compste overleden ende in Bouton begraven is derhalven de Salus geliquideert hebben, ende Amboyna voor de restants N:R: alhier belast ter somme van f 386363:1:10:, de behoorlycke administratie ende reliqua vande Salus Effecten, sullen met de aenstaende Scheepen verwachten, —

Voor de nagelen van tyt tot tyt p:r verscheyden Scheepen gesonden blyft Amboyna volgende de mede gecomen facturen gecrediteert de:o 111765 lb nagelen p:r tschip Bueren ontfangen zyn redelyck ge Conditioneert bevonden, hebben alhier 109555 lb gerendeert twelck schaers 2 p:cto onderwicht geeft, ende lydelyck is, gemelte nagelen hebben alhier int aff scheepen, noch 630 lb gelacqueert —

Of de:o 12001 lb nagelen op Hittoe ontfangen, ende inden Arent gescheept hebben 310 lb te cort ontfangen, wyder bevonden aldaer 300 lb van laccadie goet gedaen twelck samen 610 lb is, ende op de 9634 lb verovuerde nagelen Coomen 6½ lb te cort, Invoegen dat op de Partie van 21635 lb met den Arent gesonden 922 lb laccagie vinden dat omtrent 4¼ bedragen zoude —

Het partyeken van 4404 lb volgens schryven op hinetelle ontfangen, ende met het Jacht Batavia herrewaerts gecomen vonden

369 ℔ te cort, dat schaers ½ pCento lacqueert, ende excessyff is
In toecomende verheyst daer beter regardt op genoomen, men moet
d'Inwoonders daar toe houden, dat se achter (volgende de Comptract)
goede drooge nagelen, voor ons goet gelt leveren, ende by gebreecke —
hebben UE haar achtervolgende ons: voorgestelde ordre te reguleeren

Per 't Jacht Coutchijn sijnde UE ons volgens factura —
23551 ℔, ende hebben alhier Int overschepen 23760 ℔ uyt
gelevert, dienvolgende 209 ℔ overwicht bevonden, 'twelck presumeere
te ontstaen uyt oorsaacke 't Jacht seer leck geweest apparentelijk
de nagelen daar van vochtich geworden zyn, Echter sien dat —
onder de voorgen: Partye op die quantiteyt van 17184 ℔ nagelen
op Ceylon ontfangen, 680 ℔ onderwicht aldaar goet gedaen zyn —
'twelck schaers 4 pCento is, ende hoogh loopt,

Den voorslagh welcke UE doen om de nagelen, sonder
onderwicht tot laste vande Compa: te bringen ende by de Coopluyden
in dier vougen te doen uytleveren, Mitsgaders de middelen welcke UE
daar toe aenwijsen, connen alhier niet aangenomen, Maar ter Contrarien
Is door de geheele werelt een gebruyck, dat op alle lacquerende waren
behoorlycke laccagie Ingebracht ende oock goetgedaen werden, Dat UE seggen
van het gewicht te vergrooten, Is impertinent, ende doetmen daer mede een deure
aende eygenbaetigheyt open, Om (niet alleene) haar heeren, ende Meesters, maar
gesamentlycke onse goede Ingesetenen, onder dat pretext te fraudeeren, ende
redenen van clachten te geven, welcke ontrouwe wy niet en verstaen, by —
ymant van d'onse aldaar gepractiseert sal werden, maar datmen met d'In
gesetene oprecht ende ter goeder trouwe handele; hier toe behoorde UE alles
te contribueeren, datmogelyck waare, sonder u ende d'onse, niet dergelycke
vryheden te bemoeyen, maar dat yeder een recht Inder billickheyt geschiede.
ende dienvolgende de previlegien welck de Compe: Inden ontfangh van
Nagelen duydelyck is competerende, Namentlyck suyver, drooge en
wel geconditioneert, sonder eenige schurpulen vande Inwoonders vordere
ende Exemplaire straffe jegens de overtreders statueeren mach, daer
om by UE: expresselyck ordonneeren alle Balancen, ende Steenen —
vant gewicht, daar mede de nagelen op de respective Comptoiren ontfangen

ende uyt gewegen worden, alle aant Casteel voor u te doen bringen, ende naer d'ordre van het amsterdams gewicht te egaleeren, daarbenevens aan alle Coopluyden, &a d'strickt lyck te verbieden geen ander ballances ofte gewichten als die gecorrigeerde te gebruycken, ofte overwicht van Inwoonders te pretendeeren, op peene van als falsarisen, doorover gecorrigeert te worden, valideerende de selve Coopluyden naer gelegentheyt van plaetsen, haerer residentie, ende t'naturel der selver inwoonderen, Middelmatige laccagie in Reeckeninge als dat behoort, dit is niet alleene by alle waare Coopluyden maar selffs op de vermaerde Beurse van Amsterdam, in levendige observantie alle ontrouwe ende sulcke V:E verdacht zyn dat hun met de laccagien vergrooten moeten uyt de administratien gelicht, ende getrouwe in haare plaetse gestelt worden, —

Int resumeeren vant overgesonden transport, mercken wy dat V:E: aftrecken 693½ Realen van achten die de gecommitteerde seggen dat op de Contanten, aldaar overgenoomen, souden te cort wesen namentl:

68½ Realen van d:o in speetie inde kist N:o 16: —
625: d:o synde vyff sacckens met dubbelde stuyvers yder van 125 R:a — die inde kiste No: 35: minder als volgens facture bevonden — worden

tsamen 693½ Realen, twelck ons seer vreempt voorcompt, ende connen ons de daar overbelyde attestatien geen volcomen Contentement geven, te meer dese gelt kisten N:o 16 met Realen in speetie ons p:r t schip Rotterdam, van die Camer ende N:o 35, met de sluyt de Swaan van de Camer tot Middelburgh toegesonden in dier voegen sonder geopent te wesen Costy gerenvoyeert zyn, oversulcx niet connen begrypen waer uyt dit merckelyck abuys spruyten can, alsoo d'Heeren onse m:rs op het seynden vant Contant, deurgaens goede ordre houden, ende besond(er) letten vermits het overlyden vanden coopman Hulfft, hebben hier niet connen verstaen hoedanich de kisten geconditioneert, open ofte toegeworpst zyn, oversulcx sullen V:E datelyck op den ontfangh deser de Coopluyden Mathys de Meer ende Adriaen van Hesvelt die het selve transport overgenoomen, Item de gecommitteerde Pieter Melchiorsen ende Adriaen Dircksen particulier, een achter den andere voor u ontbieden ende doen verclaaren hoedanich de voorgem: kisten —

No: 35 geconditioneert geweest off de selue behoorlyck met slooten versorght ofte wel gespyckert ende daer en bouen met Canefas ofte zeyldouck om cleet geweest is, stellende yders dispositie partinent appart, In een attestatie vervatt, om daar uyt te mogen colligeeren hoedanigh die gestelt geweest is, ende tot wyens verantwoorden dit gebreeckende comptant moet gelaaten werden, wat aengaet de 68½ Reaalen in Spetie aande kiste nomber 16 manequeeren, verneemen dat niet naer getelt maar eenelyk de sacken gewoogen zyn — ende alsoo veeltyts gebeurt, dat de reaalen in Spetie, die van Rotterdam becomen, haar ordinaire gewicht niet en hebben, vermoeden off t'abuys wel daar uyt mochte by gecomen wesen, derhaluen oock partinenter verclaringe ofte die getelt ofte gewoogen zyn, sullen — verwachten, ofte dat het abuys voor desen achterhaelt, ende uytgevonden waare, /.

Alle tractos syn volgens VE wisselbrieven alhier geaccepteert ende betaelt, dien volgende t Comptoir Amboyna belast voor Ra. 11963⅛ als UE by extract van Reque uyt de generaale boucken getrocken vermogen te broogen, Item wat parthyen t sedert het intrecken van Amboynas boucken, aff ende aen geschreeven zyn welcke VE zult doen examineeren ende met de boucken, aldaar doen accordeer

Wy sien van gelycken dat den Aracq welcke van hier costy — gesonden, aant guarnisoen, ende scheepsvolck voor rantsoen verstreckt hoogh gecargeert, ende voor een halue Ra. de kan, In Reeq. gebracht, wert, twelck geensints onse meeninge is zult derhaluen van nu — voortaen de selue niet hooger tacxeeren, als die aan gereeckent wert wel verstaende dat de leccagie daar uyt vervallen wy houden dat VE met 8 stuyvers volstaen sullen. —

Onder andere overgesonden Reeqen: Inventarisen ende pampieren vande persoonen aldaar overleeden, hebben mede geweest — notitie ende specificatie van vercoop der naergelaten goederen van saliger hans Crapholt, alhoe wel de selue alle by testamente aen verscheyde persoonen gelegatieert waren, wy en connen niet verstaen waarom men dese goederen aldaar tot soo een cleynen willen prys vercocht —

heeft, Alsoo doch alle de legatarisen byderhandt waaren om haar legaten effectueelyck te ontfangen, ende tot haaren eygen proffyten vande selve te disponeeren te meer dat op des overledens Boedel aldaar niemandt yets te pretendeeren gehadt heeft dit is impertinent ende sullen V.E. in toecomen op diergelycke voorvallen, beter orderen doen stellen opdat yder by syne gerechticheyt bewaart blyve,

Tot den overgesonden Eysch apprehendeeren wy van gelt dat den selven met geen voorsicht overleght gestelt, ende geconsipieert is, — want achtervolgende het bovengem: transport vande Comp:es resteer effecten ult.o Julyo jongst passado in Amboyna gedaen bevinden wy dat de Comptoiren aldaar (: niet alleene) behoorlyck van goede sorteeringe Cleeden ende meerder dan onse Packhuysen alhier versien waaren, maer daar en boven, met over de 42 ☉ Realen comptante Specien Namentl.

10000:	Realen Nederlants payement
4288 2/8	Reael p.r Cassa —
7243	reael in 6200 2/3 Realen in Spetie en Ryckxdaelders
21400:	Realen in Spetie

42931 2/8 Realen geprovideert bleven onder welcke omtrent vierentwintich duysent realen in Spetie, die in betaalinge van nagelen op Hittoe ende omleggende dorpen dienen Commen derhalven wy niet connen begrypen op wat Consideratien V.E. noch 9000 R.a in Spetie ende 16000 R.a in Nederlandts payement benevens soo notabelen partie Cleeden ende Lywaten eysschende, by naerder overslach vande Reele effecten welcke d'E. aldaar in voorraat zyt hebbende Calculeeren wy dat V.E. (niet alleene) voor dit loopende, maar ten naesten by tot incoop van nagelen ende — provisie tot verstreckinge van Rantsoen, ende Cleedinge aende Guarnisoenen voor t'aenstaende Jaer A.o 1636 versien blyft gelyck wy V.E. hier onder t'selve naeckter aanwysen,

Volgens transport resteert Comptant in Amboy:	Realen 42000: —
ende behoorde vande Cleeden welcke inde packen zyn de losse daer niet onder gereeckent volgens den prys courant gestelt te procedueren niet minder als - - - - - - - - - - - - - -	R.a 68000: —
noch hier toegedaen het surplus vande 21400 R.a in Spetie gereekent ses voor seven bedraecht ruym - - - - - - - -	R.a 3500: —
Samen	R.a 113500: —

hier tegen sullen stellen, aanvangende van ult.mo Julio A.o 1635: dat het transport geschiet is tot ult.mo December 1636 zynde 17 Maenden, rantsoen, maentgelden ende oncosten &a: in Comptant gereeckent, volgens de oude boucken, deur den anderen à 2500 R.a ter Maent . . . . R.a 42500: —

In voegen dat u aldaar noch resteeren zal ~~tot~~ in coop van Nagelen . . . . . R.a 71000, —

Samen R.a 113500, —

Welcke eenintseventich duysent Realen, Jegens 70 R.a de Bhaar gereeckent, Ruym tot betalinge van duysent Bhaaren nagelen aanlangen commen, ende off dit loopende Jaar meer als ses a seven hondert Baaren van daar te verwachten ~~zal~~ hebben sal ons den tyt openbaaren, sulcx wy dan ook staet maaken V.E. zoo veel Capitael overich behouden zal, om den Incoop van Nagelen van't nieuwe gewasch A.o 1636, te beginnen (: ende tot naerder ontseth van hier) buyten verachteringe in treyn vermogen te houden, onder welcke gecalculeerde effecten niet getrocken hebben, alle losse cleeden op de Respective Comptoiren uytstaende schulden, vyvres, cleedinge voor 't volck ammonitie van oorlogh &a waar uyt V.E. dan sullen connen affneemen dat zynen Eysch buyten fundament ingestelt ende daer op niet behoorlyck geleth is, 't welck voor al behoorde overleyt te worden ende daarmede te Excuseeren, dat zoo notabilen Capitael aldaar een Rondt Jaer, ofte meer niet vruchteloos overgehouden worde, 't welck op andere plaetsen met proffyt wel conde aengeleyt worden, —

Wat vorder by deselve Memorie, zoo van Provisie Cleedinge voor de Guarnisoenen, Materialen van Ammunitie voor den Constabel arbeyts luyden, ende andere nootlyckheden geheyst zy, sal meest gesupleert ende voldaen worden soo de successive factuiren uytwysen sullen monteerende de jegenwoordige f 26763: 15: 4 waar voor V.E. 't Generaal (naer goeden ontfanck) zult doen Crediteeren, onder welcke vyvres goede p.tye rys padyt, de ruympte van vleys en̄ speck, wyn

ende Botter &ca: seynden, waermede V.E. bevoorderen sult datmen
'tgelt vant Nederlandts payement twelck maentlz aende guarnisoen
uyt geleyt wederomgetrocken, ende tot in Coop van nagelen geemploy
eert worde.

Hiernevens seynden Extract, uyt de missive vande vergaderinge
der 17.en waeruyt V.E. sien sullen, wat ordre gem: heeren op het stuck van het
maken der testamenten in Jndia ende met wat declaratie verstaen deselve
testamenten, ende Codicillen sullen geemployeert werden, twelck wy V.E.
hebben willen aenschryven ten eynde V.E. alle opper ende onderCoopluyden
item alle publycque persoonen in Amboyna residerende ende tot het maken
van testamenten &ca: gequalificeert wesende, Expresselyck ordonneeren
dat in deselve insereeren, dat de testateurs aen d' H.rs Bewinthebberen
ter Camer waer haere gagie ofte middelen die werckmaken verdient zyn
hun gelieven als Executeurs van haere testamenten te laten gebruycken
by peene van privatie van haere respective offitien, die in gebreecken
vandien sullen gebleven zyn, In Conformite vant bovengem: Extract

V.E. Blyve gerecommandeert ende belast van nu voortaen geenige
burgers om met des Comp.s scheepen over te vaeren, te licentieeren, ten
eynde soo wel de Burgers hier als Costy bevoorderen haer eygen schepes
ofte vaertuych te voeren ende des Comp.s scheepen met haer geslep, niet
en belemmeren waernaer V.E. sich volcomentlyck hebben te reguleeren

Wy hebben niet willen versuymen V.E. te notificeeren, hoe schandelyk
ende moordadich, die van Bouton gehandelt hebben met onse burgeren
van het fluytschip Velsen ende 't Jacht van Sasker Jansen welcke
fluyth aan 't Eylandt Wattamatobbo gepreviteert wesende onder
dexel vande Goederen te helpen salveeren hebben gem: Boutonders
den Cap.te daniel van vliet, ende zyn by hebbende volck, verradelyck ge-
massacreert, ende haere middelen geroofft, Sulcx oock geschiet is met
het Jacht van bovengem: Sasker die in Boeton om water ende ververs
singe aangeloopen wesende het selve Jacht overrompelt eenich volck
doot geslagen neven de huysvrouwe van meergem: Sasker noch seven
persoonen gevanckelyck wech gevoert opt Jacht van Cap.t Vogel ende
des Comp.s Jacht Batavia, souden ongetwyffelt mede geattenteert
hebben, ten ware van Tarnatanen aldaer Residerende) gewaerschout
werden, den H.r Gysels met den Arent uyt Amboyna ende Banda -
keerende en van alle dese gepasseerde saecken geen sints kennisse hebben

heeft aldaar aan lant geweest ende mede geen cleyn perijckel geloopen dienende voor exempel, aen andere hoe sorgelyck het is, dat Capitale officieren haer te licht ondert geweldt van trouweloose mooren begeven V E sijderhalven verdacht geen van des Comp.es ofte der burgeren Scheepen, Bouton te laaten aenloopen, veel min passpoort om aldaer te negotieeren te verleenen, om in geen meerder diergelycke ongeluck te vervallen, toe laatende gelegentheyt sullende Enorme moorden en Rooverijen, met reputatie vereyschen gerevengeert ende gestrafft te werden. Echter sullen V E aan die van daer harrewaerts comende Scheepen, ordonneeren geen gelaet van hostiliteyt te thoonen, ten waare eenige goede occasie hun voorvielen in welcken gevallen wel toetasten ende alles wat becomen dootslaen mogen.

Deese dus verre vaerdich gemaeckt wesende, In resolutie om u E. de selve nevens de macht (welcke wy sullen vermogen afte steecken dit Jaar toe te seynden, is om sekere occasie voorgecomen waero: wy goet gevonden hebben de selve macht voor eerst, ende corte tijt te gebruycken oversulcx om dit schip alhier ter reede volladen niet vruchteloos te laaten liggen, hebben goet gevonden V E het selve vooraff te seynden. (verhoopende onse resteerende macht in [illegible] oft ten uyterste in 50 dagen (buyten alle ongeluck) te doen volgen waarop V E staet maecken, ende ondertusschen de Amboynesche macht by den anderen bringen Condt, om soo haest ons secours ald.e verschynt t volcq aant wirck te bringen waar mede ooc den orangg tamahultoe missin ende zyn gevolch derwaert over comen zal

Uyt Extract van Missive aan den Gouvern.r Johan van broeck P.r de galjas geschreven sullen V E sien wat in verscheyde quartieren van India voorgevallen ende gepasseert zy, daar aen ons refereeren,

Hier mede

Achtbaare voorsienige seer discreete Heere blyft naer onse Groetenisse Godes bescherminge bevoolen gesz in Bat.a desen 29 desember 1635 was onderteyckent

Henrick Brouwer, Ant.o van Diemen
Philips Lucassen. Maerten ysbrantsen.
Art. Gisels
Exempt dat myn aengaet
Joan van der Burgh

Inventaris vande met gesonde pampieren naer Amb°. —

N°. A, Facture vant Cargasoen in bueren
B, Cognoissementen vant Silue
C, Instructie op t houden vande Guarnisoen Boucken —
D, Extract uyt de missive aenden Gouverneur Broeckom —
E, Extract uyt de missive vande vergaderinge der 17en —

Henryck Brouwer Gouvr.
Generael ende Raden van India
over den stant der geunieerde —
Nederlanden in Orienten —
allen den geene die desen sullen
sien ofte hooren leesen salut
doen te weeten. —

Alsoo wy in Raade van Indien goet gevonden en ten besten dienste vande Generaale Comp: noodich geacht hebben om sonderlinge goede consideratien den E. Jochum Roeloffsen van Deutecom vice Gouverneur vandes Comp: standt inde Eylanden van Amboyna toe te voegen vermits de geduerige indispositie vanden opper Coopman Jan van Liruoin een bequaem ende habyl persoon totte opperdirectie vande Commercie ten aensien gem: Deutecom, in materie van Regeringe ende Commercie ongeverseert is, ende om wyders als tweede persoon naer gem: vice Gouverneur Deutecom den geheelen staat der vereenichde — Nederlanden inde voornoemde Quartieren te helpen Gouverneeren ende te dirigeeren. Ende wy ons vergenoucht houden aende goede capaciteyt ende ervarentheyt vanden Arent Gardenys oppercoopman jongst met het schip Nassauw in India gecomen Soo ist dat wy den selven Gardenys daar toe derwaarts gecommitteert ende dienvolgende ge-

authoriseert hebben gelyck wy hem aucommitteeren ende authoriseeren
mitsdesen omme niet alleene de qualityten van directeur ende —
tweede persoon aldaar te bekleeden maar oock het oppergesach ende —
Commandement te hebben over de alsnu derrewaerts gedestineerde
vloote ende oversulcx de vlagge vande groote stenge te voeren den —
Raet te beroepen ende inde selve te presideeren, als mede om recht
ende Justitie te administreeren soo in Civyl als Crymineel —
belasten ende beveelen derhalven aan alle oppercoopluyden —
schippers Mitsgaders aan alle minder officieren soldaten ende —
bootsgesellen op voorschreve vloote varende den gem.e E. Arent
Gardenys voor haaren Commandeur te Respecteeren ende te obe-
dieren ende op zyn aencompste in Amboyna den vise Gouverneur
Deutecom, alle bevelhebbers ende voordere Comp.s dienaers soo
vanden Coophandel Millitie als seevarent volck van gelycken
alle Borgeren onderdanen andere volckeren ende ingesetene van
Amboyna hem als directeur ende tweede persoon respectivelyk te-
erkennen ende te gehoorsamen Alsoo wy sulcx ten meesten dienste
vande generaale Comp.e alsoo bevonden te behooren, —

Actum int Casteel Batavia desen 29 desemb
1635 was ondertyckent

Henryck Brouwer.
Antonio van Diemen —
Philips lucasz.
Maertin IJsbrantsen
Art.s Gysels.
Joan vander Burgh.

Instructie voor den Schipper ende Scheeps Raat van 't Schip de Galjasse seylende van Bat.ª naer de molucquo

Des Comp.es dienst isser grootelyc aangelegen dat vl. haer reyse spoedich mucht bevorderen om soo vrouch in Ternaten te comen, dat op des vyandts aan te Comen macht niet ter Coolen Cruysen mucht —

Oversulcx sult uwe reyse op morgen middendach vervorderen. Cours stellende om poulo rakit ende boomkens Eylandt int noorden te laaten ende houdende de Javaense Cust int gesicht, Mits blyvende ontrent de twee mylen daar buyten op de diepte van 10 a 12 vadem alsoo den vlacken ende schadelycken houck Comende vande west corte loopen syn, ende voorts wel uytsiende naer den Steen die noorden van kandangh ouwer leyt omtrent dry mylen in Zee —

Het rechte vaarwater van Bat.ª naer de Bouquerons ofte engte van Salayer is te houden op ses graaden Zuyder breete omme int gesichte ende by Suyden Carimon Java ende lumboq te seylen naer de breede banck, gelegen omtrent derthien mylen by westen den houck van tanakeka, daar gem.: banck passeeren zult op 9 a 10 ofte 11 vadem, vbammer wel sult dienen uyt te sien naer de twee steenen daar voordesen een van onse borgers Jonckin op gebleven is ende gelegen zyn op ses graden schaers omtrent vyff mylen, by oosten d' selve banck, niet alleen naer desen, maar naer alle andere ongelegentheden sult doorgaens neerstich uyt kycken om alle ongemack te voorcomen.

Den Bouqueron gepasseert zynde zult Cours stellen naer Amboyno ende by oosten d' selve om noort steecken om by de Cust selebes op te stoppen tot op de hooghte van ontrent een graet by noorden de lynie, Soo u de wint daer toe wel dienen, soo niet soo mucht wel om oost oversteecken als de lynie genadert zyt alsoo dan ongetwyffelt Macquian wel beseylen zult, te meer de stroomen ontrent de quriges dat syn Clippen ende Cleyne eylanden int suyt westen van macquian gelegen stilstant neempt soo ervarentheyt heeft geleert, by aldien vl. genegen ermochte wesen door de Straet van bouton te seylen —

wy stellen tselue aen uwe Resolutie, doch geloouen dat by westen
Pangasana spoediger soudt op Comen de oost Custe van Selebes heeft
veel droochten sult der haluen daer voorsichtich dienen te seylen —
ende des nachts setten Als het donker is maer het water isser soo
slecht ende de landtwinden sy daar soo dienstich dattet een goet
vaerwater wert bevonden Ende tot meerder Claerheyt soo behan,
digen u nevens desen een Caertjen vande gelegentheyt der seluer —
oostcuste van Selebes tusschen den houck daer t Eylandt Cobarro
waij by leyt tot omtrent anderhalue graet by noorden de Lynie —
daer met de aenteeckeninge der diepten wert aen gewesen den Cours
diemen heeft te neemen, dat meest Celebes naest geschieden moet
alsoomen daer vint de meeste openinge ende de minste droochte —
ende Bancken die t seewaert soo menichvuldich zyn datter geen
door Comen te vinden is, die dit Caertjen heeft gemaeckt is door de
Straet Bouton gepasseert ende hierom stellent aen uwe Resolutie
oft mede door die passeeren sult, ofte by westen Pangasana ——

Wy houden zoo geraden dat van Selebes oversteeckt om
Macquian te beseylen als Ternaaten alsoo van Macquian binnen
door langs de west Cust van Bathachina ofte hala Maheron heenen
mede goet op te comen is

Omtrent de Moluques Comende sult u schip wel slagh —
vaerdich houden ende u volck onderwegen oeffenen met de wapenen omme
daarinne te Ervaerner te zyn tegen alle voorvallicheden die u mochten
toeComen. —

Oock sullen u.l. op Macquian van onsen ende des vyants Moluques
stant alle gelegentheyt verneemen dat u dienstich sal wesen, om u daer
naer te mogen Reguleeren het soude oock wel mogen gebeuren dat
u.l. den gouverneur Broecom op Macquian vonde wanneer hy aldaer
tot de lossinge van u Cargasoen ordre soude Comen stellen opdat
gy dan niet weder naer Macquian sout behouven te seylen ——

Soo u.l. onderwegen Compt te bejegenen eenich Mattarams
Bantams Boetons Maccassaers spaens ofte portugeesen vaertuygh
ende die sonder onse passe vaeren sult alle deselue voor vyanden aen

tastin ende trachten te vermeesteren d' goederen onder behoorlycke —
Inventaris ordentelz overneemen, ende t volck in goede verseeckerinᵉ
bewaaren t vaertuyck dat u ondienstich mochte zyn sult vernielen
ende verbranden eer daer mede verlegen sout mogen geraacken doch int
vervolgen van d'selve sult u niet te seer amuseeren op dat uwe reyse
die noodich gevordert dient daar door geen verachteringe en come te —
lyden, —

UL: sullen voort uytsien naer alle vremde vaertuygen —
omtrendt Maccasser den Bouqueron, ende by oosten Selebes want
alsoo wy met maccassar in oorlogh zyn ende ons de groote schade
in die ooster quartieren aendoen soo dienen wy mede naer onser aller
uyterste vermogen haeren afbreuck te bevoorderen —

UL: zyt geprovideert ten behouve van 35 Coppen voor
12 maenden maect dat alles gestreckt ende wel gemenageert
werde alsoo dit treffelyck oorlogh schip op de reyse noch wyders
meenen te gebruycken soo hier naer adviseeren zullen. —

Hout u volck in goede ordre tucht ende dissiplyneᵉ ende
weest voorders den Almogende bevoolen, geschreven in Batav
desen 29 desember 1635.

Aende Hr Joan van Broeckom Gouverneur inde Molucquo Pr de Galias Ady 29 xbr 1635

Achtbaare voorsienighe zeer discreete Heere.

Per 't schip Wesp, dat alhier den 3 Augusty, ende der Goes den 20 september Aº stanty arriveerden, werden ons successyve de Missiven vanden President Ottens, van ultimo Julyo, ende die van UE vanden 15 Augusty, gesamentlyck d'ander pampieren ende schryfture toegebracht, uyt alle welcke, ende 't mondelinge bericht vanden gem: Ottens, den onseeckeren standt, Staedt ende 't gepasseerde Inde Eylanden Molucquo verstaen, op alle welcke, bydesen niet voorneem specialyck te antwoorden maar het selve tot de naeste besendinge (Godt toelaatende) uytstellen zullen, oversulcx desen alleenelyk dienen zal, derrewaerts te geleyden, dat schip de Galiasse met 60 Coppen bootsvolck ende 15 Soldaten gemant waarmede UE toegesonden worden 46 lasten Rys 62 packen sorteeringe Cleeden partye Syde Stoffen, goutdraet, porceleyn, yser Spyckers, Item 60 vaten vlees, ende andere Mondcontien breeder by facture ende Cognossementen gespecificeert Costende t'samen ter somme van ƒ 53:006:11:2: UE sullen ordre stellen het monteeren van dien (naer goeden ontfanck) aen 't Comptoir Generael goet gedaen 'tselve behoorlyck geminageert, ende ten proffyten vande gener. Comp: geadministreert worde, als dat behoort

Uyt gem: Missive, hebben mede verstaen hoe UE het gouvernement, ende regeeringe over Comps. staet inde Eylanden Mollucquo, vanden boven gem: President Jan Ottens, met behoorlycke solemniteyten haddet overgenomen, Item dat aen UE getransporteert waren, alle des Comps. effecten, onder de Comptoire inde selve quartieren resteerende, Monteerende achtervolgens transport ter somma van ƒ 191256:9:5 accordeerende met de Generaale boucken, UE blyve gerecommandeert, dat de boven gem: restanten, nevens de nieuwe Cargasoenen (gelyck wy geseght hebben) wel geadministreert, ende met meeste voordeel gedestribueert worden,

De 106 C ℔ Nagelen met Weesp ontfangen hebb
alhier 104616 ℔ uytgelevert, Item 3601 1/4 ℔ ditto p.r der Goes
zyn in dier voegen overgescheept) zynde soo deen als d'ander parthye
geen leverbaar goet, vochtich vol steelen Moernagelen ende vuylicht
waerop int toecomende beter verhoopt geleth, tvalt te verdrietich
dat de Comp.e geltz u.E. schryve voor haere Comptanten ende waren
soo snoode waren gelevert, ende genoucksaem gedwongen wert, van
desen trouwloosen hoop, de selve in dier voegen te moeten ontfangen
soo anders voorcomen willen, dat die de Spangaerden, ofte andere
vreemde Natien, niet gelevert werden, U.E. bevoordere (:soo veel
doenlyck is:) dat dit quaet bey by authoriteyt vanden Coninck
ofte andere middelen geremedieert worde, met soo seer (op respecten)
gelyck wy U.E. in syne mede gegeven Instructie wytloopichlyck
geschreven hebben, om goede quantiteyt nagelen voor de Comp.e te
procureeren als wel gaerne sagen dat de selve nagelen in vreemde
handen niet in vallen, ofte dat het welcke noch noodiger houden, die
aende Boomen ongepluckt lieten vergaen, waernaer U.E. in onder,
handelinge met den Coninck syne saecken richten moeten, ende
wy verclaaren U.E. dat daermede de Comp.e (voor eerst) den besten
dienst, In uwe quartieren can gevoordert werden.

Wy vermircken oock, meer ende meer den schadelz cours
ende quade mineen, welcken den Coninck Hamsia voorneemt ende
tracht in te gaen, met de Continuatie van vreede tusschen hem en
die van Tydor

Die secreete Intelligentie, met onsen vyandt den Spanjaert

De voorderinge van quitcil Gorontale, tot de Tidoresse Croone ende
haar onderlinge Correspondentie,

die protectie vanden voorigen Tidorees en Coninck Gnoro lammeou
op Tarnaten,

De daar op gevolchde handelinge, om vanden selven, de princesse van
Tidoor, syne dochter, ten houwelyck te versoucken,
het advertissement, welck Hamsia wegen t'gemelte houwelz

&c.

door syn gecommitteerde aen d'onse doet, —

De daer op gevolchde Celebratien, niet tegenstaende onse geallieerde difficultey

Dat vermits het apprehendeeren van Tydoreesen op Malayo, ons den marckt verbiet

Echter dat gedocht, de tydoreesen verscheyden van onse Chyneesen — ende Mardyckers, onder onse Forten vyantlyck wech haalen —

Dat gem: Tydoreesen op Malian sulcx graceeren ende struyckroovery dat d'onse gedwongen zyn geweest des Comp^s nagelen in Spelonken offe andere Caverne te bedelven soo anders de selve voor den Brandt — wilden bewaaren —

Zynde seyn, omme met assistentie van den spanjaert ende den tydorees ons uyt de Molucquo te dryven —

De onderhandelinge met den Coninck van Batsian ende andre groote Maer voornamentlyck het ontanderen van den Sengagies van Gnoffica ende Gamcanora —

het committeeren van persoonen, tot de Successie van die ampten on, wettich,

De daerop gevolchde Massaker, van den gestelden Tarnataenschen Sengagie Corboama ende (onder anderen) —

de Enorme Executie, in de persoonen van den Bovengemelten Sengagie van Gamcorona, Nevens syn soon Loudoc Expresselyck jegens syne Beloften aan d'onse gedaen, —

Item het aen Comen van het Spaense Secours uyt Manilla den 6 desember voor gammalamma

Het rescontre van den luytenandt Chilps Crantvelt, aen den houck van Tahana Jegens twee tydoreesche Corcorren —

het begrypen van de redout op ponattij ende voorder versterckinge op Macian —

de Conferentie welcke U E met gemelte Zamsia ende den tarnataensen raet op zyne aencompste gehouden heeft mitsgaders, de ernstige aenspraecke tot de selve de welcke ons alhier wel hebben laaten bevallen

de beoordinge van de Cleeden ende de lactagie van 2069 ℔ Rys p^r walsenaer gesonden &c^a —

Op Alle welcke Cometen (: gelyck wy geseght hebben)
alsnu niet voorneemen specialyck te antwoorden; Maar hebben
UE onse rescriptie, ende naerder ordre, medt de twede depeche van
hier derwaarts volcomentlyck te verwachten, eenelyck sullen wy voorby
gaen UE seggen, dat wy alhier (siende op voorgegepasseerde ende nu
geroerde actien) wegen het doen vanden Coninck hamsia geen genoegen
nemen, (veel min op alle zyne geveynsde beloften eenigen staet, tot
welstandt vande generaale Compe: maken mogen Redenen waarom
oock niet en hebben Connen goetvinden (op zyn serieux versoeck)
eenige macht nu derwaerts te sijnden onder vindende doch alles ter
quader trouwen, ende om ons inder vougen onder den last te doen ver
smachten gepractiseert wert, Gelyck met de Comparitie van onse
Scheepen Wassenaar Grol Texel Wiesp ende der goes Claerk
gebleecken is, twelck UE aldaar emmers soo wel als wy alhier,
hadden behooren te begrypen sonder verder instantyen van ontset
als tot de verhuysse diffentie vande forten, ende Compies ommeslach
derwaarts) aan ons te doen wy verclaaren UE andermaal dat
wegen de onbillycke procedueren der tarnatanen tegens d'onse, terecht
een groot misnoegen opgenoomen hebben, oversulcx oock geresolueert zyn
aff te wachten, waerwaart hun de saecken aen dien Candt wenden willen
om ons daar naer te mogen Reguleeren, Behalven UE seer ernstigh
recommandeeren, ende belasten uwe macht by den anderen te houden
op de verseeckeringe van alle de forten, ende besunder op de besettinge
van Malian wel te letten, ende de noodige wercken, welcke niet geex-
cuseert Connen worden, met de minste Costen vande Compes: te laeten
voltrecken, Insonderheyt dat UE soo haest het selve geschieden conde
tival vastetyn op tabelolo doet de nu feerende ton plaetse UE by
syne predecesseurs aangewesen wert een bequame diffentie redout
begrypen ende doen opmaken alwaart oock sulcx den Coninck hamsia
offe die van Malian hun daar tegens opposeerde, dooch soo het selve met
haar Consent geschieden Conde sal het beter wesen, om haar de
minste redenen van Juritangle te geven Item alle sorgelycke uytvallen

ende garons te verhoeden, houdende met de Tarnatanen goede correspondentie, ende vriendelycken ommegangh, voor soolange niet yets tot nadeel, van onsen Staet attenteeren, Inwelcke gelegentheyt U E. mede naer het recht der natuyren, gewelt met macht afweeren moet, Estimerende (als vooren) het wel bewaeren van onse fortin aldaer het voeden van de verhoopte contentien tusschen den Tarnataen Tidorees ende Spanjaert ende t' preveniëeren dat de nagelen door de vreemde niet vervoert werden de voornaemste dienste welcke U E. inde gelegentheyt de Compe aldaer voorderen connen, derhalven U E. om parthye nagelen ons toe te seynden, sich niet en behoeve te amuseeren, Echter ordre stellende dat de sulcke welcke aen onse factorien, om te leveren gepresenteert (volgens d'oude Costuyme ontff ende betaelt werden, omme alle occasien, van die naer Tidoor ofte andere plaetsen te vervoeren, te beneemen, doch soo U E. onder de hant te wegen becommen brengen, dat die niet gepluckten werden, waertekorte daer in U E. om den Coninck met syn volck op de roey te houden ofte tot ander wercken te laeten gebruycken crachtelyck arbeyden moet

Tin can in ons niet connen den Coninck Hamsia (mettegenstaende volgens syn schryven genouchsaem vast gestelt heeft) sich in persoon, naer de quartieren van Amboyna begeven soude oock en connen niet begrypen syne presentie des Comps: Staet aldaer vorderlz wesen can, derhalven sullen u E. vigileeren om hem van sulcke voornem (soo veel mogelz wert) conde onderworpen werden &a: naer gemelte Amboyna, connen van hier alsnu, sulcken vigoreusen macht niet seynden, als wel gewenscht hadden, echter sullen in corte dagen, een middelmatige troupe van ontrent 300 soldaten derwaerts gaen by de welcke gevoecht des Casteels guarnisoenen geordonneert hebben den oorlooge, soo veel niet jegens d' Inwoonders, als wel jegens de nagelboomen, ende andere plantagien te voeren, waer van volgens gem: last int geheel haar werck maken zullen ter tyt alle de nagelboomen op warnoula verdistrueert, ende geschelt zullen wesen, vertrouwen dat daar door de seeckerste redressen zullen erlangt werden, twelck ons den tyt leert —

Alhier syn successive uyt het vaderlandt wel aengecomen de Schepen Amsterdam S'gravenhage de fluyt Rarop van amste —

Amilia, vlissingen, de fluijt Rutthem van Middelburch, t'hof van hollant van delft, Mastricht van Rotterdam, leeuwaerden van Enckhuysen ende de galiasse van Hoorn, alle opt nae Jaer, Item wesel Hollandia, ende Nassauw opt voor Jaer aff gesonden, daar mede over gecomen zyn d'E. Mauritius van Ommeren als ordinarye ende d'E. Philips lucasz als eerste raet van India waermede een Capitael van veerthien tonnen gout becomen hebben, ende omtrent de drye duysent Mannen

Onse besendinge naer Cabo Spirito Sancto, heeft alsulcken Succes niet gehadt, als apparent ende verhoopt was, ende hadden het silver schip van acapulco, nergens vernomen. Den Commandr. daniel Ottens, was int incomen vande haven van Tayoan met den Booth door de Sortinge omgeslagen ende verdroncken

In Mayo lestleden zyn van hier, naer het vaderlandt van Monsombique, aff gesonden de schepen Utrecht Sr. Heyndryck Rotterdam, oudewater, ende Bredam, om op des vyants Caraecken uyt Portugael, welck in dien tyt dat vaerwater passeeren te passen, Godt geve beter Succes, als ons desseyn naer Spirito Sancte aentreffen mogen, welcke goede rovos, dagelycx vandaer verwachten, ende met verlangen te gemoet sien

Den 2en Septembe. daaraan volgende zyn om de bovengem: vloote inde Golff van persia te ontmoeten derwaerts ondert Commando van den E. Mauritius van Ommeren vertrocken de schepen Amboyna vlissingen t'hoff van hollandt sgravenhagen ende leeuwaerden Item onder den president Joan Ottens den 2en 14e ende 24e october de scheepen t Zeepaert veere, de Jachten Souburgh Cleen rotterdam Hooch Casper ende den dolphyn, uyt welcke vloote geordonneert hebben, de scheepen Amboyna Sr. Heyndryck ende sgravenhage met de retourren van Surratte ende persia, naer de Cabo de bon Esperance te navigeeren, om onse retour vloote aldaar te gemoeten van waer gem: Amboyna ende sgravenhage weder herrewaerts keeren zullen, In voegen dat naer noch een schip twelck in Janio met de gereede lynwaten uyt Suratten alhier verwacht wert

Aldaar sullen overblyven, acht scheepen ende vier Jachten, waar mede goet gevonden hebben, de Baar van Goa te besluyten, ende de Cust van India te infesteeren, den Almogenden geve yets goets ten dienste vande Compie:, ende afbreuck van onsen vyandt uytrechten mogen, besunder In dese gelegentheyt wanneer onse vrunden d'Engelse vrede inde orientaelse quartieren met gemelte onse ertsvyanden, gemaeckt, ende haer schip Londen op vracht over Mallacca, naer Maccau, laten gebruycken hebben, hoe langen desen pays duyren zal, leert ons den tyt —

Den handel van Chyna ende Japan, Is naer winsch gesucceedeert, dit Jaar hebben van hier, uyt Tayouan en Siam naar Japan gesonden verscheyde Cargasoenen, Monteerende ruym 10 tonnen Gouts, dat alles volgens de advysen vanden president Couckebacker P't schip Amsterdam vandaer ontfangen, met voortreffele proffyten, overgesett ende naar onse Conjecturatie niet minder als geltz thien tonnen gout, sullen geprofiteert hebben, bovendien heeft den Gouverneur Hans putmans met verscheyde scheepen aen Coopmanschappen soo voort Vaderlandt als India dienstich herrewaerts gesonden, omtrent ƒ 500 m den grooten Godt zy gedanckt wegen syne bewesen weldaden ende geeve dien handel meer ende meer aanwassen ende tot progres vande generaale Compie: toe nemen mach, —

Alhier worden veerdich gemaeckt, omme eerstdaeghs naar 't Vaderlandt te vertrecken, de schepen amsterdam, wesel Hollandia Nassouw Mastricht en N: Hoorn waarmede d'E: Hr Generaal Brouwer, ende den Gouverneur Maerten ysbrants geresolveert: syn over te vaeren, d'Almogende wil dese ryke scheepen Haere E: ende hunne Compie aan Cabo de Bono Esperance by den anderen ende soo voorts met voorspoet, Int patria geleyden Amen —

Wy verwonderen het schip ter Toolen vermits synen onderdom ende dat in lange niet schoon gemaeckt is, soo vaerdich by de Zeylagie niet wesen zal als ons des vyants secours, uyt de Manilha comende.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

te attrapperen, wel noodich verheyscht wert, waerom goet gevonden
hebben V.E. dit wel beseylt schip de galiasse toe te seynden V.E. sullen
geen tyt laeten voorbygaen, om gem: Galiasse nevens thoolen t zee
ende om op den vyandt te cruyssen uyt te seynden vertrouwende noch
soo tydelyck by V.E. compareeren zal dat den vyandt eenigen notable
affbreuck daer mede sal connen gedaen werden, 't welck godt geven

Ende alsoo (gelyck gesegt is) voorgenomen hebben
met de volgende besendinge 't welck wy verhoopen naer des Comp.ie
gelegentheyt noch 3 a vier wel gemonteerde scheepen wesen zullen
't welck V.E. aldaar wel vruchtbaar maken meucht, V.E. particulier
op alles te antwoorden ende speciale ordre seynden sullen hiermede
afflaten —

By disen seynden 14 stucx Reeque vande 15 soldaten die
met de galjasse derwaarts gaen, de welcke alle vermits continuatie
van dry jaaren, dry maenden in comptant verstreckt oversulcx aende
Comp: ten achteren comen V.E. gelieven ordre te stellen de selve ald.e
gecomen wesende ten behouven vande Comp.e voor het saldo behoorlyck
gedebyteert werden.

Hiermede —

Achtbaare voorsienige Zeer discrete Heere Zullen V.E.
naar groetenisse inde protectie Godes bevelen gesz. int Cast.l bat.a
desen 29 desember 1635 was onderteyckent

Henryck Brouwer
Anthonio van diemen
Philips lucassen —
Maertin ysbrantsen
Aert.s Gysels
Joan vander Burgh

Acte by forme van Commissie aen Orlande Thiboult als vice Commandeur verleent

Alsoo Orlande Tiboult als opp:r hooft vande verouerde Jachten de Maria ende Malacca uyt het vaerwater van Malacca door den Commandeur Jacob Cooper in voorsz qualite harrewaerts gesonden de gemelte Jachten in goede ordre alhier godt loff behouden ter reede heeft gebracht ende den voorsz Cooper hem weder derwaerts te comen versoeckende is, nevens goede getuygenisse vandes selffs comportemte ende debvoiren tendienste vande Comp: int cruysen op den vyandt aldaer gedaen.

Soo is by d'H:ren Generaal ende Raden van India goetgevonden ende gearresteert den gesegden Tyboult met het Jacht cleen Nassauw in Seylreet zynde weder derwaerts te laaten keeren omme als vice Commandeur ende tweede Persoon den dienst vande Comp: op de Nederlantsche Navale macht in des vyants vaerwater voor ende omtrent Malacca cruysende, waer te neemen ende te bewaaren. Recommanderen ende bevelen alle ende eenygelycken in gem: vaerwater onder de vlagge vanden Commandeur Jacob Cooper beschyd den voorsz Orlande Tiboult daer voor te erkennen ende te gehoorsamen soo als dat behoort —

Actum int Casteel Batavia desen Janv:o 1636

Instructie voor den vice Commandeur Orlande Tiboult ende den Raadt van het Jacht cleen Nassauw, gedestint te seylen naar het vaerwater van Mallacca, omme aldaar tot des vijants affbreuck onder de vlagge van den Commr Jacob Coper te cruysen ——

Tot bevorderinge uwer reyse sult op morgen vrouch met de lantwint naer gedaene monsteringe inde name des heeren t'seyl gaen omme langhs de Custe van Java. ofte na dat den wint u sal dienen door de Straate van Bancca de Sumatrase Cust naest uwe reyse opt spoedichste te voltrecken, alle happens van landwinden ende voordeel der — Stroomen naerstelyck waerneemende ——

Omtrent Bancca comende sult wel doen uytsien, om eenige Mattarams vaertuych dat daer omtrent hout te bemachtigen ende soo volck becompt u scherpelyk in formeeren waer t'vaertuych inde Palimbanse Revier ofte op Bancca selver, sich sy onthoudende om aen den Commandr Coper daarvan goet ende bondich rapport te doen —

Nae wy geinformeert syn, souden niet als hondert Mattaram vaartuyghen uyt het Malacx vaerwater (die vermits onse scherpe besettinge aldaar niet hebben connen passeeren) te rugge in Palimbanse Reviere geloopen zyn gelyck wy aenden Commandeur Coper mede syn adviseerende —

In passant sult gy lieden de Rhaar van Jamby aendoen ende aldaar — dit nevens gaende Missive aenden opperkoopman Cornelis van Houlten aen een nederlants off engels schip daar ter reede leggende (om bestelt te worden) overleeveren —

Den Commandeur Coper heeft syn besettinge voor de — Straette brouwer item besuyden de selve Straet, ende aen Tanjongburo Mitsgaders aen d'oost zyde van Carimon alwaar met lieft gecomen syn Sult dese onse missive aen gemelte Commandeur overleveren, ende des selffs ordre naer comen, ——

Gylieden gaet geprovideert voor ses maenden ten-
behouven van 2 Coppen Maeckt dat alles strecken mach naer behoor
Int voor bydrylen van Bantams besith plaets sullen V L dit nevens
gaende briefken aenden Commandeur Cool op Zeeburgh bestellen
hier mede u Godde bevelende wenschen u voorspoedige reyse Actum
in Batavia desen 14 January Aº 1636.

Bantam Aenden Commandeur
Gerrit Thomasz Cool

Eersame Discrete

Dese dient om V L te ordonneeren dat op den ontfangh
deses sigh met het Jacht Zeeburgh herwaerts sult vervoegen geven
aende vloote soo veel water over als sult connen missen ende soo-
danige schriftelz last aen Cornelis Symonsen schipper op der goes
alt syt hebbende om in u L plaets de besettinge waer te neemen, ende de
vlagge vande groote stenge te laeten waeyen hier mede weest
vriendelz gegroet ende den almogende in genade bevolen Batª:-

---

Jamby Aenden opperkoopman
Cornelis van houten Pr. Clein
Nassauw -

Eersame seer discrete Sre:

Sedert onsen Jonghsten die geweestis Pr. 'tschip Nassauw
syn ons successive wel toegecomen d'uwe van 20 november met
Emilia den 6 desember ende die vanden 9 desember passado Pr.
'tschip nassauw den 22 do: met welcke scheepen heel buyten onse -

Expectatie ende Contrarien uwe gegevene hoope soo sobere quantitee peper hebben becomen dat genootsaeckt zyn geworden t'Schoone retour schip aemilia, dese Jare int lant over te houden —

Wat desselfs ingeladen Peper heeft gerendeert wort UE nadesen particulierlk geaviseert &c. Is altyt sulcx dat t'ondergewicht Extraordinary groot bevonden wort, ende moet UE wel weeten dat den peper voor desen ende door uwe voorsaten afgescheept noyt soo grooten laccagie heeft gegeven, —

De Comptoir boecken vant Comptoir Gamby sullen eerst daghs doen naesien ende dan ordre bevindende in trecken dat UE naesten wort geaviseert —

Wy moeten UE ront uyt verclaren dat gants geen Contentement in den uwen p.e Nassauw ontfangen Comen schepen advysen van meerder substantie hadden van UE verwacht als namentl. wat verbeteringe inder Comp. negotie tot Gamby wierde verhoopt — wat preheminentie ons den Coninck int op coopen des pepers volgens syne belofte staet te gunnen, wat Effect onse aensienelycke besendinghe ende de ~~belofte~~ prompte assistentie den gem: Coninck toe geschickt — sal baeren den Coninck belooft by syne soo meer scheepen als d'Engelsen in Gamby furneerde dat prorato grooter quantite peper aen ons soude gelevert worden, op dese gelegentheyt wert ons niet een woort in Antwoorde gedient maar wel een hoope futile praetgiens wegende in complimentie van francisco ponte met een droncke heeft gepleeght die doch ter materye niet te passe Comen, gy syt een oppercoopman in Gamby en behoort te weten wat uwen schuldigen plicht is namentlyck des Comp. dienst te vorderen sonder soo veel water vuyl te maken over de bloote — naem ~~tyttel~~ van fector ende Mercadoor die wy bemercken sylue noch niet verstaet laet sulcke beuselinge vaeren vorder uwes Meesters affairen als dat behoort ende geeft ons int toecomende advysen van meerder wicht

Tegenwoordich syn twee scheepen in Gamby ten dienste van Coninck houdende procureert met aensienlycke Stadicheyt ende discretie dat den Coninck nae Compe sulcx aen den Generaal by syne missive belooft als wy sullen hebben in Gamby twee scheepen ende d'Engelse een, dat dan ook twee deelen peper tegen hun een deel moeten ontfangen, —

Maer wy bespeuren uyt u schryven dat niettegenstaende alle oncosten, schenckagien ende goet onthael aen des Conincx Ambassadeurs gedaen d'Engelse meer als den Nederlanders in Jamby worden geextimeert ende meer faveur by den Coninck hebben als UE, twelck wy meenen u slapheyt oft faute van verstandt te moeten wyten —

Tis niet verdraegelyk dat men een grondt ofte erve tweemael by de gratie gecocht ende , andermael heeft UE 72 Rª aende Coninck moeten verschencken opdatter geen stroy-huysen die de onse in peryckel van brandt brengen souden worden gesett, tis te slecht dat UE segt, den eygenaer vant verbrande huys t'selve niet nochmael tegens de gemaeckte conditie vernieut ende niet adap gerepareert hadde sulcx stont u niet te lyden ende als dat vermerckte soud het onder de voet doen werpen hebben ende mogen die van Jamby wel weeten dat wy ons gerecht in billickheyt wel sullen ende begeren gemantineert te hebben —

Na dat den Coninck nu met 72 Rª van UE gecontenteert was soo gat hy na d'engelse logie daar is hy vroolyck ende op zyn vertreck wort Mr. Flemingh met een goude Crisch begifticht ende Van Houten wort met den rugh aengesien waer aen dit hapert connen niet wel bevroeden —

In wat peryckel Comp.s logie ende haar middelen nu twee reyse door de vehementte brande is geweest, hebben met leetwesen vernomen Maer t'valt ons onverdragelyck te verstaen dat soo goede + partye peper onder de chyneesen berustende door t'vier was geconsum: dit is emmers al te groote ende grove faulte ende een ~~pu~~ nalaticheyt van UE dat gy peper onder chyneesen huysen laet opleggen noyt is sulcx in gebruyck geweest maer voor desen heeft men alle de peper in onse jachten geborgen ende men heeft die gelicht ale noch ruym een myl de revier op waeren, dat UE schryft het des Comp.s contante peper copers peper is geweest doet ter saecke niet t'is een misslach van u ende een saecke die noyt in is gepractiseert peper inde chynese handen te laten, ende wort daer by occasie gegeven —

aende Eygenaers omme by wyllen de pepir aen vreemde te leveren als
wat meer presenteeren gelyck d'engelse daer een lichte hant van
hebben,

Wy verstaen oock niet ende verbieden UL wel expresselyck
geen peper inde logie op te leggen maar sult allen den peper datek
aff scheepen uit Jacht dat daer syt hebbende, geen meer cleeden als
den dagelysen afftreck verryscht sult aen landt brengen, gelyck
sulcx langen voor desen gepractiseert ende in ordre is gevoeght,
om tot geen onderpandt aende mooren te dienen, ende 't perykel
des brants t'eviteeren —

By allen middelen sult U.L: bevoorderen dat geen chyneesen
anderna boven om te handelen gaen als den Coninck sulcx verbiet
syt daer niet tegen maer voortsolue alsoode wy daer nu ook mier
peper voor eerst beginnen sullen ons liever getroosten dan soo
grooten somme onder soo kalen hoop te vertrouwen daer niet sonder
groote slagen sult affgraaken —

Soo d'Engelse hun eygen volck boven seynden, kunt
haar volgen hoe welt liever andersagen de wyl de perijckelen daer
groot zyn als sonst aende Comp.s fluyt is gebleecken als van soo veel
dieven werd besprongen als d'engelse boven voor de peper uytte Ka-
biden, geeft dan beneden, soo veel meer dat gy alles inde logie treken —

Wy verstaan oock niet dat haer cargasoen
gecomen yets op leveringh van peper sult uyt setten maer tracht
daar voor contant ende peper beneden te becomen alsoode dat wat
meer costen ende de proffyten op d'cleeden minder zyn —

De drye hondert lasten Peper onder Comp.s debiteuren
noch leggende, verhoopen dat zullen aff gecomen zyn, t'welck
d'uytstaende schulden vrywat sal verminderen, Maer de wyle
den Brack niet verschynt ducht op hondert 50 Lasten ende minder
sal uytvallen, ende dat onder ondertusschen onsen eygen peper met
contant op coopen, soo dan noch door d'engelse niet geschiet
enfin de Jambyse negotie zal daer op een ander voet moeten
gebrachten worden —

Vert.

Wy dysavoyeeren d'ontydige verbeteringe aen Jan Goosens de Jonge gegeven, Batª. sal wel door Zee Comen all is daer geen onder Coopman op t'Syn gesochte pretexten die tot beswaringe vande Comp. gedyen den Persoon is noch zeer Jongh als syn tyt sal syn geexpireert ende hy't meriteert zalder op zyn verbeteringe wel gelet worden UL sal hier by geen eer in legen.

Wy verneemen gaerne Comp. Logie noch wel n Jaren met cleyne reperatie staen zal maer dat het dack niet bequaem is omme met pannen te decken, dat oock niet pannen genouch syt hebbende derhalven Condt soo veel pannen terugge senden als daer niet van noode zyn —

Soo ons geraporteert wort syn uyt het vaerwater van Malacca meer als 100 Mattaramse vaertuygen terugge in palimbangh geloopen die geen passagie door onse scherpe besettinge nae mallacca hebben connen becomen soo daer eenige seeckerheyt van verstaen hebt geeft den Commandeur Coper daer van advys —

Dagelyx comen ons clachten voor dat onse Burgerye in palimbangh handelende vande groote aldaer qualick worden getracteert dat oock geen rys off padye ervaert willen laeten uytvoeren dat onvriendelyke proceduren zyn soo UL gelegentht. hebt soo remonstreert tselve aen syne Majt. ende versoeckt dat als die van Batª. daer comen handelen soodanigen libertyt mogen gaudeeren als alle andere Coopliede dat dan vrientschap tussen ons, en de palimbangh sal veroorsaecken, //

Den rys in Batª. is noch schaers soo quantite in Jamby te becomen zy dient UL provisie van acht a 10 lasten te doen alsoo wel conde gebeuren den Commandeur Coper ~~al~~ andermael om Rys in Jamby sond —

Den heer Gouverneur Generaal H: Brouwer is op den 5e deser met 6 retour scheepen naert patria vertrocken

Ende heeft p. nieuw Jan:ro syn generaal gouverno aenden E. Anthony van diemen geresigneert achtervolgens nevensgaende Cop.e van Commissie ende Extract uyt der h.s 15. Zal V.L. den act des getrouwich.t van Comp.ie die nadrs in Jamby afforderen ende syn Excell.tie daer bekent maken, —

Desen gaet en passant tot een preadvys met cleyn Nassauw gedestineert tot de besettinghe vant malacxse vaerwater onder de vlagge van Commandeur Cooper —

Dagelycx sien den Brack geladen met peper te gemoet omme V.L. daermede wyder met naerder advys te dienen, en blyft den almogende in genade bevolen Actum int Cast.l Bat. desen 14 Jan.ren 1636; was onderteyckent
Ar

Anthony van diemen
Philips lucassen
Artus Gysels.
Joan van Burgh —

Malacca Anden Commandeur
Jacob Cooper p. cleyn Nassauw

Eersame wyse voorsienige —

T is sedert onsen Jonghsten die geweest is in dato 25 octob. passado p.r de vier Jachten Souburgh, hooghcappel cleen Rotterdam ende den dolphyn zyn hier godt loff wel aengecomen den 26 octob.r 't Jacht de salm ady 13 november de prince nieuw chyna ende malacca 't Schip Amilia den 6 desember 1635, ende den 8 deser Jan.rio 't Jacht Cleen nassauw by alle welcke ons welter handt syn gecomen uwes vanden 21.en september 19 octob. 18.en 9.br p. bleyswyck over Jamby ende die vanden 16.en desember passato waer op desen V.L. in antwoorde dienen zal dat wy seer gaerne gesien hadden V.L. t sedert 23 mey laetstleden, omtrent ende int malacx vaerwater hadde becomen ende geruineert vier Javaense Jonckyens ende acht stucx cleender vaertuych, (Item vier portugeese scheepkens, daer van twee met haere ladinge in onse handen waren gevallen, een door den vyandt (siende geen ander uytcompste) verbrant, ende t vierde op de wal gejaecht besuyden Caep Rachado ende aldaer geborsten sulcx dat wy wel bespeuren onse besettinge aldaar de vyanden veel schadelycker valt als wel tsoulaes twelck de Comp.e daer van tegens haare gedaene oncosten ende swaere Equipagie compt te genieten dat ons echter alsoo moeten getroosten. de wyle (vertrouwen dat eyntelycken door dese onse scherpe besettinge ende uwe goede gedane ende noch te doene diligentie tot affweeringh ende verhinderingh der negotianten ende alle vyanden vaertuych naer mallacca hinderende niet alleen de Javaenen maer vele lande Indiaense traffiquanten van Mallacca sal diverteeren ende naer Batavia doen comen alswanneer wy ons verseeckeren de generale Comp.e van haer gesupporteerde lasten moyte ende oncosten noch goeden intrest sal comen te trecken op welcke expectatie nevens de prysen die ons oock onder tusschen noch sullen comen toe vallen wy geresolveert blyven Malaccas besettingh te continueeren gelyck int vervolch deser sult verneemen —

't Verlies vant Jacht chyna met 239 slaven ende slavinne valt voorwaer alte verdrietich 't volck was de Comp.e meer als acht duysent R.a waerdich sulcx dat wy extimeeren daer by meer te verliesen als de goederen met d' chyna verovert waerdich syn seer godtloos heeft den schipper van chyna sich op de herwaerts compste gecomporteert, sulcx ook dat van den fiscaal daarover van den Raet van Justitie is betrocken ende aparent gedeporteert ende syne verdiende gagie geconfisqueert sullen worden dat weynich versett tegens Comp.s schade door achteloosheyt (soo geseght wort.) geconfeert

De verouerde goederen met het portugees scheepken by U.L. nieuw chyna genaempt ende by ons de maria syn hier met goede opsicht door gecommitteerde gelost, ende in Comp.s Magasyn geinventariseert die op de gemaecte taxatie niet meer comen te bedragen als f 1971:16 dat voorwaer sober is uyt nevens gaende notitie can U.L. sien de quantite vande waeren ende Coopmanschappen, die ons 't gem: prince de maria

Syn toegecomen niet een portugeesen brieff is ons met dit scheepken noch met Mallacca geworden daarinne al vry wat verwondert zyn ende dient Ul in toecomende te versorgen dat alle portugeese geschriften die met hun vaertuych verovert ons toegesonden worden, omme onser vyanden gelegentheyt daar uyt te considereren,

De Reeg.e van oncosten monteerende R.a 858 t'sedert 24 8bre tot 20 september 1635 ten behoeven tin behoeve van uwe vloote uytgegeven hebben doen examineeren afft gesz. ende alles effen gestelt —

Hondert ende vyfftich Realen syn alhier aen den Coopman Barent pietersen hollaert gerestitueert ende is uwe obligatie door d'H.r vander burgh onder quitantie in getrocken, —

De 250 R.a van saliger willem Gorter schipper van santvoort nae syn overlyden by UE ten behoeven vande vloote uytgegeven zullen aan desselffs erffgenamen int patria door onse principaalen worden voldaen d'H.r Generaal Brouwer heeft aengenomen tselve te bevorderen,

Soo syn hier mede aen orlando Tiboult vergoet 36 R.a in spetie voor 400 plancken aan Capo de Rachado van seeckere chynees gecocht tot 9 R.a thondert dese plancken vallen vry cort echter tot deen prys souden wel duysent stucx begeeren ende meer, als de gelegentheyt presenteert, ende die sonder verleth vant cruyen te becomen zyn souden hier wel 25 a 30 R.a voort hondert van dergelycke plancken moeten betaalen, —

T'is seecker Ul schryven dat geen off emmers seer weynich Javaens vaertuych met rys t' voorleden mouson in Malacca syn gecomen twelck niet min als schaersheyt ende dierte vande Rys aldaer moet veroorsaackt hebben, T'is echter seecker dat een goet getal derwaerts hebben getendeert die soo alhier geinformeert worden geen passagie ofte middel van door te geraaken vindende vermits onse scherpe besettingh eyntelyck terugge syn gekeert ende inde palimbangse Riviere geloopen alwaar soo geseyt wort omtrent de hondert stucx vaertuygen met rys geladen syn liggende, gelyck dan oock noch eenige op Banca hun syn onthoudende Soo haest als dese tydingh vernamen resolveerden wy een goede

Macht derwaerts uyt te setten omme 't gem: Mattaramse vaertuych
te vermorsteren offe inde revier te verbranden soo best conden ende syn
dien volgende den 23 desember passado vanden ontfanger Maseyck der
waerts vertrocken seven Jachten, dry saloupen, een gorab ende 16 —
tinganes met soodanigen last als p: copie van Instructie heernevens
gaende den gem: ontfanger verleent salt connen sien doch de voorsz
vloote heeft door contrarie wint ende harde stroomen niet connen op
comen sulcx dat den 8 deser onverrichter saecken alhier teragge
is gekeert wy vertrouwen soo onse macht hadde in palmbangh en
Banca connen comen, vry wat goets tot affbreuck onser vyanden
verricht souden hebben naer geseyt wort syn dese Javanen geresolveert
aldaar over te blyven omme met het veranderen des mousons hun —
Reyse naar mallacca te hervatten alle twelcke wy goet gevonden —
hebben U.E. aen te schryven op dat tegen hun verschynen soo goeden
ordre te stellen moogt, alles in uwen handen compt te vallen off
dat andermael van hun voornemen gefrustreert blyven ende
Mallacca den Rys derve, —

Ruym drye maenden verleden worde ons alhier aengedient
den atchynder pakan aff geloopen hadde twelck niet wel hebben connen
aennemen, tot dat de seeckerheyt daar van uyt U.E. Jongste schryven
verstaen ende syn wy met U.E. wel verwondert hoe soo grooten macht onse
op de wacht leggende Jachten (sonder van haer vernomen te syn) heeft
connen passeeren twelck ons in bedencken brenght datter mede noch al
eenigh vyants vaertuych sal wesen geesschappeert, ende in Malacca
gecomen. Temeer U.E. geen vermaen doet dat eenige Bengaels —
St: Thomees noch Negepatnams vaerders op de Jacht hebt gehadt
die echter jaerlycx naar mallacca comen ende wel de rycxste carga-
soenen aen brengen, —

T' gepasseerde int rescontreeren der Atchynse armade hebben wel verstaen
U.E. hebben wel gedaen Malaccas soberen staet aenden Pangalima
van voorsz vloote te verwittigen ende hem daernevens aente raden
omme gesamenderhandt Mallacca aen te tasten &ca dat by hem —
als daar toe geen last van synen coninck hebbende geexcuseert
is, de vrientschap tusschen atchyn ende Mallacca dient gevoet

ende moet voorsz. Coninck geanimeert worden, opdat syn macht ander
mael voor malacca brenge dat UEd: hun met wat buscruyt geaccommodt
hebt approbeeren wy ende is ons aengenaem, willen oock niet twyffel
oft UE sal sich hebben g'informeert wat passagie als van atchyn
na pacan syn gevaaren, genoomen ende oft sy luyden onse Jachten
niet gesien hebben, hoe wel daar van in zyn schryven aen ons niet en
geroert —

Dat het engels schip Londen werckelyck ende tot
smekens toe met portugeese Goederen geladen, van Maccauw nae
Malacca was gekeert is ons ten minsten leet ende connen seer wel
considereeren dat d'engelse soo doende ons de beste avantagie ontvoere
en de hoope van goede buyt in toecommende tot verlichtingh onser
swaare Equipagie) sober is, mitsgaders dat dese hun attentaten by
aldien soo blyven continueeren, groote obstaculen in Comp. Negotie
staen te causeeren ende omme tselve feytelycken te verhinderen —
sonder daar toe expresse last ende ordre van onse principalen te
hebben soude noch veell grooter confusie ende meerder swaericht
connen veroorsaecken oversulcx blyven voor als noch geresolveert
t doen der engelse op zyn beloopte laeten, tot naerder ordre vande
Compie: die tegen april oft eer te gemoet sien conformeerende ontrent
by disen onse ordre aengaende d'Engelse UE by Missive in dato 20 —
april ao 1635 pr Conttireguen ende wieringen aengeschreven —

Maar by aldien d'Engels onderstaen eenigh portugees ofte spaens
vaertuygh te willen protegeeren t'sy onder wat pretext sulcx mochte
wesen als syllende in Compie: van een Engels schip oft dat eenige engelse
op onser vyanden vaertuygh overgesett hadden schoon oock een engelse
vlagge mochte laeten wayen, als UE maer verseeckert syt het spaens
ofte portugeese vaertuygen zyn, ende dat meer portugeesen &c als
engelse inde selve comt sult hem geen respect dragen maar alles voor
goede prinse aenslaen, laetende d'Engelse onbeschadicht ende wel
getracteert blyven, Alle portugeesen, oft Spanjaerden die bevonden
ende haer met de protextie der engelse hebben soucken te behelpen
sult niet largeeren, Maar in goede verseeckeringh naer Bata: opsenden
of soo daer inne verlegen zyn buyten boort setten omme een schrick.

wegen soodanigen Protextie onder haer te veroorsaecken Mitsdan
den vaste twee vande geringste vry gevende omme de tydinge in Mallacca te
brengen, —

Vl hebben qualyck gedaen t'schip Londen onder protext
vanden Commandeur desselfs schip te begrooten, niet hebt laaten
besichtigen aan boort hadde Vl behooren te seynden ommie secretelz
te verneemen watter passeerde ende waarmede Zyne Ladinge bestondt
Item wat nijmare aend onse soude hebben getoont, omme ons daer van
in tyt ende wylen te dienen,

Uyt Suratte wort ons aengeseyt t'schip Londen van Goa
naer Malacca ende Maccao was vertrocken met een Capitael
van veertich hondert duysent ropiaes, dat gem: Londen, portugees
nevens haere goederen op vracht ende genoomen souden hebben —

Gelyck int begin dises hebben geseyt soo blyven wy geanimeert
ende geresolveert met de Malaccas besettinge te continueeren, onaengesien
d'oncosten swaar ende de prinsen door te doen der engelsen apparent sober
staen uyt te vallen, dewyle d'Indiaense Natie de vaert op Malacca —
daer door wort verleth ende Bat:as Progres gevordert —

Vl sal sich dan met de vloote dit noorder Mouson verloopen
Zynde nae de noort van Malacca transporteeren, omme t vaertuych
vande west na malacca tendeerende Vl intercipieeren, doende de —
besettinge in manieren als Vl nae Syne goede ende lange becomen er,
varinge verstaet best ende tot meesten affbreuck onser vyanden
te sullen strecken daer toe ons verlatende alsoo niet goet connen vinden
van hier precyse ordre daer op te geven,

Tegen meert ende april aenstaende Sullen uwe vloote —
weder op nieuwe provideeren, ende van alles versien ende met contelyn
dat noch vertimmert moet worden nevens een ander defensyff
Jacht versterken, Soodat met Cleen nassouw weder een vloote
van seven Cloecke Jachten, by een sult hebben —

Ende alsoo wy vermircken ende oock verstaen in Reden be,
staet dat Vl wel eens wenschte vervangen te worden omme met

Syn familie op Bat:a te Comen Soo heeft UL Reeq te maken dat
daer op ordre stellen ende UL tegen gemelten tyt een verlosser toe-
Zenden Zullen, alswanneer dan Zult mogen overcomen, ofte nochte
Continueeren soo te raden Zult vinden

Jacht Cleen Nassouw by UL den 16 desember
passado herwaerts gesonden is hier Comen te arriveeren den 8 deser
als voor geseyt Zynde 23 dagen op den wegh geweest ende door quade
gissingh achteloosheyt ende versuym vanden Schipper Batavia verby
geloopen ende oostelycker als cheribon vervallen Soo UL gemelte
Schipper niet te rugge waert versouckende Souden hem tot straffe
van Zyn achteloosheyt vant Jacht afgeseth hebben ende voor boot-
ceter laeten loopen, —

Wy hebben gem: Jacht alhier doen kielen, ende schoon
maken, ende Zyn UE t selve by desen te rugge sendende gemant
met 21 Coppen, Namentlk 15 Seevarent volck ende 6 Soldaten
geprovideert voor 6 Maenden, —

Ende alsoo UL den Sr Joon van orlande Tiboult als
hooft vande Jachten Maria ende malacca hebt gequalificeert
ende dat do: Jachten door hem in goede ordre sy herwaerts gebracht
Soo ist dat wy UE gem: Tiboult als nu terugge syn sendende om
al daer als vyce Commandeur ende tweede persoon onder uE
vlagge gebruyckt te worden, wy willen niet twyffelen, hy Sal
Sich t selve ampt waerdich maken —

Jn Nassouw gaet geladen voor uwe vloote ende op
UE versouck gelk by de inliggende facture ende cognoissementen
Sult Comen sien Soo veel als eenich snits hebben mogen missen ende ons
doenlyck is geweest wort uwen eysch gesuppleert de geeyste touwen
Syn byt magasyn niet, Soo hebben oock geen vyff duym als die dagelk
vande Smiths worden gemaeckt Soo UL de visite vant magasyn noch
hebben gelyck aan Sr Orlande hebben laeten doen, om UL van onse
gestaltenisse rapport te geven wy twyffelen niet UL soude sich gerust
stellen, —

Japansen Rijs sende voor de Vloote 6½ Lasten — verhoope daermede tot ons nader ontseth sult toecomen soo niet dient daeromme naer Jamby ofte wel met eenigh nader advijs herwa:ts te senden den Rijs is hier schaers ende hout den Mattaram syn Java noch voor ons geslooten, —

Suycker senden 25 potten van ½ picol yder, ende zyn verwondert de 10 picol met der veere gesonden, niet becomen hebt, tis seecker die van hier gesonden zyn —

Hondert negen en sestich R:a in Specie gaen in handen van Tiboult aen UL geconsigneert tot op Coop van verversinghe voor t volck van uwe vloote ende is soo veel als by een hebben connen schraben. Item een halue Riem pampier —

T Is ons lieff t volck van uwe vloote soo spoedich ende wel gereconvaliseert syn leth daer op dat gesont volck mocht behouden —

Wy souden UL gaerne met een ofte twee segens hebben geaccommodeert, maar den Equipagiem:r bericht ons geen byderhant zyn vyff en twintich goede mutsquetten worden UL gesonden,

Dat UL syne Jachten soo treffel:k doet versien ende de hant daeraen hout, daeraen geschiet de Comp:e grooten dienst hier syn gebreck tin yde van ons hout, sulcx dat alle timmeragie moeten staecken tot dat ontseth van Siam becomen. laet derhalven continueeren int onderhouden, ende timmeren vande Jachten aldaer Mits dat geen advantagie op den vyant versuymt woort —

De kiste van Jan Tipkens is aenden Coopman Bogaert gelevert ende sal den besten vanden overleden gebeneficeert worden. De Reeg:re van overledens zal UL naer desen apart niet oversenden maer by de boucken behouden omme alhier nevens de boucken gelyckl:k over te leveren,

Achtervolgens d'inleggende Autentycq:e Copie van Commissie ende Extract uyt de missive by de gecommitteerde ter vergaderinge vande Seventhiene p:i april passato aenden gouver: Generael ende raden van India gesz, heeft d' H: Gouverneur —

Generaal Henrycq Brouwer op prymo deser nieuwe
jaers dach t generaale gouverno: van den nederlantschen staet
in India geresigneert aen den E: Anthonio van diemen
Ul sal syn Ed op den ontfanck deser op uwe vloote doen authoriseeren
ende als gouvr: Generaal in India volgens den last van onse princip
bekent maken, ende den Eedt van getrouwicheyt yder een af voirderen
soo als dat behoort
Ende sal den Commandeur Jacob Cop'r den Eedt
van getrouwicheyt presteeren aen synen breeden Raet waer tot
den E orlando Thiboult als president by desen wert geauthoriseert
omme tselve te laaten effect sorteeren
Den 4en deser is d' hr Generaal Brouwer t scheep
gegaan ende den 5 do: met de retour scheepen Amsterdam Wesel
Hollandia Nassouw Mastricht ende nieuhoorn van
Bataas reede vertrocken nae t lieve vaderlandt, omme aen de Cabo
de bona Esperanse te bejegenen t'schip F: Henryck Comende
van Suratte d' Almogende geleyde zyn met des selffs famillie
de scheepen ende de persoonen die daar mede ouver vaaren ter behou
haven ende zegene des Compies affeerren in India.
Soo eenige prinsen off advysen herrewaert compt te
seynden laet die in passandt Jamby aendoen opdat van daer t passeeren
mede mogen verneemen hier mede weest vriendelyck gegroet ende
godt in genade bevoolen, Geschreven in Bata: desen 14 January
1636 ende was ondertcyckent

Anthonyo van Diemen.
Philips lucassen
Artus Gysels.
Joan van Burgh

Instructie voorden Schipper ende scheeps Raat vant Schip texel gedestineert te seylen van Bat:a naer de molucco, ende vandaer met schip de Galiasse in Amboyna, —

Alsoo gelyck U.E. seylreet syn, ende des Comp:es dienst hoogh noodich vereyscht dat tydelyck ende soo spoedich als mogelyck wert, in molucco mocht verschynen omme den 10 off uyterlyck 15 Maert aenstaende in Comp:ie vande galiasse naer Amboyna te verseylen, —

Soo sult uwe Reyse op morgen vrouch naer gedaene monsteringe in Godes name nae Ternaten bevorderen Cours stellende om poulo Rakit ende Boomkens Eylandt int noorden te laeten, ende houdende de Javaense Custe int gesicht mits blyvende ontrent de twee mylen daer buyten op de diepte van 10 a 12 vademen alsoo den vlacken ende schudeltz houck wel te looden zyn ende voorts wel uyt siende naer den Steen die Noorde van Candangh ouwer leyt ontrent drye Mylen in Zee —

Het rechte vaarwater van Batavia naer den Buckeron ofte enghte van Salayer is te houden op 6 ses graden Suyder breete omme int gesichte ende by Suyden Carima Java ende lumbocq te seylen naer de breede banck gelegen ontrent derthien mylen bywesten den houck van tanakeka daar gem: Banck passeeren sult op 8, 10 offe 14 vadem wanneer wel sult dienen uyt te sien naer de twee steenen, daar voor desen een van onse Borgers Joncken op gebleven is ende gelegen syn op ses graden schaers omtrent vyft mylen by oosten de banck niet alleen naar deselve, maer alle andere gelegentheden sult doorgaens neerstich uyt kycken, om alle ongemack te voorkomen, —

Den Bouqueron gepasseert synde sult uwe Reyse bevorderen op den Cours daar mede wi twee achter een volgende Jaaren spoedich in ternaten behouden syt gearriveert ende stellen aen u goet vinden off door de boetonse strae wilt seylen off wel by oosten Cangsana, alleenelyk recommandeerende snel uyt te sien om de menichvuldige droogten ende vuylen langs de Cust van Celebes leggende wel te schuwen

Byhouden Zoo geraden dat van Celebes oversteeckt om Macquian te beseylen als ternaten, alsoo van Macquian binnen door langs de westcust van Batachina ofte halamahera heenen, mede goet op comen is, doch differeren dit al mede aen Raet ende uwe goede ervaringe

Omtrent de Molucq: comende sult u schip wel slachvaerdich houden ende u volck onderwegen oeffenen met de wapenen, omme daer inne te ervarener te syn tegen alle voorvallicheden die u mochten toecomen

Ook sullen V.L. op Macquian van onse ende des vyants Mulucos staet alle gelegentheyt connen verneemen, dat u dienstich sal wesen om daer naer te mogen reguleeren het sonde oock wel mogen gebeuren dat V.L. den gouvern Braeckom op Macquian vonden wanneer syn E. aldaar tot de lossinge van u Cargasoen ordre soude connen stellen op dat dan niet verder naer Macquian Zoid behoeven te seylen.

In wat termen met die van Boeton staen is V.L. bekent sult derwegen tegens haer quade actien op uwe hoede

Onderwegen, eenich Mattarams Bantams Boetons Maccassaers spaens ofte portugees vaartuych ende die sonder onse passe varen bejegende sult alle d'selve voor vyanden aentasten ende trachten te vermeesteren de goederen, onder behoorlycke Inventaris ordentelyck overnemen ende t'volck in goede versekeringe bewaaren, t'vaertuych dat V.L. mochte ondienstich syn sult vernielen, ende verbranden, eer daar mede verlegen sout mooghen geraecken doch int vervolgen, van d'selve sult u niet te seer amuseeren op dat uwe reyse (die noodich gevordert dient) daar door geen verachteringe en come te lyden,

V.L. sullen wel uyt sien naer alle vreemde vaertuygen omtrent Maccasser den Bougueron ende by oosten Celebes, want alsoo wy met Maccasser in oorlogh syn ende ons de groote schade in die ooster quartieren aendoen soo dienen wy mede naer onser aller uyterste vermogen haaren afbreuck te bevorderen,

Ghy E. syt geprovideert ten behoeven van 35 Coppen voor 12 Maenden maeckt dat alles gestreckt ende wel gemenageert worde, behout oock alles binnens scheeps boort Alsoo dit schip op de reyse noch wyders meenen te gebruycken gelyck op uwe aencompste in Amboyna vernemen sult waer naer u alsdan sult hebben te Reguleeren ende uwe mede gegeve provisien welcke passe sullen comen

Gelyck vooren geseyt is dit schip Texel nevens de galiasse gedestineert uyt tarnaten naer Amb: te seylen om aldaar van u verder verrichtes naerder ordre te ontfangen. Sult dien volgende uyt crachte deser instructie

By den Hr. Gouverneur Brouquiom op Malayo ofte Macquiam gecomen synde aenhouden dat van syn ingeladen cargasoen opt spoedichst gelost wort, omme met de galiassa tusschen 20 ende 25en meert aenstaende in Amboyna te mogen wesen.

Van Tarnaten nae Amboyna vertreckende, dat wesen moet tusschen 10 en 16 maert ofte eerder salt schip Texel de vlagge vande groote stengh voeren tot dat in Amb:a met lust sult syn gecomen —

Onse nevensgaende missive sult behouden in Molucquo gecomen synde aenden Gouvern: aldaer overleveren ende des selfs ordre naercomen — voor soo veel dese onse instructie ende ordre niet en contrarieert —

De opgehouden 15 soldaaten gelz. ook die vande galyatsa sullen in de Molucquos overgegeven worden, mits gelyck getal wiens tyt geexpireert is weder overnemende ende oft gebeurde in Tarnaten geen volck coude gemist worden sult gylz. t'gebreck der soldaaten in Amb:a voorderen alsoo verstaen dit getal op de vloote is vereyschende namentlk op yder schip niet min als vyfthien soldaten, —

Houdt 't volck gedurende de reyse in goede ordre tucht ende discipline ende weest voorders den almogende bevoolen. —

Actum in Batavia desen 19 January 1636 ende was onderts.

Antonio van Diemen —
Philips Lucasz —
Aert Gysels.
Joan vander Burgh

Molucquo
d'H.r Jan van broeckom
gouverneur aldaer,

Achtbaare voorsienige zeer discrete —

Met 't schip de galiasse dat den 29 desember Jongst passado van hier met een Cargasoen, bestaende uyt verscheyden Coopmanschappen vyvres ende andere nootwendicheden, Monteerende f 53086:11:2 derwaerts vertrocken is hebben wy U.E. tot een voorlooper int Corte geadviseert, waarvan de Copie andermael hier nevens zeynden, Sulcx desen tot vervolch van dien ende om dit Jacht treel nevens syne ingescheepte ladinge monteerende f 12119:–:– derwaerts te geleyden, voor welckers bedraegende naer goeden ontf.e (volgens de by gesonden facturen ende Cognoissementen) U.E. 't Comptoir Generaal gelieven te Crediteeren —

Meerder parthyen Rys souden wy gaerne gesonden hebben, Maar onse schaersheyt alhier heeft sulcx niet mogen lyden weshalven wy U.E. recommandeeren ende belasten dese ende de voor gesonden 46 lasten sulcx te doen mesnagieeren, dat U.E. in geene ontydige schaersiteyt come te vervallen offe ter tyt, dat van hier meerder ontseth becomet twelck geresolveert hebben soo achtervolgende onse uytsettinge goede partye rys van Siam Arracan ende Jappan ons toe gebracht wort met de Jongste besendinge over amboyna, te doen volgen, doch off U.E. eysch sullen vermogen te voldoen Connen U.E. geen seeckerheyt geven (alsoo buyten expectatie) alsulcken quantiteyt rys van Chormandel de weste Cust van Sumatra Cambodia ende andere plaetsen tot noch toe niet becomen hebben als gehoopt ende om alle onse forten volgens gedaenen Eysch, te Subsidieeren wel noodich geweest waer, ondertusschen verhoopen dat alle de voorgem: Plaetsen soodanich sullen Connen versien werden dat ten principale daer aen weynich offe niete gebrecken zal twelck U.E. p.r de naeste zullen Connen verstaen,

In onse voorige Missive dato 29en passado par de galjasse gesonden hadden wy U.E. hoop gegeven, van eerstdaeghs vigoreuser macht naer de quartieren van Molucquo uyt te setten, twelck meer op insichten van onse vyanden den Spanjaert ende Tydorees Item onse gevynsde vrienden de Tarnataenen daar door te abuseeren geschiet als wel uyt onse intentie om sulcx te effectueeren geweest is zynde een practyque die gem: onse erff vyanden, de portugesen In goa ende de Spanjaerden in Manilha veele Jaaren in India gebruyckt ende

Compe: daarmede ongelyck grooter affbreuck als met openbaer geweldt
gedaen hebben, t'welck wy mercken dat door onsen gesimuleerde
vrundt Hamsia meesterlyk gevolcht ende nevens d'ander begrepen
heeft, des Comps: staet daer door in meerder ongelegentheyt ende
lasten staet gebracht te worden. By meest alle voorige brieven
maer voornamentlyk in zynen jongsten doet gem: Coninck hamsia
ernstige instantie om tydich, ende machtich ontset van scheepen
ende volck waarmede VE haar schynen te confirmeeren, sonder datter
geleth sy ofte ons eenige aenwysinge gedaen wert waer dese onse
macht aengeleyt, ende tot nutticheyt vande generaale Compe:
conde gebruyckt werden anders dan datmen in generale termen
seght, daarmede de secrete disseynen soo vand'een als d'ander den
Spanjaert en Thydorees, souden prævenieeren, ende dat den Coninck
volgens zyne beloften / alsdan de wapenen tegens de selve soude aen
neemen, welcke toeseggings ende beloften, soo veele jaaren gesz:
ende zyn dat die by ons ter goeder trouwe niet aengenomen connen
werden, (veel min geloof meriteeren) op consideratien wy uyt
alle circumstantie ende het exhorbitant onthael vand'onse (zoo
op Tarnaten als Marcian) niet ander connen affneemen off den Coninck
hamsia bandeert sich volcomentlyck, tegens ons doen, ende thoont
sich een formeel contramineur vandes Comps: goede disseynen inde
landen van Molucqo ende Amb: twelck emmers soo notoir als den
clarendach aenden hemel is, ende by VE gehouden conferentie genouch
saem aengewesen wort alle welcke ende meer andere voordesen gepasseerde
actien nauwelyck geexamineert ende uyt des Comps: tegenwoordighe
gelegentheyt geballanceert zynde, hebben tot welstant vande selve
in conformiteyt vande missive aan syn hoo: bydesen geschreven, gere:
solveert, met den meergemelte hamsia rondt te gaen het momaen
sicht van bevryntheyt / ter zyde te leggen ende syne hoo: aen te
schryven, de redenen, waeromme wy niet hebben connen goetvinden
eenige offencive macht, tot synen dienst ende appetyt, naer de
Moluccos te seynden, als VE by copie vande voorgem: missive
gelieven te sien, daer toe ons refereeren, ende hebben VE d'affairen
vande Comp: derwaerts over oock dus volgende te derigeeren

Wy seggen dan dat V E de saecken vande Comp: daernaer moeten beleyden, om by quaetwillicheyt ofte rupture vande Tarnatanen op zyn eygen gewicht te mogen staen, twelck is dat V E alle der Comp:s vastigheden op Tarnaten Macjan ende Batsian in goede ordre houden van volck, vyvres, Munitie ende andersints behoorlyk versorgen ende op de verseeckeringe van de gem: forten wel gelet werde, ten eynden door onverwachte attentaten van onse parthyen niet verlouckt, ofte eenich voordeel afgesien werde, Zonder dat nochtans hiermede sustineeren des Comp:s constitutie gedisponeert vinden om met den Tarnataen, in generaale verwyderinge te vervallen oft de wapenen tegens den selven op te neemen anders als om ons goet recht te bewaren gedwongen sullen werden want gelyck voren geseght hebben, mercken wy dat op alle onse gedaene clachten soo aen den Coninck als den Tarnataensen Raet geen redressen volgen maar des Comp:s saecken van quaet tot arger verloopen, ende worden wy alhier moede van alle haare trouwloose gepleechde boutbreecken onbillicque bejegeningen ende Menaces van waer selffs de onbeweechlycke Creatuiren getuygen, deurgaens te repeteeren, ende onse brieven daermede te vervullen twelck doch den ouden sa sa is weshalven V E ten longsten mael ende ten overvloede den Coninck ende den Tarnataenschen Raet onse uytterste meeninge ende resolutie sullen aendienen ende te verstaen geven, dat doch nu eens op de gelegentheyt van haaren staet geleven te letten, ende onsen trouwen raet ten goeden te gebruycken, twelck is dat den schadelycke vrede, met den Tidoreesen affgebroocken, door macht van wapenen tot gehoorsaemheyt ende onder haaren wettigen Coninck den Tarnataen herstelt werden wyders dat door het gevryst gelacth vande Spanjaerden noch de van haer schenckagien (waer uyt haare onderlinge intelligentie resulteert) hem van syn devoir niet en laet verrucken ofte misleyden uyt welcke twee principale oorsaecken alle de quaalen, onsen ende zynen staet inde landen van Molucco toecomen onder welcke de minste niet en zyn dat de Thidooreesen vermits de vrede soo onverdraeghelycke vermetelheyt op Tarnaten ende Macgian plegen dat d'onse verradelyck overvallen Massacreeren, ende wegh voeren dat daer-

deur oock de Comp.es Middelen groote perijculen subject worden dat de
Macquianders d'onse seer wrevelmoedich ende ter saecke van haere nagel
buyten alle fatsoen bejegenen ofte andersints, de selve wel naer Tidoor
vervoeren, wijder dat deselve nagelen, soo volvuylicheyt aen onse
Coopluyden presenteeren, dat die niet ontfangen connen worden &ca
Ende alsoo dese bejegeningen onverdraechlyck ende met den inhout
vande oude alliantien ende Comptracten strydende zyn dat U E
van ons ordre becomen hebben ende oock geresolueert zyt, de Tidoreesen
soo wel op Tarnaten, als macquian ofte waer die becomen cunt allen
mogelycken affbreuck te doen, twaare dan de selve doot te slaen
ofte gevangen te houden, sonder dat U E die op d'Interessen van
Coninck veelmin vermits het verbieden vande marct sullen
Restitueren dat oock het onredel. tractament vande tarnataners
ende Macquianders niet langer verdragen noch tedengem.e Coninck
dien aengaende, met clachten moyel. vallen sullen Maer dat wy
alle sulcke Injurien, prompt, ofte tegens de particuliere persoonen
ofte tegens haare dorpen, sullen doen revengeeren sulcx wy oock
voornemen sullen, tegens de sulcke welcke ons de nagelen onlever
baer opdringen, ofte anders als voorgeseght, drygen die naer Tidoor
te sullen vervoeren, waarom U E. hem Coninck broederl. vermanen
zult de onheylen die uijt diergelycke procedueren ontstaen conden,
wech te neemen, twelck door het affsnyden vanden vreden met den
Spanjaerden, ende Tidorees, Item het vervolgh vanden oorlogh
tegen den selven moet geschieden met voorder verclaringe, datsoo
lange wy niet verseeckert syn, de wapenen jegens beyde, met ernst
opgenoomen ende tot den uyteynden geresolueert heeft te vervolgen
Dat wy oock voornemens syn de handen van hem te trecken, ende
geen assistentie te doen, wijders dat met goede oogen (buyten prejuditie
van ons Recht) sullen gedoogen dat met den Tidorees ende den
Spanjaert, den vrede Continueert tot aller tyt, wy anders daer in
disponeeren, dat hem oock niet en behoeft te imagineeren, dat
alwaart dat de tarnatanen ons eerloos verlieten dat wy daeromme
de moluccos soo lange als godt ons de Middelen, Macht ende Couragie
verleent verlaaten sullen, met meer andere redenen te dier

Materije dienende, ende om dese harde propositien eenichsints te soulageeren zullen V.E. haar gesamentlyk belooven, ende onsentwegen toeseggen dat soo haest den oorlogh jegens voorgem: twee natien, met ernst niet en zullen hebben aengevangen, offe wy sullen van onser syde als ware ende getrouwe Bontgenooten, ook bethoonen hoe waerdich ons den welstandt van het Ternataensche Ryck, den opganck van dien staet ende zynen Persoon wesen zal ende daer toe soodanigen assistentie op het spoedichste presteeren als wy vermogen, ende oordeelen sullen daar mede int corte een eynde van den oorlogh te connen maken. In welcke aenspraecke V.E. serieuse opmerckinge gelieve te hebben wat contenantie den Coninck ende andere van den raet houden — doch int bysonder wel ende puntuele letten wat andtwoordt V.E. — op deen end ander becomen, omme des Comp.es saecken, daer volgende eenichsints te mogen bestieren —

Wy blyven van gevoelen, dat met dergelycke opene verclaringe van onse intentie, ende uytterste Resolutie gem: hamsia ende zynen Raedt — zullen doen gelooven, dat wy haare ontidelycke actien (langen voordesen) wel geapprehendeert doch dat alsnu den tyt geboren wert, omme alle geveynstheyt ter syden te stellen, besunder wanneer blycke, dat ons haare — nagelen niet noodich zyn, ende dat op consideratien van dien, niet langer hare affronten gedoogen zullen, gelyck (voordesen) tot besunder disrespect van onse natie, veel malen geconniveert is, t'welck wy V.E. andermael gelyck in onse voorige Missive oock gedaen hebben, ten hooghsten recommandeeren — noch van geene nagelen, offe onse aldaer te dragen lasten int minste geen gewach te maken, maar ons goet recht met authoriteyt, ende alle bescheydentheyt jegens haere inique procedueren te bewaeren, t'welck wy verstaen te wesen dat V.E. de nagelen achtervolgende de beloften droogh schoon — ende wel geconditioneert ten gecontracteerden pryse, ende anders niet ordonneeren te ontfangen, ende te betaalen, ende by gebrecke dat men naer het oude gebruyck deselve voor onse factoryen doet suyveren ende droogen ende soo het voorquamen, dat ymandt sich hier jegens opposeerde, offe die trachten weder weg te dragen, als meermaalen gedreycht ende oock gedaen hebben, moeten V.E. t'selve om — geenderhande schurpielen, toestaen Integendeel weynich werck maken, omme die voor goede prinse aen te houden, waar mede V.E. dan den Coninck oock sullen connen bewysen

doen blycken, door wien (: tegens alle Redelyckheyt) onderleyt wert om ons
vuylicheyt voor na gelen te doen ontfangen, want sich gelz u E. Bekent is
alsnu deurgaens op zyne onwetentheyt poocht te excuseeren, Item dat U E.
van nu voortaen, noch vande Ternatanen ofte Moeqianders veel min vande
Tydooreesen, eenige de mynste Injurien Zullen lyden maar soo veele onse
jegenwoordige macht daer lyden can alsulcke impertinentien, met gelz
rescontre tegengaen sonder aende onstuymicheyt vanden Coninck —
die wy doch vermercken, in allen syn doen ter quader trouwe gaet ofte die
van Macian Respecten te dragen, maar metterdaet te bethoonen ende te doen
gelooven, dat wy geresolveert syn, geen affronten langer te lyden, maer
gewelt met macht afte keeren, daar Comm.e dan aff walter van wil —
want wy andermael verclaaren dat moede zyn van clagen te meer tot
nu gewaar worden, hoe wynich soulaes, by authoriteyt vanden Coninck
ende den Ternathaensche Raat, op onse meenichvuldige dolantien geobtineert
hebben, ende wie Cander gevonden hebben werden, die alsulcke smadelz
ende perfidieuse rescontres. niet aff keerich ende onverdraechlyck vallen
souden bysunder vande sulcke, welcke door ons, tot desen jegenwoordigen
Staet gerestitueert, ende tot welckers Maintenue, Zoo veel jaaren buyten
eenigh solaes, ofte subsidie, soo Excessyven lasten gedragen, ende noch
dagelycx gesupporteert werden, dat van de selve (haare weldoenders en
protecteurs mishandelt, verraden, ende gemassacreert worden, aen
wien sy ter Contrarien, alle trouwe geloof ende assistentie by
solempneele tractatie verplicht zyn, (In voegen dat wy (: met allerne)
hebben moeten sien onse Meest.rs Middelen tot haer behoudt Consumeeren
maer daarin boven in onse eersoomen ende fameuse Nederlantsche natie
soo leelycken Schandt vlecke van Conniventie lyden In voegen ofte ons
t'begryp van haere trouwloosheyt ende de Couragie om deselve tegen
te staen te gelyck aff gestorven waren —

Den President Joan Ottens is van gevoelen dat men den Coninck hamsia
Jaerlz met eene gratuiteyt van d 0 Realen van achten tot onderhout
van synen Staet behoorde te subsidieeren, ende sustineerdt daer
door vanden Spangaerden soude aff getrocken worden welck spanjaerden
hem nu doorgaens door schenckagien soecken te Corrumpeeren
ende van ons aff te leyden, t Is een seer vreemde voorslagh ende en

Bevalt ons niet wel, datmen aen een Cone Soon, wiende gem: Compe (: geduerende Zyne regeeringe) noyt eenige diensten, maar wel groote ondienst toe gebracht, ende vermits Zyne trouwloose onderhandelinge met onse vyanden, den Spanjaert ende Tydorees, In grooter ende excessive lasten gebracht heeft, soo notable renten jaerlycx souden toe voegen, den staet vande Moluccos veel min des Compes gelegentheyt aldaar, en vermach diergelycke pensioenen niet te dragen Zyne E: hadde niet behooren onbekent te wesen, wat eene notable somme de Croone van Ternates noch aende Compie ten achteren staet ende dat den Intrest vandien machtich wesen soude, een goede gedeelte, vande voorgestelde vereeringe te vervallen die nu echter, sonder eenigen danck, ofte dienst daar van te trecken, dragen moet, de Excessive Schenckagien in India moetten cesseeren ende besunder in diergelycke plaetsen want wy hebb door lanckheyt van tyt ervaren, dat de vereeringe in veele plaetsen meer nadeel als voordeel voor onsen staet, uytgebrocht hebben ende besunder den staet vande Moluquos is daer van een levendich exemp Want inden tyt, dat de ternatanen ende Macquianders weynich verstreckt wirde, arm, berooyt ende vluchtich waaren, en gebrack ons nimmermeer in alle occasien haaren dienst, doch eerder de Macht als den goeden wille, nu hun Integendeel (: door ons :) tot een beter constitutie herstelt vinden ende hun somwylen eenige liberale presenten toegecomen syn, thoonen hun trots noodich, ende onverdraechlyck, In voegen hun nu eerder den goeden wille, als de gelegentheyt gebreeckt gelyck Int versouck vande twee a dry Corcorren, tot onse verseeckeringhe int affscheepen van onse nagelen op Macquian notoir gebleecken is Welcke den Coninck V:E: wel liberaal ingewillicht ende accordeert doch wanneermen die aen het werck brengen soude, worden genootsaeckt met de particuliere hoofden nieuwe Conditien in te gaen, van datmen haar de vaerdye van dry bhaar nagelen, twelck hondert vyftich Realen is, borgen, yder met een stuck Amphioen vereeren, ende wyders alle de pangayers van vyveres versien moften, twelck voorwaer an slechte accomodatie is, die soo duer gecocht ende betaelt moet worden Echter hebben V:E: wel gedaen, dat V:E: haer tselve hebben latten toecomen, alhoe wel de saecke vry wat verre siet ende van groote Consequentie is, repeteerende dat eenelyck tot een proeve vander-

Tarnatanen vorige ende Jegenwoordige Conditie, ende wat danckbaerheyt met dat die natie (door ons op getrocken, ende groot gemaect) Maeckt zyn, (voor onse Heeren ende Meesters dagelz daer van getrocken) wert, —

Om alle der Tarnatanen ende Macgianders ongetrouwe Actie ende qua gangen te repeteeren, ende in desen te verhandelen, en houden (gelz wy voor gesight hebben) niet noodich. Echter en connen niet voorby gaen sonder de enorme Executie inden Ede Soon (van den Sengagie van Gamcanora ende zynen Soon door den Coninck geoffent aen te roeren, ende wert uyt dese procedueren noch naeckter aen gewesen hoe weynich werck gem: Coninck van onse (in comperatie van voorige tyden) maect, dat boven gegeven woort ende belofte aenden President Ottens den gem: Sengaigie, zynde altyt eenen Verraar, voorden welstandt (van de moluquosen Staet, ende onsen toe gedaenen) gereputeert secretelz by nacht, met synen Soon, op dat doch niemandt van dat geslacht overich blyven zouden heeft doen om brengen, U.E. hadde dese lichtveerdige stoutheyt met zyne aen Compste wel wat hooger mogen op neemen, sustineerende daer door in uwe achtbaerht. ende qualiteyt gevilipendeert te wesen, om haer niet een voetz in ons Recht te cedeeren, maar te betoonen dat wy oock werck van onse goetgunstige Maken, t'Is waer de actie in sich selfs laghe vuyl ende Moordadich doch hadden de occasie daar van by den Coninck wel connen geprevenieert wesen ende mosten gemelte hamsia oock te verstaan gegeven syn, dat wy immers so wel als hy de Justitie Mayntineeren ende noyt voor ymandt die meriteerde gestraft te worden perdoen versocht hebben, als voorgeeft, dat bedacht was voor den meer gem: Sengagie van Gamcanora geschieden zoude, de saecke is gepasseert, Echter gelieve U.E. de selve noch te gedencken, ende den Coninck, by voorvallende occasie, oock vermaanen, dat ons dese Executie, niet alte wel bevallen heeft ———

Het huwelyck van hamsia, met de princesse van Tydoor Jegens 't advys van den president Ottens, bevesticht, moet nevens meer andere saecken, alsoo op zyn beloop blyven, tot tyt, het radt een —

Anderen syde vernempt des niet Jegenstaende moeten V:E toelaeten
gelegentheyt, hem syn vermitelheyt voorhouden dat Jegens den
Inhout vande Capitulatien een dochter van onse ende zynen vyant
ten wyve genoomen heeft, alhoewel de gemelte huwelyck in syne
Missive aan ons tracht te verblommen, Pretendeerende deselve
niet als een Coninex dochter van Thydoor maar als een syner kimila
has dochters getrouwt heeft, Soo des Comp:s gelegentheyt sulcx toe
liet, vertrouwen wy hem den teext geheel anders uyt leggen
Zouden, —

Hoedanich sich Quitsil Gnorontaly inde regeeringe van Thydoor ende
Jegens den Spanjaert Comporteert mitsgaders hoe de Thydoreesen en
Spanjaerden tot synen persoon inclineeren, gelieven V:E serieuselyck
te inquireeren, ende ons tselve met den eersten punctueelyck overte
schryven, (Item in wat respect ende gesach den ouden Coninck
Gnorolammo by den Coninck van Ternaten ende zynen raedt
gehouden, oock wat zyn doen ende handelinge op Motteyr is, opdat
de Comp:es saecken daerin volgende eenichsints bestieren mochten —

Wat tractament den Sengagie van Gnoffica mi Capt. Laout op Ternaten
vanden Coninck genieth sullen met den naesten begeerich syn te hooren
gem: Sengagie, wart deurgaens (voor soo veel ons bekent is) voor een vrindt
ende voorstander vande nederlanders geexstimeert (Soo daar by noch
persevreert) gelieve V:E met den selven onderlinge vrientschap ende
Correspondentie te houden, ende op zyn versouck hem met d'een ofte
d'ander cleynicheden laeten accommodeeren, opdat onse goetwillige
in devotie gehouden, ende de quaetwillige daar door mogen getrocken
Worden; —

V:E blyven dan andermaal serieuselyk gerecommandeert ende bevolen
goede sorge (Indese gelegentheyt) voor de verseeckeringe van onse forten
ende volck onder V:E gouverno te dragen opdat door al te groote
yver van V:E ofte behendige practycquen van onse vyanden ons geen
disaster aen treffe, Int bysunder gelieve V:E te letten ende te verhinderen
dat soo weynich nagelen inder Spanjaerden ofte andere vreemdelingh
handen Comen te vallen als mogelyck is want niet Jegenstaende
(gelyck wy vooren verclaert hebben) de nagelen de Comp niet

noodich zyn, en connen echter niet lyden, dat die in vreemde handen vervallen Daeromme V E wilt letten hebben dat alle de nagelen die V E wel geconditioneert toegebracht oock ontfangen, ende de Eygenaers alle behoorlyck Contentement gegeven werde, In tegendeel die de selve onlevrbaar presenteeren ende daerbeneffens noch dreygementen voegen, dat die aengehouden ende geconfisqueert worden, als voordesen in observantie geweest is, doch den besten dienst welcke V E de Comp.e in dese opportuniteyt vorderen connen, Is dat V E by d'een off d'ander behendicheyt omtrent den Coninck offe den Ternataenschen Raadt, — uytwercken, dat niet alleene de nagelen op Macquian ende Ternaten, maer waert mogelyck selffs op Tydoor ongepluckt bleven en aende boomen vergingen, voortreffelycken dienst soude de Comp.e gevordert ende aan ons vereyscht contentement gegeven worden, waertoe het voed vande verhoopte Continuatien Consequenten oorlooge tusschen den Spanjaert Ternataen, ende Tydorees wel het crachtichste middel houden, het een en het ander te proeven te stellen sal den besten leermeester wesen, ten derdemale u Recommanderende van dese saecke Int geheel u werck te maken want daar mede oock goede Eere ende reputatie voor V E inte leggen is —

In onse voorgaende Missive hadden V E ordre gegeven om de versochte Redout op Tabelolo te begrypen Mitsdat V E aen offe wel naer gelegentheyt des tyts, ende loop van saecken alle bevryde de bolwercken, bouwen op den bergh doet demolieren waarby voor alsnoch persisteeren behoudentlyck dat V E de selve soo spoedich voltrecken ende tot de minste Costen vande Comp.e in behoorlycke defensie gebracht werden ende met de Redout op Couatty door den President Ottens loffelyck geschiet is, twaare dan gelyck in voorgem: Missive geseyt hebben Met offe tegensdanck vanden Coninck ende de Regenten van Macjan waar toe met dit schip Texel u E 6000 Sucachyneese steen by gebreck van Clinckert gesonden worden, omme op de noodichste plaetsen vande Comp.e water backen daar van te maken, Item gaen mede thien martevaenen van een pyp water yder V E sullen de selve ordonneeren ende gebruycken daer V E oordeelen sult die den grootsten dienst doen connen — om in tyde van Revolte offe quaetwillicheyt van d'Inwoonderen in geen extremiteyt van waters noot te vervallen van gelycken blyven V E gerecommandeert, alle onse plaetse naer gelegentheyt van Rys, vlees, speck, oly: ende voorraet van brandt ende in sonderheyt van bequame hoofden daer over 't gemelte volck Commanderen te besorgen opdat door ongeregeltheyt ende quaet leven van ons volck d' Inwoonderen geen occasie van verwyderinge gegeven worden. —

Sementz hebben tegenwoordich hier geen tyding verstaan dat in Amboyna noch parthye is in 't onse jongste bevindinge over gemelte Amboyna t'eenemael apparent noch twee Scheepen wesen sullen hebben voorgenoomen worden, neeren dat U.E. een goet gedeelte vandaer gesonden werde daer op U.E. sich verlaaten mogen. —

De verhoogste Mesnagie onder U.E. Gouverno blyve (gelyck wy U.E. wel toevertrouwen) ten hooghsten gerecommandeert strect ende verspaert u vivres, soo veel mogelyck besorght dat vande Coopmanschappen ende cleeden de gerequireerde voordeelen getrocken, bevordert, datter geen onnoodige wercken by der handt genoomen, ende die niet mogen geexcuseert werden dat die met de minste beswaringe, ende ist mogelyck buyten costen vande Comp.e gedaan ende gemaeckt werden verbetert niemant binnen zynen verbonden tyt ten waare tot hooger ampten gepromoveert werden ende dat noch alles conform den algemeynen Artyckel brieff op dat niet gedwongen worden het selve tot particulier verantwoorden te laaten loopen Considereren dat alle de lasten vande moluccas nu enelyck op insichten ende Materye van staet, ende niet (gelyck voordesen) op de voordeelen welcke uyt de nagel vruchten pleegen te vervallen gefondeert is des niet tegenstaende is oock een Gouverneur wel goede eere in te leggen, om de twee werck in Balance te houden ende die Natien aen den anderen te helpen, twelck U.E. eenichste Maxime wesen moet.

Uyt nevens gaende Copie van Commissie ende Extract vande missive der vergaderinge vande 15e binnen Amsterdam, dato 21e April 1635 sullen U.E. sien, hoe haere Ed: hebben gelieven den heere Gouverneur Generaal Henrycq Brouwer, naer d' Expiratie van zyn verbonden dry jaeren van zyn Gouvernement te ontlasten, ende den Anthonio van diemen in desselffs plaetse te surrogeeren welcken volgende gem.te H.r Generael Brouwer op den eersten deser maent zynde nieuwe jaers dagh het gouvernement Generaal uyt crachte van deselve Commissie aen den ged.e van diemen publycquelyck geresigneert heeft, ende is den heere Brouwer den 5e daeraenvolgende met de Scheepen N. Amsterdam, Wesel, Nassauw, Hollandia Mastricht ende N: Hoorn, van hier naer 't lieve vaderslant, die al te samen oock gelueckelyck den 11en buyten de Straet Sunda gecomen.

waaren vertrocken, den Almogenden geleyde dese Scheepen ende de goede vrunden welcke daar mede overvaren met gesontheyt ende Goet Contentement int gemelte vaderlandt. U E sy gerecommandeert ende belast op den ontfanck deser op alle plaetsen onder t'resoort van U E gouvernement, daer sulcx behoort, de authorisatie van gem.te van Diemen, met behoorlycke Solempniteyten te laaten geschieden, en by alle den volcke voor Gouverneurs Generael bekent te maken mitsgaders den Eedt van getrouwicheyt (onsentwegen) aff te voorderen als sulcx voordesen in gebruyck geweest is gelyck wy U E ordonneeren van gelycken zynen particulieren Eet aen Johannes vander hage die wy daar toe expresselyck by acte gequalificeert hebben te doen, waar aende generaale Comp.es dienst, ende ons wel gevallen geschieden zal. —

In onse voorige Missive hadden U E het succes van ons dessEyn omtrent Cabo Spirito Santo op de accapulco Sulver scheepen naer Manillha varende geadviseert ondertusschen blyven wy in verlangen offe de Silver Scheepen, voor offe naer het vertreck van ons.e Cruysende scheepen twelck den eersten Julio vande Cust geweest is, behouden in Manillha aengecomen waren daer naer seer desieux zyn oversulcx U E op den ontfanck deser ende door het vertreck van dese scheepen Recommandeeren, seriuselyck te verneemen wanneer, op wat dach, ende maendt in Manilhe binnen geraeckt waren, twelck U E met syne eerste Missive over amboyna particulierlyck ons sullen aenschryven alsoo ons ten dienste vande Comp.e daer aen gelegen is, Laet oversulcx in desen geen versuym Committeren —

Wy hebben mede goet gevonden U E aen te schryven, dienvolgende te ordonneeren dat U E promptelyck op den ontfangh deser bevoordere, de ingelade goederen voor Molucco, uyt dit Jacht texel gelost het selue vaerdich gemaeckt ende sonder daley offe verlies van tyt in Comp.e van het schip de Galiatte naer Amboyna aff gesonden werden, alsoo derwaerts ordre gegeven hebben, om die aldaar ten dienst vande Comp.e wyder te gebruycken U E hebbe daer op staet te maken, dat dese scheepen den 20 offe ten minsten 25.en Meert in bovengemelte Amboyna (alle ongelucken uytgesondert) wesen moeten ende soude by manque —

vandyen de Compe groote ondienst geschieden daer op V E te letten hebt
waermede V E voorloopende abuysen te gemoeth sien Zulle —

Door die vanden kercken Raet deser stede is ons voorgedragen hoe de dia-
conie alhier voor ende ten behoeven vande getrouwde huysvrouwe van
luytenandt Philips Cranevelt niet by forme van subsidie maer by
leeninge tot haar onderhoudt verstreckt ende in onderscheyden malen
verschooten hebben, de somme van 96 Rea van d°: waer van haer
restitutie versoucken, ende alsoo dese saecke in redenen bestaet —
sullen V E omtrent gem: Cranevelt bevoirderen ende van hem procu-
reeren provisie om daer aen de voors. 96 Realen te vervallen ofte dat
ordre stellen tot voldoeninge vandie verstreckte penningen aende dia-
conie alhier, waer op met den eersten antwoort verwachten Zulle

Naer de Reecke vande kistemaker, Jacob Jacobsz met der goes van hier naer —
Molucco vertrocken, hebben doen soucken, doch niet gevonden, maer vonde
zyne Reeq: inde logie boucken van batavia gesloten daar op hem p saldo
niet meer als 7½ ƒ soude competeerende wesen, twelck groot nadien geeft
dat door dese geesten haare Reeq: achter de handt gehouden worden. twelck
quade practicque zyn heeft alhier achthien gul termaent verdient
waar voor V E hem sedert op Ternaten aen landt gecomen is sultmogen
Crediteeren, —

Gregorius Somervelt Tamboer met het schip Bueren den 25 novemb
1634 van hier naer Amboyna vertrocken is heeft alhier door gaens op de
boucken niet meer als zeven gl per maent gewonnen, ende werd d'acte
van zyn nieuw verbandt (soo hy sustineert) hier nergens achterhaelt
doch ten soude niet vreemt troffen, de Nova aengenomen was, alsoo
syn in tyt geexpireert en A°: 1629 met schip hollandia voor gelycke
7 ƒ: per maent int landt gecomen is V E mogen daer naer gelegentheyt
in handelen, —

OM den sieckentrooster keersmaker op Macquian te vervangen gaet met
dit schip derwaerts Jan willemsen Jonget met het schip wesel —
in die qualiteyt int landt gecomen, V E sullen den selven van Terel
lichten ende met gelegentheyt keersmaker laeten herwaerts keeren —
Gelyck (wy vooren geseght hebben) gaet hier nevens onse Missive aenden
Coninck Hamsia dies wy int spaens hebben laaten translateeren ten
eynde gem: Coninck onse intentie grondiger incorporeeren mochte
de Copie sijnden mede die V E inde beste forme int Ternataens —

Sullen doen oversetten om die aen den Ternataensen Raet offe Soa Siwas, te doen behandigen op dat d'een ende d'ander, weten mach watter ommegaet ende wat onse Resolutie zÿ, ende vermoeden wÿ dat dit ons schryven, wel eenige veranderinge inde regeeringe vande Staet derwaerts over veroorsaecken mochte, waermede U E dan zyn proffyt doen moeten,

De geeyschte R.a 5000 van achten in Spetie en connen U E daer mede alsnu niet accommodeeren ter oorsaecke daer van (niet alleene) schaers maer met gants geene versien blyven, Soo voort vertreck vande jongste besendinge derwaerts noch eenige bequamen zal U E eysch voldaen worden ende by mancque moeten U E sich redden soo best connen tot naerder ontseth uyt t'patria twelck in Maert ofte ten minsten April te gemoet sien —

Dagelycx verwachten een schip met sorteeringe Linwaten uyt Surratte t'selve behouden gearriveert wesende mogen U E daer van partye tot voldoeninge van uwen Eysch, met meergemelte onse derde besendinge over Amboyna verwachten die vertrouwen u vangetz daer comptanten verstrecken zullen,

In plaetse vande 30 soldaten, met de Galiasse ende Texel na Moluco gevaaren, wiens tyt ten minsten noch is drie jaaren int landt te dienen sullen U E dertich andere soldaten, die haare verbonden tyt sal zyn geexpireert verlossen ende met voorsz. scheepen laaten vertrecken ten waare voor eerst geene soldaten aldaer conden werden gemist dat niet en vermoeden,

Met dit schip zynden U E een Metselaer Jan de Bane genaemt die U E daer van sullen lichten en om de wercken ofte waterbacken aldaer te maken gebruycken.

Hiermede &c.a

Int Casteel Bat.a desen 19 Jan: A.o 1636 was onderteek.t

Antonio van Diemen.
Philips Lucasz
A: Gysels
Jan vander Burgh

Register vande naervolgende pampier p.er 't Jacht Texel naer Molucco gesonden,

1: Missive aen d' H.r Gouverneur van Broeckom —
2: Copie aend° p.er de galjasse gesonden —
3: Facture van 't Cargasoen geladen int Jacht Texel —
4: Cognossement van d°: —
5: Copia Factura van't Cargasoen met de galjasse gesonden —
6: Copia vanden brieff aenden Coninck van Ternaten gesonden
7: Origineele missive aend° Coninck uit nederlandt ende translaet in Spaensch } —
8: Copia vande Commissie voor d' Heer gener.l — vandiemen
9: Extract uyt de missive vande 17en: —
10: acte voor d' opper Coopluden Johannes vander hagen ende ant.° van Leeuwen —
11: Missive aen bovengemelte oppercoopluden —

Acte waar by den oppercoopman vander hagen wort geauthoriseert omme den Gouverneur Broeckom d° Eet van getrouwicht aenden Generaal van diemen te doen presteeren,

Alsoo d' E. Heeren Bewinthebberen vande vereenichde nederlantsche Oostindische Comp.e by haare E. Resolutie in vergaderinge der 17en goet gevonden hebben d' H.r Gouverneur Generaal Henryck brouwer van syn gouvernem.t te ontslaen ende ons als gouverneur Generael in des selffs plaetse te stellen ende t'authoriseeren uyt crachte vande Commissie voor haere E. tot dien eynden herwaerts gesonden ende alsoo noodich zij het selve over alle forten plaetsen ende Comptoiren wegh voor gem. Comp.e in India geproclam.: ende gepubliceert worden hadde wy 't selve inde lande van Mollucco behooren te effectueeren ende des gemeene volcke bekent te maken mitsg.s om den eet van getrouwicht af te neemen geordonneert ende gequalificeert den E. Joan van broeck Raedt van India ende gouverneur over onse forten aldaer doch opdat alles met des te better ordre geschiede houde noodich gem.e E. van Brouckom alvooren den gerequireerden Eet van getrouwicheyt aen ons te houden In handen van onsen Commissaris prasteeren, waertoe gekent ende gestelt hebben den oppercoopman Joannes vander hage ende by des selfs afflivicheyt Anthonio van leeuwen oppercoopman op Malayo de welcke wy beyde int generaal ende yder int perticul. qualificeeren om op de Receptie desen in vergaderinge van Raede gem.e E. Joan van Broeckom onsentwegen den eet van getrouwicheyt met de behoorlycke Solemniteyten aff te neemen ende te doen presteeren als dat behoort ——

Ordonneeren over sulcx mits allen de geene die het eenichsints aengaen mach, gemelte Joannes vander hagen ende by afflyvicheyt ofte absentie den oppercoopman Anthonio van leeuwen voor onse gecommitteerde desen aengaende aen te Neemen ende geloof te geven alsoo sulcx onse meeninge ende begeeren is ——

Actum int Casteel Batavia Adij 19 January 1636

Aen Johannes vander hagen ofte
bi dieselfs absentie ofte overlyden
aen anthonio van leeuwen oppercoopm.:

Ersame voorsienige discrete

Uyt d' Ingeslootene acte sal U.L. sien hoe wij in Raede van India goet gevonden ende gearresteert hebben U.L. te qualificeeren omme in conformite van dien den Gouverneur Jan van brouckom den Eet van getrouwicheyt aen ons te doen presteeren ordonneeren U.L. over sulcx tselve met de gerequireerde Solempniteyten effect te laten sorteeren ende ons met de naeste gelegentheyt daer van advijs geven Weest hier mede naer groetenisse Godt in genade bevolen get.z

get.z in Batavia desen 19 January Ao 1636

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Molluquo aen
Coninck Hampsia

Antonio van diemen Gouver: Generaal, over den Nederlantschen Staet In oriënten ende Raden van Indiës wenschen aen Sulthan amaril Mominin Hamsia Nasserom Hallacha Coninck van d° Eylanden Molucquo Salut, —

Met onsen gewesen President Jean Ottens uyt de Molucquas hier aen gecomen zyn ons geworden u Ho: Missive, uyt de welcke, mitsgaders die van onsen Gouverneur d° H.ʳ Jean van Broeckom ende de mondel. relatie vanden bovengem: Ottens wy de gelegentheyt vande Mollucos stant (onder andere) het beleyt ende Regeeringe van dien verstaen ende vernomen hebben, waerop desen aen u Ho: tot antwoort dienen zal.

Wy mercken dan vooreerst dat u Ho: soo oock door onsen voorgem Gouverneur ald° Resideerende, seer ernstich aan ons ontydelyk ende vygoreus secours syt versouckende, onder praetexten, om daer mede de schadelycke dessteynen van onse erfvyanden de Spanjaerden ende Thidooreesen te praevenieeren waer toe ons (door Godes genade) geen macht maer wel de genegentheyt gebroocken heeft, begrypende hoe wy van tyt tot tyt daer mede geabuseert ende verleyt zyn, als u Ho: wel bekent is, hoe verscheyden Jaaren onse Macht derwaerts gesonden, doch noyt (door gebrecke van Tarnataense macht) daermede yets uytgericht, offe de verloopen saecken gedresseert zyn waer van onse Jongste gesonde macht bestaende in vier wel gemonteerde Oorlogscheepen de waerheyt noch naeckter aenwyst, zynde de selve tot dien eynde derwaerts gesonden doch wanneer men den oorlogh soude by der hant neemen ende de saecke (vereyssche) by te leggen heeft men de aentochten jegens den vyant (onder dexel dat de Tarnataenen geen voorraet van provisien en hadden ende andere bedachte subtiliteyten) geexcuseert ondertusschen den costel. tyt toe gebracht om den schadelycken vrede met de Tydooreesen te continueren, ende bedeckt verstandt, met onsen vyandt den Spanjaert te houden twelck ons voorwaer tot int binnenste van ons gemoet doorsnydt, besonder wanneer aende voorige tyden gedencken dat u Ho: verlaten Vader door dese selve Spanjaerden ende Thydooreesen, van syne Croone verstooten, en met den principalen adel van Tarnaten, onder welck getal u Ho: een geweest is, gevanckel. wegh gevoert zyn wy in die gelegent

Heeft de onryge verstroyde Tarnataenen met soo veel Bloet, ende Costen te samen gebracht, U Ho: voorsaete Modaffar, de Croone opt hooft gestelt ende de inwoonderen vant Eylandt Matjan, vande onverdraegelycke ende Tirannique Regeeringe van gem:te Spanjaerden en andere haere vyanden verlost ende vrygestelt, tot welcker protextie tot desen huydigen dage met besondere Costen, gecontinueert hebben twelck u ho: ende alle die vanden Tarnataenschen Raet, niet behoore ontkent te wesen ter oorsaecke van welcke gedaene diensten, ende lasten de Tarnataenen en Matjanders, hun met d'onse naerder geconfidereert, ende by Solempneel Contract verplicht hebben, te wesen ende te sullen blyven vrunden van onse vrunden, ende vyanden van onse vyanden, Item dat d'een Natie buyten voorweeten kennisse ende special Consent van d'Ander met Niemandt (maer in sonderheyt mede de vyanden) geen aliantie ofte verbintenissen aengaen, veel min tot eenige vreede Consenteeren souden. Item dat alle de nagelen aen de Nederlanders alleen, ten opgestelden pryse, souden vercocht ende wel geconditioneert gelevert werden, van alle welcke gestipuleerde Capitulatien, wy eenige jaeren herrewaerts tot ons bysonder verdriet) het effect hebben moeten derven, en heeft men ondertusschen t'Contrarie de gedaene beloften (als vooren aengeroert) vreede met den Thydoorees ende by gelegentheyt stilstandt van wapenen met den Spanjaerdt (buyten Consent ende advys van onse Gouverneurs) gehouden waer uyt gevolcht is, dat de tydoreesen soo vermetel op d'Eylanden van Tarnaten ende Matjan geworden zyn dat ons volck, onder onse forten gemassacreert en wech gevoert werden, Item getracht hebben onse woningen met des Comp:s middelen door het vier te doen verteeren, de Spanjaerden parthyen ende Garous, op ons volck uytgeleyt hebben, en is sulcx door onse bontgenooten, de tarnataenen ofte Matjanders noyt getracht te verhinderen maer wel ter Contrarien, dat wanneer d'onse eenen Thydorees op maliyen by den hals gegrepen hadden, ons soo lange de Marct verbooden is, totdat die weder gerestitueert was, verder dat de Matjanders, welcke volgens de Contracten verbonden zyn, haere nagelen aen d'onse te leveren deselve soo vuyl, vochtich, vol steelen en Moernagelen, onse Cooplieden toe bringen die niet leverbaer zyn ende d'onse daer jegens Contesteerende sonder eenich ontsach, ondreggen die

Naer Tydoor te voeren nu geven wy u ho: ende alle verstandige te bedencke off dese voorverhaelde actien ende Bontbreucken ons offte ymant ter wereldt soude connen doen geloven tgeene u ho: ons aenschryven dat de gemeene saecken in Tarnaten tot welstandt van beyde, (ons) ende den Staet van Molucquo bestiert ende beleydt werden, ende off men het voorgaende van dat den Tydoorees met ons, ende den Tarnataensen Staet gereconsilieert synde, dan gemeender handt den Spanjaert uyt de Molucquos te dryven voor waerheyt soude mogen aennemen, wat ons aenlanght wy en connen de saecke alsoo niet begrypen besunder soo lange gem: Tydorees d'onse gelyck tot nu, verradelyck zoo op Tarnaten als Macjan (die desselffs schuylplaetsen zyn) allen doenlycken affbreuck bieden, den Spanjaert soo wel vande Tydooresen als Tarnatanen geassisteert en door de Macjanders d'onse soo veele onlydelycke injurien aengedaen werden Naer een out spreeckwoort segtmen, dat een knecht te gelyck geen twee heeren getrouwelyck dienen can, waarmede wy willen uytdringen dat U ho (naer synder wysheyt) oock sulcx hadden behooren te begrypen, ende een eynde vanden civilen oorloogh (waar over uwe onderdanen seer hefftich doleeren) gemaeckt te hebben, daar toe nu wel de beste occasie, vermits de veranderinghe van Regeeringe op Tydoor, omme die alle de Croone van Tarnates te subjugeeren, aengeboden heeft succeshuic te bethoonen tgeene U ho: in syne missive ons beloofft om den meergem: Spanjaert, onsen ende neven vyant uyt de Moluccos te verjagen, twelck soo lange niet byder handt genomen wert, ons van ure oprechte intentie doet misvertrouwen, Redenen waerom wy oock niet hebben connen resolveeren (voor alsnoch) meerder als dessen eenige macht derwaerts te seynden oversulcx oock geordonneert hebben dese twee scheepen opt spoedichste naer onse landen van Amboyna te seynden ende onse ordre aldaar uyt te voeren, ter tyt ons seeckerheyt gedaen ende de saecken dienvolgende gederigeert werden, op dat onse costelycke scheeps (als voor desen meermalen gebeurt is) niet vruchteloos affgeweesen ende onverrichter saecken ons te rugge toe gesonden werden, die voorwaer in andere diensten wel noodiger te gebruycken hebben, Echter beloven wy u ho: (by desen) dat soo haest wy verstaen u. ho: de saecken daer naer beleyden, om den bovengem: Tydorees twaare mider minne offte door macht van wapenen de Croone van Tarnaten te onderwerpen en

Den Spanjaerdt Abandonneeren, Wy van onser syde als trouwe vrienden ende geconfereerde bontgenooten (conform de oude Comptracten) de Saeck by leggen, ende met alsulcken offensyven macht uwe ho: assisteeren Zullen welcke (met Godes bystandt) Sufficant achten, het Uuyt van ons disseyn, twelck is om een eynde van den verdrietigen ende verslindenden oorlogh te maken, te erlangen, ende verclaaren uwe: ho: alles geen ander Insichten als Materye van staet het voldoen vande oude Comptracten van onser syde, ende niet geltz veele haer Imagineeren, op Consideratien vande Tarnataense nagelvruchten heeft nu die geen voordeel in Nederlandt geven ten aensien van groote Quantite aldaar in voorraadt, syn hebben, twelck u: ho: met synen raet ooc wel ende gronddich vereysschen te overleggen op dat weten mochten waar naer onse Saecken te bestieren hadden: want u: ho: mogen hun wel versekeren dat alwaart ooc sulcx, dat de Tarnataanen (twelck in ons niet Comen kan) Resolueerden d'onse te verlaaten wy Nimmermeer d' Eylanden van Mollucco verlaten Sullen, wandt de Zulcke, welcke soo veele Jaaren, met soo grooten Costen, aldaar gecontinueert hebben, noch getroost blyven (niet alleene) gelycke maar noch meerder lasten tot voorstandt van ons recht, Inde Lande van Molucco in Spyt van onse vyanden hun te onderwerpen, ende aff te wachten, weer waerts hun die Saecke voegen willen, Doch wy verlaaten ons dat u: hoo: dese wichtige saecken grondich in Siende, ooc onse heylsamen Raet, tot welstandt van ons Tarnataense Ryck, gebruycken, ende met den eersten Resolueeren Sult, om den Tydorees de Croone van Tarnaten te doen gehoorsaamen, want u: ho: behoorde de ambitie van die tydoreesen, ende de trouwloosheyt vanden Spanjaert, noch in versscher Memorye hebben, ende dat beyde, niet als occasie en Macht afftrect, om waert mogelyck, de tarnataenen onder te brengen, twelck soo langen wy onse besettinge aldaar houden en die tarnataanen ons getrouw blyven met Godes hulpe, niet toestaen oft lyden Zullen daar op u: hoo hun wel verlaten mogen

Dat u: Hoo: hem excuseeren, dat sich niet heeft connen ontledigen

om persoonlyck, naer de Quartieren van Amboyna te vertrecken
ende de misverstanden aldaar te assopieeren, is seer Considerabel, ende hebben de
Saecken oock Sulcx in gesien, dat u: ho: presentie inde Molucquo emmers soo
noodich als in Amboyna geweest is, derhalven u: hooghte: sich niet en ge-
lieven, op den tocht van Amboyna te begeeven voor en aleer de Saecken in
Molucco op eenen goeden voeth gebracht zyn, wandt wy sien de Saecken —
Sulcx in dat met u: ho: absentie wel eenige veranderinge inde Molucco
resulteeren Conde, wy sullen ondertusschen trachten ons recht jegens
de trouwloose bondt breeckeren van Ceram soo door inductie als macht
van wapenen te bewaaren, tot dat de Macassaren, daer uyt geroyt zyn —
twelck vertrouwen met u: ho: Meeninge oock accordeeren zal —

Tot een waerteycken van onse goeden wille ende genegentheyt tot welstant
van u: ho: ende onsen staet inde Eylanden Moluccos seynde U ho: een —
Coninckcklycke tapyth en stuc d'orangie flueel ende vier vergulde —
Schenck borden twelck u: ho: in danckbaerheyt gelieve te aenveerden —
niet siende op de waerdicheyt van dien maer op het goet hart van uwen —
vriendt ende getrouwen bont genooth die u: ho: hier mede wenscht —
geluck voorspoet ende goet contentement in u: Regeeringe mitsg: —
victorie over d'uwe ho: ende onse vyanden de Spanjaerden ende Tydoresen
Amen —

Gegeven In ons Casteel Batavia desen xixen Jan: 1636
ende is den Coninck Hamsia dese niet alleen in nederduytsche maer
oock in Portugeesche taale dubbelt gesonden —

Con Juan ottens que fue nuestro Presidente en las Islas de molucas risibimos la Carta de vuestre Alteza por la qual y tambien de Nuestro Gouvernador el Sr.: Juan van Broecchum y la relation que dicho ottens nos hiso entendimos el Estado de las dichas Islas de Mollucos y entros otros el Gouverno dellas sobre la qual esta servira a V. Altza: por respuesta. Primeramiente echamos de ver que V altza como tambien nuestro dicho Gouvernador muy de veras piden el socorro que de aqui avemos de embiar vigorosamiente y tiemprano para con el dicho socorro de prevenir los dañosos desseos de nuestros Enemigos Mortales Espannoles y thydoreses para la qual grasias a dios no nos ha faltado el poder pero ben la voluntado considerando que de tiempo a tiempo con estos avemos sido abuzado y engañado. Cono a V altza: muy ben es conosido, quantos differentos años que mandamos nuestro poder alla, poro nanca per saltta de poder de las de Tarnata se hizo con elle nada ni remidiaron las cosas passados — de lo qual nuestro prostreero poder que alla mandamos consistiendo en quatro navios de guerra muy bien armados la verdad mas clara nos ha monstrado siendo los dhis quatro navios por el mismo effetto mandado, pero quando se avian de tomar la guerra por las manos y la occasion pedia principio rehuzaron de ander contra el enemigo sobre pretexto que los tarnatanos no tinian provision de mantimmientos y otros tales refugios lo escusaron. Entremientos se passo el tiempo que tan caro es para continuar el dañosa pas con los Thydoresis y tener encubiertamiente intelligentia con los Espannoles nuestros enemigos lo qual siertamiento nos ha taccado hasta lo mas hondo de los entrañas principalmiente quando [illegible] a los tiempos passados en la qual los antecessores de V Altza: Saydadin dettes mismos Espannoles y Tydoreses fue desamparado de su reyno y con los principales hydalgos de Tarnate (entre los queles V altza fue uno) llevado prisionira, —

Nos en tal occasion a Iuntamos con mucho gasto y sangre los tarnatanos que estauan y andauan Perdedos, y a el antisessor de V. Alt.za Modafar Puzimos la Corona sobre la Cabeça y libramos los vezinos de la ysla Macquian del Insuffrible y Tiranniqua Gouierno de los dichos Espannoles y otros sus Enimigos. En la protextion de los quales hasta el dia de oy auemos continuado con particulares gastos y muchos trabayos, lo que no dexa de ser disconosido a V. Alt.za y a todos los del Consiyo de tarnatas par Cauza de los su so dichos Sirvicios y gastos los de Tarnata y Macquian Contrataron con nos mas apretadamiente y se Obligaron solemnilic. miente de Estar y de quedar Amigos de nuestros amigos y Enimigos de nuestros Enimigos tamben que la vna nation sen el Connossimiento y saber con Espisial licensia del otro con nadia Espesialmiente con los Enimigos no avia de hazar aliancas o confederation alguna quanto minos de Consintar en alguna pas y mas que todos los clavos a nuestro Nation Hollandiza se auian de vender y muy bin acondicionado de entrogar de todos los dichos stipulationes conditiones y Capitulationes, nos outros algunos años paraca con Muchissimo disgusto y Pesadumbre no auemos gozado el dissedo Effecto y entre tanto han tenido contrario las promissas como ariba dicho pas con los Thidoreses y en occasion sursiansa de armas con los Españoles sin lisensia ni auizo de nustros gouernadores de lo qual ha seguido que los Thydorises en las yslas de Tarnata y Macquian se hozieron tan entravidos que en la vista y de baxo de nuestros fortalezas mataron y lleuaron nuestro gente, y buscaron mas todos los medios possibles parra que max nuestras cazas y de gastar la hazienda de la Compañia desta manera con el fuego y mas los mattos a Siluas sobre nuesto gente y sancas no han nuestros ~~en~~amigos y Confiderados monstrado algun disseo para Estoruarlos pero al Contrario quando los nuestros auian tomado per el Lysenssa algun

Thydoreses en Malleya luego nos deffendian la plasa publica de Comprar lo nessissario hasta el tiempo que los auian restituydos mas que los vezinos de macquian los quales en conformidad del contrato son obligados de Entregar todos sus clauos a los nuestros trazen ordonnarimiente los mismos clauos tan Suzios humidos con sus cabos y madre de Clauos que non pueden Passar para Entregar por buen a Mercadoria y quando nra marcaderes a caso dizen algo contra Esto sin temir luego nos aminazan de lleuar los dichos clauos para Thydoor agora nos damos a V. alt.^{za} y a todos personas de buen Engendimientos a conzideras si estes sobre dichos actiones y quebrantimientos de Confederationisanos o algunas en el mundo auian de hazer Creer lo que V. alt.^{za} nos escriuia que los negosios publicos en tarnata por el ben de nos ambos de dos y el Estado de molucos seran gouuernados, y si par verdad se puede assetar la demonstrasion que quando el Thidorees con nos y el Estado de Ternata seria reconziliada entonses Communmiente a Juntados Echarian los Españoles fuera de los Moluccos toccante a nos no puedimos Entender el negocio desta manera particularmiente quando los dhos thydoreses los nuestros como hasta agora por traycion assi en tarnata como macquian (los quales son sus lugares de Esconderse) hasen todo lo mal y daño que pueden, Siendo los Españoles tambien de los Thidoreses como de los Tarnatanos y Macquianos Encarrisido y a nos otros hecho tantos insupportables Injurias —

Conforma a vn prouerbio antiguo se dizen que vn criado no puede Seruir fidelmiente a dos S.^{res} Juntos con la qual nos gouuernos de notar que V. alt.^{za} por su sabiduria tambien los mismos deuia de auer entiendydo y auer hecho fyn de la guerra Siuyl de lo qual los sujectos de V. alt.^{za} se lamientan mucho Por la qual agora ben la mejor occasion Se ha offresido cum la mudansa del gouierno en Thidoor para los hazer todos varallos de la Corona de tarnata y de monstrar Successiue lo que V. alt.^{za} en su carta nos promettio para Echar el zuro dicho Españal vuestro y nuestro ~~entretanto~~ Ennigo fuera de los Molucos lo qual Entretanto

que no se toma porla mano con disconfiansa nos de tiene de vna
buena (intintion) rasones porque tambien no auemos puedido tomar
resolution (por agora de enbiar mas poder que lo nessessario —
para la difensa alla y assi ordonnamos de mandar los dos nauios
con la mayor deligensia possible para nuestras tierras de amb
paras complir nuesto orden alla hasta el tiempo que nos sera —
hecho seguridad y las cosas negosiados segun este para que —
nuestros buenas y caros nauios como los tiempos passados mas
vezes ha succedido que sen fruto o auer hecho alguna cosa boluieron
los quales por cierto en otros seruicios ben tenemos mas nessessario
no obstante promittemos, con este, a V alt^{ra}. tan presto que entien
demos que V. alt^{ra}. pone los negosios en tal termino para el suso
dicho Thydorees o por amor o por fuersa de armas de asujectar —
ala Corona de Tarnata y abondonnar alos Españoles nos de
nuestro parte como fidelis amigos y buenos confiderados con
forma los la contratos antiguas de tomar el negosio porla —
mano con tal animo vigorosidad y poder para offensar de
assudar a V alt^{ra}. (la qual con el favor de dios Jusgaremos
bastante para alcansar el marimo que disseamos que es per
acabar con los fatigos y trabajos de la guerra y alcantar —
vna fijn dilla, y declaramos a V alt^{ra} que todo no es para otra
ocasion sino solamientos por materia de Estado y complimi
ento de los contratos antiginen para consideration de los —
clauos frutos de tarnata que estes frutos agora no dan pro
uecho ninguna en hollanda porque tenemos aun alla vna —
grande cantidad que nose pueden gastar en poco tiempo lo qual
V alt^{ra}. y su Consejo ben y con prestoza deuen de considerar
para que puedemos saber de que manera auernos de manear —
los negosios porque V. alt^{ra}. se puede siertamente assegurar
que aunque fuera que los Tarnatanos (lo que no puede entrar
en nuestros piensamientos) tomassen resolution de nos desam
parar nunca nos otros desampararemos las yslas de molucquo

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

porque los quien tantos años con tan grandes gastos alla
han continuados son aún Consolados no solo con tales —
pero con mayores gastos y Cargos de sustentar para defensa
de nuestro derecho en la tierra de Moluccos de asujetarse
y de Esperar en que parte los negotios se han de parar,
pero confiamos que V alt.za tomara este tan alto y pezado
negosio en buena consideration con nuestro tan buena y
sano Conseÿo y uzara dello por el ben del Reyno de —
Tarnata, y que tomara con el primero Resolution para
asujetar los Thidoreses ala Corona de Tarnata porque V. alt.za
devia de tener en fresco memoria la soberbidad y ambition.
de los Thidoresos y la perfedelidad de los Españoles y que
a ambos de dos no falta mas que occasion y poder para asu,,
jetar si fuera possible a los tarnatanos loqual en quando
y tanto que tenemos nuestros prezidios alla y los ternatanos
nos quedando fideles con il favor y ayuda de dios no avemos
de soffrir sobre la qual V alt.za se puede confiar muÿ segu
ramente.

Que V: alt.za se escusa de no aver tenido lugar por partir en
persoona para las tierras de Amboyna por assopiar y
acabar los disgustos y abusos alla es muy considerado y assi
mismo avemos tomado en consideration que la presentia de
V: alt.za en los moluccos fue tan nessessario como Estuve en
Amboyna y m mas por esto V: alt.za sera servido de no en,,
barcarze para ambyna antes y primiero que los negotios
en los moluquos ser anpuestos en buen termino porque
conzideramos el negocio tal que con la autensia de V. alt.za
bien pudiera resurstar alguna Mudanca en Estas tierras
Entre mientos haremos lo posible para sustentar nuestro
derecho Contra los perfides quebradores de la confederation
de Ceram assi por Indiciones como por fuerça de armas.

Hasta que Los Maccassareses Seram Ecrudo alla fuera —
loque confiamos que con la voluntad d V: alt^{za} tambien
sera de accordo. —

Por simal de vardad dela Nuestra y asseso
para il ben de V: alt:^{za} y nuestro Estado an las yslas de
Moluquos embiamos a V: alt:^{za} vn alcatifle real con vna
piesa de vilido llano de color alarangado y quetro trin
cherios decados lo qual V: alt:^{za} sera servido de assebar can
agramiento no raparando sobre el valor dello pero sobre —
el buen animo y Corason de vuesto amigo y fiel confiderado
el quel con Este manda a V: alt:^{za} muchos Carabienes pros
peridades y contentamientos en sú Gouuerno con La victoriá
de vuestros y Nuestros Enemigo los Españoles y Thidoreos
amigos,

Fecho in Nuestro Castillo de Batavia a 19
de Henero Aº 1638

Ordre voor den oppercoopman ende schipper vanden schepe Æmilia gaende in Compe vant Jacht Ventlo na Bantam omme aldaer de besettinge met de Scheepen Noortwyck Caep de Rama ende t Jacht Cleen Hollandia waer te neemen

Op Morgen sult in Godes name met Jacht Ventlo
naer Bantam seylen —

Alwaar met lieff gecomen synde t schip Æmilia de vlagge
vande groote stenge sal voeren —
Ende sal den oppercoopman Jacob Mahuysen als den dienst zal vereyschen
den Raet vande vloote aldaer beroepen ende inde selve presideeren —
Soo haest gylieden omtrent Bantam syt gecomen sult Cornelis Symonsz
vander Veer schipper op der Goes alwaer de vlagge nu waeyt dese onse
ordre Communiceeren op dat syn last cedeere —
Ende nae dat twee dagen daer sult gearriveert wesen, sal Ul ter Goes —
na Bata. senden ende ons daer by adviseeren t voorgevallende mits
gaders de gestaltenisse vande vloote aldaer, —
Onder tusschen sal den oppercoopman Mahuys met het Jacht Ventlo —
eens op Bantams Reede by d'engelse scheepen omme van haer —
te verneemen off geene brieven van Jamby voor de nederlantsche Compe
becomen hebben ende wanneer voornemens zyn hun schip ofte scheepen
nae Engelant te versenden omme een brieffken mede te geven allen —
twelcke ende t geene voorder van d'Engelsche verneemt sult ons met
der Goes aenschryven, op Bantams Reede sult niet vernachten naer tyten
weder in Ventlo

Hier neven geven Ul mede ordre welcke de vloote in Bantams besettinge is
geordonneert te houden die by desen Confirmeeren alleen vertoonen hoe
voor het schip Æmilia syn besetplaetse sal neemen tusschen het oosteynde
van Poelo Panjan ende Poulo Mody latende Ventlo en Cleen Hollandia
buyten de vloote Cruysen.

Voor ende omtrent Bantam sult geen hostiliteyt tegen de visschers ofte
ander Cleyn vaertuych by der handt neemen t selve cleyn vaer-
tuych oock geen verhinderinge bieden —
Alleen sult gylieden beletten en voorcomen dat geen groot vaertuych nae.

Bantam vare alle opgeboyt vaertuych van buyten Comende –
die nae bantam tendeert sult voor goede buyt aen slaen en her,
waerts seynden met Convoy –
Alle Jouncken ende ander indiaens vaertuych met onse passen varen
ende omtrent Bantam vervallende sult in goede versekeringh met
venlo oft een ander schip ofte Jacht om beschadich herwaerts senden
Wy Recommanderen U.L. gesamentlk dat goede ordre houde de vloote
doet onderhouden syt voorsichtich ende houdt scherpe wacht dat u
geen quade parte vande Bantammer over Comen gedooght by nacht
niemandt omtrent uwe scheepen,
By aldien eenige Javanen met ververssingh. aen boort nachts Comen admitteert
dat niet als aent schip dat de vlagge voert ende laetse daer wel be,
jegenen mits dat sonder geweer over Comen, Soo vragen waerom de
scheepen daer houden segt dat vernomen hebt eenige Spanjaerts ofte
portugeesche scheepen van Maccassar Comende voornemens syn de –
Straate Sunda te passeeren gelyck 't voorleden Jaer gebeurt is ende
dat daer op wacht dit kunt d'Engelse oock aendienen, Soo hun
gelegen laten wesen aen onoodich –
Alle d' lege water leggers inde vloote synde sult met der goes op
synden
Actum Batavia 21 Janu: 1636 —

Aen Cornelis Symontsen van veer
schipper op der goes & Emilia en venloo

Eersame seer discrete –

Wy hebben goet gevonden u.l. met schip der goes op te ontbieden ende Emilia
in plaetse te senden, die wy oock geordonneert hebben de vlagge te
voeren U.L. sal hem dan de vlagge over geven ende nae twee dagen –
dat Emilia by u.l. sal wesen gearriveert sult herwaerts aen-
comen alsoo der goes wat gerepareert dient, om voorts te gebruyck
Brenght mede alle de lege water leggers die inde vloote syn en
blyft den almogende in genade bevoolen –
Int Castl Bata: Ao dy 21 Janeo: Ao 1636

Commissie voor den Commandeur
Gerrit Thomassen pool

Anthonio van diemen Gouuer:
Generaal ende de Raaden van India
wegen den stant der vereenichde ned:
landen in orienten.. —
Allen den geenen die desen sullen sien ofte
hooren lesen Saluyt, doen te weten.

Alsoo wy in Raade van India goetgevonden.
Ende gearresteert hebben over marta poura ende Maccassar naer
de quartieren van Amboyna uyt te setten tot bevorderinge van Compes
affaire ende haers commersie affbreuck onser vyanden helpe ende voorstant
onser bontgenooten ende geconsidereerde vrunden Mitsgaders ende —
firmapalz omme voor te comen dat egeene nagelen van vreemdets
uyt de Amboyneese gewesten worden vervoert, de Jachten Zeeburgh
Cleen wesel Cleen Amsterdam Seeuwsche nachtegael waterlant
ende waterloose worwe ende dat het noodich zy gemelte Jachten —
met een goet ende sufficiant opperhooft tot haaren Commandeur versien
worde, over sulcx ons vergenoecht houden aende goede ervarentheyt —
ende Capaciteyt vanden E Gerrit Thomassen Pool die tot ver.
scheyde Expeditien, als mede over de Jongste Nederlandtsche navale
besettinge voor Maccasser tot het opper Commandement is gebruyct —
geworden Soo ist dat wy voors: Gerrit Thomassen pool als —
Commandeur van dese voors: vloote weder gestelt ende gecommitteert
hebben, gelyck wy hem stellen ende committeeren mits desen omme
als opperhooft daer over te Commanderen dien volgende de vlagge van
groote stenge te laaten waeyen inden Raet Continueelyck te presideeren
recht ende Justitie soo wel civyl als Crymineel volgens den
generaalen articulbrieff te administreeren ende hem in alles voorders
te reguleeren conform onsen last syn E by Instructie geordonneert
ende nevens dese mede gegeven Bevelen ende belasten over sulcx alle
Schippers Coopluyden Stuerluyden ende mindere officieren mitsgaders alle soldaten
ende bootsgesellen met voors: vloote varende den voors: Gerrit thomassen pool
voor haaren Commandeur te erkennen ende te Respecteeren ende te gehoorsaem
alsoo wy sulcx tenderende vande generaale Comp: bestaen te behooren
Actum int Castl Bat: den Jan: Ao 1636

Instructie voor den Commandeur Gerrit Thomasz Pool ende den Breeden Raet, vande Jachten Seeburgh, Cleen wesel, Cleen Amsterdam, den Zeeuwse nachtegael, waterloose werve ende waterlandt gedestineert van hier in Comp.e te seylen na Benjarmasz, Maccasser en Amboyna

Tot affbreuck van des Comp.s vyanden voorstant derselver geallieerde Bontgenooten ende geconfedereerde vrunden, ende tot weringe vande Maccassaren mitsgaders alle andere nagel vervoerderen uyt d'Amboynese quartieren is by ons in Rade van India goet gevonden ende geresolueert over Martapoura ende Maccassar naer Amboyna uyt te setten dese ses Jachten gemant gearmeert ende gevictualieert voor den tyt van negen maenden te weten.

	'T Jacht Seeburgh als Commandeur gemant met	35 varentvolk	20 sold.n	55 Coppen
	den Zeeuwse nachtegael vice Commandeur	15	6	21
	Cleen wesel	15	6	21
	Cleen amsterdam	15	6	21
b.	't Jacht waterloose werve geprovideert voor 12 maenden gemant	16	6	22
a:	't Fregat waterlandt	14	6	20
	Varentvolk	110	sold.n 50	sam 160

Ende alsoo Wolbrant Geleynsen oppercoopman vandes Comp.s negotie in Martapoura resideerende, by syne missive in dato 10 Xber passato is versoeckende een ofte twee duysent R.a van achten waerdye aen lode pitjes tot vervolch vanden peperhandel gelyck mede provisie voort Jacht Wesp aldaar in ladinge liggende ende dat selve by dese gelegentheyt sonder versuym ende passant derwaerts wel can werden geschickt soo sult gylieden op morgen (in Godes name) gesamentlycke onder seyl gaen ende eerst de reyse naer Benjarmassings Reviere bevorderen op den Cours die den Commandeur Pool (alsoo in dat vaerwater geexperimenteert is) geraden ende best oordeelen zal tot spoedige ende behouden voyagie v.l. altesamen ernstelyck recommandeere ende beveelende, ontrent de groote droochte gelegen tusschen den Slyckhouck ende Oedjongh Salatan gecomen wesende wel uyt te sien omme niet aende grondt te comen ende meenen wy best te wesen by zuyden gemelte drooghte naer Binjarmassingh uwen Course te stellen, ,

Voor de Reviere, off soo het sonder verletz geschieden can, tot voor out Banjar, met de vloot gecomen wesende, sal den Commandeur Pool ende onsen Commissaris Steven Barentsen hun naer Martapoura vervougen ende onse Missive aenden opper Coopman Gileynsen behandig laetende aende vice Commandeur last dat de pitges poetsjock ende de provisie voor weesz. de Suyker metten timmerman voor de Logie uyt Zeeburgh worden gelost, ende spoedich met t' Fregat waterlant op gesonden,

Met den opper Coopman Wollebrandt Gileynsen sult overleggen hoe veel pitges inde logie zult laaten brengen, ende omme de quantite niet bekent te maken zult plyc inwerpp doen scheepen op dat in demande mogen blyven gelyck verstaen nu in Martapura wel getrocken zyn van gelycke sult met den Poetsiock handelen ende de mede brengende Pertye van d'een en d'ander Secreet houden omme ons proffyt naer Coopmans Styl daar mede te doen. —

Onse Missive aenden Coninck van Binjarmassingh nevens de schenckagie bestaende in een geborduerde quitesol ende twee witte Conynen sullen door den Commandeur Pool ende Steven barentsen nevens den opper Coopman vant Comptoir aldaer met de gerequireerde Complementen aen zyn Maj.t worden behandicht hem van wegen den Gouverneur Generaal ende raden van India de groetenisse presenteeren ende met eenen aendienen dat gedestineert syt tot de besettingh van Maccassar ende dat last hebt martapoura aen te doen omme den Coninck dese missive te brengen Mitsgaders omme te verstaen off syn Maj.t actions tegens syne ende onse vyanden hadden te verrichten daertoe onse assistentie versyste alswanneer de saecke op u wedercompste van Maccassar daer na sal comen aengeleyt worden. —

Dat wy in antwoorde aenden Coninck syn schryven vant gelt uyt nevensgaende Copie beoogen die u voort mede gegeven omme daer na haere discoursen met gemelten Coninck te Richten —

Gelyck gylieden beyde gesien ende gelesen hebt soo is den Coninck voorsz —
in syne Jongste Missive t Contract uyt synen Name met den ambassadeur
Ritna dy Radja in Bat.ª gemaeckt, soo bundich niet Confermerende —
als wy voordesen den Commissaris hadden gelast by Syne Maj.t te bevorderen

Den Commissaris Steven Barentsen sal daer over doleeren ende den —
Coninck aendienen dat den Generael ende Raden van India op hem —
gemiscontenteert syn geweest vermits syn Maj.t des generaels intentie
ten rechten niet en heeft aengedient noch te verstaen gegeven
Ende sal daeromme alsnoch omtrent syn Maj.t aenhouden opdat het voor
gemelte accoordt by hem Coninck ende de groote van Martapura —
geconfirmeert ende schriftelyck geteyckent ons met Jacht weesp —
mach toegesonden worden, op dat wy daer mede voor alle de werelt —
mogen doen blycken syn Maj.t die heer ende meester in syn landt
is, de nederlantse Comp.ie den Peper handel in Banjarmassingh alleen
vergunt ende toe staet, met Exclusie van alle natie geene uyt
gesondert —

In Martapura dese onse last verricht synde ende sulcx meer als daer
ten dienste vande generaele Comp.ie mochte voorvallen twelck wy ul.
Recommanderen ende belasten soo cort te maken als doenlyck wert
daer toe geen vier dagen m.e minder soo in drye klaer worden cont Zult
dan voorder met uwe vloote van Seyt Seylen tot voor maccassar loopen —
doende onderwegen laut poulo aen omme den Maccassar ende Javanen
die aldaer sout mogen bejegenen alle mogelycken affbrueck te bieden —
By diffireeren aenden Commandeur ende den breeden Raedt oft t canael
van laut poulo sult passeeren omme by noorden voor maccassar —
te comen off wel besuyden t Silue eylandt, nae dat geraden vint
ende sulcx tot meeste affbreuck onser vyanden compt te strecken —
Sal den Commandeur met den Raet resolueeren die en volgende actie
int werck stellen ende uyt voeren nae vermogen alle apparentie van
advantagie waerneemende die tot proffyt ende reputatie vande —
generaele Comp.ie syn streckende soo dient oock gelet ende sich g.In
formeert wegen de diamanten die ~~na desen~~ gemelte Commandeur —

Verstaen heeft met voorsz Caneel doen opt Landt Bron: te vallen om nadesen met fondament daer op te wercken —

Op maccassars Reede dient gylieden al in provisto te verschynen ende maect soo het doenelyck zy dat van u arrivement te vooren geen kuntschap bekomen, omme mogelyck synde eenich vyants vaertuych op de Reede t'attrappeeren ende dien passant alsoo op zyn onversienste te vermeesteren, —

Ende alsoo dese vloote om haaren dienst te doen (als geseyt) mede aen boynes quartieren tytelyck dient te verschynen ende dese verthooninge onser Macht omtrent Maccasser confuys te maken ende buyten posture te brengen van groote uytsettinge na Ceram ende de quartieren inne waerts te doen Soo sult gy lieden met de vloote niet langer voor maccasser houden als 4 a 5e dagen ten langhste, ondertusschen sult van d'Engelse by aldien daer eenige Schepen ter reede zyn trachten te vernemen naer Elsken Jans onser mr: Smiths dochter die voorleden Jaer op Bouton is gevangen geworden ende zoo geseyt wordt naer Maccassar gevoert, den Engelsen president tot Bantam hadde aengenomen ende ons belooft haere verlossinge te doen procureeren. Soo zy in Maccasser quam te verschynen wat daer inne gedaen zy sult daer best vernemen verlost ende onder Engelsche handen synde, versoeckt haar ende voortse mede naer Amboyna omme t'syner tyt herwaerts by haare ouders gebracht te worden, ende by aldien sy in Maccassar synde ~~ende~~ door d'Engelse niet verlost conde worden Soo senden mede naer maccassar op 't Jacht zee burgh Ses gevangene portugeesen omme haer Rantsoen aldaer te procureeren ende hebben belooft yder op te brengen veertich Realen luyver sagen onse Mr: Smiths dochter daer voor conde verlost worden al soude alle de portugeesen daer voor vry gaen geenige van dese portugeesen sult largeeren voor ende al eer onse Mr: Smits dochter vry gestelt is off dat hun Rantsoen van 40 Rn: yder aen boort sy gebracht door d'Engelse ofte deenen comen haer aen compste voor Maccasser aende haare doen adverteeren

By aldien gedurende u verblyven voor maccassar den Coninck ofte ymant van synent wegen onder een witte vlagge aen boort sent sult die admitteeren ende hooren spreecken bejegent wel ende soo van vreede vermanen verseeckert haer den Generaal ende raden van India met den Coninck van Maccassar will genegen syn te handeles

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Ende in vrede te leven soo maer syn onderdaenen uyt de quartieren van Amboyna wil houden ende by aldien besendingh naer Batavia genegen is te doen, dat hem daer toe sult verleenen een Pas ende dat vertrout wel ontfangen ende bejegent sal worden, —

By ~~al~~ d'Angelse ende Deenen sult verluyden laten dat meerder macht sy verwachtende ende aldaar ende daer omtrent syt geordonneert te blyven cruysen geeft oock aen haer geen redenen van suspectie daer uyt nochten, conjectureeren wy genegen zyn met Maccassar te bevredig uwe discoursen moeten daer op vallen dat groote concepten hebt tot Maccassars Ruine +

Echter als geseyt sult niet langer voor Maccasser verblyven als uyterste vyff dagen,

Alsdan meer uwe reyse naer de Bouges sult neemen synde een natie soo van Mr. Anthonyo vanden Heuvel worden geinformeert gelegen op Selebes noordelyck vande Boutqueron off d'engte van Salayer palen mit westen tegen Samboppa ende t'lant van Maccassarse Coninck dese natie staen onder seeckeren Coninck welcke aengeboden souden hebben mit de generaale Comp: in verdrach ende accoort te willen treeden omme den oorlogh gesamenderhant tegen den Maccassaren te voeren soo hem met waepenen ende ammonitie van oorloge wilde versien dat oock jaerlycx eenige duysent lasten Rys ende padi aende Comp: tot civilen prys presenteert te leveren, —

Ende omme te verneemen wat van dese gelegentheyt sy, die soo hoogh wort voorgedragen, hebben niet willen versuymen nader informatie van dese soo wichtigen saecken doen neemen te meer nu sonder merckelyck verleth can geschieden omtrent dese luyden gecomen zynde wiens stranden na verstaen vry wat vuyl zyn, sult trachten in communicatie met hun te comen gebruyckende daer toe onsen Commissaris Steven Barentsen die expres tot dien eynde mede syn senden alsoo hem daer toe habyl ende bequaem oordeelen tot zyn hulpe gaet oock mede den Coopman Roeloff Gerritsen die ternataens spreeckt gelyck wy u oock mede zyn gevende tot meerder behulp een tolck die de tale can ende daeromme expres uyt Amboyna herwaerts gebracht is —

By aldien dese [illegible] bouges in oorlogh zyn met die van Maccassar ende dat soo merckelycke quantiteyt Rys souden connen uytleveren —

Soo dientmen haer van onse genegentheyt te verseeckeren, ende dat
hun van wapenen ende alle ammonitie van oorlooge sullen provideren
voor rys dat oock te vreden zyn met hun hulpe die van Maccassar te
Ruyneeren ende alle affbreuck te doen. —

Item dat in onderhandelinge — abays
Soo bevont dat hier toe genegen offe inclineeren sult haer aenraden
een gesandt aenden Generaal ende Raden van India tot batavia —
senden omme een goet vast ende bundich accort aen weder syde te maken
ende alsoo verstaen van vaertuych onvoorsien zyn sal u l hun een
presenteeren dat onse Commissaris uyt Amboyna keerende met een
schip daer weder aen comen sal, omme den gesant nae batavia te
brengen, twelck dan oock alsoo effect dient te sorteeren ende sal
gemelte Steven Barentsen int veranderen vant Mouson met eene
van onse cleyne Jachten ende een groot schip byaldien datter apparentie
van rys te becomen is derwaerts varen, omme onse meeninge —
tot een goet eynde te brengen nevens soo veel rys als sal connen opcoopen
ende ons behoorlyck rapport vant gepasseerde te doen —

Item in onderhandelinge syt goede partye rys connende becomen neempt
die in   ende betaelt dese met schutten andere andere am-
monitie van oorlogh nae hun welgevallen —

Wy laaten ons voorstaen vermits d'oppositie der Boutonderen tegen onsen
staet, dat het humeur van dese bouges mede wel mocht wesen verandert
ten quade, derhalven dient op u hoede te wesen als in aenspraecken
met den anderen tracht te comen,

De saecken omtrent de Bouges verricht zynde sult uwe reyse door
de straete offe wel by oosten Bouton naer Amboyna vorderen
ende met de vloote voor hittoe loopen gevende den Gouverneur
Liutisom advertentie van u arrivement —

Gy lyeden weet in wat termen met die van Bouton staen ende hoe
schandelyck t'voorleden Jaer onse Burgeren vande fluyt Velsen
ende t'Jacht van Sasker Douwinck vermoort ende om t'leven ge-
bracht hebben derhalven soo de Boutonse straet passeert, en
occasie vint omme revengie te neemen t'sy met de wapenen off
onder schyn van vrientschap, soo tast toe ende slaet alles doot Jonck

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Ende omdat dat becomen kundt maer om kleyne saecken als een twee ofte drije schoonen sult u niet te kennen geven maer tegens hun veynsen ende u gelaeten off van geen different waeret maer 15. 20 ofte dertich schoonen tessens bijeencomende sult dat niet excuseeren off oock dat eenige vande groote met een prauwtjen aen boort conden locken, waere ons aengenaemste saecke leyt soo schandelyck dat daerover een treffelycke wraecke dient genoomen, —

Onderwegen eenich Mattarams Bantams Boutons Maccassars Spaens ofte portugeesen vaertuygen ende die sonder onse passe varende rescontreerende sult alle de selve voor vyanden aentasten ende trachten te vermeesteren de goederen onder behoorlyck Inventaris ordentelyck overneemen ende 't volck in goede verseeckeringe bewaeren 't vaertuygh dat U.L. mochte ondienstich zyn sult vernielen ende verbranden eer daermede verlegen soudt geraecken —

U.L. sullen wel uytsien naer alle vreemde vaertuygen ontrent Maccass den Bouqueron ende by oosten Celebes, alsoo wy met Maccasser in oorloge zyn ende ons groote schade in die ooster quartieren aendoen soo dienen wy inde naer onser aller uyterste vermogen haren affbreuck te bevorderen, —

In amboyna met lieft gecomen wesende sult oude neevensgaende missive aenden Gouverneur [illegible] overleveren ende voorts syn ordre naercomen ende recommandeeren U.L. alte samen met alle neersticheyt te helpen voorcomen geen nagelen door vreemdelingen mogen werd vervoert, totnochtoe zyn met wel gedient geweest vande Cruysende Jachten in Amboyna dat meene bygecomen door gebreck van een vigelant Commandeur oorsaecke waeromme — den E. Gerrit Thomassen pool alsnu ende mitsdesen qualificeeren omme als Commandeur den dienst inde Amboynese quartieren opt 't Cruysende vaertuygh waer te neemen ten ware naer dessselfs goetvonden gen: pool tot andere besendinge te gebruycken —

Den raet vandese vloote sal bestaen in naervolgende persoonen namentlyck —

Den Commandeur Gerrit Thomasz pool die Continueels
sal presideeren, —
Den Commissaris Steven Barentsen als tweede persoon
den Scryper Marcus Hendricksen, —
den Coopman Roeloff Gerritsen —
den Scryp.r van Seeb: gent Samuel Jansen —
Met noch alsulcke persoonen als den Commandeur meer in syne Rade
sal willen gebruycken —
Den Commandeur sal ter eerster gelegentheyt een seyn brieff formeren
op dat de vlooten weten waer naer hun int seylen sullen hebben
te reguleeren. Ende wenschen u t'samen hiermede behouden —
Reyse, ende victorie over Comp.s vyanden —
Actum Castl. Bat.a Ady 23 Jan.o 1636 was ondt:

Anthonio van diemen.
Philips lucassen —
A: Gysels.
Joan vander Burgh —

Missive aenden Coninck van Banjarmassingh

Anthonio van Diemen Gouvern.r Generael, wegenden Staet der vereenichde Nederlanden in orienten — Ende d'Heeren Raden van India wenschen den Coninck van Banjarmassingh geluck ende voorspoet op der aerden ende victorie over syne vyanden —

Door onse Commandeur Gerrit Thomasen Pool ende den Commissaris Steven barentsen is ons op haer aencomste in Bat.a wel behandicht uw Ma.ts Missive. —
Daar uyt als mede door haer mondelinge rapporten soo met vreuchden hun verrichten ten dienste van zyn Ma.t hebben vernoomen —

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Dat die van Coote op d'aenmaeninge van onsen Commandeur —
sich gesubmitteert, ende verclaert heeft syn Mats: onderdaenen te
wesen, In toecomende getrouw te willen blyven ende dat uwe Mat: —
hem goedertierlyck in genade hebt aengenomen is wel gedaen —

Din Coninck van Passir, heeft de smart van syn vermetelheyt —
gevoelt, t'welck alle des Coninx ende onse vyanden toecomen moet

Dat syn Mat: desselfs schult van vier duysent Realen aen Steven
Barentsen in peper hadde betaelt, gevalt ons wel, als Coopmansz
gelt ofte pitges, om met peper te betaalen van noode hebt gelieft
die van onsen Capt: Willibrant Gileynssen te eysschen wy hebben
hem gelast, dat hy syn Mat: in alles sal accommodeeren ende wy —
versoucken dat uwe Coninclycke Mat: de nederlanders in Marta
poura Resideerende in uwe protextie gelieft te neemen met uwe —
gunste te beschaduwen ende dat aen onsen Capiteyn alle den peper
in Zyn Mats: landt vallende volgents contract mach toecomen —
op dat Banjarmassingh ende Batavia die nu een zyn alsoo
mogen Continueeren tot dat de son ende Maen haer claerheyt
zullen verliesen —

Dat zyn Mat: den Maccassaren, Javanen ende andere natien den peper
handel in zyn lant niet toe en staet is alsoo volgens accoort wy
sullen syn Mat: desselfs landt ende goede ondersaten dienvolgen
oock beschermen ende niet alleen voor oppressie der maccassaren
ende Javanen helpen defendeeren maer tegen alle andere natie
die zyn Mat: den oorlooge ter oorsaecke van handel onrechtmatich
souden willen aendoen, daer op zyn Mat: hem wel verlaten mach —

Ende versoucken wy soo d'een oft d'ander tyt gebeurde dat geen schepen
in Martapoura hadden ende zyn Mat: seeckerlz geinformeert
wierde den Javanen Maccassaren ofte andere vyanden eenich —
exploict tegen syn Mats: Lant voornamen dat ons sulcx tydelz
met een Martapoursse prauw mocht aengeschreven worden
alswanneer uwe Mat: prompte assistentie sullen toeschicken
want ons Godt loff in Bata: nimmermeer aen schepen noch
volck manqueert syn Mat: moet oock de vreemdelingen die in

Zyn landt Comen ende vrunden vanden Maccassar ende de Ta-
vanen syn, niet te veel geloofs geven want sullen sekerlyck uwe
Maj.ts lant gelegentheyt aen haere vrunden, dat uwe vyanden
zyn bekent maken, —

Wy hebben onsen Cap.t belast dat in Martapoura een huys van
hout sal doen maken opdat onsen goederen beter als int oude
huys mogen bewaert blyven. Syn Maj.t gelieve den Cap.t met gene
van noode mocht hebben behulpsaem te wesen, —

Met ses schepen gaet onsen Commandeur ende den Commissaris Steven
Barentsen, om Maccasser te besetten, ende den oorlogh aen te doen —
wy hebben hun gelast eerst in Martapoura te seylen desen onsen
brief aen uwe Maj.t over te leveren, ende te vernemen naer uwe
Maj.ts welstant als van Maccasser verder sullen vertrecken heeft
ordre in Martapoura te Comen omme te vernemen wat zyn Maj.t
tegen syne vyanden sal gelieven te attenteren —

Versoucke dat syne Maj.t den gemelte Commandeur met syn vloote
voor alsnu niet ophouden omme in besettinghe van Maccassar geen
verhinderinghe te lyden —

Mynen voorsaet den Generaal Heynryck Brouwer, u Maj.ts broed.r
is nu vyfthiendagen geleden met seven Costelyck geladen schepen
naer Nederlant vertrocken door last van onse principalen ben
in desselfs plaetse gesucceedeert wy willen niet twyffelen —
syn Maj.t sal de voorige vruntschap met ons niet alleen Continueren
maer vermeerderen ende wil syn Maj.t van onsent wegen verseeckeren
dat het aen dese syde niet in sal gebreecken, ende tot confirmatie
van dese omme onse genegentheyt sende tot een groete voor syn
Maj.t een schoone zyde quitesol met hare witte Conyne twelcke
versoucke dat syne Maj.t gelieve in dancke aen te nemen meer
siende op onse genegentheyt ende t goede harte als de waerde vant
geschenck

Gesz. int Casteel Bat.a desen 12 Jan.o 1636 was onderteyck.t:

Anthonio van diemen —
Philips lucasson -
A. Gysels —
Joan vander burgh —

Aenden opper coopman
wollebrant Gilleynts.

Eersame voorsinige seer discreete

Per 't Jacht Zeeburgh dat alhier den 6en deser wel gearriveert is, hebben becomen den uwen van dato 10en desember passato, daer mede seer geerne u arrivement met 't Jacht wesen verstaen, als mede 't gepasseerde ende het verrichte vanden Commandeur Pool aldaer vernomen hebben daerop desen u.l. in antwoorde dienen zal

Sootydelyck als Zeeburgh dese reede aenlangde, hebben wy 't selve d'Hr Generael Brouwer nae gesonden, die daechs te vooren met de retourschepen Amersfoort Nieuw Amsterdam, Wesel, Nassouw, Hollandia, Mastricht ende nieuw hoorn vande reede Batavia, naer de straate Sunda was vertrocken om zyn reyse naer de Cabo de bona Esperance ende soo voorts in Compe met schip Fredrick hendryck, dat uyt de quartieren van Suratte alde buyten ongeval, mede te verschynen staet, naer 't patria te vervorderen, d'almogende wil deselve in salvo geleyden Sulcx dat den Commandeur Pool syn E: onder Poullo Bessie inde Straate Sunda beloopen hebbende, is den peper met schip N: hoorn ongewogen a bonne foy overgescheept soo dat wy het onderwicht op dese partye gevallen niet adviseeren connen ende den Zeeusche Nachtegael daer 5 3/4 p. cento op te cort is comende, dat waerlycken voor groote leckagie moet gereeckent worden, Schoon genoomen het picol van Marta poera, niet meer als 120 ponden hollants Compt uyt te brengen Soo dat U.L. de goede toesicht op den ontfanck des pepers, willen gerecommandeert hebben, doordien gelooven het daer verry al wat aen Compt te schorten

Den peper met den Zeeuwschen nachtgael ontfs hebben aen Landt in Compes Magasyn opgeleyt, omdat te laet verscheenen is, ende de retour Scheepen niet beloopen conde doch sal ons die tot den Chyneesen handel wel te passe comen,

Het is ons lieft te vernemen, dat den Coninck genegen blyft, om alle den Peper aende nederlantsche Compes: alleen te leveren ende deselve met exclusie van andere natie te laeten gaudeeren, In alsulcke devotie dient syn Mat: met discretie ende goet beleyt gehouden te werden en moet men hem doen begrypen, dat door onse frequentatie syn Lant niet alleen aensienlyck by alle Indische Coningen geacht sal werden Maar oock des te bestendiger ende redoutabel blyven, ende in negotie

toe langer soo meerder toe neemen zal, soo maer syn Mayt: syne gedane
beloften behoorl. presteert —

Doch in gevallen Ul het Contrarie vermerckte, dat den Coninck synen —
goeden yver, om aen ons den peper te leveren begonde te verflauwen —
t'sy dan de begeerlyckheyt van Radgie Itam, hem tot sulcx veroorsaeckt
off dat wel door den Geest van onse gevyande vrunden gedreeven wierden
soo sal Ul daer tegen met alle mogelycke Industrie wercken ende
hem Coninck opt ernstichste aenmaenen te gedencken de onderhoudinge
van zyn belofte, ende het met ons aengegaen Contract, dat sulcx
om geene consideratie ter werelt wil affgaen ende trouloselyck ver-
bracken, om niet te vervallen in verwyderinge van de Nederlanders
waar aen den welstandt off wel den onderganck van Martapoura
is dependeerende —

Het bevoorderen van den Peper handel alleen te gaudeeren wert Ul op t'alder
serieuste gerecommandeert, syt dan yverich ende tracht door uwen —
civylen ommeganck, daer toe het gemoet van Radgie Itam te bewegen
die veel vermach al soude gy somtyts eenige weynige vereeringe aen den
selven doen gedenckende dat in dese gelegentheyt dienstich is een spieringh
uyt te werpen om een Cabeljau te vangen, —

Het Contract tusschen ons gedaen ende den gesant Godja Babou gemaeckt
dat by den Coninck geconfirmeert, ende dien volgende soo Ul schryft
van syne Mayts: handt geteeckent ons soude toegesonden zyn, hebben wy
niet vernomen, waer aen dat het ghapert heeft dient Ul te verneemen
ende is noodich Ul daeromme met dyscretie soo lange by den Coninck
aenhout tot dat t'selve becomen,

In des Coninckx Missive, wort wegens den peper aen ons gedurich te leveren
seer sober vermaen gedaen, mindient dan om geen Contract van hem
geteeckent te becomen gestadich aente houden, ende om syn Mayt: deste —
meer aen ons te verbinden is noodich ende dienstich dat gem: Coninck
gestadich des Compes: debiteur blyve, van dry tot vier duysent Realen
om alsoo te meer aen ons verobligeert te wesen, den peper in syn lant vallen
aen ons te leveren, ende alle andere natien met excuse de nederlanders
schuldich is, aff te slaen, ende den peperhandel te ontseggen —

Met lieff hebben gesien Ul hoope haddet om coursse met 120 lasten peper
tegens april aenstaende aff te laden als wanneer wy ooch niet naer
laten sullen Ul de novo van hier te provideeren met alsulcke
Cleeden als van ons tot vervolch van den handel aldaer begreepen —

Zult, waarop dat VE wel verlaaten mogen ende den Coninck als
die groote hier van toeseggingh. doen by al dien daer mede iets voorderlix
inden handel te verrichten is —

Van Realen in Specie zyn wy gans ontbloot ende moeten VL dese selve —
aldaer menageeren, trachtende den handel soodanich te beleyden —
dat den Martapoursen peper voor loode pitgiens ende cleeden mogen be,
comen, alsoo van hier tot naerder ontseth uyt patria geen Ra. van 8en
in Specie te verwachten hebt waer op u Requeninge maken zult —
ende dient VL ons p.eo naeste te laeten weten, hoe de ryxdaelders ald.e
getrocken worden, ende wat quantiteyt ul toe senden zullen, om ons —
daer naer te Reguleeren —

Int uytsetten van u peper schulden sal VL naer discretie conform u —
Instructie mogen handelen, de groote mach ul wel wat vertrouwen
alsoo die noyt met betalinge in gebreecken gebleven zyn, sulcx als ul
nu door becomene Ervarentheyt sal erlangt hebben —

Met het Jacht Seeburgh sende provisie voor drie maenden ten behouven
vant Jacht wiens versorght dat het selve gemenageert werde opdat
sulcx naer behooren strecken mach —

By aldien VL het timmeren van een packhuys soo noodich acht als
met u schryven wilt uytdrucken, soo authoriseeren VL dat een pack
huys van Stutten en plancken tot berginge onser goederen sult mogen
maken, lanck hondert voeten wyt dertich voeten mits het selve —
begrypende op alsulcke gelegen plaetse, als VL sal oordeelen tot ver
volch van Compies Commercie, ende preservatie van des selfs goede
verstaen sult te behooren,

Voor al recommandeeren het selve soo oncostelix aen te leggen, als doenli
zy, omme de inhabitanten oorsaacke van nae bedencken wegh te neemen
dat wy door het timmeren niet en souden schynen te veel wercx van
die plaetse te willen maken, maer dat ons liever cleen houden, om —
alsints het meeste voordeel van onse meesters te soecken, sulcx wy
vertrouwen dat VL onse meeninge dese aengaende wel begrepen —
zult hebben, te weten sterck, hecht ende oncostelyck, echter dient
VL de spanninge vant dack, sulcx te prepareeren dat t'allen tydt met
pannen sall connen beleyt werden —

Twee huystimmerluyden en 200 lb sorteringh. spyckers wort VL

part Jacht Zeeburgh tot gem:e Tymmeragie volgens uwen-
eysch gesonden

Wy verstaen dat schoon genomen packhuys al op gemaeckt waer vl
echter daerinne geen peper bergen zal, als wanneer eenich schip
ofte Jacht inde reviere by der handt syt hebbende, ende dat om peryck
van brandt als andersints te voorcomen, dient men van soodanigh
een huys ende op soo een plaetse subject is sulcx vl int toecomen
tot gouverno dienen moet

Vl claecht over de groote distantie des weghs van dat de logie 15 a 16
mylen vant Jacht weesp de revier opwaerts leyt ende dienvolgens
de salouppe om den peper last van weesp toe te brengen seven a 8
dagen noodich heeft, aleer een tocht aen boort heen ende weder gedoen
can, daermede al te langh tyt geconsumeert wert, Naer ons Steven
Barentsen desen aengaende geinformeert heeft soo soude het Jacht
weesp met gemeen water, tot aen den drie sprongh comen op comen
dat niet meer als een half myle, beneden de logie is, sulcx onderstaen
dient, ende om nu daerinne met ordre te gaen salt geraden wesen tselve
den raat in consideratie te geven, om daer over gedelibereert te
worden off tselve sonder peryckel vant Jacht weesp geschieden
can,

Wy verneemen ongaerne dat vl versoeckt ses cloecke swarten om tot
gebruyck der logie inden peper te arbeyden, dat wel verbycundt
dewyle daer doorgaens een Jacht houden met niet min als 40 off 50
mannen daermede men sich wel redden zal

Part Jacht Zeeburgh wert vl in pitgens vyffentwintich Bouchar Da:
tot vervolch vanden Martapouren peperhandel in goede vierkante
toegespyckerde Caskens met tien pcol poetsock gesonden daer
van vl de quantiteyt sult dienen secreet te houden, om u proffyt
daermede te doen, gaende hier nevens sulcx meer, als u l by ingeslooten
Connossement verneemen can bedragende ter somma van f 6525
waervooren ul naer goeden ontfanck t generael behoorlyck crediter
ende ten meesten dienste vande generaele Comp: in peeper over
setten sult

Wanneer ons P:e naeste retour toesendet sal vl den peper in facture
nevens den in Coop met thol ende oncosten belasten op dat weten
mogen, met wat ongelden den peper beswaert wort

By Copie van nevensgaende Missive sal ul. verneemen wat wy den Coninck van Martapoura syn aenschryvende die ul. tot gouverne dienen zal —

Over de Jachten ter Burgh, Zeruysen, Nachtegael, Wesel, Amsterdam, Waterlandt ende Waterhont wederom gaet als commandeur Gerrit Thomassen Pool, die Martapoura geordonneert is aen te doen omme t' voors. Carga ul. toe te brengen ende des selffs standt aldaer vernomen hebbende — dient by den Coninck niet opgehouden maer haestich gedepescheert te worden, soo om de besettinge voor Maccassar als andere syne verrichten voyagie te bevoorderen. —

Informeert u wel wat die van Martapoura met de realen doen waer die vervoeren, ende geeft ons daer van behoorlyck advys —

Amasseert op voorraet soo veel goede rottingh als becomen cunt ende laet ons die toecomen als scheepsruympte over hebt —

Besaer steenen hoe wel dier vallen sult mede opcoopen als doorcomen, item sier was en gout als capitael genoech hebt, en sonder vercortingh vande procure des pepers can geschieden, die wy verstaen pressteeren sult —

Vanden Commandeur Pool worden wy bericht dat op Borneo int Canael van Laut Poelo Diamanten vallen doet daer serieuselyck naer verneemen, ende tracht eenige tot monster te coopen om aen ons te senden — t'Is seecker op Boerneo groote ryckdommen zyn ende dat voor een persoon, aldaer leggende door neerstich ondersouck veele ende groote saecken zal verneemen groot eere voor sich selven in leggen ende noch grooter dienst aen onse principalen syn Mtes sal comen doen. Weest hier mede naer groetenisse den almag bevoolen. Gesz in Bat.a desen 28 Jan.ry 1636 was onderteeck.

Anthonio van Diemen.
Philps Lucassen
A: Gysels
Joan vander Burgh —

Amboyna den den
Gouverneur deutecom p.
de vloote vanden Command.
Pool –

Achtbaare voorsienige discrete Heere —

Voorstaende is Copia vanden onsen dato 29en Xber: passado V.E. met het schip Bueren toegesonden welcke vertrouwen lange voordesen by V.E. salvo wesen aengecomen ende dat V.E. het beleyt van saecken derwaerts over (achtervolgende voorgem.de onse ordre) sult hebben gedirigeert, alleenelyck en hebben (tot ons besonder leetwesen) V.E. alsulcken toegesceyden secours ter oorsaecke den Mayor Adriaen Anthonysen uyt Tayouan tot nu niet verscheenen, ende met de verlossinge van het out volck naer t' Patria grooter getal vertrocken is als wy gecalculeert ende voorts buyten onse reeckeninge geloopen is Echter blyven noch inden selven goede wille om V.E. metten eersten alsulcken assistentie van volck toe te schicken als eenichsints buyten peryckel van Bat.as: noodige besettinge sullen vermogen ofte commen doen — alhoe wel wy beducht blyven het selve soo vigereuse niet wesen sal als wy daer op wel staet gemaect ende weten tot uytvoeringe van onse geordonneerde dessejnen noodich wesen sullen onder tusschen dienen V.E. met de aenwesende macht de saecken derwaerts over in staet ende de quaetwillige tot ons naerder ontseth ende ordre in devotie te houden — waermede wy houden V.E. voorgeschr. gelycke sullen gedaen hebben ten waer V.E. eenige voordelycke occasie voor viele welcke V.E. naer gelegentheyt van zyne macht oft waerneeminge oft ongemerct moeten laeten passeeren, twelck wy aen V.E. begryp ende resolutie stellen, om daer van oock de eer te vercrygen ofte onse reproche subject te wesen doch wy verlaeten ons V.E. des Comp.s saecken met sulcken circumspectie ende beleyt bestieren sullen waermedde de generaale Comp.es dienst ende V.E. besondere eere bevordert werde daer toe ons oock verlaeten sullen

Desen gaet met de Jachten Zeeburgh Zeusche Nachtegael cleyn wesel Cleyn amsterdam watterlose werve ende 4 fregat waterlant onder Commande vanden E. Gerrit Thomassen pool de welcke wy gedestineert hebben over banjermassingh de Reede van Maccassar ende gelegentheyt vande bougies te besoucken ende haere reyse voorts naer Amb: maecken achtervolgende d'Instructie voorgem.de pool ingestelt ende in copia hier nevens gaende tot de welcke ons gedrag V.E. sullen bevoorderen zoo haest dese Jachten by V.E. verschynen —

Derselue om op der Maccassars aencomende ofte vertreckende vaertuych te cruysen haere reyse ende negotiatie te verhinderen ende alle afbreuck te doen geimployeert te werden gaende de selue Jachten met 160 Coppen te weeten hondert thien zeevaarende ende vyftich soldaten gemandt die UE gelyck wy gesecht hebben sullen gebruycken waer den meesten dienst vande Comp. bevoorderen connen sonder UE aen het Cruysen percys te binden, gelyck wy oock geordonneert hebben het Commandamt van voorgem. Cool met syne aencompst in Amboyna te doen cesseren, ende zullen UE den seluen wel mogen in andere gelegentheyt van eerlycke qualiteyten Employeeren nochtans verstaende dat gem: Cool in Amb. byder handt gehouden werde alsoo het wel geschieden conde met onse naeste besendinge UE ordonneeren souden den meergem: Cool tot uytrechtinge van onse desseynen naerder te gebruycken daer op UE staet ende reeckeninge te maken hebben ende zoo UE met den raet goetvinden dese Jachten uyt Cruysen te seynden sal den seluen Cool in Conformite van onse instructie het Commandamt over het Cruysent vaertuych behouden

Ende dese Jachten hebben gants geen Cargasoenen voor Amb. veel min eenigen rys geladen twelck ende onse laeste besendinge derwaerts den schaersen toevoer veroorsaeckt, ende hebben tot nu weynich oft gantsch geen Rys van Siam arracan ofte Japan becomen die wy dagelyx met groot verlangen verwachtende te gemoet sien, oversulcx UE den gesonden Cadjy ende uwen overigen Rys zullen dienen te menagieeren ende tot ons nader ontseth te doen strecken opdat door dien of d'ander onverwacht desaster in geen gebreck ofte schaersiteyt van Rys en compt te vervallen soo achtervolgende onse besendingen van rys gesecoureert werden hopen wy middelen te hebben omme de quartieren innewaerts achtervolgende haeren eysch te sullen connen provideeren twelck wy wenschen soo spoedich ons toe comen mach dat wy het schip leyden achtervolgende onse Resolutie, eerst daeghs over Amboy naer Banda afseynden mogen waer mede ende meer andere Scheepen, die wy voornemens zyn in vloote van hier naer Amb: te depescheeren, ende oock niet vreempt wesen soude alle ongelucken uytgesondert noch voor desen by UE arriveerden het manqueeren aen uwen Eysch emmers soo veel als wy zullen noodich achten voornemens syn te voldoen daer op UE hem wel verlaaten mogen ondertusschen blyft UE gerecommandeert behoorlycke ordre te stellen dat alle de nagelen van Hitto ende omleggende dorpen voor Comptanten ende Cleeden in des Comps. pachuysen gesamelt ontfe

ende de vreemdelingen daer van versteecken worden waermede de
Comp:e goede dienst gesz met op respecte (gelyck wy in onse voorige
Missive wytloopich geseght hebben) dat deselve de Comp.e noodich zyn
maar dat daer mede voorgecomen worde, dat die in vreemde handen
niet en come te vervallen den orangcaye tannahittoemessin hebben
gepresenteert medt dese Jachten derwaerts te vertrecken doch heeft
het selve tot de naeste besendinge uyt gestelt alsoo in hoope is met
de volgende schepen eerder als met dese Jachten in Amb.a zal comen
wesen doch oft geviele dat buyten onse aller meeninge gem.e Jachten
eerder als onse volgende besendinghe by u E. quame te verschynen
gelieve u E. die van hittoe de redenen van syn retardem.t te verhalen
om alle oorsaecke van diffidentien wech te nemen d'adoyse ende sult
u E. om tegens die van oerien ende alsoo oock yets te attenteeren onse
naerder ordre inwachten.

Den 5.e deser is d'H.r Gener.l Brouwer met de schepen Amst.m Wesel
Nassauw hollandia Mastricht ende N. hoorn, van hier naer het
vaderlandt vertrocken hebbende al vooren op p.de Jan:ry het generael
Gouvernem.t van India achtervolgende den expressen last vande
H.ren 17.en aen d'H.r Anthonio van diemen geresigneert den almogende
verleene den ouden Generael behouden ende voorspoedige overcompste
in gem.t vaderlant ende den nieuwen geluckige ende voorspoedige
Regeeringe in India Amen van welcke materie ende gelegenth.t
wy voor genoomen hebben met de volgende schepen naerder te schryven
ende ordre te geven waernaer u E. sich te reguleeren zullen hebben
blyvende daer voor alsnoch by onse voor gegeve ordre ende maximo met
buiren gesonden achten onnoodich repetitien vandien u E. voor
besluyt recommandeerende des Comp.s saecken derwaerts over den
volgende te bestieren ende op alle onverwachte voorvallen soo goede
ordre ende beleyt te houden dat u E. daer van de eere, ons heeren
ende wytendienste vande Comp.e goet contentem.t hebben mogen
waertoe ons verlatende zullen u E. naer onse groete godes protectie
bevoolen laten gesz in t Cast.l Bat.a desen 23 Jan.ry 1636 was onderteg.

Anthonio van diemen
Philips Lucasz
A. Gysels.
Joan vanderburgh

Memorie ende ordre voor den Command.
harman Gerritsen seg: Woutersen ende den Raet
vande Schepen Assendelfft de maria t Jachtsken
Petten ende twee saloupen Seylende nae den oosthoeck
van Crauwan ome aldaer op de wacht te leggen
tot bevrydinge der vreemdelingen die na Batª
tendeeren tegens eenige Rovers die daeromtrent
mochten souden engrasseren —

Alsoo den tyt staet te genaken dat de verwachte Toncken uyt Chyna quinangh
Cambodia Siam ende vaertuych met peper van andrigiry &ca dagelx hier tot
Batavia behooren te verschynen ende dat bedacht zyn eenige derselver door de
stercke westelycke winden ende om d'oost loopende Stroomen wel licht verby
souden comen te geraecken ende alsoo door gebreck van water als andersints
gedrongen worden onser vyanden plaetsen ende haven op Java aen te doen
tot haar ende onser groot ongerieff ende verachteringe van d' Batavias
trafficque —

Motsgaders dat seeckerlyck vernemen eenige mataramse oorloghs prauwen
hen zyn onthoudende ontrent Crauwan aen den oostwaertsten houck —
omme te verhinderen den toevoer die ons vande oost ende elders soude mogen
toe comen, —

Soo hebben wy goet gevonden tot secours ende assistentie van onse vrunden
ende affbreuck onser vyanden de boven geseyde Schepen t Jacht petten
ende twee schaloupen om d'oost na Crawan uyt te setten —

Gylieden sult dienvolgende op morgen voordage in Godes name na Crauwan
seylen ende trachten te comen ontrent de twee uytsteeckende droochte
gelegen tusschen den houck van Sedary ende die van chillamaya omme
alle aencomende ende van Batª aff seylende vaertuygen soo wel in
zee als omtrent de wal voor opresse van vyanden aldaer synde
vande Mataram en Bantam te bevryden ende deffendeeren —

De Joncken ende ander groot vaertuych vande noort comende ende die
Batª off door quade gissinge off wel door storm ende Stroomen mochte
verby gedreven zyn begegende sult alle doenelycke hulpe presteeren
hun met water ende Rys assisteeren nae dat van noode mochte
hebben ende gylieden missen cundt, deselve in versekeringe na Batª
op brengende t sy met petten de Marija off wel met assendelft
selver, wel lettende dat deselve door d'onse eenich molest noch schade

77

warde ingedaen opdat geen Clachten van onse vrunden hier Comende
hooren mogen —
Die van de Mataram & Bantam sult trachten alle mogelz afbreuck
te doen, ende sy opt hooghste gerecommandeert geen vreempt vaertuych
t'abordeeren voor en aleer tselve met Schut ende Musquetten sult
gedwongen, ende gematteert hebben opdat u geen ongeval door een Javaense disperat
mach toecomen.
Alle die geene die u onse passen sullen verthoonen sult ongemolesteert
laeten passeeren ende Repasseeren ende hun met als goede vrunt
schap bethoonen —
off het gebeurde dat u eenich Javaens vaertuych sonder onse —
passe, met witte offte rode vaenen bejegende die genegen waren
om harrewaerts te Comen laet die passeeren oft wel convoyeertse
na Bat.a met jachten ende een Saloupe wel gemandt sonder haer
te vertrouwen wesende gestadich op uwe hoede alsoo dit een —
boosaerdich volck is ende wel veranderen zyn voor ende omtrent
de gem: houck van Crawan ende tusschen de twee voors.e drochte
sult syls soo langh blyven leggen, seylen Cruysen ende de
wacht houden tot dat u van ons contrario sal worden gemandeert
off dat UL opontbieden onder tusschen sult Jachten alle
ses off seven dagen een harwaerts laeten Comen met advys
van t'geene u aldaer bejegent,
Actum Bat.a Ady 27 Janu.o 1636

Aenden opperCoopman
Jacob Maluysen,

Eersame voorsinige seer discrete,

L.e 't Schip der goes dat dese reede den laesten Janu.o: passado is aengelangt
hebben wy beschreven den uwen vanden 29 desselffs maent daer op UL
dese Reschriptie dienen zal —
Met gem.e Vergoes sende voor de vloote vyfftich leggers met water versorght
dat deselve naer rato over de Jachten als dat behoort verdeelt worden

Item gaet mede voor tschip Amillia Een Brieffken Met allsulcke mede
camenten als Ul uyt de Ingeslootene Memorye sult connen vernemen
laet die by den Chirurgyn tot solaes vant volck die quade beenen hebben
als andersints mitigeeren ende wel gebruycken —

Op den ontfangh deses sal Ul met Jacht Venlo op de reede voor
Bantam loopen, ende by d'Engelsche scheepen setten, doch sult sorge
dragen dat voorsz. Jacht Venlo wat extraordinary gemandtwort
ende wel slachvaerdich zy opdat Ul door eenich quaet Incident
(dat godt verhoede) geen ongeval en treffe Maer doet goede wacht
onderhouden ende siet wel toe, dat geen van ons volck met d'engelse
en Come te verloopen —

Dit alsoo in achtinge genoomen hebbende Sal Ul persoonelyck aen boort
vand' Engelschip den Palsgraeff vervougen, ende dese nevens —
gaende Missive aenden Capt. dessellfs schip mit regeeren omme
aenden heer President apmimby te doen behandigen opdat d'ingeslote
met hunne scheepe de palsgraeff aende Camer van Amsterdam
ende d'Ander mit Schip Reformatie aende Camer van Middelb
in Zeelandt moogen worden bestelt Recommandeerende tot dien —
eynde yder Capt. int bysonder dat aenneemen wil daervooren
sorge te dragen alsoo ons daer op verlaeten sullen Met toeseggingen
dat wy d'Engelsche Compe in gelycken dien niet sullen verlegen —
laatten

Ondertusschen aen boort vande voornoemde Scheepen zynde Sult onder de hant
neder beste voegen trachten van onse geveynsde vrunden te verneemen wat
tot Bantam passeert hoe d'saecken tusschen haer ende den Coninck —
al gaet, wat handel daer sy ende soo veel meer als Ul uyt d'selue tot
des Compes meesten dienst verneemen kundt —

Insgelx sult oock secretelyck verneemen met wat ladinge Specifice den
Palsgraeff ende Reformatie naer Engelant sullen gesonden worden hoe groot
de scheepen van lasten zyn ende wat d'Retours in Coops Compt te monteere
als mede tot wat besendinge de Jachten d'Peert ende t Tuwerl meenen
te gebruycken betrachtende u weyders van haer doen soodanich te informeere
als in UE vermogen is, ende met u eerstcomende gauck te wegen brengen
cundt daer op wy ons verlaaten sullen —

Onlanckx geleden syn alhier twee Manslagen gebuurt, daer vande daders
gevlucht ende tot noch toe niet becomen zyn den eenen is genaempt Jan van
Toornvliet van uyttrecht lanspassaet ende d'ander Cornelis Cornelissen
Jongerhelt van hoorn Soldaet, by aldien tot Bantam gecomen waren
ende d'Engelse die onder haere protectie genoomen hadde, Sult deselve
versoucken dat weder becomen mogen off soo naermaels quame te verschynen
dat haer daer van gelieven te ontlasten ende aen een van onse Jachten
senden, ofte met de naeste gelegentheyt ons toecomen laeten met belofte
? datwy in alsulcke voorvallende occasie van gelycken doen sullen
daer op haer wel verlaeten mogen —

Onse ordre met d'Engelse verricht synde Zal u L. schoonelz met Jacht —
Venlo herwaerts Come omme naer de Custe Chormandel gesonden en
aldaer tendienste vande Compe gebruyckt te worden doch voor u affscheyt
vande vloote Sult u overich volck weder opt schip ofte Jachten laeten
gaen, daerse van geleent zyn doen naer d'Engelsche Scheepen Ziep Ende
Sal u.l. uyt crachte vandese onse missive Joost Salter Schipper opt schip
Amelia het Commandement vande vloote opdragen in Conformitee
vand'ordre op U.L. vertreck van hier mede gegeven —

Het schip der goes ordonneeren wy, dat twee dagen na venloos vertreck mede
herwaerts Comen sal, met alle de ledige water leggers, ende Rapporteere
wyders, wat de vloote noodich heeft om haer het selve toe te schicken
doch sal den geseyden Joost Salters (aen wien dan het Commandt: sal
gerefereert wesen) sorgedragen dat naert vertreck van venlo ende
der goes t' Jacht Cleen Hollandia Extraordinaris van volck versien
Zal ende oock niet te verre vande Scheepen versonden dient op dat den
vyandt ons geen voordeel tot disrespect vande nederlantse Natie
can Come aff te sien. —

Soo d'Engelse Scheepen voor d'aenCompste dieser van Bantams-
Reede na Engelant vertrocken waeren ende deselve inde Straete
Sunda beloopen cundet Sult die met venloo off der goes na seylen
om dese onse Missive te Bestellen,

Ende Sal den opper Coopman Sonnenbergh in U.E. plaetse als Coop
man sich op t schip Amelia vervougen hier mede blyft gode
bevolen ende vriendelz gegroet gesz in Batavia desen 6 febr. 1636 —
en de was ondertedg. H. van diemen Phls Lucaat A. Gysels J. van burgh

Patria, Aende Ed: Heeren Mayors
Per d'Engelse schepen de reformatie en
den Palsgraeff van Bantam

Ed: Eerntfeste wyse voorsienige Heeren

Met de Retourschepen Amsterdam wesel Nassauw Hollandia, Mastricht ende hoorn den 5 Jan.^{rij} passato onder de vlagge ende Commandement vanden heere Gouverneur Gener^l H^r Brouwer vandese reede naer ons lieve vaderlandt aff geseylt is U Ed: wytloopich aengeseyt t'voorgevallene ende t'gepasseerde tot dato in U Ed: affairen alhier Ende vertrouwen wy dat U Ed: daer by mitsgaders door de mondelinge Rapporten vanden geseyden Gener^l Brouwer (Ingesontheyt overcomende) grondich ende bondich van U Ed: Indische Stant sullen worden geinformeert, Sedert hebben vernomen dat gem^{te} vloote seer voorspoedich met bequaem weder buyten de straete Sunda was gecomen den 12^{en} der selver maent Jan^{rio} den goeden godt gunne ende geve U E dese schepen met haere ingeladen Retouren neffens den schepen Fred: heyndrick uyt d'Indostanse quartieren behouden ende tydelyck mogen toecomen twelck ons t'syner tyt aengenaem wordt te vernemen,

Ende alsoo ons van voor Bantam wort geadviseert dat d'Engelsche schepen den palsgraeff ende de Reformatie aldaer volladen ende vaerdich leggen omme binnen 5 off 6 dagen naer Engelant te verseylen soo hebben niet willen naerlaten U Ed: met dese gelegentheyt te verwittigen sulcx in U Ed: saecken naer t'vertreck vande geseyde Retourschepen dat weynich is voorgevallen zy. —

Met het vaerwater van Mallacca (door den Commandeur Jacob Cooper ledich aff gesonden) is hier den 8^{en} passato verschenen t'Jacht cleen Nassauw, waer by ons aengeseyt wordt, dat ons Rys spyckers touwen als andere scheeps nootwendicheden &c^a: verlegen waren ende dat daer van versecoureert diende by aldien de besettinge aldaer genegen zyn te Continueeren —

Omme (waerte neemen ende t'intercipieeren t'vyants vaertuych van Maccauw Manilha ende elders na Mallacca tenderende advyseert voorn^o Cooper syne vloote die uyt vier Jachten bestont verdeelt hadde namentlyck t'Jacht diemen aen Tanjongh bouro Bleyswyck by oosten Carimon

Couckercken Ende mondt van Brouwers Straate off ende t'Jacht
weeringe by suyden de Straate off ende aenhoudende, tot op den 16 deses
1635 wat by geseyde Jachten geen buyt gemaeckt noch vyandt vernom
ende disperceerden den Commandeur Coper van notable prysen te becom
Te meer het Engels schip londen groot 400 lasten den 29. 9br: passato
comende van Maccauw tot sinckens toe met portugeese goederen gelad
synen Cours naer mallacca stellende tusschen Caremon en Tanjongh
bouro hadde bejegent, In voegende portugeesen onse vyanden haer retour
ende persoonen door middel van d'Engelse voor dat Jaer, behouden reyse
over ende thuys becomen hebben ende de Compie geprivieert van tgeene
haer uyt cracht van een rechtvaerdigen oorlogh is Competeerende —
ende was geseyden Commandeur Coper seer geanimeert (soo geen —
ordre in Contrario hadden gegeven) omme alle de portugeesen met haer
goederen uyt voorsz londen gelicht te hebben twelck soo hy adviseert
hem niet ontstaen souden zyn ende oock seer wel by V.E: te verantwoord
zoude zyn geweest dese gelegentheyt die den portugies met den engelsman
maect is van groote gevolge streckende tot soodanige prejuditie
vande Nederlantsche oostindische Compie dat wy ons laeten voorstaen
een gedeelte van des Compies op ofte ondergangk daer aen is dependeren
Ende dat wy, by die Eede verbonden zyn t'recht vande Compie te bewaren
soodanigen schadelycke procedueren niet conniveren mogen, oversulcx
oock geresolveert zyn in toecomende te doen vaernemen alsulcke
Engels schip off scheepen als nadesen zullen onderstaen van Goa —
naer Mallacca ende Maccauw met portugeese goederen te varen —
omme daer uyt naer voorgaende Insinuatie onder behoorl. inventaris
te lichten t'sy met wil ofte onwil alle onse vyanden haere persoonen —
ende goederen Tenwaare dat wy met de naeste advysen die tegen —
Meert off april aenstaende te gemoet sien, desen aengaende precys
vertoch van V.Ed bequamen waer naer wy ons gelk dat behoort sullen
Reguleeren, -

Ingeseyde vaerwater adviseert den Commandeur voorsz den 25 derselver maent
bejegent te hebben d'Armade des Coningx van atchyn bestaende in 15 vaertuy
daeronder 22 Scheepen met marseyls, comende van pahan ende bintangh
welcke gewesten aff geloopen ende gedestrueert hadden, daer oock mede veel
Maccassaren ende Javanse Jouncxkens door den brant verteert waren —
d'onse animeerden den Atchynder, ende hadden desselfs macht geerne voor malacca
getrocken presenteerden hun met amonitie van oorloogh ende nederlantsch. -

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Constapels te assisteeren, Item datom meerder macht nae Batavia wilden senden Maer den Pingluna off hooft der atchynderen excuseerde tselve seggende geen ordre van synen Coninck te hebben ende zyn alsoo nae veele complementen ende vrundelycke bejegeninge door de straate Brouwer off Bencalis nae Atchyn gereyst

t' Jacht Cleen Nassauw gekielt ende schoon gemaeckt synde, hebb^en op den 15 Jan^rio weder nae Mallacca affgeveerdicht met rys ende soo veel scheepsnodelheden voor de vloot aldaer als eenichsints is connen gemist worden daermeden den Commandeur aengeschreven hebben dat geresolveert synde belegeringh alsnoch te continueeren, syn vloote tegens primo april aenstaende op nieuws voor ses maenden sullen provideeren, ende deselve met twee cloecke Jachten voornemen te versterken, daertoe wy Coetchyn (als vertimmert sal wesen, met noch een ander deffensyff Jacht projecteeren als wanneer de macht ontrent Malacca weder uyt seven Jachten sal bestaen, Met voorsz Cleyn Nassauw is orlando tiboulth als tweede Commandeur t' Malacx vaerwater gecommitteert

Uyt onse voorgaende advysen sal U Ed. hebben vernomen dat van hier nae palimbangh een redelycke macht hadden uyt gesett tot affbreuck van ontrent 100 Javaense vaertuygen die geseyt wierden inde palimbanse Reviere lagen geladen met rys, afuyn loock suycker &ca. ende dat onse sie macht onverrichter saecken door harde winden ende contrarie stroom den 2 der voorleden Maent te rugge was gekeert

t' Sedert is ons gemelte tydinge geconfirmeert door drye verscheyde jonckjens uyt palimbangh alhier aengecomen dat niet alleen hondert, maer ontrent twee hondert Javaense vaertuygen aldaer waren ingecomen met ongeveer 2 a drie hondert lasten Rys directe suyckeren loock afuyn &ca. dat oock meest alle weder na Java gekeert waren ende op haer affscheyt boven 50 stux in bleven resteeren die mede op hun vertreck stonden alle dit vaertuych verstaen wy uyt des Mataroms landt inde Maenden augusty ende septembir 1635 na Mallacca zyn gevaaren maer door de goede vigilantie vanden Commandeur Copis ende onse scherpe besettingh beleth hare reyse te voltrecken ende geen voortcompste vindende syn alsoo naer palimbangh gekeert tot hun, ende die van Malacca groot ongeriff het derven vandese nootlyckheden heeft in Mallacca groote dierte ende schaersiteyt veroorsaeckt soo moet Java dit jaer oock missen tgeriff dat gewoon

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

Zyn vandaer te trecken, twelck alreede soodanigen afftreck alhier mede
Javaense Soorteringh geleden heeft veroorsaeckt dat ons magazyn
geheel vande selue ontbloott, ende blyven oock daeromme mede te –
genegen'r onse macht voor Malacca te Continueeren omme Bat.as
progresse daer door te voordre Schoon d'Engelse ons den buyt ofte –
portugeese goederen ontvoeren, ——

De Coninckginne van patanj heeft gesanten in Palimbangh gesonden
hun versouck is geweest omme pertye rys vandaer uyt te voeren –
twelck hemde verstaet den gesant geconsenteert te syn daerentegen
de Coopluyden die na bat.a tendeeren t uytvoeren des rys streckelyk
verbooden, ——

Soo was oock van Quinam sonder onse passe aldaer aengecomen een –
Joncke met chyneese waren die de Javanen tegen haaren rys
geruylt ende gecocht hebben dat almede voor de trafycque ~~van~~ Bat.ia:
nadeelich is, ouer sulcx oock geresolueert blyven tegen half ofte
ult.mo Meert aenstaende, soo op die van Patania als de Quinamse
Joncke buyten de palmbanse Revier te doen Cruysen ende die becomen
voor goeden buyt aente slaen, —

Na Molucco is den 20 Jan.rio voor de tweede besendinge vertrocken t Jacht
texel met 40 lasten rys ende andere prouisien monteerende t samen
ter somma van f 12119..7: – daer neffen den gouverneur broeckom
ende den Coninck hamsia hebben aengeschreven d'Antwoorde op
hunne Respective Missive A.o 1635 vandaer becomen Mitsgaders
tgeene meer tot dienst vande Comp.ie ende bestieringh der seluer
affairen aldaer hebben verstaen te behooren wy syn naer eysch van
saken wat ront metten Coninck gegaen ende hem onse meeninge
claer aengeschreven twyffelen niet off sal beter effect als simuleerde
praetgens baren dat den tyt sal leeren ——

Met texel hebben ordre gegeven dat tselue Jacht nevens de galjasse
den 30.en xb. derwaerts gezeylt gelyckelyck en in Comp.e den 16
Meert precys uyt ternaten na amboyna sullen vertrecken omme
aldaer buyten ongeluck den 20 off 25 d.o te mogen verschynen –
ende vandaer op seecker exploict gebruyckt te werden daer van
U.E: t'succes naer desen geadviseert wort

Jot —

Tot bevorderingh van Comp.s affairen in Amboyna t'vervoerender nagelen voort te comen ende de ruyne der nagelboomen te bevorderen syn den 24en des voorleden Maents voor uyt onder 't Commando van Gerrit thomassen Pool van hier over Martapoura ende Maccasser derwaerts vertrocken de Jachten Zeeburgh, Cleen wesel, Amst., Zeeusche nachtegael, Waterloose weerus ende waterlant gemant met 180 koppen namentl. 70 soldaten ende 110 varent volck, geprovideert voor 9 maenden —

Na martapoura hebben met gemelte vloote tot bevorderingh vanden peperhandel gesonden 2500 Ra van 8en aen pitjen oft Javans loode gelt ende aenden Coopman Gillspyntsen geadviseert sulcx den dienst vande Compie was vereysschende ende hem geordonneert aldaer een houte huys sal opslaen, —

Des Coninck van Martapoura's brieff hebben by dese gelegentheyt oock beantwoort ende hem onse voordere vruntschap ende assistentie aengepresenteert. Voor Maccasser sal sich dese vloote 4 a 5 dagen presenteeren, omme onse vyanden confuys te maken ende buyten postuere te brengen van groote uytsettingh nae Ceram te doen —

Ende alsoo de Bouges een natie op Selebes gelegen vyanden soo geseyt wort vanden Macassarsen Coninck, met dese gelegentheyt en passant sonder verleth conde besocht worden hebben derwaerts gecommitteert als onsen Commissaris den onder Coopman Steven Barentsen omme met dese bouges in gespreck ende onderhandelinge te comen, te meer ons gerapporteert wort goede pertye rys van daer jaerlx te becomen sonde zyn ende dat het dese natie alleen aen wapenen manqueert om hun formele partye ende vyandt vanden Maccassaer te verclaren. wat verrichtinge dese besendingh baren zal staet U Ed. na desen ende t'syner tyt te vernemen —

Wy zyn oock voornemens dit Mouson de Landen by oosten Banda nader te doen ontdecken daer toe den Commandeur Pool met de Jachten wesel ende Cleen amsterdam zullen gebruycken — De ontdeckingh door 't Caneel by mabo ende Zuytzee omme dan voorts te comen by noorden moro Celebes ende borneo tot bata:

Zullen door gebreck van bequame Jachten tot naerder ende beter
gelegentheyt moeten uytstellen

Van Siam noch arracan tot op heden geen Rys vernoomen sulcx
dat het schip leyden nae Amb.a ende banda gedestineert daerop
in ladinge blyft wachten daer mede oock den directeur Arent
Gardenys ende de gesanten van Hitto nae Amb.a staen te ver
trecken soo is oock omme d.e Hurnius te vervangen geordonneert
darrewaerts te vaaren, den Predicant Daniel Somevelt —

Tot de Jonghste besendinge naer ternaten wort geprojecteert omme naer
Amb.a derwaerts te vaeren der Goes ende Zeeburgh, twachten is
alleen na rys —

Alsoo gelyck hier vooren geseyt van Tavaense sorteeringe Custe leeden
geheel ontbloot zyn ende dat van Chormandel niet te verwachten
hebben als met de scheepen gedestineert van Suratte over d'Cormand:
Custe herwaerts te Comen waer van ons voor augusty aenstaende
niet dienen Connen in voegen tot groote prejuditie ende verachte
ringe van Comp.s negotie alhier stil souden moeten sitten, soo
syn geresolveert eerstdaeghs de fluyte de swaen (soo haest gekielt
zal wesen) met het Jacht venlo derwaerts uyt te setten met
ordre dat het Jacht venlo aldaer tot den pegusen ofte bengaelsen
handel sullen behouden, ende dat t fluyt schip de swaen opt spoedichste
geladen met goulongs, tape Surassa, Gobars tape grandes kiteil
ende guinees lywaet herwaerts senden omme ten langhsten tegens
ult.o May hier wederomme te arisen —

Twee hondert duysent g.l aen gout, pertye coper Campher Rompen
Nagelen &c. sullen met voors.e twee scheepen derwaerts —
schicken alswanneer by behouden overcompste gem.e Cust sal
syn geprovideert met een Capitael van 9 tonnen Rynsd —
Almogende geve alles in goede retouren mach worden overgeseth —
ende dat U Ed: d'effecten daer van tsyner tyt gevoelen ——

Den opper Coopman Carel reyniersen die d.o H.r Maerten ysbrants
als president op voors.e Custe heeft gelaaten ende omme syne
verlossinge met schip Mattricht heeft gesz. syn wygenegen —

tot Continuatie te versoecken onder den titule van gouverneur ende directeur met aenbiedinge van twee hondert guldens p.r maent Mits sich drij Jaren verbindende wij willen niet twijffelen hy sal dese Conditie danckelijck aennemen ende de Comp.ie in dat quartier goede diensten presteeren, Te meer den E. Meerten IJsbrantsen hem seer hooch is Recommandeerende (als synde aen syn capaciteyt vigilantie ende trouwicheyt niet te twijffelen, —

Op ult.mo passato Compt hier van firando het schip wassenaer in hebbende — Conform factura een Cargasoen van f 65059:18:2 in Coops bestaen uyt —

149620	Catty roodt Cooper.
4000 „	Balen witten Rys
4709 „	Catty Campher
300 „	Baeltgies Snoeckvis ende
53 „	Cassen met lackwerck —

Uyt de Missive des presidents Nicolaes Coeckebacker gedateert ult.mo desember 1635 ende bygevoechde pampieren hebben gesien hoe den selven van daer — Successive naer tayouan hadde gesonden, de scheepen Veenhuysen ende grol te weten

Den 19.en november voorleden het Jacht venhuysen geladen hebbende soo in onse Jonghste Missive aengeroert is, —

100000 „	Taylen Japans Schuytsilver
625 „	Baalen witten Rys
19052 „	Catty Coper
4150 „	d.o worin
2250 „	○ Cassjens offte Japanse Coperen Pitjens.
26 „	Eycke Balcken ende
50 „	Stucx enckelde plancken, Tsamen — Bedragende naer het uyt wysen der facture f 345622„10„10 —

Ende op 18.en desember t schip grol met een Cargasoen van f 285801:2:10 in

60000 „	Taylen schuyt } Silver
258 „	d.o Soma — }
39335:	○ Stucx Cassjens als boven —
12035 „	Catty worin
400 „	Balen Rys
60 „	Stucx eycke Swalpe
1680 „	plancken ende.
630 „	Stucx Buttjes —

Eenige dagen naer het vertreck van venhuysen ende voor het verseylen van — Grol naer tayouan hadde hem den gem.t Coeckebacker geaccompangeert met den Coopman francois Caron (beneffens een eerlijck schenckagie naer Nangesacqui vervoecht, omme de Gouverneurs van Nangesacqui (die naer yedo stondt te reysen) niet alleen te congratuleeren, ende geluck op haere Reyse te —

wenschen, Maer oock des Compes saecken op het hooghste door haer mondelk favorabel rapport inde goede gratie van Syne Keyserlycke Mayt te Recommandeeren,

Naer dat de Schenckagie by haer hoogheden met danckbaerheyt was aengenom Seyde eenen vande selve Gouverneurs Smidadome geheeten die't woort voerde, dat daer met vercoopen vande Syde veel misverstanden gepleecht waeren daer uyt groot nadeel voor de nederlanders soude commen ontstaen ende dat wy niet wel bedacht en waren al te veel sevens te willē commen ons aenraden ende sulcx weynich ende laecksaem te doen, alswanneer des Compes handel in die quartieren soude commen bestaen ende gevest blyven niet trachtende gelyck veele doen, die 50 pr Cento soecken te proffyteeren welckers handel haest afgesneden ende te niet gedaen wart, daer in tegendeel die sich met 20 pr Cento vergenoucht houden door Continuatie haerder Commissie meer ende meer avanceeren, ende Echter blyven negotieeren ons op soodanigen wyse aenmaende mede te doen, Maer voor al ons in sonderheyt te wachten van tgeen verboden was by der handt te neemen, off tgeboodene naer te laeten

Wat desen heer hier mede seggen wil, staet lichte consideeren, Namentlk dat wy voor den Japanderen behoorden te vaeren

Voorsz nangesackse Gouverneurs, met d'onse verder in discours comende vraechde hoe het by quam dat wy tegenwoordich by verleden tyde soo veele menichvuldige Coopmanschappen in Japan brachten ende off sulcx Continueeren soude waer op door d'onse geantwoort werde tselve te resulteeren uyt den vryen Chyneesen handel ende opulenten toevoer van alderhande dienstige waeren in Tayouan, dat oock soo langhe den vreede duert, ende de Roovers sulcx niet en beletten meer ende meer toeneemen en Continueeren souden, Echter bleven sy van gevoelen, dat wy de Coopluyden haere goederen in Zee ontneemende ofte rouende die in Japan brachten Ende sulcx ons missende quamen wy daer met lege scheepen doch in gevalle zy vernamen, dat wy Coopluyden waeren, ende onse goederen die wy in Japan brachten, selffs opcochten soo souden haere gemoederen oock tegens ons veranderen,

Om den Portugeesen te probeeren wat alsonden verdragen, om den handel van Japan te blyven genieten soo hadde gemelte gouverneurs ende de groote van nangesackj besloten gelyck oock effect gesorteert heeft, verscheyde Spions uyt te setten, ende aen eenige principale Portugeesen te senden om haer intentie te verneemen, die aende selve Raporteerden secretelyk

Verstaen te hebben, hoe de Regenten van meeninge waeren den portugijsen
te belasten, dat haeren Baert ende hayr souden moeten afsnyden off scheeren
ende hun als de Japanderen voortaen habitueeren ende Cleeden waer op de
Portugeesen (ten hooghsten verwondert ende bedroeft synde) echter geantwt
hadden sulcx noch liever te verdragen als Japan te verlaaten —

Hier op wierd by de Japanderen wyders voorgeslagen off men de portugeesen
die in Japon quaamen te laste leyde om te renegeeren ende het Christelc geloof
te versaacken off dan dien handel niet naerlaeten souden waer over by alle
die daer in vergaderinge present waaren gesustineert werdt liever Japan
souden willen abandonneeren dus vreempt gaet den Japander tegens den
vreemdelingh met byna onverdraeghelycke proceduren ende zal daer
Extraordinarie patientie moeten werden geoeffent omme dien handel
te blyven gaudeeren —

Door het gestadich aenhoudende ernstich versouck vande regente in firando
soo syn d'onse als gedwongen geweest, alweerom voor reeckeninge van —
haeren heer Figien Samma aen te neemen vyff duysent Taylen silvers omme
die met onse scheepen op desselfs risico van Japan naer Tayouan te voeren —
daer in stuckwercken &ca te besteeden ende de retouren hem weder in —
Japan toe te brengen niettegenstaende d'onse met alle beleefheyt ende
ernst, hebben getracht te excuseeren —

By seecker briefken uyt yedo vanden heere van firando, dat eenige dagen
voor dit schips vertreck in firando aen langhde, ontboot syn Exie: aenden
President Coeckebacker, datter in alder haest een Neerlander soude
bouen senden omme met den selven over de verlossinge van Pieter —
Nuyts te handelen ten synde noch dese Jaare van daer geslargeert her,
waerts comen mochte als wanneer gem: koeckebacker den coopm
Hyndrick hagenaer derwaerts hadde gecommitteert off syn ontslagingh
daer door volgen zal leert den tyt

In seecker nederlantsche Casse genombreert No: 149 daer inne volgens
factura behoorde te wesen 26 stucx Bouratten seydt den E —
koeckebacker int openen vande selve niet meer bevonden te zyn als
24 stucx dat 2 pes comen te manqueeren —

Den president Coeckebacker bleeff als noch van voorneemen omme met
het Jonghste schip uyt Japan over Tayouan een keer herwaerts te
doen, —

Tegens 15 off 20 dezer blyven wy geresolueert tot den geprojecteerde

Tocht daer van den Generaal Brouwer V Ed: rapport sal doen uyt te setten t schip Noortwyck off Carp de Rame met de Jachten de Maria Cleen hollandia fortuyn, voorburgh, Bardes, Neptunis ende Cleen petten onder tusschen verhoopen ontseth van soldaten uyt Tayouan te becomen daer twachten nae is Tot beleyt van saken sullen derwaerts Committeeren den opper Coopman Tonbergen ende den Commandeur harman Woutersen. –

Tegenwoordich syn doende met de buyten Suyd Gardyn vant Castᵉ Bat:ᵃᵒ in Calck ende steen op te trecken, –

Visen als geseyt gaet met d' Engelse Scheepen den palsgraeff ende de reformatie hun ladinge sal V Ed: daer beter als wy hier hebben connen doen vernemen t' is altyt seecker dat goede partye Nagelen ouer brengen sullen,

Hiermede –

Ed: Erntfeste wyse voorsinige Zeer discreete Heere Zullen V E: naer onse Reverentie groote de genadige protectie des alderhooghsten bevolen laaten wien wy geduerich bidden des Compᵉ: affairen onder V E directie, meer ende Meer met protectie te willen Segenen amen Blyvende

V E getrouwe dienaers

Antonyo van Diemen
Philips Lucasz
A: Gysels
Joan vander Burch –

Int Casteel Batavia
desen 2 february 1636
was onderteecq:

Bantam Aende Engelse
President aldaer
George Willoughby

Eerentfeste wyse voorsienige Heere

Myn Heere. Sedert de Jonghste ontfang
Missive van U.E. aend' Hr Generaal Brouwer geconsigneert syn
ons geen occasie voorgevallen, aen U.E. te Schryven, als alleenelz
dat wy nu vandaer bericht wierden hoe U.E. Scheepen den palsgraaf
ende Reformation vaerdich liggen, omme vandaer mett den eerste
naer Engelandt te navigeeren,

Oversulcx dese gelegentheyt niet en hebben willen laeten passeeren
Om onder U.E. faveur:) met bovengem: U.E. scheepen dese nevens
gaende Missive aend' Heeren onse principalen, de bewinthebberen
vande oostindische Compie: inde Camer van Amsterdam ende Middelb
te addresseeren U.E. vrundelz versoeckende geroerde onse brieven
onder U.E. Converte soo seecker ende spoedech te laeten bestellen
als U.E. sich mogen verseeckeren de zyne aend' Hren vande Erw:
Engelse Compie by behouden overcompste van onse scheepen deselve
sullen toegesonden worden Waer toe ons verlaaten ende materie gebreeck
desen te prolongeeren sullen eynden Naer onse vrundelz groete,
Wille U.E. persoon en d'affairen van Zyn Compie bevelen den Zegen
des alderhooghsten gelz uit Casteel Bata: desen 6 Febr: 1636
ende was onderteyckent

Anthonio van diemen
Philips Lucasssen
A: Gysels
Joan van de Burgh

Aenden Schipper
Joost Salters op
Amelia —

Eersame Discrete goede vriendt

Na dat venlo op den 7 Stantie al hier is aengecom
Soo verschynt op heden mede t' Schip der goes, daer by ontf den uwen
van 9 d°: neven 12 ledige water leggers gelyck mede den Lyfeygen
van S.te Bocquoy van Bantam ont Comen —

Dat de vloote van Branthoudt versien hebt is wel, doch moet goede
sorge en wacht gehouden worden als d'onse op Poele Baby houdt
hacken op dat deen off d'ander tyt niet verrast ende onversiens over
vallen worden,

Desen gaet met ons wel besylt Jacht Bardes daer op gestelt hebb
ses soldaaten U L sal t'selve aldaer by u op de wacht houden tot
dat anders ordonneeren Ende weder van daer soo haest dese becompt
herwaerts senden t Jacht Capo de Rama nevens den opperstierman
Symon Reynertsen van alckmaer op Amilia vaarende met syn
Reeg: om me opt Schip wassenaer te gaen —

Wy Recommandeeren U L soo best doenlyck is te beletten dat geen geladen
vaertuych binnen Bantam Compt laet dit Jacht Bardus ende
Cleen hollandia daer op neersticht uyt kycken ende neempt alles
dat becomen Cunt de Buyt sal voort volck met gener wesen
Bardes heeft voordesen groote vreese onder de Bantamse tingams
gehadt ende hun dickmaels ondersylt de visschers off oorlogh
prauwen die ondert hooge landt ende elders op de wacht leggen ende
t'vreempt vaertuych lossen ende Convoyeeren laet die versagen.
ende tracht te neemen alle het opgeboyt vaertuych slauwe oost
Noort, ende wilt sonder onse passe na bantam Comende, dat met
Bardes ende hollandia met een wel gemande Boot by wylen
onder leggen moet mits voorsichtich synde ende den vyandt geen
voordeel gevende —

Den onder Coopman Holaert sal tegens Glarsius op de swaen over
gaen die op overmorgen met venlo van hier sal vertrecken
na Chormandel hier mede syt godt bevolen Ady 10 febo 1636

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Instructie voor den opper Coopman Jacob Maruysen ende den raet vant Jacht venloo ende t' fluytschip de swaen gedistineert te seylen in Comp. van Bat.a naer de Custe Chormandel

Alsoo gy lieden volcomentlyk vaerdich ende zeyl reet zyt om uwe geordonneerde reyse in Comp.ie na Chormandel te vorderen Soo sult inde Name Godts op morgen met de lantwint als de monsteringe gedaen sal wesen, onder seyl gaen door den gewoone wege na de Straate Sunda Mits onse wacht houdende schepen voor Bantam aendoende omme van noortwyck op de fluyte de swaane over te neemen den onder Coopman Barent pietersen holaer latende in des selfs plaetse wederom over gaen den onder Coopman Gillis de Clarsius sonder daer mede eenige de minste tyt souck te brengen, U.L. wyders recommanderende d' Enghte van Sunda by alle doenelycke devoiren opt spoedichste te passeeren dat wy meenen by de Sumatrase Cust best te doen sal wesen,

Buyten de Straate Sunda gecomen synde Zult trachten suyt te winnen tot dat inde passaet vanden Zuytoosten wint sult gecomen wesen alswanneer dry hondert en veertich mylen om de west sult seylen vande prince Eylanden af te reeckenen daermede dan ongevaer 115 graden der lenghte, ende punta de Gala (op Seylon gelegen) noorden van u becomen sult, vandaer sult dan recht noorden op seylen omme Seylon int gesicht te comen gestadich scherp uytsiende omme niet te vervallen op d'eylanden van Candu ofte wel gamo Polmoluco of souro alsoo de stroomen ende harden voortganck wel wat misgissingh souden mogen bybrengen, aent suyt zyde van Ceylon liggen mede 2 droochten by westen ende by oosten de Revier den oliphant genaemt

Langs ende verre gesicht van Seylon sult dan voorts seylen ende Tegenapatnam aendoen omme te verneemen off aldaer eenige cleeden offte andere goederen in voorraet syn die in neemen sult om in palliacatte te brengen alwaer met liefs gecomen synde onse Missive aende E. Carel Reyniersen, sult overleveren ende desselfs ordre wyders na comen

Dese

Dese soo tydelycke besendinge na Chormandel worden wy genootsaeckt te doen ten aensien alhier van paliacattse doecken wat gedisproudeert zyn, ende soo niet tydelyck ontset worden sal tselve groote veranderinge in onse Batavische Commercie veroorsaecken

Oversulcx sy ende blyve UL gerecommandeert ende bevolen opt spoedichste hunne Reyse gesamentl. Compe houdende te vorderen opdat de fluyt de Swaen, tytel. in May aenstaende weder op Bata mach verschynen die wy oock geordonneert hebben in paliacatta opt spoedichste van zyn ingelaede goederen te doen ontledigen weder met Chormandels Cargasoen te laden ende in aller yl herwaertste senden —

Ende om tselve nochmeer te voorderen sal den schipper Jacob Jansenbrandt met syn stierlieden den bequaemste Cours ramen daermede vermeent wort de Reyse spoedichste winnen, In desen tyt ut byden west Custe van Sumatra noch wel opte Comen ende soo gemelte Custe tydel. een boort crygen cundt bevelen wy Godt de woorste niet oft sult Corte voyagie van Chormandel herwaerts erlangen daeraen de Compe treffelycken dienst geschieden zal, oversulcx u andermael recommanderen den besten bouch over te leggen omme tytl. weder op Bata te wesen, —

Int seylen van Chormandel sal de vlagge vande groote stenge op ventho worden gevoert ende t' vier nach om nacht, eerst op ventho Ra. Byaldien den Raet vande twee scheepen verysschte beroepen te werden omme yets ten dienste vande Compe: te verhandelen sal de convocatie door den opperkoopman Jacob Mahuysen geschieden die oock continueel (tot dat in palacatten sult syn gearriveert) in gemelte Raet presideren zal —

Onderwegen, t sy int gaen ofte keeren eenich vyandts vaertuych als Spanjaerden portugeesen, oft andere adherenten bejegende sult die trachten te vermeesteren, hunne goederen onder inventaris des scheeps Raet overtnemen de gevangenen wel versekerende ende prys mogel. synde tot paliacatte oft wel nae Batavia (nadat het dan mit de reyse best gelegen compt, brengende, —

Reguleert u voorders inde Scheeps Regeringe ende inde Administratie van Justitie nae d' Instructie voorden Scheeps Raet byde heeren meesters alle scheepen ende Jachten mede gegeven —

De swaene is geprovideert ten behouve van 45 Coppen voor vier maenden, ende venlho gemant met 35 Coppen is versien van vlees speck olij asijn en wijn &ca. voor twaelff maenden ende van Rijs niet meer als voor drye maenden de respective overhoofden worden gelast op de menagie der selver te letten, ende alles wel te doen streken Actum Bat.a Ady 13 February A.o 1636 —

Choromandel Aen Gouv.r Carel Reyniersen, per venlho ende de swaene gesz.o —

Achtbaere wijse voorsienige heere

Over suratte met de schepen veere ende trapaert

(dit godt behoude Reyse) Is ons jongste schrijven gedirigeert aenden E. Maet ten ijsbrantsen, in dato 13 o.ber passato geweest, daer van hiernevens den gelycke goet, welcker inhoude bij desen confirmeeren, de behoude aencomste alhier ons Jachts de fortuijne den 17 Augusty passato ende tschip der veer Ady 6.en September daeraenvolgende sal U E. daer uyt (voorden ontfanck deser, dat godt geve) hebben vernoomen als mede tgeene wij voor die tijt noodich hebben geacht in antwoorde op de becomene Missive ende advijsen te rescriberen synde in substantie de wel bevindinge van veeres ingeladen Cargasoen daer voor wij ooch t'Comptoir Golconda conform facture hebben doen ontlasten ter somma van f 199179:13:7 Item —

Dat ons jaerlycx mocht werden gesonden een pertinenten ende wel gereguleerde eysch. Soo wel vande Coopmanschappen als provisien voor Chormandel ende onsen ommerslagh aldaer noodich

Dat aenden opper Coopman Barent Pietersen in Suratte hebben gelast onse clachten aen Mirmousa te doen wegen t'ongelyck de Comp.ie in Onghli rivier in Bengale aengedaen ende dat voorders vanden grooten Mogol sal trachten te becomen alsulcke firmans, als ons tot volcomene libertijt des Bengaelsen handels van noode zij, welcke firmans

wy vertrouwen allereets geobtineert ende V E overlandt geworden
sullen wesen, —

Dat wy Jaerlycx vanden Paliacatsen Indigo sullen verwachten hondt
duysent ponden by welcke quantite alsnoch persisteeren de verbeteringh
vanden geseyden indigo twelck bestaet datter gelijck worde, de sluce niet
over sooden wert wat sulcx swarte hardicheyt ende verbrantheyt
causeert, Item dat niet te haestich maer langsaem gedroocht wort
namentl. eenendach inde Sonne ende d'andere drydagen byde wint
in schaduwe ende dat niet vervalst ende verswaert worde mit sandt
den Indigo vallende omtrent Masilipatnam is t sedert 15 a twintich
Jaaren door onse Inductie ende onderwysinge treffelyck verbetert
geworden twelck int stuck vanden paliacatsen Indigo mede dient
onderleyt, daer toe nevensgaende Instructie opt maecken des indigos
dienstich oordeelen, —

Dat de grofnagelen tot leeger prijse worden gebracht namentl. tot
25 St.: t lb hollants vry gelt omme daermede te meer vertier
ende consumptie te voorderen mitsgaders d'Engelse ende Deenen dien
handel infructueux te maken, —

Dat den Incoop van diamanten bevordert ende den Eysch voldaen wort
als het mit redel. voordeel geschieden kan ende tot aff slach comen

Dat na goede informatie begeeren geemployeert te hebben aen steeden
voor persia dienstich, de waerde van 40 a 50 duysent gul: ende sal
V E ons partye der selver offwel alle mit dit fluytschip laeten toe
comen omme mit d'aenstaende besendinge dat wesen sal in augusty
toecomende naer persia geschiet te worden, —

Wy Recommandeeren ende belasten V E gantsernstelyck dese ende alle
andere poincten in gen: Missive ten dienste vande Comp.e ende be-
vorderinge der selver affairen aengeroert wel te behartigen nae
vermogen int werck te doen stellen ende uyt te voeren alsoo wy verstaen
Comp.s saecken ende haare traffycken aldaer conform voorsz. missive
ende d'ordre mit nadruck gegeven behooren ende moeten gedirigeert
worden, hierleeft ende meer porteert derwegen geseyde advysen wel
op dat onse goede intentie ten besten dienste van onse principale
naer gecomen ende by V E mogen worden uyt gevoert, te meer-
voor alsnoch geen ofte weynige ende innovatie op de Chormandelse

gelegentheyt voorneemen V E. aente schryven

Sedert syn alhier den almogende sy gelooft wel ende in salvo aengecom
d' Hr. Maerten Ysbrantsen met syn famillie den 28en November
opt schip nieuw hoorn ende cort daer aen verschynt mede ter goeder
tyt namentl. den 3 desember laest tschip mastricht waermede
nevens t'Ingeladen Cargasoen becomen V E. aengename schryven
uyt Seyenampatnam vanden 2 9bre 1635

Uyt de geexhibeerde schriften Journaalen ende t'mondelingh rapoort
van voorsz heer gouverneur Ysbrantsen, Mitsgaders door V E. advysen
syn wy vanden Chormandelsen standt ende gepasseerde affaires
vande Compie aldaer nae der waeres ende forttuynes vertreck tot ver
noeginge geinformeert ende onderrecht geworden ende sal V E. desen
daerop in antwoorde ende tot nader ordre dienen,

De Negotie boucken vande Chormandelse Cust door den E. Marten
Ysbrandtsen overgelevert hebben alhier behoorlyck doen visiteeren.
ende naer wel bevindinge inde generaale Reeqe. laeten intrecken
Sulcx dat het Comptoir Geldria onder V E. directie ende verantwoor
dingh belast blyft voorde restanten ter somma van f 318396: 8: 6.
Item voorde vereeringe door de Coningen van Carnatica
ende peguco aenden Gouverneur Maerten Ysbrantsen gedaen, 3068: 0: 14.
Ende t Cargasoen met mastricht ontfn - - - 256393: 3: 4

Debite somma f 577857: 12: 8

Daartegen gem: Comptoir is gecrediteert alsvolcht
voor de Crediteurs over soo veel hun op paliacatte ende
masilipm. van Compie syn competeeren f 47221: 17: 14
t Cargasoen voor Reque met Hoorn 35881: 2: 6
do met Mastricht ontfangen - - - 44232: 12: 14

Chormandel Credit - - - f 127335: 13: 2

Invoegen dat V E. staet te verantwoorden de somme van f 450521: 19: 6
welcke middelen met sulcx ende tgeene voorneemens syn successive
tot vervolgh ende vergrootingh vanden handel op de Custe te seynden
sy ende blyve V E. serieuselyck gerecommandeert opt proffytabels

aen te leggen ende tegen goede sortimente Cleeden ende andere geeyste coopmanschappen over te setten, gelyck wy U E. syn vertrouwende ende wel weten aen U E. devoiren niet manqueeren sal —

Wy sien dat volgens U E. schryven op de Custe partye Coper met Mastricht ontfn. synde 2591 picol 55 catty te cort is Comende 2094½ lb ende dat het getal par platten accordeert, sulcx dat gem.: onderwicht by die van Japan sal moeten verandert worden soo by U E. int overslaen geen abuys is gecommitteert daer op U E. dienen te doen letten int uytwegen, want het Japans picol comt hier te houden ruym 122 lb. amsterdams gewicht soo hebben wy alhier oock doen overslaen ende wegen ettelycke platen van t Coper nu jongst in desen md met t schip Amsterdam uyt Japan ontfangen die bevonden worden te wegen van 5¾ tot 6½ ende oock 7¼ lb yder sulcx dat de plaaten met Bredamme gecomen wel swaerder souden connen syn geweest als die van d' andere scheepen ende dat het abuys daer uyt niet ontstaet, oversulcx seggen dan dat daer naerder dient gelett, ende ons attestatie gesonden ome de Comp.e voor schade te precaveeren ende die van Japan met fondament te doen aenspreecken, alsoo dit al te grooten abuys is, t Coper dat nu syn sendende is uyt schip Walcheren overgescheept ende niet gewogen hoe — t' selve tegen 122 lb t' picol respondeeren sal, staet ons t' syner tyt te — verneemen —

Campher is een ware die door de lucht consumeert sulcx dat neven d'ordonary spilinghe d'onderwichte van 263½ lb op 207 picol 8 catty soo — gants vreempt niet en is —

Losse solpher is spillende waer vermits sie los ende in geen vaaten was gescheept, dat te meer leccagie heeft veroorsaeckt —

D'onderwichten op d'olyphant tanden aguilhout schilpatshoorn t harpuys quicksilver &c.a syn lydelyck —

S'gaet geheel verre buyten onse expectatie ende gissingh dat met de schepen Veere N. hoorn ende voornamentlk Mastricht soo soberen partye Rys ende padye becomen hebben, wy hadden vry wat staet op den rys ende padye van Chormandel gemaeckt gelyck int toecomende noch syn doende, dat ons nu syn missende verlegen maeckt Godt geve dese sake beter gesecoureert mogen worden, daer echter met U E. in bedacht syn tin aensien de schaersheyt ende dierte die U E. seggen op de Custe van Orixa te wesen Ende dat den rys in Masilipatnam de gars ofte het laste was geldende 45 R.o dat noch veel dierder is als hier in Batavia

Dat oock ontrent paliacatta ende Tegenampatt.m: de padye niet cleene —

De Sykers niet min als 10 p.ᵉ t last te Coop was, gevalt ons niet wel, Echter dient staet gemaeckt datmen eten moet ende willen wy verhoopen den dagelycx sin vallende Regen (gelyck VE schryven) gecontinueert sal hebben ende de landen soo vruchtbaer gemaeckt dat onsen Eysch van daer mogen becomen. —

Ende dat de 400 Lasten padÿ door Malÿys Broeder uyt de Tangebaerse Quartieren toe geseyt ons tegen may aenstaende niet sullen Comen te ontstaen. Dat VE oock dien volgende van voorneemen waert over landt aen d'onse in Zuratte te schryven tenfine een vande drie Scheepen over Corromandel gedestineert Enpassant Trangabara souden aendoen omme de gereede padye ende rys van daer in te neemen approbeeren wy ende twyfelen niet 't selve sal alsoo effect hebben gesorteert

Wy Recommandeeren VE by alle mogelycke devoiren te bevoirderen dat ons doch soo veel rys ende padie mach toe Comen als by uwe uyterste naerstichheyt can worden te wegen gebracht, ende tracht, dat de geprojecteerde dry scheepen, te weten Leeuwaerden Rotterdam ende Zeepaert die tegen maÿ uyt suratte op de Cormandelse custe (als geseyt) staen te verschynen volladen van daer tytelycks herwaerts aen mogen worden versonden, waer toe op voorraet dient geprocureert groote partye rys ende padÿ alderhande sorteeringe Cleeden van Masilpatnam paliacatte ende de Zuyd al voor gelt te becomen zyn, Salpeter Indigo Cattoene garen Boscruÿt Callitürs hout Rochrollen Sout bengalse Suyckeren ende was tot sivilen prys —

Tydelycken seggen wy, sal gem. scheepen doenlyck zynde, volladen ons toe schicken opdat die tegen September weder nae Suratte mogen gebruyckt om de vrachten te winnen ende dat wy ons van d'effecten soo mogen dienen dat des Comp.ᵉˢ Capitaelen, door gaens levendich worden gehouden by d'een end ander sal de Compᵉ merckelycken dienst geschieden ende uwe eere vermeerderen,

Het geschut soo van yser als Metael sal VE Chinnana, om hen aen ons te verbinden accommodeeren ende van de voorsz Suratse scheepen op de Custe verschynende 10 a 12 stucken volgens onse voordesen aengesz ordre lichten 't provenido aent Comptoir Gener.ᵉ goet doende In alle manieren moet VE de gunste capteeren van desen Chinnana synde een sHoon die d'oorlooge volght ende zyn swager Sadadra welcke in Malayas Commertie is gesuccedeert alsoo wy verstaen —

de Compie groote dienst, proffyt ende gerieff van hun can treecken temeer wy bevinden dat door haare hulpe 't gingees lynen alleen in handen hebben, dat soo staet te continueeren soo lange t'selve in Palicol ende dat elders niet gemaeckt wordt noch te becomen is —

Soo nu door hun behulp 't root Calituers hout ende de rochevellen mede in onse macht alleen vervalt, sal de Compie jaerlycx daeruyt treffel. benefitie treecken, in Chyna ende Japan can dat hout niet te veel gebracht worden, ende sal acht ende thien realen van 8ten 't picol rendeeren, rochevellen geven in Japan mede groote avance maer dienen schoon gemaeckt want anders daer mede hier niet wel comen te rechte geraacken ende worden ondertusschen vande worm ende myte gegeeten ende schadeloos gemaeckt —

Tracht dan beyde 't roodt hout ende de rochevellen, maer voor al 't hout, alleen in handen te crygen daer toe U E schynt goede hoope te hebben 't sal als geseyt is, d'Inlantse Coninghen d'apperstyven ende de Compie soulageeren, —

By desen senden soo veel schoone stoffen ende rariteyten, item gedierte ende vreemde vogels als hebben connen uytvinden ende by facture sult connen sien gebruyckt die ten beste vande Compie: ende tot gunst capteringe der selver die U E rorte sulcx te meriteeren — ende waer van ons 't meeste voordeel toecomen can —

Wy syn niet vreemt, vandatmen volgens U E advysen een eerlycke — schenckagie aenden Coninck van Carnatica presenteere, soodat wy U E daer toe authoriseeren, omme soodanige ende stemmige besendingh aen Zyn Majesteyt te doen, als U E meynen syne gunste de Compie waerdich te zyn

Temeer nu door des Immidragies doot d'Inlantse oorlogen begonden te cesseeren ende sich alles tot vreede ende beteren standt ontrent Palicatte neyghde, sulcx dat wy met U E verhoopen de landen aldaer eenmaal weder tot verhael sullen comen ende negotie in voorigen standt gauderen, waer toe de hulpe ende goede gunste des gem. Coninck de Compie: haer volcq ende affairen ten hooghsten oordeelen vorderlyck te wesen, oversulcx segge andermael dat U E sich dient mede goede genegentheyt vanden Coninck t'insinueeren —

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Synde door alsulcke middelen, als de Costume des Landts ende syne Mayts: humeur syn vereysschende —

Is seker dat den Timidragie een bitteren vyant vande Compe ende de Stadt paliacatta is geweest ende te duchten staet soo int leven ware gebleven wel yets met hulpe der portugesen (wiens vriendt hy was) op paliacatte soude hebben geattenteert, dat nu door syn doot voorgecomen is —

Seer gaerne hebben wy vernomen de successive besendinge na peguw gedaen t'goet onthael vanden Coninck aldaer genooten, ende d'aparente proffyten die by continuatie des handels voor de Compe: in dat ryck te becomen syn, de welcke selven syn niet alleen aengenaem maer oock proffytabel ende wel gesuccedeert den almogende sy gedanckt —

Ende alsoo nae alle apparentie by dese negotie de Compe 's jaerlx niet min sall profiteeren als 50 m guld: soo dient die gelegentheyt behartight de plaetse met goet bequaem yverich volck versien die hun in des Compes gunste comen verbinden item van getrocke Coopmanschappen nae eysch gestadich versorght daer toe oock soo veel middelen uyt dese quartieren sullen contribueeren als doenl. sal wesen, gelyck wy dan tot continuatie ende vigoreuser vervolch vandien handel V E toe senden, om alsoo aldaer ofte elders te gebruycken ons Jacht ventho groot 80 Lasten — t'Is niet diepgaende maer wenste wel wat grooter van laste was — soo haest een bequame fluyt off een ander grooter Jacht missen connen sullen V E daer mede dienen want wy voornemens syn meerder staet vanden Chormandelsen handel te maken, als wel voor desen is geschiet —

Wy senden nu voor pegu van hier 100 picol schoone Martapoerse peper costende — Rs t'picol den peper die ons in Batia: wert toe gebracht betaelen wy contant 10 Rs: t'picol dat echter noch beter coop is, als deselve by V E te becomen syn maer de wyle veel peper tot retour voort patria als mede tot den chyneesen ende persischen handel vandoen hebbende dient V E noch al omtrent Trangabara te doen opcoopen soo veel peper als in pegu ende elders daeromtrent vertiert can worden, —

Voor den pegusen Coninck becomt V E mede opt advys vanden E Maerten ysbrantsen een schoon persiaens alcatyff eenige persiaen ende chyneese syde ende goude laecken swarte ende groene hoeden

Gelyck by de facture nader sult verneemen. —

Tot gemelten handel is uyt Nederlandt geeyscht Barnsteen Rauwe ende geslepen Esmeraldens Nederlantsche fluweelen roode groene ende swarte goude laeckens, Satyne Schilderyen, als Scheeps stryden ende veltslagen &ca: allen twelcken wy tsyner tyt te gemoet sien ende U E dienvolgende te verwachten hebt, —

Wy sullen in antwoorden seer gaerne verneemen wat Coopmanschappen meer voor dat Quartier begeert syn ende sullen U E dienaengaende provideeren vant geene by ons sal wesen ende voorder uyt China ende elders sal comen geeyscht worden —

Jaway dient mede met licentie des Coninx van Peguw besocht om te onderstaen wat proffyten daer te behaalen zyn, als daer toe consent becomen hebt, ende een Jacht gemist can warden sal U E besendingh derwaerts dienen te doen, alsoo verstaen het tin daer tot cleynen prys ende in groote quantite te becomen is, wat voor dieren daer meer te behaalen syn sullen nae ondervindinge gaerne verneemen, In allen gevallen dienen derwaerts met onwil vanden Piguer niet te vaaren, Maer met syn goetwil behagen ende speciael consent op dat d'een en d'ander plaetse ons niet ontseyt worde ende alsoo dien proffyt gevenden handel comen te missen —

'T waere een gewenste saecke dat obtineeren conde geen andere natien als die vande Nederlantsche Comp.ie gelicentieert worden tin uyt het peguische Ryck te mogen vervoeren soo U E meent dat sulcx syn Mat: sonder irritatie soude mogen voorgedragen worden met apparentie van succes laet daerinne niet versuymen —

Den Amber uyt Peguw gecomen ende door den E. Maerten ysbrantsen herwaerts gebracht is mede na t Patria gesonden achten, daer geen voordeel gewin sal, ende met meerder proffyt by U E can worden gedebiteert, sullen geen Amber van Casty tot nader ontbiedens verwachten insgelycx vertrouwen dat het met de robynen mede gelegen is daer om syn E een monster naert vaderlandt heeft genomen van welckers bevindingh eerst advys dienen te hebben, voor ende al eer meerder slyte derwaerts senden dat U E diene tot gouverno —

Tanassery dient mede van ons bevaaren als het gelegen sal comen omme.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

de Mooren dien handel niet alleen te bedeeren, Nae geseyt wort souden sy daer goede proffyten doen t' Is oock aende Vryluyden van koops ende andere gebleecken, die in Corte Jaaren daer handelende groote middelen geconquesteert t' Is echter seer Considerabel derwaerts ouer cleeden te voeren die tot in Siam gebracht worden ende meenen wy tselve met meerder comst ende gemack over Batavia can geschieden te meer Jaerlycx verscheyde Scheepen van hier naer Siam syn sendende maer dat in Tanassery brengen groote Lynwaaten Sout yser ende alsulcke groove waaren ende Coopmanschappen meer in Siam condienstich ende omtrent de Tanasserysche quartieren getrocken, ommedaer voor in Retour te brengen Tin met alsulcke andere waaren als daerte becomen zyn Ende op Chormandel met voordeel vertiert connen worden waertoe oock volck in Tanassery dient gehouden, ende een Jacht gebruyckt omme in de maymaent derwaertste vaaren gelz den E. Barent Pietersen ons schriftelz Remonstreert als in Copye hiernevens gaende sien cundt daer op mede U E. gevoelen in antwoorde deser sullen verwachten

Dat tot op coop van Rys ende Slaven met gelegentheyt ende in goet Saysoen na arracan Olye yser toubacq, ende sulcx meer daer getrocken is, voornaempt te senden gevalt ons wel t' syner tyt sullen d' effecten, daer van gaerne vernemen,

Den 15en augustij a°. passado gelyck voor desen geadviseert syn van hier naer arracan verseylt met de Coninclycke ambassadeurs de Scheepen Bommel ende Rutten van welcker wedervaaren t' onser verwonderingh tot op desen gantsch niet vernomen hebben niettegenstaende den Coopman Adam vander Wandere expresselyck gelast hebben t' een schip nae t' ander niet op houden sal, ende dat ons by manquement van Rys een schip met padye voor uyt toe senden mach wat d' oorsake deser tardance sy connen niet wel raden ondertusschen syn vry wat om Rys verlegen ende becomen niet daer wel Reeq op gemaect hebben, dat ons alwat buyten posture brenght in de besendinge ende provisieringh der Moluckse Amboyse ende Bandanese Quartier

Het Jacht Weststanen vant langhduerich arrest ontslagen zynde, uyt Hongly in Bingalen na veel suckelens, seer desolaet met 27 stucken menschen in Masilipatnam den 3 october passado gearriveert was, ende den onder-

Coopman Arnolt vander plaske aldaer mit des Comp.s goederen die door den Regen vermits t' packhuijs ingestort synde, meest waren vergaen noch gedemeert bleeff, hebben ongaerne vernoomen ende gelooven wy dat de Contramine der portugesen ende engilse onse dese obstaculen in gem:en quartieren veroorsaecken —

Daer tegen hebben met aengenaemheyt verstaen dat Conform de resolutie voordes E maerten Ysbrantsz vertreck tot nader ondersouck vanden geseyden Bengalensz handel nar Ougly den 21:en 7b: laest haddet afgesonden t' Jacht Landtfoort wel gemandt met een Cargasoen, Monterende f 15077: wat succes t selve Erlangen sal staet ons tsynder tyt te verneemen ende willen ondertusschen verhoopen, dat Esselimckan groot Gouvern.s over Bengalen t synder aencompste in ougly onse goederen ende volck sal hebben gelargeert, die van Santwoort beter tractament gedaen ende den liberen handel vergunt daer toe een groot behulp sal zijn byaldien ondertusschen een firman vanden Grooten Mogol door den E barent Pietersen is geprocureert ende v E toegesonden —

Wy vermircken de portugesen ende d' Engelsen veel staet van Bengale maken, dat ons doet gelooven, daer meer proffyten te bevaaren zijn als by ons tot noch toe syn ondervonden, deswegen oock geresolveert blyven, te Continueeren, tot dat de rechte pratycq.en ende nader Experientie vanden handel sullen hebben becomen —

De ganges, ofte de gelegentheyt te water van ougly tot in des mogols lant dient ontdeckt ende nader ondersocht, alsoo vertrouwen datmen niet alleen de lynwaaten die omtrent agra worden gemaect maer selffs oock den Lahorsen Indigo door den ganges over ougly met veel minder oncosten sal comen af brengen als door Indostan gelyck wy dan oock onse molucqse ende Bandase Speceryen derwaerts met meerder avantagie als wel over suratta sullen comen beneficieren d' ongelden op d' Agrase lywaeten tot in Suratte comen ongevaer te bedragen vyfftich ende oock bo ten hondert, volgende de negotiatie A.o 1634. Pert Schip de Zeelant breeder gedistincteert welck schryven andermael geliefft te resumeeren om ons daer op van advys te dienen —

By dese wort v E toegesonden den Persoon van Jacob Mahuysen —

in qualiteyt van opper Coopman A.o 1635 met schip Vlissingen uyt gecomen, die wij oordeelen een bequaem Instrument te wesen omme in Bengaelen gebruyckt te worden te meer voor desen lange Jaaren in Suratte heeft geresideert d' Industanse tale spreeckt ende hem de humeuren der Mogullen wel bekent zyn —

Dienvolgende Recommandeeren ende belasten U E gem: Makuysen derwaerts te Committeeren ende tot de Bengaelse negotie te employeeren soo souden wij oock niet ongeraden, maer dienstich voor des Comp.e affairen oordeelen gesyde Makuysen van Ougly opwaerts te water alwaert tot in Agra worden gesonden omme van daer door d' selve passagie weder by U E te keeren opdat een mael grondige kennisse deser landen ende der selver traffycke becomen mogen —

Laet dan ter eerster gelegentheyt dese besendinge (soo voor dato niet onderleyt is) door meer gesyde Makuysen effect sorteeren, Instrueert en versiet hem met soodanige ordre Cargasoen ende Middelen, als U E noodich ende dienstich sal oordeelen tot beleyt vandese saecke te Convenieeren —

Dat tot procure van geconfyte Gember ordre naer Bengaele was gegeven is wel laet oock tot een monster 5 a 6 ponden drooge Gember herwaerts aensenden —

Dat inden opcoop van salpeter ende Indigo in Pegu ende Bengale op uwe gegeve ordre sal wesen verricht staet ons t' syner tyt te vernemen —

De reeders vande perle ende seecker persiaens Coopman hebben voor desen omtrent 9 a 10 Maenden verleeden uyt Bengalen alhier aengebracht partye Rouwe Syde, die de Comp.e van hun heeft gecocht tot 160 a 170 R.a 't picol die vanden Parsianen cochten was goede Zyde ende beter als die vande Reeders doch elck hadde beyde dat schade deeden, laet tot een monster acht hondert a duysent ponden incoopen ende herwaerts senden omme een preuve daer van te sien —

Uyt de rapporten vanden Heer Maertyn Ybrantsen vernemen wy dat den Portugies in Bengaalen tot pepely seer wat grasseert dat hun daer meenen te vesten ende twee kercken syn bouwende —

Item dat daer ontrent op de selve soo niet bequame Jachten versien waren wel advantagie te becomen sal syn, doet daer meede op —

letten nae de Middelen die syt hebbende ende geeft ons tsyner tyt
vand' een end' ander behoorlyck ende Bondich advys, mitsgaders
wat scheeps macht tot vervolch vanden Inlantsen Chormandel
handel ende affbreuck onser vyanden op voorsz Custe vereyst
wort, van wat charter groot ende difentie de Jachten bequaem
in dat Quartier te gebruycken syn moeten wy sullen alles
aendachtelycken Resumeeren ende V.E. nae vermogen de hant
bieden.

Dat den getroffen vreede tusschen d' Engelse ende portugeesen
aende voornaemste Coopluyden aldaer ter Zee handelende groot
bedencken geeft, heeft syn reeden, V.E. moet die umbragie voeden
ende d' Engelse (die doch desen vrede alleen om de Nederlantsche
Compie te Ruineeren hebben aengegaen) by de groote soo odieux
maken als doenlyck wordt ende met eenen goeden Glimp sal
Comen geschieden, wy verstaen mede dat hun aen Straate
in St. Thome moet worden in geruympt omme vryelz haaren
handel te Exercseeren off al possessie hebben genoomen staet
ons noch geadviseert te worden

Ao. verleden hebben hun Schip Londen laaten gebruycken ende
de portugeesen met haare middelen op vracht van Goa nae
Malacca ouergevoert, gelyck tselve schip oock op den 29e do. comen
van Maccauw tot smeckens geladen ende by onse Cruysers omtrent
Carunon bejegent ouer Mallacca na Goa geretourneert is, In
voegen dat onse vyanden door dese actie gestyft ende verryckt worden,
ende compt onse Compie de verhoopte prinse daer op Equipagie
uytgesett hebben te missen ende de wyle onse principaelen serieuselyk
Recommandeeren onlusten ende verwyderingh met d' Engelse natie
te vermyden hebben alsnoch niet Comen Resolueeren t'selve
feytelyck te beletten, ende onse vyanden goederen (gelyck wel behoort)
uyt vrunden Scheepen te lichten ondertusschen als geseyt
moet V.E. alle de grooten daeromtrent induceeren ende inprenten
wat prejuditie hun by Continuatie deser vrede ouer t hooft
hanght ende dat sy met de portugeesen daer nae trachten omme
den handel ouer gants India alleen ende in haer gewelt te cryggen

Taerlock hun licht sal toecomen, soo d' Nederlanderen daeruyt
crygen comen, dat derhalven intyts op hun hoeden dienen te wesen
d' Engelse ende Portugeesen, hun landt ende Negotie ontseggen om —
soo dreygende ongeval t'eviteren &a. —

Let wyders aendachtelyck op der Engelse doen aldaer ende geeft ons gelyck
tot noch toe geschiet is pertinente advysen mitsgaders notitie vande
Coopmanschappen, die aldaer aenbrengen soo veel hunne Mes.rs sheulier
als op vracht ende watverder nae Suratte Persia Bantam ende Elders
vervoeren, daer aen de Comp.e dienst, ende ons vruntschap geschieden zal
Insgelycx wegen der Deenen Negotiatie, dienen V.E. ons al mede tvoor
vallende te adverteeren.

De Cladderye der nagelen confirmeren gelyck hier voor noch aens hebben
gedacht ende moeten ons voor dese tyt getroosten dat d'ander speceryen
daerdoor wat slap vande hant gaen ende installich blyven als de coop
luyden eenmael met nagelen syn overcropt sal t wel beteren ende sullen
de nooten ende foelye (die door Engelsen noch Deenen niet gebracht —
comen werden) wel wederschut crygen Echter om contanten te becomen
sal V.E. de handt daar mede ook wel wat mogen lichten ende een pagode
&a. meer, ende min, niet aensien —

Met de compste vanden nieuwen Gouverneur in wiens Comp.e veele coop
luyden waaren afcomende verhoopen wy met V.E. dat de negotie in —
Masulipatnam wat sal zyn gewackert, ende Comp.s Restanten soo —
speceryen Coper Campher laeckenen &a. aenden man zullen zyn
geraeckt

Laeckenen sende nu geen, alhoewel by ons voorige schryven van noch stu
te senden toeseggingh doen, vermits uyt V.E. advysen verstaen den soberen
afftreck der selver ende dat de partye met Mastricht becomen inde packhuys
hadet opgeleyt, V.E. moet begrypen dat de laeckenen gesonden worden —
eenlyck op dat d' Engelse de vente daer niet alleen souden hebben ende —
principalyck om haer de merct te bederven wy sullen t ons getroosten als
alsmaar vertieringh maeckt d' Engelse met hunne laeckenen blyven
sitten, schoon den vaderlantschen incoop niet haeren souden —

Dat het Coper in paliacatte 50 P.a haelde ende nae advenant in Masulipat
nam niet min vercocht sal worden is noch een goede prys Ende verhoopen
wy hoewel de partye van 2500 p.col met Mastricht ontfangen wat

groot is dat d' selve voor d'aencompste deser vander handt geschoven zal zyn, —

By aldien t' geschut gieten van Coper, op de Custe niet in practycke is, dient sulcx onderleyt ende int werck gestelt ende Chinnana metsasadra geinduceert, dat het beste geschut van Coper, alleen can gegooten worden twelck in train synde groote consumptie sal causeeren, ende alsoo den vertier des Copers de Comp.e groot voordeel toebrenght dient omme sulcx te vorderen alle middelen doenlyck synde gecontribueert —

Den solpher, t' quicksilver, vermilioen ende t' loot vermercken dat redelx rendeert, dat ons beweeght weder ptie derwaerts te schicken — verhopen t' oude voor d'aencompste van dit nieuwe secours sal hebben gebeneficeert —

Het tin is tot schade vercocht, echter om d' Engelse te prevenieeren, off het tin van Pegu miste sende alweder ptie laet daer den minsten penninck soo van procureeren, dat onse vrunden met het haare blyven sitten off daer op mede merckelycke verliesen gelyck wy op de voorige ptie tin van hier gesonden gedaen hebben welck verlies meer compt te wysen als ses duysent gl —

Soo lange t' yser in staven ten voorigen gewoonlycken prys aldaer niet te bekomen is, sal U E voor Bat.a geen senden ten waer na desen ander ordonneerde t' can hier qualyck syn uyt geleyde gelt halen —

Rontstael, sullen mede voor eerst ende tot naerder ontbiedens niet verwachten,

Claverbladen off langhstael mach wel gesonden ende jaerlycx den eysch voldaen worden, —

De monsters cleeden inde pacq. No. 1583 ende 1584 bevinden dat dierder als inde Instansie quartieren vallen dat oock de reste handelingh. van opmaken pappen nochte blauwe te leggen niet en hebben U E hebbe wel gedaen daer mede te supersedeeren tot naerder ordre

De basta wit ende swart ende de berams connen haer uyt geleyde gelt niet wel haalen, doet daer noch oock van d' ander sorteeringh. geen meer maken alleen de Negros cleeden soosoys saraslia ende haukenia byaldien deselven span breeder voort selve gelt cont gemaeckt crygen mocht wel ses packen ende meer aen besteden omme voor onse lyffeygenen tot cleedingh. te gebruycken —

Op de monster cleeden voor siam alhier met nieu hoorn in 3 pacq.s

Bekomen Comen voor alsnoch niet anders seggen als dat die t'syner tyt
nae Siam sullen senden, ende moet de bevindinge vandaer geadviseert
worden, —

T' Syn Bytsdoeck op de Masilipatnamse Maniere valt te dier soo niet beter
Coop gemaeckt can worden sal U E by syn Resolutie van geen meer aen te
besteeden blyven,

Voor Japan eysschen weder duysent stucx leere Vellekens Namentl.
250 p.s Swarte
250 " Blauwe
250 " Groene ende
250 " Geele

D' Aenbestede in Masilipatnam ende Negepatnam sullen met het Fluyt-
schip in Retour verwachten omme bytyts na Japan versonden te word
De Sicacolse Betilles gevallen ons wel, ende syn mede seer dienstich voor
patria, uyt de raporten vanden E Maerten Ysbrantsen verneemen dat
d' Engelse Spiet wel den 15en Julio passato met sijn sappan ende
Canreel nae Bengale was verseylt, ende dat en passant Sicacol souden
aendoen om daer een Coopman tot procure van lywaeten te laeten,
willen U E gerecommandeert hebben hier tegen soo goede ordre te ramen
dat van d' Engelse niet worden verclouckt, Maer mogelyck synde dat
alle de rouwe Betilles vandaer ontf.n is goede sorteeringe ende syn
met proffyt gevent —

Dat in Pettapouly ende Neyne pille verricht sal syn sullen t'syner tyt
gaerne verneemen de roode sorteeringe dient voldaen —

Het voorsz hebben geleyt ende U E gerecommandeert de Scheepen Leeuwaerden
Rotterdam ende t' Zeepaert opt spoedichste volladen herwaerts aen te
depescheeren met sulcke verstanden nochtans dat d' Eene mee d' ander
niet en worde op gehouden prefereerende Rotterdam ende t' Zeepaert alsoo
Leeuwaerden desen Jaare van Bat.a recht door nae t' Vaderlandt voor
nemen aff te senden, derhalven t' selven aldaer sult mogen op houden
tot naerder advys van hier offte tot vysthien a 20 octob.r aenstaende
omme daerinne te laden den Salpeeter ende Maleyos Broeder belooft
tegen Ult.mo augusty te leveren synde 400 Bhaar met sulcx als aen-
andere plaetsen daer by sal komen, de Paliacatse Indigo tot hondert
duysent lb ende meer den Indigo uyt Masilipatnamse Landt die gest
te sullen syn 30 a 40 littel van 200 lb yder littel Item trouwe —

Catoene gaerende vaderlantse fyne lywaten t' was, de Bengalse
Suyckeren &a: alsoo twel soude connen gebeuren dit Jaer geen and:
Retour oft groot schip van hier nae Chormandel souden, Maer wel
een Jacht met een fluyt omme aldaer te gebruycken, ende sullen —
dan vooruyt als geseyt verwachten de schepen Rotterdam ende t'
Zeepaert, met soo veel rys ende padye als by een sult connen versamelen
nevens de gereetste guinese lywaeten Root cattoene gaeren siamse
sorteeringh Rode doucken slaven ende sulcx meer als dan in voor
raet sult hebben Item groote Eertje boseruyt &a

Wy sullen oock verwachten den vollen eysch van Rambontjens soo
grove als fyne alsoo nu daer van heel uyt vercocht syn, soo dienen
oock weder de Timorse Cleeden int werck gestelt ende ons thien —
Pacq: gesonden ses witte 2 Roode ende twee blauwe

Laet ons oock weder toecomen twee a 3 Pacq: Turias die nu in 10 ofte
meer Jaaren niet geeyscht syn —

Dus verre sy geseyt vande Generaale saecken sullen nu tot UE perti-
culier comen ende seggen dat het ons seer wel heeft gevallen, dat
UE by provisie, ende op onse naerder approbatie t' beleyt van Comp.s
affairen aldaer uyt handen vanden E. Maerten Ysbrantsen hebt
overgenomen ende niettegenstaende UE by den synen vanden 2en
november passato uwe verlossinghe dyt versoeckende soo hebben
wy alvoorens aendachtelyck gelet op de goede rapporten welcken
den heere Maerten Ysbrantsen van u persoon alhier in Raade van —
India heeft gedaen evenwel goet gevonden UE de continuatie
der selver bedieninge voor den tyt van drie achtereenvolgende —
Jaaren aen te bieden, onder een titule van vice Gouverneur ende
directeur met een tractament van twee hondert guldens ter maent
gagie ende verbant in gaende van dat d' heer Maerten Ysbrantsen
voorsz vande Chormandelse Custe is vertrocken dat was den —
4 september Ao 1635 Gelyck wy UE ten fyne voorsz by provisie
syn sendende onse speciale commissie met vast vertrouwen —
dat UE d' selve ende onse geoffereerde conditien sult aen neemen —
ende sulcx doende wenschen wy UE daer mede Godes segen —
wysheyt ende cloeckmoedicheyt, omme voorsz ampt tot conten,,

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

timent ende Proffyt vande generaale Compe ende tot V E bysondere loff ende eere te mogen uytvoeren, —

Maer soo V E mocht difficulteeren d'acceptatie van soo honorable ende voorderlycke Conditie (twelck niet verwachten) laet ons tydels daer van verneemen opdat wy behoorlz ordere op d'affairen vande Cust mogen stellen ende V E verlossingh versorgen als dat behoort

De pretentie die V E seyt te hebben wegen een drye Jarigen dienst buyten verbandt sal ongetwyffelt by onse heeren Mres wel ende behoorlyck erkent worden als tsyner tyt met de volcomen eere voor haer Ed: met lieff sult verschynen, oversulcx V E aenraden syn actie tot dat in patria syt gecomen, te reserveeren —

Desen gaet met het fluytschip de Swaen ende t Jacht Venlo daer inne gescheept hebben een Cargasoen bestaende uyt 162441 gl aen gout ende in Coopmanschappen provisie f 115170 „ 11 „ Ra tsamen monteerende f 277611: 11: den Almogende laete V E tselve opt spoedichste behouden toecomen ende sult het Comptoir Generael nae goeden ontfangh daer voor Crediteeren ende ons advys vande bevindingh geven laet specialyck op d'aloye ende deucht vant Chynees gout letten, ons daer van pertinentelyck informeerende wat ende hoeveel by V E sal hebben gerendeert Item oft tselve in deucht ende alloye verscheelt ende hoe veel opdat wy met fondament aenden Gouverneur Putmans mogen schryven waer nae sich in toecomende aengaende den inCoop des Gouts sal hebben te reguleeren

Om twee principaale reden ist dat wy goetgevonden ende geresolveert hebben, dese uytsendinge dus tydelycken te doen d'eerste vermits, vermercken om comptanten (ten aensien vanden slappen afftreck der Schilderyen) verlegen syt ende dat hier soo merckelycken Capitael aen gout in voorraet syn hebbende daer mede uwe necessiteyt geholpen can worden d'andere ende voornaemste is, dat alhier van Javaense sorteringh gantsch ontbloot sitten geen Goelongs, tape sarasse Rombouttjens &a: meer te vercoopen hebbende ende ist magasyn alreede ruym 20 dagen vandese sorteeringh ontledicht geweest Zulcx dat wy tot overgroote schade ende prejuditie vande Compe genootsaeckt worden stil te sitten ende soo treffelycke proffyten te derven Mitsgaders ende dat wel het slimste is de traffyc kanten dese-

Sorteringhe nu tot Bantam by d' Engelse natie genootsaeckt
worden te gaen soucken dese veranderinghe ende extraordinarie
affreck (daer wy begrypen) procedeert uyt onse besettinghe ontrent Malacca
in welcke water A°. 1635 soodaniger vigilantie ende goede wacht is
gebruyckt ende gehouden dat egeene Javaense vaertuygen hebben connen
eschaperen ende tot Malacca aencomen maer syn alle onverrichter saecke
moeten nae huys keeren sulcx dat Java syn geriff uyt Malacca niet
cunnende becomen t selve uyt Bat.a: genootsaeckt worden te trecken
Oversulcx U E ten hooghsten by desen recommandeeren ende wel ernstelyck
belasten egeen de minste tyt te versuymen maer soo spoedich als dese
fluyte by U E sal gecomen ende gelost wesen dat ons deselve volladen
te rugge wert gesonden met soo veel vande boven gen. Javaense sorte
ringhe als by der handt syt hebbende sonder d' selve om egeene redenen
op te houden suppleerende de last met guinees linnen ende alsulcke
persiaensche sorteringhe als U E. op onse voordesen gegeven ordre sult
hebben ingecocht In allen gevallen cant U E aen geen ladinge gebreecken
te meer op Mastrichts vertreck ruym hondert packen cleeden by der hant
haddet die om gebleeckt te worden overgebleven syn, wy sullen ons hiertoe
verlatten ende dese fluyte geladen tegen halff may ofte vroeger weder
alhier te gemoet sien dat Godt geve alsoo geschieden mach

't Jacht Venlo als geseyt sal U E ten besten dienste vande Comp.e op de
Chormandelse custe gebruycken tot bevorderinghe vanden inlantsen
handel ende affbreuck onser vyanden,

Het sy ende blyve serieuselyck andermael gerecommandeert de bevorde
ringhe ende procure vanden vaderlantschen eysch ende die voor India
maer voor al de Javaense sorteringhe, alsoude de selve om de fluyt
weder moeten int werck gestelt worden die U E op insichten dat in
dunckt nae hun prys slecht vallen, aff geschaft haddet

Wy verstaen dat middelen, worden gepractiseert worden alle de guineese linnen
ende de Javaense geschilderde cleeden ende de gecouleurde doucken
alleen in handen becomen mochten omme andere natien den vertier
ende dat voordeel t' ontrecken daerinne S.t Thome off den portugees
ons wel de meeste hinder pael is, alle soorte van lywaaten a tout
prys aen te slaen (mits dat t' geeyschte alvooren prefferreren) achte
Conform t' advys van onse principalen om d' Engelse deener ende

Andere Natien te prevenieeren wel t'gevoechelyckste expedient te syn, doch men moet met de Cassa te raden gaen alsoo hier toe groot Cappitael sal van doene syn —

Uyt nevensgaende autentycq Copie van Commissie ende Extract uyt de Missive by de gecommitteerde ter vergaderinge vande 17: den 21en April 1635 aenden Gouverneur Gener: ende raden van India gess. sullen U.E. sien hoe haere Ed. geliefft hebben den heere Gouvern.r gener.l Hinryck Brouwer nae d'expiratie van syne verbonden dry Jaeren van syn gouvernem.t t'ontlasten ende den directeur Anthonio van Diemen in desselfs plaetse te Committeeren dienvolgende voorss. heere gouvern.r Generael Brouwer op den eersten dach deses Jaers het generael gouvernement uyt Cracht der selver Commissie publycq. heeft geresigneert aen gemelte directeur van diemen —

Op den ontfangh deser sal U.E. op alle plaetsen onder uwe gouvernement resorteerende ende daer sulcx behoort den voorn. van diemen doen authoriseeren met de behoorlycke solempniteyten daer toe confirmerende by allen den volcke bekent maecken voor gouverneur Generael, ende den Eedt van getrouwicheyt ons t'wegen affneemende, nae voorige ende ouder gewoonte

Gelyck wy U.E. ordonneeren mede den synen particulieren Eedt aenden opper-Coopman Jacob Mahuysen te doen die wy daer toe Expresselyck by acte gequalificeert hebben aen allen t'welcke de generaele Comp.e dienst ende ons een wel gevallen geschieden sal —

Den 4e Jan.o passado is d' heer Gouverneur Brouwer ende den E. Martin Ysbrantsen met hun familie t'scheep gegaen ende den 5en d.o met de Retour scheepen Amsterdam Weesel hollandia Nassauw Mastricht ende Nieuw hoorn van Bat.as reede vertrocken nae t'lieve vaderlandt omme aende Cabo bon Esperance te besegenen t'schip S.t Heyndrick Commende van Suratta d'Almogende geleyde hun Ed. met desselfs familie de scheepen ende de persoonen die daer mede over vaaren ter behouden haven ende segene des Comp.s affaeren in India —

Hiernevens senden 40 vaten bedorven Rosruyt U.E. sullen hetselve aldaer doen vermaken ende ons gelyck wy vooren geseght hebben groote quantityt goet Rosruyt, met den eersten laeten toecomen waertoe U.E. met dese fluyt de swaen ende t'Jacht vendlo soodte

Cruyt vaetgens (de welcke met swavel hebben laeten vullen)
gevonden worden, die V.E. met bosscruijt herwaerts over gelieve te
laeten keeren tot de selve (volgende soo veel vaskens als V.E. opt
spoedichste comen by der handt crygen ende tot fluyt schip bequaem is
van overvoeren gedenckende dat de selve vaskens met geen ysere
spyckeren maer houte pennen te samen gevoucht worden om alle
occasien van ongelucken soo veel doenlyck te prevenieeren —

V.E. sullen van gelycken van nu voortaen aende onse in Masulipatnam
ordonneeren dat haare packen op de maniere als die van paliacatte
gemaeckt ende geprepareert worden Namentl: dat den binnensten
serpelier van gouny over het hembt vanden witten dongry niet
aenden anderen genaeyt, maer eenelyck daer in omwonden worden
dewelcke ons alhier tot verscheyde diensten te stade comen over sulcx
V.E. tselve onse residenten aldaer met den eersten sullen aenschryven
om haer daer naa te reguleeren. —

In cassa N.o 111: hebben gelecht seecker stuck rouwe linnen tot
een monster by de suyder inwoonderen Maduras genaempt V.E.
sullen vandese sorteeringhe vyf pack offe vyffentwintich
corgien patchery, op de selve drucht lenghte ende breete doen maken
ende ons met de eerste volgende scheepen laeten toecomen om naer genoome
kennisse vande consumptie, ende contingente proffyten vandien alsulcke
quantiteyt tot verbeteringh van Comp.s: handel aldaer te doen maken
als alhier ende omleggende landen bequamelyck sullen connen verteeren

Ende alsoo de Comp.e aende spoedige herwaerts compste vandese fluyt de
Scolen gelegen is, item dat veel tyts aende ervarentheyt ende goede
debvoiren van schippers ende stierluyden (naest godt) het succes —
van een spoedige reyse hanght hebben goet gevonden u E. aen te schryv
dat V.E. jegens het affsenden vande selve fluyt de schipper vant —
Jacht Venlo Jacob fransen Brandt in plaetse vanden schipper
op de swaen Adriaen de Coster sult laeten overgaen, om daer mede
herwaerts te keeren alsoo vertrouwen de Comp.e: daer mede goeden
dienst geschieden zal —

Achtervolgende het versouck vande H.re Maertin ysbrantsen wegen
Malayos broeder senden met de swaene costy eenen bassidoor ma-

Mamanjno met syn vrouw ende een kindt desen Mamanyno heeft syn vrouw ende kindt aende Compe. bet. sulcx dat hy alleen Compes. lyftygen blyft V.E. gelieve hem aen geseyde Malayos broeder ter handt te stellen, gedre. heere ysbrantsen, meende dat daer voor 2 off 3 andere slaven souden worden in vergoedingh gegeven, soo daer yets van Compt. cundt die aennemen, Maer wy vinden niet geraden d selve te dwingh

Byaldien V.E. de conditie aenneempt die by desen V.E. syn aengepresenteert soo hebben den opperCoopman Mahuysen voorsz. geauthoriseert van V.E. aff te voorderen alsulcken Eedt als onse principalen voor alle Commandeurs Gouverneurs ende directeurs hebben geconsipieert ende inde attyckel brieff geinsereert staet, die V.E. dan mede sult hebben te presteeren nae behooren.

Servett linne souden 300 Stx eysschen te weeten 100 stucx tot tafel= laeckens als twee ellen breet conde gemaeckt worden ende 200 Stx tot servetten moet een elle breet syn andere breete compt niet te stade ende dese soort can met voordeel vercocht worden, de borgery is daerom verlegen, laet dese quantite off daer omtrent int werck stellen

Neus doucken voor Europa als met N: Hoorn ontfe. dienen noch gecontinueert ende jaerlycx tot reserberens gesonden

Eenige Extraordinario fyne hemden Mutsen ende linne broecken met wat schoon fyn lynwaet, sult ten gebruycken vande vrunden herwaerts senden ende in facture stellen,

Eenige schoone geschilderde gecattoenneerde deeckens syn langh voor desen ontboden maer geen vernoomen laet die int werck stellen ende herwaert senden met allsulcke andere soorte van deeckens alsoo dat altydt met voordeel sullen connen worden vercocht, alles tot een monster,

D'Inleggende Missive aenden operCoopman Barent Pietersen sult met d'eerste goede ende seeckere Commoditeyt over landt na Suratte aff senden,

In factura hebbende Cust belast conform V.E. hier nevens gaende originele Missive ter somme van f 5136:12:- soo veel aldaer voor Reecke. vand' h. Gouverne. Generael Brouwer in Cassa syt hebbende welcke penninge alhier op syn E. vertreck vande Compe. heeft genooten, als pr. desselffs recipisse in gemte: Missive geinsereert te sien is,

Volgens hiervooren gestelde Specificatie bevonden op de Custe suyver te resteē
in goede effecten . . . . f 450521:19:6
Item voor soo veel wy Calculeeren op de vendi-
ble Coopmanschappen a prys Courant behoort
geadvanceert te worden 250000:0:0:
f 700521:19:6

't Cargasoen dat U Ed. p[er] desen wort gesonden
Monteert als geseyt is . . . . f 277611:11:–
't avance op de gem[elde] goederen meenen wy
nae ruygen overslagh te sullen haalen – f 90000:–:–
f 367611:11:–

Sulcx dat d'Effecten op de Cormandelse Cust alles 1068133:10:6
vercocht synde na dese calculatie behooren te monteeren f . . . . .
Hier moet dan aff getrocken worden een Jaers ongeld
die ongevaer aldaer comen te bedragen . . . . f 65000:–:–

Blyft dan de Cust versien met een Capitael van gl. – f 1003133:10:6

dat treffelijcke Middelen zyn d'Almogende laete het nae onse calculatie alsoo uyt vallen ende dat U Ed. deselve van tyt tot tyt menichmaele wel getrocken ende van hier geeyschte Coopmanschappen retourneeren

UEd. laete sich dan tot een besluyt bevoolen blyven de bevorderingh vande Comp.es affairen aldaer t'ondersoucken van nieuwe handel de procure der lywaten op haer behoorl. lenghte ende breete, den vertier der specerijen ende 't Coper Misgaders de behoorl. Mesnagie, tracht alle oncosten noch meer te verminderen ende te besnyden soo veel in Reden bestaet, sent ons herwaerts alle persoonen die haer in Comp.es dienst nae behooren niet en quyten ende gebruyckt de preuvo van haer wel doen geven —

Gedenckt dat Comp.es groote lasten in India alleen door een wel gereguleerde Mesnagie ende met de proffyten vanden in Landtschen handel moeten verwonnen worden dewyle de prinsen vanden vyandt sober syn — vallende hier toe ons dan verlaetende sullen alleen seggen dat int schryven deser uyt Arracan te Reede Compt de fluyt Rutten met 1043 Carren rottin rijs synde ontrent 145 lasten 66 man —

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

Indigo 10 man Gommi laca 4½ Man Cassomba 12 Sandons off
matten Coliander met 60 slaven ende 20 slavinnen soo sont ooch
bommil met rys geladen binnen acht a 10 dagen te volgen niettoch
de fye slaven den Rys Cost in arracan 5 tangen de Carre, —
Yser was daer wel begeert voor onse pertye wiert 4½ tangh. geboden
meynde 5 te becomen peper hadde vercocht 10½ tangh. ende was op
25 gecomen, eyscht 12 ℓ pont, Sandelhout wel begeert eyscht 50
a 60 Man soude aldaer haalen 30 tot 35 tangen de man Item eyscht
3 sockelen foely, —

Hiermede

Eerbaare wyse voorsienige Heere weest naer onse groetenisse Gode bevoolen Gesz. int Cast. Bata. desen 13en Febr. Ao 1636. onderstont

UE goede vrunden —

Memorie vande Pampieren Pde venlo ende de Swaen na de Cust Cormandel gesonden.

1 Missive aanden E. Carel Reyniersen.
2 „ Commissie aan ditto
3 „ Commissie voor d'h. Gouvr. Antonio vandiemen,
4 „ Extract uyt Missive ter vergaderinge vande 17en —
5 „ Copie van Missive aenden E. Maerten Ysbrantsen dato 8 octob. 1635
6 „ Remonstrantie van Barent Pietersen -
7 „ Instructie voor venlo ende de swaen,
8 „ Inventaris vant Jacht venlo ende de swaen.
9 „ Cognoissementen vant Cargasoen gescheept inde fluyt de swaen en venlo
10 „ factura vant voorsz. Cargasoen
11 „ een packet brieven aen Barent pietersen Pde via de Cormandel
12 „ acte voor den opperkoopman Jacob Mahuysen
13 „ Instructie opt maken vanden Indigo
14 „ Missive van E. Carel Reyniersen aen Generl. Brouwer gesz.

Antonio van Diemen Gouv.r
Generael ende de Raden van India
over den staet der vereenighde Nederland
in Orienten wegen den doorluchtigen
Hooch Mog: Heeren Staten Generael
der selver Nederlanden, Syn vorstl.e gena:
Frederich Hendryck, by de gratie godts Prince van Orangien
Grave van Nassauw &c.a ende de Ed: heeren
bewinthebberen der vereenighde Nederlantse
geoctroyeerde oostyndische Comp: Allen
den genen die desen sullen sien ofte hooren
lesen saluyt doen te weeten &c.a

Alsoo door't vertreck vanden H.re Maertin
Gysbrantsen Raet van India, Vyce gouverneur ende direct.r
wegen de Nederlandtse oostyndische Comp.ie op de Cust van Cor=
mandel 't beleyt vande Comp.es affayren aldaer by den opper Coopm.
Carel Reyniersen provisioneel ende tot onse nader approbatie waer
genoomen ende bedient wort Ende wy gants noodich achten dat in
gem.e ampt een gequalificeert vigilandt ende ervaaren Persoon
gesurogeert worde, omme de Comp.s affairen op de Cormandelse
Custe met behoorlyck gesagh waer te neemen ende te dirigeeren
Soo ist dat wy ons vande bequaemheyt ende sufficantie des voorsz.
Carel Reyniersen volcomentlyck vergenoucht houdende den
selven in syn provisioneele bedieningh bevestigen, Mitsgaders als
vyce gouverneur ende directeur over des Comp.s fortresse Geldria
de Comptoiren Residentien Scheepen Jachten volck ende gantsche
beleyt vanden handel op de Custe Chormandel Pegu Bengale
&c.a Committeeren ende authoriseeren mits desen, met expresse last
omme de bewaringh van gem.e fortresse aldaer te versorgen ende alle
saecken soo te water als te lande den oorloge ende Commertie aen=
gaende met advys van Rade te bestieren dirigeeren ende waer te
doen neemen Mitsgaders recht ende Justitie soo in Crymineel als
civyl te administreeren, belasten ende beveelen oversulcx allen
opperhoofden Commandeurs oppercooplieden Capiteynen schippers

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Minder officieren Soldaten Bootsgesellen ende alle andere niemant
uytgesondert op geseyde kuste Chormandel in Peguo Bengale
&a soo te water als te landen zynde ende die noch nae desen in Compe
dienst daer souden mogen verschynen den voorsz Carel Reyniersen
voor haaren vyer Gouvern: opperhooft ende directeur te erkennen
respecteeren ende obedieeren in voegen oft daer selffs present ware
alsoo wy sulcx ten meesten dienste ende welstandt vande generaale
Compe bevonden te behooren

Actum int Casteel Bata desen 13en February 1636
en was onderteyckent Anthonio van diemen

Acte voor den opper Coopman waer by geauthoriseert wort
onden Eet van getrouwicheyt vanden Gouverneur Reyniersen
te voorderen en d' Generael van diemen te doen authoriseeren.

Alsoo d' E Heeren Bewinthebberen vande Vereenichde Nederlantse
Oostindische Compe: by haare E Resolutie in vergaderinge der 15en: goet
gevonden hebben d' heer Gouverneur Generaal Henrycq Brouwer van
zyn Gouvernement te ontslaen, ende ons als Gouverneur Generaal in des
selffs plaetse te stellen ende te authoriseeren uyt Cracht van Commissie
door haere Ed: tot dien eynde herwaerts gesonden Ende alsoo noodich sy
het selve over alle forten plaetsen ende Comptoiren wegen voorgemelte
Compe in India geproclameert ende gepubliceert werde hadden wy om
het selve op de Custe Chormandel behoorlyck te effectueeren ende den
gemeene Volcke bekent te maken, Mitsgaders om den Eedt van getrouwicht
aff te nemen geordonneert ende gequalificeert den E Carel Reyniersen
Gouverneur aldaer, doch opdat alles met deste beter ordre geschiede
houden noodich gemn E Carel Reyniersen alvooren den gerequireerden
Eedt van getrouwicheyt aen ons te houden in handen van onsen Commissa
presteere waer toe gekent ende gestelt hebben den opper Coopman Jacob
Mahuysen soo alsnu met d' Swaen ende venloo derwaerts is gedestineert
te vertrecken ende by desselffs overlyden Jan vandermeere opper Coopm
op masilipatnam d' welck wy beyden int Generael ende yder int particul
qualificeeren omme op de receptie deser in vergaderinge van Rade gem

Carel Reyniersen onsentwegen den eedt van getrouwicheyt
met behoorl. solemniteyten aff te neemen ende te doen presteeren
als dat behoort —

Ordonneeren over sulcx aen alle de geene die het eenichsints aen
gaen mach gemde. Mahuysen ende by afflyvicheyt ofte absentie den
opper Coopman Jan vander meere voor onse Gecommitteerde desen
aengaende aente neemen ende geloof te geven alsoo sulcx onse —
meeninge ende begeeren is,

Gelyck wy dan oock den selven Mahuysen ende vander meere authoriseeren
ende Committeeren omme den voorn. E. Carel Reyniersen by al-
dien die Conditie ende t' nieuwe verbandt hem by ons aengeboden
accepteert aff te neemen den welcken alle gouverneurs ende directeurs
volgens d' ordre van onse principaalen gehouden zyn te doen Conform
ende gelyck die inden artyckel brieff geinsereert staet ende sullen
de gemelte gecommitteerde van dit haer verrichten gehouden zyn
blyven ons te senden behoorlycke achte, ———

Actum int Casteel Batª: desen 13en february 1636

Suratte Aenden opper Coopman
Barent Pietersen pr Nade
Choromandel.

Eersame voorsinnige seer discrete &c: —

Hier nevensgaende is Copia van onsen Jonghsten, in dato 13en octobr. —
passato geschr. ende aen U L. aff gesonden met de scheepen der veer .
ende treepaert den 14en daer aen volgende, door de Straet van Malacca
in Compe. van een fregat ende dry Jachten Costy genavigeert, wy —
Conformeeren by desen den Inhoudt van gemde. missive ende recommand:
U L. den vertier vande giroffel nagelen conform onse ordre inde selve
gementioneert te behartigen ———

Ende alhoewel wy verhoopen geseyde advysen voor den ontfanck deser

Vl ter hant sullen syn gecomen soo hebben echter goet gedacht
Vl andermael d'selve pr via de Cormandel met dese depeches
die nu met t Jacht venlo ende de fluyte de Swaen darwaerts syn doende
ten overvloede toe te schicken —

S' sedert is hier Godt loff het langh verwachte schip Leyden den 31: 9bre
laest noch in selve aengecomen den Taruo, de paerden ende voorders
jngeladen soo van Persia als Suratte beter als ons wel in beelden
geconditioneert bevonden ende aen landt gelost —

Naedat de Porceleyn Monsters gesien hebben, bevinden dat Vl met
het aff gesonden porceleyn redelyck sal wesen gedient in toecomende
sullen den Surattsen eysch noch prompter voldoen ende ons geheel
off emmers soo veel de gelegentheyt mede brenght nae becomen
Monster reguleeren —

De Siamse monsters syn te laet gecomen sulcx dat Vl de bevindingh
naedesen sal gecommuniceert worden. . —

Den directeur Jacob vander Graeff is gelicentieert ende met de retourscheepen
naer patria vertrocken, met meerder beleyt ende vaerdicheyt dienen
soodanige gequalificeerde dienaers vande Compe: begaeft te syn, sal
haeren dienst nae behooren waer genomen worden —

Johan van Twist ende Salomon voerknecht syn noch over gebleven
ende door den fiscael voor den Raet van Justitie betrocken omme
te verantwoorden t'geene thaeren lasten heeft, men soeckt sich te
excuseeren op t'oude gebruyck, ende dat hun fauten maer syn een
gevolch van voorige saecken ende manieren van doen, 't is altyt
sulcx dat dese herstellingh noodich ende voor de Compe dienstich is —
geweest, ende vertrouwen Vl d'affairen vande Compe meer behartig
sult —

Na Leydens aencompste ontfangen over Chormandel Vl missive —
van 18 Junio ende 9 July 1635: eerst per t'schip N: hoorn den —
28 november ende daernae met Maestricht ady 3en desember daer
aen volgende waerop weynich rescriberens vereyscht —

S' Hollender ingelse aldaer, ende de groot correspondentie die met
den portugies syn houdende moeten alsoo aensien, ende connen ons noch
niet imagineeren dat het van langhe dueren sal syn, veel min dat
onderstaen sullen nevens den Portugees ons den oorlogh aen te doen —

Ende byaldien Sulcx al mochten onderstaen Sullen tons moeten getroost
ende als dan defendeeren met de middelen die ons den almogende heeft
verleent de protectie van Moorsche scheepen tegens d' Engelse nochtes
U.E. excuseeren ten waare daer toe gedrongen wiert om de Comp.e neutrael
in Suratte buyten molest te houden, want wy geresolveert hebben
geen Respect te draagen aen d' Engelse by aldien onderstaen onse
vyanden den Portugees ende Spanjaert te beschermen tsy onder
hun Vlagge, ofte met volck op hun scheepkens te stellen, daer
Com.e ook van, dat wit

Wy laeten ons voorstaen een gewenste Saecke voor de Nederlantse Comp.e
te sullen wesen by aldien d' Engelse Suratte verlaeten ende hun residentie
by den Portugees neemen ende nochmeer soo dan onderstaen der mooren
scheepen aen te tasten,

Dat U.E. meene echter hun Retouren door behulp vande Portugeesen
bekomen sullen, Connen alhier soo niet aenneemen Maar dat beyde
den Portugees ende den Engelsman de Negotie in des Mogols lant
op soodanigen proceduyren wel mochten worden ontseyt daer toe
dan goede inductien in sulcke occasie vry wat helpen sullen
te meer als wy met soo aensienelycke Macht Continueeren als
dit Jaer by U.E. Godt de voorsten Zal syn verscheenen

t' Schip londen Commende van Goa is by onse Cruysende Jachten
int Malacx vaerwater versprocken Seyden naer Japan gedes-
tineert waaren doch heeft Malacca aengedaen ende is van daer
nae Maccao verseylt, van waer de retour Commende scheepen wel
diep gelaaden in 9ber passato ontrent Carimon van d' onse aende
Mast gesien wierd, doende syn Cours nae Malacca van waer
apparent in Goa Sal syn aengecomen, dat ons t'syner tyt van U.E.
staet te vernemen,

T is een Merckelyck Capitael 30 a 40 hondert duysent Ropias dat
U.E. schryft gemelte schip londen uyt goa gevoert te hebben
ende connen 't qualyck aenneemen

U.E. doen seer wel sich Curieuselyck vande Engelse doen, te informeren,
Continueert alsoo ende laet ons successivelyck dienaengaende ende
van alle andere voorvallende saacken raport toe Comen

't Is mede seer wel gedaen V.L. de proceduren der Engelsche aldaer
aen onse principalen over Spahan geadviseert hebt, ende verwacht
met verlangen wat haar Ed. in dese saecke sullen gelieven te ordonneren

Wy willen niet twyffelen V.L. sal op onse advysen den 14en augusty
passato met Maestricht over Choromandel gesonden oft wel voorden
ontfanck der selver goede partye indigo Sirquees ende Biana aengeslag
hebben, te meer wy vermercken by uwe brieven van 18 Junio ende
9en Julyo 1635 d'indigo aent daelen was, den Sirquees tot 20 ropia
de man van 30 lb vercochten dat den Biana by persiaensche coopluyd
opgecocht souden zyn tot 34 ende 38 Ropias de 5e ott ende groote
partye over Candahar nae Persia vervoert

'T is verdrietich te vernemen dat V.L. schryft, van den Coopman Tryssens uyt
Agra tsedert 5 Aprijl tot 9 Julio dat syn drie maenden deser dagen geen
brieven vernomen hadde, soodanige nonchalance is intolerabel, ende
hadde V.L. een expressen behooren derwaerts gecommitteert te hebben om
alsulcken quant soo het aen hem schort te doen lichten, ende herwaerts
te senden, jongere persoonen moeten in des Comp.ies dienst gebruycken ende princi-
paelyck nu in desen schandaleusen tyt, dat d'Engelsen dus woelen, op dat niet
verslaeckt worden.

'T waere ons ook aengenamer geweest, als wanneer al uyt Naen parck
verstondt den Sirquees op 20 Ropias was gecomen dat ordre tot opcoop
hadde gegeven, dan dat sich van de saecke alvoorens door den makelaer
Wissendas in Amdabats dede informeeren. Wy syn beducht d'Engelsche
ondertusschen partye hebben aengeslagen. —

Dat den Coopman Barent Pietersz met 180 pacq Cattoene gaeren
ende 21 stx Contemisse deckens in Suratte was aengelangt, is ons lief
wenste de partye garnen grooter ware geweest, alsoo dit Jaer niet een
pack van Chormandel nae Nederlandt gesonden ende als noch geen
te verwachten zy, soo is ook 't Indiestaets gaeren int vaderlandt
beter getrocken, als dat van de Cust, sult daeromme trachten soo
veel Cattoene gaeren te versamelen tegen d'aenstaende Retour
scheepen als becomen cundt, al waert tot seshondert packen toe

Dat de zyde 140 Ropias de man van 33 lb vercocht was geeft verlies
daer by dan noch compt $199\frac{3}{4}$ lb die verlooren zyn op 3528 lb
door van Twist getransporteert

Wy hebben gaerne gesien soo goede quantite Menschen van 5000 int getal uyt d'Agrase Quartieren in Suratta waeren aff gecomen Mogen verhoopen dat daer door de landen weder behoorl. sullen gebout ende alles in voorige termen sal gebracht werden.

Wat voorder succes d'oppositie vanden Radja Tougerats tegen syn Mat. Chasjehan sal hebben gesorteert staet ons te verneemen onder tusschen blyven de Coopluyden g'incommodeert doort Missender passagie over Baranpour naer Agra. —

Dagel. sien wy eenschip uyt Suratte met UE. naderadvysen te gemoet ende verlanght ons te verstaen met wat Retouren de scheepe 's Hendryc Amboyna ende 's Gravenhage nae Cabo de bon.a esperance syn vertrocken.

Wy verwachten oock onsen Eysch van patatten ende syde chyndes, daer nu veel vragen nae is hebben oock tegenwoordich geen suffisante sortering. 't Coop sulcx dat nae ontset ende nieuws uyt UE. quartieren dagelyck seer syn verlangende —

D'heer Maertin Ysbrantsen is met syn familie nae 't Vaderlant vertrocken ende hebben wy den E. Carel Reyniersen als Gouverneur ende Directeur op de Custe Chormandel in desselfs plaetse gecommitteert hout met syn E. goede correspondentie, gelyck UE. wel met d'h. Maerten Ysbrantsen hebt gedaen de Compe. sal dienst daer aengeleecht

Achtervolgende d'inleggende autentycq copie van Commissie ende extract uyt de Missive by de gecommitteerde ter vergaderinge vande 17e in april passato aenden Gouverne Genl. ende Raden van India gesz. heeft d'h. Generl. Henryck brouwer op prymo deses, nieuwe Jaers dach 't generale Gouverno vanden nederlantschen staet in India geresigneert aende E. H. Anthonio van Dimen UE. sal syn E. op den ontfanck deser aldaer doen authoriseeren ende als gouverneur generaal in India volgens den last van onse principaelen bekent maecken, mitsgaders den eet van getrouwicheyt ydereen affvorderen soo als dat behoort ende sal UE. den gemelten eedt presteeren in handen vanden Raet aldaer. —

Den vierden Januario passato is d'H. Generaal Brouwer t'scheep gegaen ende den 5e do. met de Retourscheepen Amsterdam, Weesp, hollandia.

Nassouw Maestricht ende d'H: Hoorn van Batavias
Reede naert lieve vaderlandt vertrocken omme aen Cabo
de Bonne Esperanse te bejegenen de voorgem.e Scheepen van Suratte
derwaerts gedestineert, D'Almogende geleyde Syne met desselfs
familie, de Scheepen ende de persoonen die daer mede over vaaren ten
behouden haven, ende segene des Comp.es Affairen in India, weest
hiermede Gode in genade bevoolen

Geschreven int Cast.l Bat.a desen 13en February 1636
ende was onderteyckent

Antonio van Diemen
Philips Lucasszen.
A: Gysels.
Joan vander Burgh

Instructie voor den Schips Raet der Schepen Wassenaer ende der gous Seylen gesamentlyck van Batavia naer Amboyna.

Dewyle gelyck seylreet syt, soo sult gij morgen vroegh naer gedaene Monsteringhe met de landt wint inden name des heeren tseyl gaen uwen Cours stellen omme Poulo Rakit ende Boomkens Eylandt int noorden te laeten ende houdende de Custe Java int gesicht mits blyvende omtrent twee mylen daar buyten op de diepte van thien a 13 vadem— alsoo den vlacken hoeck [illegible] Comende vande west wel te looden syn voorts wel uyt siende nae den steen die Noorden van Candangh ancker legt omtrent 3 Mylen in Zee, —

Het rechte vaarwater van Bat.a naer de Bouckerone ofte engte van Salayer is te houden op ses graden Suyder breete omme int gesicht ende by suyden om van Java ende Lumbock te seylen nae de Breede Banck, gelegen omtrent der,

tien Mylen by westenden houck van Tanakeka daer gemte: Banck-
passeeren zult op 8; 10 a veerthien vadem waermer wel sult dienen uyt
te sien naer de twee steenen daer voor desen een van onse Borgers Joncken
op gebleven ende verongeluckt is, zynde de steenen gelegen op ses graden schaers
omtrent vyff mylen by oosten d' Silvers Banck —

Niet alleene naer desen maer na alle andere ongelegentheden ende vuylen, die
daer omtrent veel zyn sult doorgaens neerstich uyt kyken om alle ongemack
voor te coomen. —

Die bouqueron ofte inghte van Saleyer gepasseert zynde zult uwen Cours stellen,
by suyden Buton ende dicht langs de oostcust heenen om te myden de drooghten
van Tiabesses ende van St Mattheus trachtende dan voorts Buro int gesicht
te loopen om besuyden off by noorden Amblauw naert Casteel Victoria te zeylen
alwaer ten ancker gecomen zynde de ordre vanden Gouverneur Agthum Roeloffsz
zult hebben naer te comen. —

Het Commandamt: over voorsz twee scheepen geduerende uwe Reys tot in Amb
gecomen zult wesen is gedifereert aenden E directeur Arent Gardenys volgens
desselffs Commissie, die dienvolgende opt schip Wassenaer de vlagge vande
groote stenge voeren ende den Raet (soo des vereysschen mochte) aldaer beroepen
ende in den selven presideeren zal —

Soo gylieden onderwegen comt te bejegenen eenige Spanjaerden portugeesen ende haere adherente
vaertuygen als daer zyn Matarammers Bantamer Boutonders ende Maccassaren
als oock mede die zonder onse passe vaeren zult alle d' selve voor vyanden aentasten
ende trachten te vermeesteren de goederen door behoorlyck inventaris ordentelyck
overneemen ende volck in goede verseeckeringe bewaeren 't vaertuych dat
u mochte ondienstich zyn sult vernielen, ende verbranden mits dat uwe Reyse int
vervolgen van d' selve geen verhinderinge en lyde —

Gylieden zyn geprovideert te weten. —
't schip Wassenaer voor 12 maenden ten behouwen van 80 coppen ende der Goes.
voor 9 maenden ten behouwen van 30 coppen Maeckt dat alles wort gestreckt ende
geminageert wort —

Gesamentlyck ende yder in particulier worden u gerecommandeert desselffs schepen en
volck te houden in goede ordre ende discipline, weest sedige voorgangers ende comp
orteert u voorders den dienst vande generaale Compe betreffende sulcx gelyck
ghylieden voor ons met lust weder verschynen sult meenen te verantwoorden Godt
de Heere verleene u behouden Reyse.

Actum int Castl Bata desen 19 february 1636

Amboyna. Aenden Gouvern:r
Jochum Roeloffsz

Achtbaere voorsienige seer discrete Heere.

Onse Jongste aen UE syn geweest dato 29 December ende 21
Jan:y passato met het schip Buerendel welcke onse eerste besendinge, ende
die tweede met de Jachten Zeeburgh, Sinnesche nachtegael, Cleyn wesel
Cleyn Amsterdam & fregat Waterlandt, ende waterloose wedue over Benjar
massin Maccasser ende Bouges ondert Commando van den E: Gerrit thoomaszen
Pool, naer die Quartieren van Amboyna geweest zyn waer van hier nevens -
andermaal de Copie seynden, uyt de welcke (maer in sonderheyt) den onsen met
bygaen gesonden UE int breede aengetoont wert, hoe wy alhier verstaen hebben
dat des Comp:s saacken derrewaarts over behooren ende vereysschen gedirigeert
te worden :/. Welcker Maximes ende gegeve ordre wy by desen alsnoch confir-
meeren, ondertusschen hebben met een seer hertelyck verlangen verwacht
ende te gemoet gesien, onse troupe welcke wy onder den Cap:t Mayoor op
Sicker deploict naer Tayouan voorleden Julio aff gesonden hebben om uyt
de selve UE alsulcke macht van Soldaten toe te schicken, als tot uytrechtinge
van onse desseynen derwaarts geoordeelt hebben te vereysschen, doch blyckt dat
(niet alleene) dien aengaende, maer te gelyck ter oorsaacke de Spaeden en
scharsen toevoer van Rys (waer van de verwachte Quantiteyt, tot noch
alhier niet vernoomen wert) in UE:s projecten verhindert ende soo spoedige
dispechen niet in hebben connen doen, als wy wel gaarn ten dienste van de
Comp:e gesien hadden oversulcx eyntelyck gedwongen wesende, vanden noot
deucht te maken, hebben geresolveert dit schip wassenaer met soo veel
Rys als daer mede Jonghst van Japan bekomen hebben (en Comp:e van 't schip
der goes derwaerts aff te vaerdigen waer mede UE toegesonden wert het resteeren
van uwen Eysch (emmers soo veel) als wy tot vervolch van des Comp:s Commertie
derrewaerts bestaende uyt plye, Cleeden, Lynwaetten, Japansen Rys, andere -
Provisien ende amonitie &c.a Monteerende volgens facture ende Cognoyse-
menten in Somma van f 135883 : 13 : 3 naer goeden ontfangh zullen UE -
ordre geeven 't Comptoir Generaal daer voor gecredeteert wert, ende stellen
vast: ten principaalen een nieuwe repetitie (gelyck wy gesegt hebben) —
niets gebreecken maer tot het naeste jaers ontsetz ryckelyck toelangen
zullen; eenelyck blyft UE schrieuelz gerecommandeert den rys te mena-
geeren ende soo veel te doen strecken als mogelyck wert, ten respecte uyt
d' apparentien duchten UE voor dit Saysoen geen meerder secours van rys

sullen vermogen te doen niettegenstaende noch voornemens blyven soo den Rys uyt Siam ons soo spoedich toecompt op het eynde vant Mouson met een fluyt ofte ander beseylt Jacht U E noch ptye vande selve toe te seynden, daer op U E syner staet te maken hebben, ende te versorgen dat buyten scharsiteyt blyven mucht verstaende soo U E rys quame te gebrecken, tydelyck ordre stellet om goede ptye, soo gebacke als varsche sagou, vande Cust van Ceram met de Jachten te doen haalen, welcke nodige voorsorge wy U E ten hooghsten bevoolen laaten —

Gelyck wy weegen den Rys (vermidts den spaeden toevoer) aend'een zyde verhindert zyn geworden tydelycker beseyndinge te connen doen, hebben wy aen d'ander zyde oock onmachtich geweest soodanigen aensienelyke troupen van soldaten derwaerts te seynden, als tot uytvoeringe van onse voorige gegeve ordre ende geprojecteerde desseynen U E toegeseyt, ende belooft hadden ondertusschen vertrouwen (wy, dat U E met daer wesende macht soo veel tot affbreuck van onse quaetwilligo) sult geattenteert hebben, als doenlyk ende in U E vermogen sal geweest syn, waer van de successen met den eersten verlangen te verstaen, blyvende noch by onse Maxime, ende voorige ordre om die van Ceram met aller macht den oorlogh aen te doen, ende daer van niet te desisteeren tot dat (met Godes hulpe) alle haere plantagien (maer voornamentlyk alle haere nagelboomen geruyneert ende ter neder geleyt zyn, daer van U E met gehal syn werck te maaken hebben, sonder eenige andere saecken (tot onse nader ordre) by der hant te neemen wy seggen dan uytdruckelyck dat U E geene goede occasie zullen laeten passeeren maer van tyt tot tyt behartigen — om alle de nagelboomen aende Cust van Ceram te vernielen ende te destrueeren, sonder (gelyck wy in onse voorige Missiven nochmaels geseecht hebben) op aenbiedinge van reconsiliatie beloften van voldoeningen der tractaten en leverantien van Nagelen veel min eenige Intersessie van Bontgenooten Respecten te dragen ofte gehoor te geven, Integendeel zullen U E niet allene verluyden laaten maar oock met allen ernst ende waere effecten bethoonen dat wy om geenderhande oorsaecken met die van Ceram eenige vrede ingaen noch rusten zullen soo lange (Godt ons den wille ende t' vermogen laet behouden, om haer te vier ende te swaerde te vervolgen, tot dat eens exemplare revengie over haere menichvuldige trouwloose bontbreucken verkregen Contentement becomen hebben, twelck wesen sal, ende oock aff laeten — zullen, wanneer alle hare nagelboomen, sullen verniellt syn, oversulcx wy U E: ten derdemale beveelen, dit voor syn principael Scopus te houden. sonder sich om ons groote ptie nagelen toe te seynden te amuseeren — want wy verclaaren U dat de Comp in dese gelegentheyt des tyts ongelyk meerderen dienst met het ruyneeren der nagelboomen op Ceram als met deselve goede quantiteyt Nagelen te retourneeren geschieden can, lettende

Nochtans dat het vervoeren vandien soo veel voorgenomen werde, als in u vermogen wesen sal, besunderen dienst sal de gener: comp.ie daer aengeschieden, ende hebben U.E. daer van oock d'eere te verwachten

Nuttegenstaende de Rebellie vandie van Hittoe ende haare ontrouwe hostile actien jegens den nederlantsen staet gepleecht wel meriteerden seytelyck gestraft te worden soo hebben ons nochtans wel laaten bevallen de saecke door den heere Gysels nu deser voegen is bygeleyt, ende getracht te accomodeeren, om niet te veel wercx te gelyck over hoop te halen, ende vertrouwen wij dat met de wedercompste vanden orangq. Tanna Hittou Missin (die wij hier als Cap.tn Hittou in plaets van Cackialy geauthoriseert hebben) de verloopen saacken sulcx sullen te rechte gebracht werden als tot de ond.r linge ruste vandie landen, ende den welstandt vande Comp.ie noodich wesen sal. Gem.e Tanna Hittoe Missin waeren wel genegen lange voor desen derrewaerts aff te vaerdigen doch als geseyt het spaede ontsett.e van rys heeft ons goet voornemen daer in aengaende wederhouden, wijshalven den selven als nu met dese schepen derwaerts vertreckt, die U.E. op zyne aencompste ald.r uyt cracte van zyne schriftel.e Commissie (onsent wegen) ten overstaen van alle principaele orangq.s ende t' gemeene volck van Hittoe met de behoorlycke solempniteyten sult doen Introduceeren ende als Capt. Hittoe bekent maken gelyck wy mede zynen Broeder Hattib Calbou uyt crachte van in geleyde Commissie onder tytel van Cap.t Lanut om al het vaertuych van Corcorren &ca. in goede ordere te houden gequaliseert hebben. U.E. sullen den selven Calbou (als voorsz.) doen authoriseeren ende soo wel deen als dander int uytvoeren van hun ambt jegens de quaetwilligen assisteeren ende de helpende handt bieden als dat behoort. Bevelende U.E. andermael dat Cackialy ende Tammalessy met d'eerste schepen herrewaerts gesonden worden, om haer doen voor ons alhier te verantwoorden, weer van U.E. om geenderhande redenen in gebreecken blyven sult

Om welcke Regeeringe van Hittou in voorige postuire te houden ende in deselve soo weynich veranderinge te laeten geschieden als mogelyck wert, hebben alhier op aengeven van gem.e H.r Gysels dat de gemeente soude aengenaem wesen den bovengeroerden Tanna Hittou Missin toegevoucht noch dry andere orangq.s, namentlyk orangq.a ottomo als touto hatou, orangq.a Boelangh als Nossetape, ende orangq.a Berneloa als patee Tuban, welcke qualiteyten van Tanna Hittoe Missin toute hatoe Nossetape ende patee toeban (achtervolgende hun oude gebruyck) deurgaens gereputeert zyn geweest voor vier hoofden van Hittoe door welckers

Authoriteyt ende beleyt, alle Cryminele ende Civile saacken verhandelt
ende gedecideert syn, derhalven Zullen V.E. uyt crachte van onse commissie
aen tannahittoemissin verleent voorgem. orangq. Ottomo Boelang
ende Birmilo inde selve qualiteyten doen prestigeeren sonder te
gedoogen dat ymandt vande geusurpeerde, ende vluchtige orangq. tot
de selve ampten gevoirdert ofte geemployeert werden, alwaert oock sulcx
dat hun hier jegens opposeerden ende te dier oorsaecken voorgaven, hun
van ons te willen separeeren ofte haer inde gebergte te onthouden hebben
V.E. daerop gantsch geen respect te dragen, want wy geresolveert syn
haere onlydelyck vexatien ende ontrouwe handelingen niet langer te tolle-
reeren maer uyt crachte vande oude alliantien, ende gestipuleerde Contracte
ons recht tsy dan by accomodable middelen ofte door macht van wapenen
Jegens alle onse Competiteurs, ende wie het oock soude mogen wesen te be-
waaren t'is langh genoech gesimuleert daerom Zullen V.E. sonder eenige
Conniventie, recht door zee gaen haer laeten toecomen tgeene haer compe-
teert, ende weder van hun vorderen dat ons beloofft hebben, ende uyt crachte
vande Comptracten eygen is, Namentlyk alle haere Nagelen daer volge
dan op watter wil, want wy gelk (vooren geseght hebben) In d'een ende d'
ander getroost Zyn, Gelyck wy tselve alhier (niet alleene) op de gelegentht
van Hittoe maer gesamentlyck onse uyterste meeninge tegens die van
Ceram aen tannahittoemissin ende zyn gevolch mondelinge verclaert
hebben die wy vertrouwen op haare aencompsten daer van oock wel
Rapporten doen Zullen, ——

Sonder dat nochtans alhier uyt moet gecolligeert werden dat om inde verder
verwydringe, ofte in een generle Rupture met die van hittoe te comen
animeulx zyn, ende des Comp.ies jegenwoordige gelegentheyt tot sulcx ge-
disponeert vinden veel liever saagen de saacken neder minne beslecht
als ons recht door macht van wapenen vercregen, wanneer anders den
Inhout vande Comptracten gaudeeren mochten, Maer datmen de
Nagelen aende vreemde handelaers secretelyck soude vercoopen, ende
onder dexel van vrientschap haer personagie laeten speelen, mach niet
langer geleden worden over sulcx V E aen niemandt, wie het oock soude
mogen wesen (verstaende de sulcke welcke aende Comp.ie by solempnele
Comptracten verbonden zyn) eenige respecten Zullen dragen, maer haer
alvooren doen insinueeren, dat hun naer luyt der Contracten hebben
te wachten van eenige nagelen in handen van vreemden uyt haere

Jurisdictie te laaten comen, by peene dat wy ons niet jegens de particuliere Persoonen, gelyck ons voordesen wel is getracht te doen gelooven, maer jegens de dorpen van haare plantagien uyt de welcke de fauten ende Excessen gecommitteert werden, sullen revengeeren, sonder aen sien wy het selve oock soude mogen wesen ende sullen U E oock, naer gedaene waerschouwinge, wel met het vellen van weynige boomen, doch soo veel u macht toelaet, voortvaeren op dat oock begrypen ende gevoelen, dat ons de saecke ernst sy, ende niet langer met haere moorse praetjens ons sullen laaten abuseeren, want wy blyven in dat gevoelen dat de distructie vande nagelbosschen, waer uyt die van Luhoe haere principaele welvaert ~~uy~~bestaet, de swaerste ende gevoelyckste straffe wesen zal, daer mede de selve comen besocht ende tot redelyckheyt gerestitueert werden doch wy verhoopen dat dese veranderinge van hoofden, oock wel eenige veranderinge in Regeeringe ten goeden uyt wercken sal ende dat haer het vernielen vande Nagelboomen, aende overzyde van Ceram tot een levendich exempel sal dienen. Oversulcx wy U E dan, ander ende ten Jongste maele op het alder serieuste bevelen dat de distructie aende Cust van Ceram u eerste werck sy, ende dat voor soo veel u macht soo van Nederlanders als amboyneesen sal mogen lyden waerdoor ongetwyffelt, de Inwoonderen in armoede sullen vervallen consequentelyck de vreemde handelaers, die het doch alom proffyte te doen is de frequentatie vandie plaetsen, zal dienvolgende verlaaten ende buyten alle dispuyten volgen moeten dat de Luhoesen beter gehoor geven ende verdragelycker wesen sullen, als wanneer ons oock geen goede occasie sal gebreecken om de verloopene saecken in Amb. ende deselffs quaetwillige Inwoonderen tot een ander gedaente te herstellen d' welck godt geve —

Of de gelegentheyt der vluchtige in Ourien ende Assalolo hebben (voordesen) ordre gegeven, welcke voor als noch confirmeeren, ende verstaen wy om geender hande redenen dat de fugityve Except de geene welcke op het instello door d' heer Gysels weer aengenoomen ende het besitten van haere Plantagien toegestaen heeft weder in haare dorpen geadmitteert offte de possessie van haer nageltuynen (soo noch eenige boomen over gebleven waaren) toegelaaten werdt, de oorsaeck is te gerings waerom fugiteeren haer heeren ende landen verlatende tot den vyandt gevlucht syn, ende siet de saecken int reguardt van andere Rebelsuchtige vry verre, te welcker oorsaecken ende tot exempel van andere wy van advys blyven, men die niet weder behooren aen te neemen, veel min toe laeten dat haere vruchten, genieten opdat de smarte van haere trouweloosheyt gevoelende, sy daerdoor gestrafft, ende andere van dien aert daer door geleert mogen werden, laetende de selve nagelbosschen in dier vougen verwilderen, ten waere onse mardyckers om die te cultiveeren hun lustich toonden in welcken gevallen V E de selve daermede beneficieeren mocht

Voor Larycque, Waccasiwe, Tape, Alangh ende Lilleboy sullen V E bysundere sorge dragen, dat die plaetsen wel bewaert ende d'Inwoonderen in devoir gehouden worden, synde de selve altesamen met goede nombre oude ende jonge nagelboomen beplandt uyt welcke plaetsen daer by gevoucht de nagelen vande dorpen, aende Zuytsyde vandt landt, in tyden van contentie met die van Hittoe onse competentie soo voor Europa als indien souden connen becomen ende hadden in sulcken gevallen te minder scrupels te moveeren om ons recht tegens de gem.te van Hittoe ende haer quade coersen met authoriteyt ende macht van wapenen te bewaeren

Tot besluyt recommandeeren ende bevelen V E alle uwe crachten niet sparen ende industrie te gebruycken omme die landen in goede ordre ende de quaetwillige in ontsagh te houden, twelck veel aen het beleyt ende directie van een vigilant ende eertrachtent gouverneur hanght thoont dan allent kalie, met effecten dat V E des Comp.s dienst ter harten gaet, ende considereert hoe waerdich Amb.a voor des selfs staet deurgaens gereputeert is geweest, dien volgende oft de regeeringe van dien niet met een sonderlinge circumspectie vereyschte gedirigeert te worden Zyt dan in alle uwe consepten, soo jegen vrienden als vyanden omsichtich, attenteert niet als jegens de verbreeckers vande contracten ende wanneer 't selve geschieden moet, laet het sulcx uytrichten dat onse vyanden daer van de straffe, de Comp.e het redres gevoele ende V E d'eere aen sich behouden mogen, jegens de onderdaanen weest vriendelyck ende affabel in uwen ommeganck ende die straffe gemeriteert hebben, laet dat met sulcken grave deftigheyt geschieden, dat de justitie eerder een tuchtinge van quaetdoenders, als wraecke gete is waer uyt nootsaeckelyck volgen sal dat alle redelycke menschen u in respect hebben ende door liefde aen u verknocht werden sullen, laet de voortplantinge vande Christenheyt in die landen u ooghwit wesen, hout de dienaeren derselver in eeren ende beschermingh jegens alle injurien, doet alle excusable oncosten afschaffen, ende menageert des Comp.s middelen in generael sulcx als V E in tyden ende wylen jegens ons geresolveert syt te verantwoorden

Voor het vertreck vanden heere Generael Hendrick Brouwer hadde Zyn Ed. de nevensgaende missive aenden lantraet geconsipieert die vermits veelvoudige occupatien versuympt is te teeckenen over sulcx de selve door een vande Raeden van India hebben laeten onderschryven U E sullen haer den selven met de gewoone eere ende de bygesonden presenten doen overleveren, ende haer versekeren dat naer inhout vanden selven Missive geresolveert syn met godes hulpe in corte een eynde vanden oorlogh inde landen van Amb: te maken haer daer benevens van onse goede genegentheyt versekerende ende dat wy in tyden ende voorvallende occasien haere gepraesteerde goede diensten sulles in gedachtenis houden ten eynde de goeden haeren loop, ende de quade haere straffe ontfangen mogen, —

Sr. Gysels heeft ons voorgedragen hoe d' Inwoonders van quelque poetj versocht hadden dat haer een Schoolmr: toegestaen mochte werden Soo sy by haer voorich versouck alsnoch persisteeren, ende U E oordeelen met advys vanden kerckenraet, tselve eenige vrucht onder dese heydenen verschaffen soude mogen U E haer met een stichtelyck persoon als School Meester ende voorleser accommodeeren —

Met dese Scheepen gaet den E Daniel van Sonnevelt met syne huysvrouwe ende familie, jongst met t' Schip Amelia voor predicant uytgecomen die derwaerts seynden omden E Justinus Heurnius op syn instantelyck versouck te vervangen doch wy vertrouwen dat gem: Heurnius achtervolgen syn schryven desen Jongen Teologant noch een jaer bywoonen ende hem wegende manieren vand' Inwoonders vant landt ende tale vandien sulcx instrueeren sal, dat met deste beter vrucht ende fondament den dienst der kercken sal comen waernemen t' Is een stil persoon ende van seer goet leven oversulcx wy U E oock opt hooghste recommandeeren den selven in behoorlyck respect te houden, daer aen ons welgevallen geschiede,

Het Jacht Texel den 20 pasato van hier nae Molucco aff geveerdicht hebbende aenden Gouvern.eo van Broeckom geordonneert dat soo spoedich gem: Texel daer aengecomen ende de Cargasoenen ontladen waren het selve in Comp: vant schip de Galiasse teerlock den 30 desemb: mede naer Molucco gesonden is, naer Amb: souden affsinden, oversulcx wy vertrouwen voorden ontfanck deser ofte corts daernaer by U E sullen aengecomen wesen ende alsoo wy in Rade van India goet gevonden hebben dry wel gemonteerde oorloghs scheepen ende een Jacht op seecker exploict tot affbreuck vanden vyandt uyt te setten ende daer toe geprojecteert syn Wassenaer Galias Texel ende t Jacht Waterloose Werve, die wy niet en twyffelen ofte sullen alle voor pmo: April in Amb: by den anderen wesen over sulcx U E in conformiteyt vande selve Resolutie —

Expresselyck ordonneeren de bouen gem.de Scheepen Wassenaer Galias Texel ende Waterlooswerue sonder mede selue eenige veran-deringe te doen den 25en meert ofte ten uytersten p.mo April onder het Commandement van Theunis Jacobsen Engels uyt amboyna aff te seynden, om buyten landts gecomen wesende onse nevensgaende geslotene brieven te openen ende naer inhout vande schriftel. instructie haere Courste stellen om alsoo op het spoedichste te verschynen ter plaetsen waer haeren Rendevous gedetermineert is, gem.de scheepen alhier behoorlyck doen mannen ende voor een Rondt Jaer geprovideert Namentl. —

Wassenaer met	60 varentvolck	20 soldaten	thamen 80 —
Galiasse	60 d°	15	. . 75 —
Texel . . .	60 d°	15	. . 75 —
Waterlooswerue	16 d°	6	. . 22 . —
			Samen Coppen 252. —

die V.E. alsoo zult laeten voort vaeren sonder yets daer aff ofte toe te doen ten waere eenige soldaten welcken haeren tyt geexpireert is, jegens de nieuwe verwisselt worden doch wy gelooven tselve in Ternaeten al sal geschiet wesen, —

Tot ontdeckinge der suyder Landen hebben geordonneert de Jachten cleyn amsterdam ende Cleyn wesel daer mede V.E. den Commandeur Gerrit thomassen pool voor p.mo April vandaer depescheeren sult ende sal sich gem.de pool achtervolgende onse ingeleyde instructie reguleeren laet niet aff te seynden vandese Jachten doch niet versuymen Ytem sullen V.E. gedencken den Coopman Roeloff Gerritsen op het tweede Jacht het hooft te laeten mede gaen ende soo V.E. aldaer een bequame saloup hebben ende de Commandeur pool de selue noodich mochte wesen sal V.E. deselue hem laeten medeneemen —

Voor het vertreck vanden heer Generaal Brouwer was in Rade van India goet gevonden derrewaerts te Committeeren d.E. Arent Gardenys om als directeur over den handel ende als tweede ꝑsoon, inde Regeeringe des Comp.ies saecken derwaerts over te helpen derigeeren ende is gem. Gardenys tot noch ter oorsaecke van onse spaede besendinge alhier ouer gebleeven, den welcken nu met dit schip Wassenaer vertreckt ende alsoo ons ondertusschen van distincte particuliere ꝑsoonen te vooren gecomen is, dat de regeeringe van Amb: in seer lastich soude vallen, oversulcx wel wenschte uwen dienst in Batª: te mogen doen Soo en hebben tselve (vermits V E dien aengaende inden synen geen mentie doet) voorsulcx niet connen aennemen Echter onsen plicht ende devoir synde om op alle saecken vande Comp: requisite ordre te stellen (Item te besorgen dat niemandt yetsts vooren geleyt werde twelck niet machtich sy, Soo hebben wy om alle onheylen, ende inconvenientien welcke daer uyt resulteeren conden, te ontgaen, Goet gevonden het aen V E keuse ende gelieven te stellen, om wel uwen dienst te continueeren, ofte het Gouvernement ende vordere ommeslach vande Comp: by provisie ende tot naerder ordre, aenden voorgem Gardenys te resigneeren, welcken volgende V E sich dan twaere met de eerste ofte met de Jonghste scheepen herrewaerts aen mogen transporteeren waer van V E aen gem Gardenys ten overstaen vanden Raet gelieve verclaringe te doen ten eynde achter volgende onsen specialen last hem daernaer reguleeren mogen, twaere om te continueeren ofte naerdat (met V E advys) inspectie wegende gelegentht vandes Compe: commertie aldaer genoomen, ende op alles behoorlycke ordre gestelt sy, met den eersten weder herwaerts te keeren om in andere diensten gebruyckt te werden, —

Het copia vande nevens gaende Commissie sullen V E sien, hoe wy alhier Hertus de Jongen als Capt: ende oversten der Chyneesen in Amboyna gequalificeert ende geauthoriseert hebben V E sullen op zyne aencompste den selven daer voor by yder ende int bysonder onder de chyneesen bekent maken wyder hem laeten toe comen alsulcken respect authoriteyt, ende preeminentie als synen predecesseur Harman Christen Chynees voor desen gehadt en toegelaeten js —

Wy sullen verlangen te vernemen wat succes onse besendinge, naer den Coninc van bongies sal erlanget hebben ende oft V E, (buyten onse expectatie) parthy Rys met de Jachten ondert Commando vanden E Gerrit Thonasz Pool sal toe gebracht wesen, mitsgaders ofter eenige apparentien zyn, ende seeckerheyt gedaen wert, om successive goede ptie rys, van daer, te comen uyt voeren. V E de saecke soo gelegen vindende sal noodich wesen dat V E het schip de Leeuwinne twelck wy geordonneert hebben uyt Banda over amboyna int eerste vant Monson herwaerts te doen keeren daer toe gebruycken ende met den Commissaris Steven Barentsen derrewaerts — seynden fournierende alsulcke Cargasoenen als gemde Barentsen tot procure van een scheeps last rys sal noodich achten waer aende Compe: considerabelen dienst geschieden zoude besunder wanneer ons het selve schip wat spoedich toe quam om tot andere diensten gebruyckt te worden doch

soo in Bougis geen procure van Rys voor handen is sullen V.E. gem:e
bewinne met de gereede nagelen voor aff ende int eerste vant Mouson
herwaerts aen laeten comen. twelck V.E. ten hooghsten recommandeere
ende belasten.

T' Schip Leyden hebben aenden Gouverneur Accolaÿ geordonneert int veranderen
vant Mouson over Amboyna herwaerts te laeten comen om soo de besendinge
van bougis effect sorteert worde, in sulcken gevallen alle de specerÿen met
gem:e Leyden, te weten den Macis ende nooten uyt Banda, item de gereede
nagelen uyt amboyna daermede ons te laeten toecomen, doch dat alles —
soo spoedich geschiede dat daerdoor in onse voordere besendingen niet verachtert
worde, want wy voornemens syn tt gemelte schip Leyden naer Siam
om aldaer te vertimmeren te senden, ende dat tot voordere diensten te
gebruycken daerop V.E. staet te maken hebben ende geschiede de Comp:s
goedendienste met de spoedige affsendinge vande voorgeroerde schepen

Aen den orangq: tamalutoe mitssg:s cum socis is alhier op zyn instandich
versouck in contant verstreckt de somme van d 50 Realen in courente
specie, monteerende achtervolgens onse voorige dispensatie R ½ Bhaer in
Nagelen die onder aende facture gestelt ende amboyna nevens de andere
Cargasoenen daer voor belast wordt V.E. sullen bevlietigen dat d'selve
Penningen in comptant ofte met Nagelen betaelt werden gelyck den
selven alhier aengenoomen, ende belooft heeft, achtervolgende dry distincte
obligatien die V.E. omde betalinge te procureeren oock toegesonden —
worden,

Item gaet mede in handen vanden E. Aerendt Gardenÿs den kettingh van —
Carguij aly die V.E. aldaer nevens den zyden van gem:e Aly ontfangen
ten meesten pryse sal doen vercoopen, ende de penninge daer van procederende
op Reeq:a van syn schult goet doen, ten waere meer gem:e aly voor
d'ontfangh: dieser zyne schult aende Comp:e volcomentlyck betaelt
ende aff geleyt hadde, in welcken gevallen V.E. hem beyde de goude —
kettings in Ele sult doen restitueeren, —

Wt autentique Copia van commissie ende Extract uyt Missive ter —
vergaderinge vande 17:e binnen Amsterdam sullen V.E. sien hoe —
gem:e vergaderinge goet gevonden dienvolgende geordonneert hebbenden
E. H:r Gouverneur Generael Heyndrick Brouwer naer desperatie
van zynen verbonden tyt vant gem:e Gouvernement te ontlasten —

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ende de Heere Anthonio van Diemen, in des selfs plaetse te surrogeeren In welcker Conformiteit gedachten Heere Brouwer den eersten Jan:rio passado zynde nieuwe Jaersdach t' Gouvernement alhier aen voorgem.te Heere van Diemen Publyckelyck heeft geresigneert uyt Crachte van welcke Commissie ende acte van vergaderinge der 17:en U E den selven Heere Anthonyo van Diemen op alle plaetsen onder het resort van U E gouvernem:t met de behoorl.e ende voor desen gepleechde Solempniteyten als Gouverneur Generaal Sullen doen authoriseeren, ende by alle den volcken bekent maken Zoo nederlanders als lantsaeten, Mitsgaders den Eedt van getrouwicheyt van de selve affvorderen als dat behoort behoudentl.k dat U E alvooren den particulieren Eedt in handen van den heere Arendt Gardenys, die wy by speciale acte daer toe geauthoriseert hebben Sult getaeft ende gepraesteert hebben —

Hiernaest dan als gesecht is in Comp.e van 't schip der Goes 't welck wy geordonneert hebben, Soo spoedich by U E sal verscheenen wesen met het Jacht Zeeburgh naer Ternaten voort te varen, oversulcx sullen U E gem: Goes ende Zeeburgh, soo haest het doenl.k zy, van Amb: naer Molucco affsenden, Alsoo wy den Gouverneur Broeckom aengeseyt hebben dat ons een van dese twee Jachten segh schepen met den eersten recht door van daer sal laeten toecomen U E blyve geaccommandeert de Cargasoenen voor Molucco inder Goes geladen, niet aen te tasten, maer int geheel te laeten voort gaen alsoo yder Plaetse, naer syne gelegentheyt van hier versien wordt, Vyfentwintich soldaten nieuw volck te weten 15 op der Goes ende 10 op Zeeburgh Sullen U E daer mede derwaerts senden, Item dry ocxhoofden smout, alsoo wy den boven gem.te Broeckom daer van toesegginghe gedaen hebben, —

'T Schip Buren sullen U E aldaer mogen behouden ende gebruycken tot p.mo Julio alswanneer U E t' selve by noorden Ceram naer Banda sult affsenden omme van daer p.mo october recht door met de Jonghste vruchten herwaerts te comen onder tusschen soo U E om sagou benoodicht wort cont gem.te Bueren om die van de Cust van Ceram te haelen gebruycken ende sullen U E zyn Jonghste Nagelen ende advysen met de Jachten Mocha Seeuschen nachtegael ende waterlandt herwaerts senden,

Aen Cap:t Maerten Jansen vogel hebben alhier gelicentieert om met syn Jacht de Cleene Peerel genaempt geladen met Chyneese Coopmanschappen Javaense Matten opium Loock andere menudentie &c:a te voeren naer de Landen van Amb: ende voor Hittoe ten ancker te loopen om aldaer ende omliggende dorpen syne Cargasoenen te verhandelen uytgesondert Cleeden ende andere verboden waren, Sult derhalven gem:te Vogel geen Empechementen, maer de vryheyt hem geconsenteert laeten toecomen, onder alsulcke reserve nochtans dat aldaer sal gehouden wesen te betaalen den thol ende gerechticheyt, als naer gebruyck aen het Castel

gedaen wert. Item dat sich sal moeten onderwerpen ende getroosten alsulcke
recherse als U E op zyne aencompste ende vertreck geraden vinden ende or-
donneeren mochten, —

T' voorleden Jaer, hadden wij U E geerecommandeert ende bevoolen ons van goede
nombre schoone Cocques nooten ende pienangh tot plantagie voor Bata:
te versien, doch is weynich daer op gevolcht ende 't geene noch becomen
hebben, soo schrael ende cleyn dat het om deselve in d'aerde te stellen qualyk
de pyne waert is al hoe wel wy verseeckert zyn dat een goede airt van
Cocques ende Pienangh aldaer niet manqueert, oversulcx U E andermael
recommandeeren, ons met d'een en d' ander scheepen 15 a 20 duysent stux
oude Cocques toe te seynden, thoont dan daer in deligentie alsoo by gebreck van
Cocques een rondt Jaer verachtert zyn. Item partye oude Pienangh. —

U E sullen ordre stellen dat voor het aff seynden vander goes ende Zeeburgh naer
Molucco in gem. Zeeburgh duys. Balckhys uyt der goes zonder meer
overgescheept worden.

Volgens inneleggende Memorie gaet hier neffens een casken ende een packken
bestaende uyt verscheyde specien van mineralen ende Neurenburgerye
(soo veel als by den anderen hebben connen rapen) twelck U E den Commandeur
Pool sullen mede geven ende soo veel meer als in Amboyna daer toe gedaen
can worden, dienende tot monsters aende Inwoonderen vande Zuydtlanden
twaere dan om ald.e te verhandelen, off dat haere Contreyen dergelycke
specien ende commoditeyten, uyt leverden om hem by d'een off d'ander gelegenth.
daer van te dienen. —

Voordesen is U E op het instellen offte conspicieren van de testamenten ende
Codicillen geadvys. ende aengewesen met wat clausule d'Heeren ter verga-
deringe vande 17. verstaen dieselve behoorde geampliceert te worden, sedert
hebben alhier goet gevonden tot advertentie van yder ende die het selve aen-
gaen mach te doen Publiceeren seecker Edict waer vande autentique
ende tyen seq. Copia hier nevens seynden twelck U E aldaer van gelycke
den volcken sult ~~aenslaen~~ bekent maecken, ende ter plaetsen daer sulcx
behoort doen aenslaen, ten eynde niemant eenige Ignorantie en hebbe te
pretendeeren, —

Gaet mede met dese scheepen derwaerts den fiscael ~~faber~~ Cornelis de Vlaming
van Outhoorn, ende syn huysvrouwe soo de plaetse van fiscus ald.e vacerende
offe een ander bequame gelegentheyt tot Employment vande selffs persoon
offreerde, zullen U E den selven gebruycken ende by manquem.t weder
herwaerts laaten keeren.

Door schaersiteyt van leggers heeft ons den Regel gestelt dat de scheepen —

Dat de naer Galiasse ende Texel naer onsen goeden wille, ende de nootwen-
dicheyt van haer aenstaende Reyse van geen water leggers hebben connen versien
oversulcx sy V E gerecommandeert ende bevolen boven gem. scheepen yder
noch met ses liggers te doen versien waertoe by verstr. uyt de ledige
gevallen leggers van wyn Aracq &ca. geen middelen gebreecken sullen ende
off gevielt V E sulcken nombre niet conde uyt maken, condt dan van yder
jacht een a twee stucx doen lichten —

By naerder resumptie van V E missive sien wy, dat d'E. ordre van ons op het
maken van een vestinge off verseeckeringe op Hittoe syt verwachtende wy
hebben het oude ende het nieuw Concept geexamineert ende behaecht ons
het geene V E selffs voorgestelt hebt oversulcx sullen V E het selve alsoo
doen begrypen, tenwaere naerdatum alsulcke veranderinge voorgevallen
waer, dat V E oock genootsaeckt ware, naer gelegentheyt van saecken en
tyden veranderinge te doen, ende vertrouwen wy dat V E alles ten beste vande
Comp:e ende op het oncostelyckste oock sullen aenleggen weshalven ons oock
tot V E ende des Raets overlegh int geheel doen eengaende sullen gedragen

De cleynte van het scheeps ruym int schip der goes is oorsaecke niet meer als
1500 balen rys hebben connen laden, ende dat Amb: voor 2300 balen
in facture belast wirdt echter sullen V E met naerlaaten de resteerende
300 balen nessens noch 700 d°. int jacht Seeburgh laeten overscheepen —
makende tsamen duysent baalen ende sullen V E t Comptoir generael
voor bovengem. 300 balen p.r Zeeburgh naer Molucco gesonden doen belasten
waer voor op V E rescriptie Amb.a boeck sullen doen crediteeren om daer accor-
de te gaen

Den fiscael Vlamingh hadden geseght p.r Mangut van employ by V E weder
herwaerts te laeten keeren doch soo by V E voor den selven geen occasie in Amb.
voor vielen, mocht hem in sulcken gevalle met t schip Buren naer Banda
laeten voortvaaren om te ondersoucken off aldaer voor syn persoon yets offreeren
mocht — Hiermede Achtbaare voorsienige discreete heere weyst
naer groetenisse gode bevolen. —
Geschreven in Bat.a desen 19 february 1636 ende was onderteeckent

Antonio van Diemen
Philips Lucasz
A. Gysels —
Joan vander Burgh

Inventaris vande nevens gaende Pampieren –

N:o 1, Origienele Missive aen d'r Gouverneur Jochum Roeloffsen in dato 19 February 1636. –
2, Copie vande Missive aen d'o Gr Bueren gesonden van 19en Desemb: 1635
3, Copie van Missive aen d'o Gr: Jacht Zeeburgh in dato 23 Jan: 1636
4, Orrogen. Missive aenden Lant Raet van Amboyna
5, Copie vant bovengesz Orrigeneel
6, Copie vande Commissie vanden Orangq Tamaluttoemessingh
7, Copie vande Commissie van Hatib Calbouw
8, Copie vande Commissie van Aert Jsz d' Jonge Capt der Cyneesen
9, Outentieque Copie van Commissie van E Heer Generael van Diemen
10, Extract uyt de Missive vande Vergaderinge der 15 in dato 21 april 35
11, Placcaet tot regelement vant stellen der testamenten –
12, Obligatie van Tamaluttoemessin
13, Obligatie van Isaacq de Silua
14, Obbligatie van Augostien Carerra.
15, Facture vant Ingeladen Cargasoen In Wassenaer
16, Obligatie tot laste van Cornelis Willemsen van Ouwt Hoorn.
17, Versegelt packet om in amboyna geopent te werden den 25 Maert A:o 1636: ter presentie vanden heer Gouverneur Deutecom – den E Arent Gardenijs Teunis Jacobsen Engels ende Lambert Jeromnussen Schipper op texel

Commissie voor Tamaluttoemessingh Capn vant Landt Hittoe –

Henryck Brouwer Gouver: Generael ende den Raden van India over den Standt der Vereenichde Nederlanden in Orienten, Salut Doen te weten, Alsoo mit het afsterven vanden Orangq nossetape – by ons Capt Hittoe genaempt Synen soon Carguy als door onsen Gouvern in Amb mit goet vinden ende advys vande vier hoofden mitsgaders de gemeene orangqn vande aenleevende dorpen onder de Regieringe van Hitto sorteerende Jnden over leden syn vaders plaetse als Capt Hittoe mit gelycke authoriteyt ende Macht, vercooren gestelt ende aen genomen was den selven Carguyaly Eer ende Eedt aen d'een syde stellende sich soo mit vervoeren vande nagelen Intelligent met den Quimelaha Lochoe ende den Coninck in Maccassar verradelyck massacreeren van onse soldaten, nevens meer andere Incompatible meneen.

Sich gemoyt ende jegens syne verplichte trouwicht: aenden nederlantsen Staet sich seluen vergrepen ende vergeten heeft oversulcx ende omme te prævenieeren synen schadelycken Cours tendeerende tot verderff ende apparente ruyne vant landt, ende onse goede ingesetenen van hittoe, onsen voorgem.den Gouverneur genootsaeckt sy geweest den selven te versekeren ende in apparentie te houden, Gelyck wy mede goet gevonden hebben, den selven Caeguyaly herrewaerts te ontbieden, om syne ongetrouwe actien voor ons alhier te verantwoorden, dien volgende den seluen Alg herwaerts te ontbieden van syne Publycque ambten gedesqualificeert ende ontslagen hebben (in voegen (niet alleene) het gem.de Ambt van Capt. Hittoe onbeset maer oock ter oorsaecken van eenige Rebelsuchtige ende gevluchte orangq.s de regeeringe inde lymyten van Hitto Confuys bedient ende van haere voorige fundamentes schynt vervallen te wesen weshalven oock noodich tot welstandt vanden gem.n Standt van Hittoe ende desselffs ingesetenen vereyst de eerste plaetse met suffiçiente ende getrouwste persoonen beset te worden, om als hooffde de Regeeringe te besorgen, ende de Justitie te bedienen, als oortyden loffelyck in gebruyck geweest is Ende ons tot dien synde aengedragen ende voorgestelt wort den persoon van Cayouhan representeerende inde meer gem.de Regeeringe onder de vier hooffden van hitto de digniteyt van tanna huttoemessin den welcken (voor soo veel tot nu ons is gebleecken) sich indese ruptuyren ende troubelen jegens den nederlandtschen Staet, ende onsen Gouverneur aldaer getrouwelyck ende gedienstich geconporteert, wyders ons alhier dienaengaende goet Contentement gegeven heeft Soo ist dat wy den voors.z Cayouan gekent gestelt ende geauthoriseert hebben Gelyck wy hem kennen stellen ende authoriseeren by desen om onder den tytel van Capt. over 't ressort van Hitto te Commandeeren, ende onsentwegen als eerste persoon in authoriteyt rang ende sessie vande Regeeringe plaetse te occupeeren alle saecken tot welstandt vanden Nederlantschen Staet ende die van hittoe te bevorderen recht ende Justitie achtervolgende usantie vanden ouden Capt.: Hitto soo int Crymineel als Cyvil te administreeren wyder alles te doen ende te verrichten wes een goet getrouw, ende bescheyden opperhooft, can ende vermachtich doen verstaende dat in Conformite vande oude Costumen de regeeringe sal bestaen uyt vier der voornaempste hooffden onder welcke meer gem.den Cayouan d'eerste wettelyck gesucceedeert, ende by ons gekent is als Tanna huttoumessin orangq.z Ihotoma, als orangq.den Toutouhatowe Boelangh als rossetape ende orangq.den Bermele, als patietoeban desgeraden ende verclarende voor inhabyl alle ander geapposteerde persoonen de welcke vermits haere jegenwoordige absentie ende Rebellige tot de successie van voorgem. qualiteyten eenige pretentie maecken mochten

Ordonneeren oversulcx aen onsen Gouverneur ende Successeuren wegen den Staet der vereenichde Nederlanden alle Radis Pattys orangcayen hoofden ende ingesetene van oleesyva ende oliclima Item alle officieren Soldaten Borgeren ende andere Cree Soonen onder de gehoorsaemheyt vanden bouen gem̄e Staet sorteerende den voornoem̄den Cayoran alias orangcay tanna huttoemissin onsen twigen als Eerste persoon inde Regeeringe ende qualiteyt van Capt Hittoe te erkennen. Respecteeren, ende yder (soo veel hem aengaet) te gehoorsamen, Mitsgaders int uytvoeren van syn ambt alle hulpe trouwe ende bystandt te laeten toecomen, alsoo wy tselue tot welstandt, ende ondelinge ruste vanden Staet der vereenichde Nederlanden ende die vanderrewaertsover alsoo verstaen te behooren

Gegeven int Castel Bat.a desen Eersten Jan. 1636 ende was onderteykent Henrycq Brouwer welcke voors. Commissie niet alleen in nederduytse maer oock in Malayse tael gestelt ende gem̄ Tannahittoemissinge alsoo behandicht is

Commissie voor de 4 orangcayen van Hittoe.

Antonyo van diemen Gouverneur Generael ende de Raaden van India wegen den Staet der vereenichde nederlanden in Orienten, Doen te weten, alsoo wy om bysondere goede consideratien, tot welstandt van onsen Staet inde Eylanden van Amb.o ende int besonder tot redres vande verloopen saecken inde regeeringe van hittoe goet gevonden hebben wegen onse Ho: overicheyt, aldaer te stellen ende tauthoriseeren eenen Capt over hittoe ende vier principaele hoofden de welcke als regenten over de gem̄e: ende onse goede Ingesettene van Hittoe gebieden en goet recht administreeren souden Ende alsoo wy door onsen Gouverneur van Amboyna bericht worden dat tot onderhoudinge van alle goede ordre int pangayen van Corcorren ofte ander vaertuych van Hittoe, noodich een persoon gestelt ende gecommitteert diende om over de selue het gebiet te hebben ende het volck te Commanderen Mitsgaders te bevorderen dat yder plaetse (achtvolgen het oude gebruyck) behoorlyck van vaertuych versien offte tot het bouwen vandien contribueeren alsulcke middelen als nae ratto van haere quota gehouden ende verplicht syn te doen, Item dat geen nagelen uyt bouen gem̄: quartieren vervoort ende andere disordren met het selue vaertuych gepraevenieert werden, tot welcken eynde ons voorgedragen ende gerecom̄d:

Als den Persoon van Hatib Calbouw die sich inde troubelen van Hittoe
doorgaens vroom, ende voor soo veel ons uyterlyck gebleecken zyd tegens
den Nederlandtschen Staet getrouw gedragen heeft
Welcken Hatib Calbouw wy gestelt ende geauthoriseert hebben om onder den
tytel van Capt Laout over de Jurisdictie van Hittoe te Commandeeren
ende te bevorderen dat alle Corcorren ofte ander vaertuych twelck de respective
dorpen tot de gemeene defentie verbonden zyn te houden, behoorlyck ver
sorght ende op de beschryvinge van onsen Gouverneur in Amboyna het
volck met haare provisien, tot eenige tochten ofte Exploicten vaerdich
wesen mogen

Ordonneeren oversulcx aen onsen gem Gouverneur item Capt Hittoe
ende vier hoofden van dien mitsgaders alle particuliere orangk. ende regenten
vande omliggende dorpen, den bovengem Hatib Calbouw als Capt Laout
te Erkennen, respecteeren ende te obedieeren wyders hem int Maintineeren
van zyn ampt te doen alle hulpe ende assistentie alsoo wy sulcx ten
dienste vanden Nederlantschen Staet, ende protectie van onse ingesetene
van Hittoe alsoo verstaen hebben te behooren

Gegeven int Cast. Bat.a desen 19en February Ao 1626
ende was onderteyckent Anthonio van Diemen zynde dese Commissie
niet alleen in nederduytsche maer oock in Malaysche tale gem: orangk.
ter handt gestelt,

Commissie voor Artus de Jonge.
Capt over de Chyneesen in Amb.

Wy Anthonio van Diemen Gouverneur Generael
ende de Raden van India over den Standt der vereenichde Nederlanden
In Orienten Saluyt doen te weten alsoo tot onderlinge Ruste gerust en
goede discipline van de Ingesetene Chyneesen inden Landen Amb: by
onse praedecesseuren noodich geacht ende gehouden zy, over de voorgem:
Chyneesen te stellen ende Committeeren een opperhooft den welcken onder
tytel van Capt. over de selven Commandeeren het recht vande generaale
Nederlandtsche Geoctroyeerde Oostindische Comp. bewaart als op het
betaalen van het maentl. hooftgelt, behoorlycke toesicht ende sorge te
dragen, waer toe by gem: onse voorsaaten gekeurt ende onthouden was.
Halman Christen Chynees, Den welcken het gem: Ampt veele Jaeren
bedient tot het Jaaren 1631 alswanneer deser werelt gepasseert is
met goede ordre ende besonder Contentement van meer gem: onse

Voorsaaten ende ondr Subalterne Gouverneurs van Amboyna heeft
bedient ende waergenoomen Mits welcker oft leuicheyt het voorsz Ampt
ende bedieninge is in Comente vaceren, weshaluen daer toe gebruyckt ende
geauthoriseert was, eenen Joan Christen Chynees ende Sabandhar in
meer gem: Amboyna dan alsoo wy door het schryven vanden Gouverneur
aldaer bericht worden het bouengemte Ampt van Capt: vermits den
hoogen ouderdom vanden voorsz Johan Christen Chynees ende dat die
voorgemte twee officien Namentlyck Capiteyn ende Sabandhar der
Chyneesen niet wel te samen passen Mitsgaders andere Consideratien, niet
naer behooren waergenoomen wert mitsdien oock Ernstelyck versoucht
deselue plaetse met een bequaem persoon te willen versien, Soo ist,
Dat wy ons voorgenoucht houdende aende goede Qualiteyten van Aertus
den Jongen Christen Chynees den welcken wy alhier gekent gestelt
ende geauthoriseert hebben Gelyck wy kennen Stellen ende authoryseeren
by desen, omme als Capiteyn ende overste der Chyneesen in Amboyna
te resideeren Commandeeren het recht vande Bouen gemte Oostindische
Compe te bewaaren ende alles te doen wes een getrouwe Capt met ordre
van onsen Gouverneur aldaer, vermach ende behoort te doen, met alsulcke
respect ende authoriteyt ende beneficien als syne voorsaaten Harman
en Johan Christen Chyneesen het meer gemte Ampt bekleetende
bedient hebben Ordonneeren ende gebieden oversulcx aen alle Raden
van India Gouverneurs Presidenten Commandeurs ende andere officieren
Jegenwoordich in Amboyna wesende ofte die naer desen aldaer mochten
Comen te verschynen, Den gem: Aertus de Jongen voor Capn
ende oversten der Chyneesen (onder desselfs Jurisdictie wesende)
aen te nemen by alle de meer gem Chyneesen voor sulcx te doen
erkennen, gehoorsamen ende respecteeren als dat behoort want het
selue alsoo onse wille ende meyninge is, Mitsgaders dat wy sulcx
ten meesten dienste vant Landt ende de generaale oostjndische Compe
alsoo bevonden hebben te behooren

Gegeven In Batavia desen 19 Janu 1636

Amboyna, aenden
Landtraadt aldaer

Achtbaare Lieve bisundere Vrunden —

Het heeft ons uytter maten moeylyck gevallen te moeten hooren hoe de wreetmoordige Luymilaka ende d'Inwoonderen van Ceram, Locho, Lessidy, Combello (als principaale aenleyders) van tyt tot tyt genouchsaem met gewelt bestaen hebben, onse nagelen aen vremde handelaers te vercoopen ende te laeten vervoiren, niet jegenstaende (gelyck U.E. gesamentlyck bekent zyn) in conformitie van soo meenichvuldige solemneele beloften ende beswooren contracten, deselve nagelen aen ons volck (in die quartieren residerende) alle verplicht syn te leveren, welcke ontrouwe handelingh soo openbaer ende vermetel gepleecht hebben, dat de Gouverneurs in Amb. gedwongen syn geweest de voldoeninge vande contracten met feytelyck kracht te vorderen, ende daeroorsaecke de wapenen jegens den trouweloosen hoop op te nemen ende nu al eenige jaaren, wel tegen onse meeninge in oorloge met deselve gebleven zyn, waer uyt gevolcht is dat onse goede ingesetenen van Amboyna met veele moeyelycke optochten beswaert, echter deselve (achter volgende den plicht van getrouwe onderdaanen) onverdrietelyck volvoert hebben ende alsoo ons niet meerder ter harten gaet, als om ons recht in onse landen van derrewaertsover, jegens alle infractien te bewaeren ende onse gemeene ingesetenen voor alle gewelt te beschermen (item om te bethoonen hoe weynich ons aende nagelen gelegen sy) soo blyven wy vastelyck geresolveert in conformite van ons voorgaende gegeven ordre met de gemelte Luymilaka, ende alle die van haer dependeeren, met vigoreusen oorloge soo langhe te continueeren, sonder daer van, om eenige presentatien, offte andere consideratien af te laeten tot aller tyt, alle haere nagel ende ander vruchtgevende boomen verdistrueert ende vernielt zullen zyn, welck wy voor sulcx houden dat U.E. oock sult oordeelen rechtmatich te wesen, weshalven U.E. bevelen ende recommandeeren, daer toe de goede ende helpende handt te bieden, waer door wy hoopen ende belooven die saecke daer toe te beleyden omme in 't korte een eynde vanden oorlogh derwaerts over te erlangen, op dat die landen in ruste gebracht synde onse onderdaenen haere thuynen ende plantagien vredich besitten ende de vruchten daer van genieten mogen. —

Wy hebben om bysondere consideratien by formeele resolutie in Rade van India goet gevonden onse onderdaanen van Amboyna, Oma, Uliassers ende Noussalaut, welck tot nu by ons minder faveur en als de mooren hebben genooten (in erkentenisse van haere getrouwe diensten) sonderlinge willen beneficeeren ende begunstigen, en voegen wy onsen Gouvern.r aldaer, aen

gresz ende geordonneert hebben, dat alle de Nagelen die door gem:
onse onderdaenen sullen gelevert worden, niet meer als 56 rs voor
de portugese Baar, welcke tot m. ses hondert ponden geweeght is —
aff te vorderen, item dat in alle plaetsen van t sestich Ra. halff
gelt, halff cleeden, welcke daer voor plegen te ontfangen, van nu
voortaen t seventich Ra. alle in contant sal betaelt worden, twelck
yder een in syn dorp, aen alle syn volck sal condt maken, opdat de
selve (achtervolgende onse wille) haere toegeleyde gerechticheyt —
van onse Coopluyden procureeren, ende becomen mogen —
Ende alsoo wy geresolveert hebben ons met de tegenwoordige vloote naer
het vaderlandt te begeeren, hebben niet willen naerlaten ons —
vriendelyck affscheyt van U gesamentlyck te neemen ende te bedancken
vande goede getrouwe diensten, aen onse gesubstitueerde Gouverneurs
gepresteert, U E gebiedende onsen Successeur den Heere Anthonio van
Diemen van gelycke aen te neemen (niet alleene) als uwen Gouverneur
Generaal obedieeren ende behoorlyck respect te dragen, maer aen deselffs
Gouverneurs derwaerts over te laeten toecomen alle eer, dienst ende —
gehoorsaemheyt, daermede U E desselffs goede genegentheyt winnen —
ende den loff van uwen dienst meer ende meer sult doen accresseeren
waer toe ons verlaeten willen, Tot een opene getuygenisse van onse
goede genegentheyt tuwaerts, seynden U E nevens desen per een —
eenen schoonen Storm hoet ende twee breede Nederlantsche lemmers
tot sabels, U E gelieve d'selve tot dienste vanden Prince in hollt:
ende tot de onderlinge ruste vande landen ende goede ingesetene van
Amb.o te gebruycken, waermede eyndigen zullen U E gesamentl.
naer onse vriendel. groetenisse Godes bescherminge bevoolen laeten
Geschreven int Castl. Bat.a desen 30en decembr.
Ao 1635. onderstondt ter oirconde, vanden Ed. Heer Gouver:
Generaal ende Raden van India ende was onderteeckent —

Philips Lucassen

Molucco Aenden Gouverneur
Broeckom Eñ der Goes

Achtb. Voorsienige seer Discreete Hr.

Met het Schip Texel dat den 20en Passado van hier naar Mollucco affgesonden hebben, was onsen Jongsten nevens een Cargasoen bestaende uyt verscheyden vivres ende andere geeyste nootlyckheden monteerende volgens facture ter somme van f 12119: 5 – wy blyven verhoopende dat het een ende het andere UE ter gooder tyt wel sal toe gecomen wesen Ende dat uwe achtervolgende onse ordre t'gemelde Schip Texel In Compe. van het Schip de Galiasse naer Amb: soo spoedich sult aff gesonden hebben waer aende Compe. goeden dienst geschieden Zal, alsoo daer op onse voordere besendinge gedaen hebben, Sedert hebben wy met een hertlyck verlangen dagelycx te gemoet gesien het secours van rys t'welck wy soo van Jappan Siam ende Arracan verwachtende waren tot dat ultmo. Jannaryo hier aengecomen is, t'schip Wassenaer van Japan, ons toebringende eenelyck vierduysent Baalen rys ende den 11en Courandt uyt Arracan de fluyt Ruthem met omtrent 145 lasten d:os eerstdaegs verwachten t' Schip Bommel volladen met Slaven ende Rys volgens de advysen van daer Godt almogenden geleyde t'selve met voorspoet by ons, alsoo het Schip Leyden het welcke met ladinge voor banda aengeleydt is, eenelyck daer naer opgehouden wordt, gelyck oock dese besendinge ter oorsaecke des Spaeden ende Schaersen toevoor van rys soo lange getraineert heeft ende nu noch genootsaeckt worden, aff te senden de Schepen Wassenaer, met 2000 Balen voor Amboyna eñ der goes met 2000 Balen Jappansen rys voor Molucco, Synde zoo veel als onse presente schaersityt heeft mogen lyden nevens welcke 2000 Baelen rys voor Molucco noch gescheept hebben het supplement van uwen Eysch bestaende uyt rys Cleeden Lynnewaten vivres &a. Monteerende naer luyt der Ingeleyde facture ter somme van f 28852:6:2 ende Zullen UE t'generaal daer voor doen Crediteeren als dat behoort ende gebreeckt aen uwen eysch ten principalen niets als Parthye Rys ende eenige Suratse sorteeringe Lynwaten t'welck (als geseght uyt onse schaersityt ende dat tot nu noch geene Lynewaaten van Surratte becomen hebben ontstaet, Echter blyven wy versekert dat UE sich tot nader ordre secours wel sullen Redden besunder wanneer UE den rys wel menageeren om in geen Extremityt te vervallen gelyck wy UE oock toevertrouwende syn.

Reaalen van Achten In Specie hebben gants geene becomen, Noch by de magasyns om sulcx V E: alsnu, met geene Comen versien

Onder dit Cargasoen Cleeden werden V E gesonden vyf packen No: 994, 995; 996: 1329: 1330 synde eenen nieuwen slagh van Negros Cleeden nu Jongst vande Custe Chormandel ontfangen, V E sullen een vande selve packen doen opnen ende de venthe procureeren ons met den eersten advyseerende hoe de selve bevallen, wat prys haelen mogen ende hoe grooten Quantiteyt de Molucos Jaerlycx souden Comen Consumeeren, sulcx V E oock doen sullen van alle andere sorteeringe op dat den volgende Cargasoenen met fundament mogen formeeren, ende geen andere soorte van Cleeden synden alsdaer wel getrocken ende met goede proffyten Comen overgesett werden d'adviso

Andermael synden hier nevens autentycque Copia van Commissie ende extract uyt de Missive ter vergaderinge vande 17en waer uyt V Edlen Comen hoe gemelte heeren onse principaelen d'Hr Henryck Brouwer vant Gouvernement ontslagen ende d'Hr Anthonio van Diemen als Gouverneur Generael gesurrogeert hebben, welcke authorisatie alhier voorleeden nieuwe Jaersdach gesolempniseert is ende vertrouwen wy het selve voor dato by V E ook sal effect gesorteert hebben doch soo door eenige onverwacht interval sulcx niet en ware geschiet sullen V E de nevens gaende actien, tot investigatie van ged: Hr van Diemen en daer op de behoorlycke autorisatie te doen volgen, Item seynden V E Copia van onsen voorige Missive soo aen V E als aenden ternataen Coninck Hamssia geconsingneert welcken Inhout ende gegeven ordre alsoo sedert geen veranderinge ofte innovatie voorgevallen is hier mede bevestigen ende blyven wy noch in dat selve gevoelen datmen het Momaensicht van simulatie moet ter syden leggen ende met den anderen Rondt gaen, soo eens tot grondige kennisse van d'een, d'ander gelegentht sullen geraacken voornamentlyk in dese Conjuncture, dat wy van haere Nagelen soo weynich staet maken ofte dat deselve tot soulaes van Comp.s swaere lasten soo sober Contribueeren 't Zyn practycquen ende stratagemas die dese perfidieuse Mooren van Ternaaten en Thidoor vele Jaeren gepleecht hebben om haere personagie te speelen ons aen d'een ende den Spangiaert aen d'Ander syde onder de oncosten te doen Consumeeren practiseerende dat d'Eene parthye soo wel vanden Ternataen als d'ander vanden Thidoorees Jalours gevreest is, Doch ofte de sake in waerheyt alsoo gelegen zy ende oft den Spanjaert vanden Ternataen soo veel staets maken sal als Hamssia hem imagineert, ende ons deur.

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

gaens wt willen doen gelooven sal nu bist aen den dach breecken, wanneer
begrypen sullen dat wy soo weynich op syne vrientschap ofte quaetwillicht
passen te Is dan gelegen hoe het wil wy verclaren V E dat het de Compe
beswaerlyck valt ende qualyck mechtich is soo Excessive lasten aen te
haalen, te gelyck noch de trouwloosheyt van die geene tot welckers
Protectie alles gedragen wort dagelycx te moeten lyden, ende sal nu
int corte sich moeten ontwinden off hem de vrientschap van den tydores
waerdiger, als onse bescherminge wesen sal, twelck hertelyck verlangen
te verstaen mitsgaders wat contenantie eerst den Coninck ende daer
naer den Ternataensen Raedt op onse ronde gedaene verclaringe sullen
gehouden ~~hebben~~ hebben, ende hoedaenich haer de saecken derrewaerts
over willen wenden om onse gelegentheyt alhier, daer naer oock te mogen
Reguleeren V E ander ende ten Jongsten malen seriuselyck recomman-
deert met alle u vermogen te laboureeren, om dat werck in staet ende Balance
te houden, dat alles van een goet beleyt dependeert, ende datmen somwylen
de ongestuymicheyt des Coninckx met een grave Authoriteyt tegen gaet
twelck wy V E wel toevertrouwen alsoo ten dienste van de generaele
Compe dirigeeren sult, doch int bysonder hebben V E wel te letten
ende sorge te dragen dat soo weynich nagelen onsen vyant toegevoert
worden als in menschen vermogen zy, ende niet jegenstaende deselve
aende Compe niet noodich zyn, soo worden nochtans gedwongen die te
ontfangen op dat die in vreemde handen niet en vallen gelyck wy in onse
voorgaende Missive wytloopich verhaelt hebben waer van V E sich
naer gelegentheyt des tyts moetten Reguleeren

Desen gaet dan met de schepen der goes ende Seeburgh die wy aen den Gouvr.
Jochum Roeloffsz geordonneert hebben soo spoedich uyt Amb: naer
Ternaaten, af te vaerdigen als mogelyck wordt, V E gelieve soo haest
deselve aldaer met lyff aengecomen zyn te besorgen, dat in een van beyde
twaare der goes ofte Zeeburgh alle de gereede nagelen gescheept ende met
d'eerste advysen recht door herwaerts aen off gesonden werden behouden
het tweede tot in Augusto aenstaende, om met daer mede de Jongste nagelen
nevens V E advysen herwaerts over te brengen, ten waere saecke dat
het schip ter Tholen soo swack gehouden worde dat niet langer navigabel
waer in sulcken gevallen V E een van beyden twaare der goes ofte
Zeeburgh aldaer tot de deffensie mogen onderhouden mits dat het schip
ter Tholen alsdan int eerste ofte Jonghste herwaerts gesonden ende soo
veel van syn op het: Canon ontbloot werde als oordeelen sult buyten peryckel
geschieden can

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Onder d'andere Cargasoenen voor de Molucco gesonden hebben wij Amb.o ordere gegeven dat V. E. sullen toegesonden worden, dry oxhooft Sementh wy verlaaten ons het selue alsoo sal achtervolcht wesen ende hebben V. E. den seluen te gebruycken waer den meesten noodtz. vereyschen ~~sal~~ mocht,

Hier nevens seynden Extract uyt de Missive vande de Vergaderinge vande 17en waer uyt V. E. sien sullen, wat ordere gem.e Heeren op het stuck van het maken der testamenten in India ende met wat declaratie verstaen die selue Testamenten, ende Codicillen sullen geemplieert werden t' welck wy V. E. hebben willen aenschryven, ten eynde V. E. alle opper ende onder Coopluyden item alle publyck persoonen in Molucco resideerende ende tot het maken van testamenten &a. gequalificeert wesende expresselyck ordonnieren dat in deselue insereeren dat de Testateurs aen d' H.ren Bewinthebberen, ter Cameren van haere Gagien ofte middelen die wech maken verdient syn hun gelieven als executeurs van haere Testamenten te laeten gebruycken by peene van privatie vand haere respective officien die in gebreecken van dien sullen gebleven zyn, in Conformite vant bouengem.: Extract ende autentique Copie van ons Placcaet hiernevens gaende—

Wy hebben niet willen versuymen V. E. te notificeeren hoe schandelyck ende moordadich die van Boeton gehandelt hebben met onse Burgeren van het fluytschip Vitten ende 't Jacht van Sasker Jansen welcke fluyt aent Eylandt Wattamatobbo gepericliteert wesende onder dexel vande goederen te helpen salueeren hebben gem.e Boetonders den Capt. Daniel van Vliet, ende syn by hebbende volck verradelyck gemassacreert ende haare middelen geroofd sulcx oock geschiet is met het Jacht van bouen gem.e Sasker die in Boeton om water ende verversingh aengeloopen wesende het selue Jacht ouerrompelt eenich volck doot geslagen neffens de huysvrouwe van meergem.: Sasker noch seven persoonen gevanckelyck wegh gevoert, op 't Jacht van Capt.n Vogel ende des Comp.s Jacht Bat.a souden ongetwijffelt mede geattenteert hebben ten ware vande Ternataenen aldaer resideerende gewaerschout worden; den H.r Gysels met den Arent uyt Amboyna ende Banda keerende en van alle dese gepasseerde saecken geen kennisse hebbende heeft aldaer aen landt gewest ende mede geen cleyn perijckel geloopen dienende voor exempel aen andere, hoe sorghlyck het is voor Capitaele officieren haer te licht ondert gewelt van trouweloose Mooren te geven U E syderhalven verdacht geen vande Comp.e scheepen Boeton te laeten aenloopen om in geen meer dergelycke ongelucken te vervallen, toelaettende gelegentheyt, sullen de enorme moorden ende Rooveryen met reputatie verheyschte gerevengeert, ende gestrafft te worden echter sullen U E aen die van daer herrewaerts comende scheepen ordonneeren geen gelaeth van hostiliteyt te thoonen ten ware eenige goede occasie haer voorviele in welcken gevallen wel toe tasten ende alles wat becomen dat slaen mogen —

Tot nu den hebben noch schip ofte scheepen van Suratte vernoomen alsoe wel die alle uren behoorden op te donderen ons verlanght seer te verstaen wat succes d'onse op de Carraquen uyt Portugael sullen erlanght hebben ende hoe sich des vyandt macht aldaer tsedert datmet de Engelse vereenicht zyn toegedragen heeft waer van met corte de sekerheyt hoopen te verstaen, 't Engels schip Londen twelck uyt Goa over Mallacca naer Macao geseylt was, is den 29en 9bre passato door den Commandeur Coper met de Jachten ontrent Carimon bejegent synde tot smeckens toe met Portugeese goederen geladen doende zynen cours naer Malacca, ende sal uyt alle aparentien verder naer Goa voortvaeren waer mede onse vrunden thoonen (gelyck voordesen oock gedaen hebben) wat genegentheyt tot onsen staet dragen ende houdende dese correspondentien, een vande schadelyckste entervallen die de Comp.e toe comen conden, ende blyven wy wel animeus ontselve met frytilyckheyt te weren, ten waere de H.n onse principalen seer ernstelyck gerecommandeert hadden met d'Engelsen in geen contentien, ofte verder verwyderinge te comen echter gelieven U E ons met zyn advys te dienen hoedanich dese saecken begrypen, ende tot welstandt vande Comp.e verheyschte bestiert te worden ——

In Jappan (gelyck wy voordesen geadvyseert hebben) was den handel in gewonste termen doch volgende de jonghste advysen met Wassenaer van daer becomen scheenende vexatien der Jappanders jegens ons ende de Portugeesen noch aen te wassen ende blyven wy evenwel hopende dat dien handel met extraordinare proffyten voor de Comp.e sullen in sweyn houden ——

In Tayouan (volgens de jonghste advysen stondt alles Godt sy gedanckt) wel, ende hadden een opulente toevoer van allerhande Coopmanschappen die Comp.e dienstich in voegen ons wel eerder een Capitael als de [illegible] aen Coopmanschappen gebreecken sal (Tegens de voordenaers van Mattau ende andere dorpen was revengie genoomen ende hadden Corts daer aen den Gouverneur Putmans met deselve ende andere verjaechde prisoonderen; weder nieuwe Conditien van vreede Ingegaen) wy hebben goet gevonden, dat alles ten besten van onsen Staet in die Quartieren wel gaen sal twelck Godt geve,

Twee Chyneese Jonquen zyn alhier aengecomen ende werden dagelycx noch eenige verwacht twelck apparent is onder onse Ingesetenen eenich leven geven sal den Almogende wilde den Staet van Bat.ª meer ende meer in Negotie laet accroisseren Amen,

De drye hondert Balen rys welcke volgens facture gebreecken hebb belast dat uyt het Amboynsche Cargasoen sullen worden voldaen dadelyck

Actum int Cast.l Bat.ª Ady 19 February 1636

N° 1, Originele Missive p.r der Goes ende Seeburgh over Amb.e naer de Molucco aen Broeckom gesz.
2, Copie vande Missive p.r texel aen Gouvern.r Broeckom gesz. in dato 19 Janu.o
3, Copie vande Missive aen Coninck hampsia p.r texel naer ternate gesonden,
4, Extract uyt de Missive ter vergaderinge vande 17 bew.n aenst.e dato 21 april 1635
5, Placcaet op t'selve extract,
6, Commissie voor d'H.r Gener.l van Diemen
7, Extract uyt de missive vande 17: tot amsterdam wegen het placcaet over t maken der testamenten in dato 21 April 1635
8, Facture van't Ingeladen Cargasoen
9, Cognossement van't selve

Instructie voor den Commandeur
Theunis Jacobsz Pool, den vyce Command.r
Lambert Hieronimussen, ende den Raet
vande Scheepen Wassenaer, Texel, de
Galiasse van hoorn, ende het Jacht water
loosewerve gedestineert te seylen
van Amboyna nae Cabo de Spirito Sancte
ende van daer naer Chincheo offe de pis
cadores op de Cust van Chyna

Omme andermael te Ervaren t Exploit omtrent Cabo de Spirito Sancte de Comp.e voorleeden Jaaren gemist ende dat in hoope blyve den Almogende sulcx eens ons sal gelieven te segenen ende in handen laeten vallen, de Silvere Scheepen van onsen vyandt den Spanjaert van Acqua pulco nae manilha vaerende

Soo ist dat wij in Raden van India goet gevonden hebben tot dese Expeditie te gebruycken den Scheepen Wassenaer Texel Galiasse ende Jacht waterloosewerve voornt ende hebben wy daer toe des te beter Connen resolveeren dewyle gem.te tocht buyten ende sonder eenich verlet van Comp.es dienst can geschieden

Derwegen oock Amboyna tot het rendevous deser vloote geappointeert ende gedesigneert hebben gelyck dan met Godes hulpe aldaer staen te verschynen ten langsten tegen den 25.e Maert aenstaende, de Scheepen Texel ende de Galiasse die geordonneert syn precys uyt Jacatra te vertrecken. nae Amboyna den 16.en der selver maent Maert;

t Jacht waterloosewerve is van hier derwaerts geseylt den 24.en Janu.e passado onder de vlagge vanden Commandeur Pool

Ende vertreckt op morgen Wassenaer synde het vierde schip in Comp.e vant schip der Goes nae de geseyde rendevous plaetse, de goede godt bewaare deselve ende alle andere Scheepen van Comp.e ende voorspoedich hunne Reyse, op dat tydelyck ende behoudelyck ter bestemde plaetse by den anderen in salvo mogen verschynen synde dese scheepen gemant ende gevictualieert als volcht te weten

t Schip

T'Schip de Galiasse is geprovideert voor twaelff maenden ende van hier nae Molucco vertrocken, den 2d desember 1635 met varentvolk	60 soldaten	15
T'schip Texel alsvooren geprovideert ende is, van hier mede naer de molucco verseylt den 18en Januari passado met	60	15
t Jacht waterloose eveneens mede voor 12 maenden versien, ende van hier over Martapoura ende Maccassar vertrocken den 25 do: nae Amboyna gemant met	16	6
T'schip wassenaer voor twaelff maenden gevictualeert ende is van Batavia nae Amboyna gesavigeert den 20 febo: versien met	60	20
Samen 252 Coppen bestaende uyt varentvolk	196	sold.: 56

In Amboyna by den Anderen met Liefs gecomen zynde dat verhoopen buyten ongeluck den 20en ofte den langsten den 25en Meert aenstaende wesen sal

Soo sult gyluden ontrent prymo April ofte uytterlyck ende precys den eersten dach april van Amboyna vertrecken ende uwe reyse opt ongedachste bevoorderen nae Cabo de Spirito Santa gelegen opt Eylandt Tandaja aen oost zyde vande Philipinas stellende uwen Cours tusschen Bouro ende maniepes door loopende voorts soo verre bywesten d'Eylanden vande Molucco nae t'Eylandt Meau, dat vande vyanden in Ternaten niet gesien cundt worden opdat die van Manila van ons deseyn geen adveys becomen,

Omtrendt den Embocadero van Spirito Santo gecomen synde sult gyluden met de vloote aldaer trachten te houden ontrent vier ses ofte 8 dagen Mylen by oosten 't landt van Tandaja zuyden ende noorden van den anderen verspreyt, omme te meerder gesicht te hebben ende oordeels wy goet te zyn, het suydelyckste schip sich hout op 12 graden ofte daer omtrent ende het noordelyckste cruysende schip op 12 graden en 30 ofte 40 minuyten noorder breete, wandt den Spanjaert comende van Acapulco nae Manilha, altyt het Tandayesche landt trachten aen te doen besuyden de Caep op ontrent 12 graden, de plaetse wert inde pattaert genoemt primero surgidero dat is te seggen d'eerste aencompste,

Tot 15 ofte 20 Junyo aenstaende in deser voegen by gehouden hebbende ende geen vyandt aen neemende sult mogen binnen ende inde engte vanden Embocadero loopen d' selve enghte besetten ende besluyten omtrent t Eylandt Capul houdende een schip oft wel t Jacht by Jgnatios eylandt op de wacht —

Sin ware den Raet vande vloote oordeelde beter geraden waere de drye Scheepen voor inde mont van Spirito Santo omtrent Jgnatio de besettinge hielden ende dat het Jacht de waterloose [illegible] by Capul aff ende aen cruysende om te beletten dat geen cleen vyants vaertuych in zee raecke ende de Silver scheepen van ons deseyn advertentie becomen. —

Tot primo ofte 5 Julio sult met de vloote daar oft daer omtrent op de wacht blyven ende tot op dato geen vyanden vernemende salt seker wesen oft dat geschappeert syn oft wel dat geen Silver desen Jare uyt novo Spangien nae Manilha is vertrocken oft andersints door eenige ongeval verleth, dat de Reyse niet hebben connen winnen alsoo men sekerlyck meynt dat doorgaens voor primo Julio in Manilha comen te arriveeren,

Gelyck dan oock inden Jaere 1620: twee scheepen comende van nova Spanja daer van teene groot synde omtrent ses houdert lasten waerdich twee Milioenen Silver by onse cruysende scheepen St Michiel de Swaene ende d'Expeditie den 26 vande maent Junio buyten de wal in het gesicht vant landt synd bejegent dat hun oock niet souden ontcomen syn by aldien den aenvolgende daer op niet gesonden hadde een harden verloop van schrecken wint sulcx dat het spaense schip tegen de wal liep ende aldaer strande. St Michiel is t sedert gemelte storm niet vernomen ende d'andere onse twee scheepen raeckten met groot peryckel vande wal behouden in Japan —

Dese drye scheepen hebben doen ter tyt doorgaens omtrent de wal int gesicht vandt landt oft in aengehouden syn oock by wylen binnen de Caep geweest hebben veelderinge vant Jandia oft landt becomen doch houden protrex dat spaense scheepen waren —

Het tweede Silverschip nae doenmaels worden gerapporteert was mede door gesyde storm genootsaeckt tegen de wal te setten, maer is by de onse niet gesien ende soo als doenmaels is gebleecken oock wel geseparaert en vanden anderen gescheyden inde Manilha comen te arriveeren —

De ordre ende maniere om des vyandts scheepen waer te neemen, hier vooren gededuceert, worden u l. tot geenen vasten regel ofte preeysen ordre voorgeschreeven, Maer alleen tot behulp ende om u. d' selve —

te volgen ende nae te comen, by aldien geen beter ende seeckerder ende naerder voorslach by den Raet deser vloote can werden geraemt Ende de wyle den E. Commandeur Thomis Jacobsz Engels met den vyce Commandeur Lambrecht Hieronimussen d'selve tocht voor leden Jaare, den eersten als vyce Commandeur ende den anderen op texel hebben helpen doen ende dienvolgende experientie van saecke becomen hebben, willen wy ende den Raet derwegen aen dese onse limitatie wegen twaerneemen vande vyandts scheepen (als geseyt) niet binden. Maer authoriseeren den Commandeur met des Raet alsulcke naerder ende beter ordre te beraemen te arresteeren ende te doen naecomen als ten dienste vande Compie ende afbreuck onser vyanden, sult best geraden oordeelen —

Byt vercqueren vant silver (dat godt geve) sal den Commandeur met zynen Raet versorgen datt alles ordentelyck werde geinventaris verdeelt ende inde drye scheepen over genoomen ende sal de heere Gouverneur Hans Putmans in Taiyouan by sulcken gelegentheyt soodanigen quantite verovert silver mogen lichten, als met synen Raet oordeelen sal tot vergrootinge vandes Comps commercie op de custe van Chyna te vereysschen laetende ons derest in Bata toecomen. —

Den tyt dan verstreecken zynde van opt silver te wachten — Hetwelck sal wesen gelyck vooren geseyt den 5en Julius aenstaende ofte soo haest als tselve verovert ende in drie scheepen verdeelt is, soo sal de vloote met de gelofte prinse off prinsen trachten te seylen nae Chehouw ofte de piscadores op de custe van Chyna loopende by noorde de Philipinas omme met alle voorsichticheyt ontrent midden waters de Luconse Eylanden die in dat vaerwater syn leggende ende gissinge op de stroomen die daer door syn vallen (gelyck ervaren hebt) makende ende sult daer door den suytoosten passaet inde suytwerste geraecken waermede dan bequaemelyck Chehouw sult comen aen doen. Gevende met het Jacht Waterlooso werue aenden Gouverneur Putmans in Tayouan van uwe aencompste advys, welckers ordere alsdan voorder naecomen sult, —

By Aldien —

Byaldien t spaens Silver Compt te missen dat anders verhoop soo geven wy U.L. mede Liberattie oft niet geraden zyden Embocadores te passeeren omme by oosten Lucon nae de pyscadores te Seylen, als wanneer mede souden goet vinden de vloot aen t noortwesteynde van voorsz. landt Lucon, omtrent Cabo de Frailles thien a twaelff dagen by te laaten houden, om de Spaense oft portugeese Scheepkens van Manilha nae Maccauw varende te intercipieeren ende voor goeden buyt aen slaen,

t' Geene den Commandeur met den Raet hier over disponneeren ende goet vinden zal, Sullen wy voor wel gedaen approbeeren vertrouwende dat alles door gemelten Raadt ten beste vande Comp.ie: op hoop van voordeel sal worden onderleyt, T sal goet wesen doenlyck zynde dat tracht kundtschap vande vyandts gelegentheyt in Manilha te becomen, op dat gylieden u daer nae wat mocht reguleeren ende op uwe hoede zyn,

t' Sal oock mede met Recht Sayson wesen dat omtrent gem.te Caep sult bejegenen de Chynese Joncken van manilha nae Chyna seylende die ongemolesteert sult laeten passeeren omme geen alteraetie in Chyna te veroorsaecken waer door wel licht den opulenen liberen handel in Tayouan souden worden gestuth.

Ende syn wy te meer tot dit Exploict ende dese passagie genegen vermits daer niet by wort versuympt ende niet gaerne sagen eenige deser Scheepen nae Japan werden versonden Maer dat gepreferreert ende met d' eerste retouren uyt Tayouan nae Bat.a aff gesonden werden omme die weder in andere diensten te gebruycken

Van hier syn voorneemens tytl.e besendinge nae de Custe van Chyna te doen omme met d' selve Scheepen de chyneesen waren uyt Tayouan na Japan over te voeren ende verhoopen de saecken soo te beleyden, dat desen Jaare volgens onse meeninge geene deser Scheepen na Japan noch over Siam sullen behoeven versonden te werden het welcke wy oock aen gem.te Heere Putmans in dier voegen sullen aen schryven ende den Commandeur vande manilhase vlooth aen zyne E. met de lecture deser Instructie sal hebben te communiceeren in allen gevallen verstaen Dat wasnaer

ende Texel a droicture van Tayouan herwaerts aen sullen
comen,

Wy hebben den Gouverneur Joan van Broeckom serieuselyck
gecommandeert sich inde Moluccos te informeeren wat silver
schepen voorleden Jaare uyt Novo Spangien in Manilha
gearriveert zyn wanneer op wat dach ende maendt, dat, ende
'tgeene meer daer van verstaet sal gem: Gouverneur mette Texel
ende de Galiasse aen ons in een particuliere brieff adviseeren.

Den Gouverneur in Amboyna hebben gelast gemelte missive sal
opsien ende den Commandeur Jannes Engelsen communiceeren
op uwe aencompste in Amboyna (alwaer dese instructie sal
worden geopent) sult nae gemelte Moluxse advysen ver
neemen omme UE daer van te dienen.

Des in vyftien Soldaten syn op uwe vloote geordonneert minder
getal duncken UE niet te hebben eenige overleden zynde, moeten
in Amboyna gesuppleert worden, soo sullen tegen dese tocht mogen
verwisselt worden alle die hunnen tyt souden mogen geexpireert wesen
omme desen tocht te doen ende op de verlossinge tegen november
aenstaende hier te zyn.

Den Raet deser vloot sal bestaen uyt de naevolgende persoonen
namentlyck

Den Commandeur Hannis Jacobsz Engels opt schip
Wassenaer alwaer de vlagge vande groote stenge sal wayen
ende sal gem: Commandeur den Raet mogen beroepen ende daer
inne continueel presideeren

Den vyce Commandeur sal wesen Lambert Jeronimussen
Schipper op Texel ende sal de vlagge vande voorstenge voeren
ende de tweede stemme hebben,

Den oppercoopman Joannes vander Hage opt schip de Galeasse de
derde persoon,

Den schipper vande Galiasse Cornelis Jansen Schaagen sal hebben
de vierde stemme

Den ondercoopman Pieter Jacobsen Nachtglas op Wassenaer de
vyfde persoon,

Ende wort den Commandeur (des noodich wesende) geautoriseert disen Raet met een ofte meer bequame Persoonen te versterken ende sal den Commandeur by steeckingh van stemmen twee stem hebben,

Off het mochte gebeuren (buyten onse Expectatie) dat een der twee Schepen (Texel ofte de galiasse) in Moluccos wierde opgehoud ofte door eenigh ongeluck aldaer niet waere gecomen soo sal U.L. echter de voyagie voltrecken met de twee schepen ende 't Jacht

Soo haest van Amboyna vertrocken ende onder seyl sult wesen sal den Commandeur een seynbrieff formeeren ende die door de vloote verdeelen op yder schip weete daernaer sich sal hebben te reguleeren ende waer dat den anderen vinden sullen soo quamen te versteecken, off van den anderen te separeeren door storm donkere nachten off ander intervallen

Hier mede wenschen wy U.L. alt samen den zegen des heeren victorie over uwe Erffvyanden ende een goede geluckige behouden reyse. —

Actum int Casteel Batavia desen 19 february 1636
ende was onderteykent

Antonio van Diemen
Philips Lucasz:
A. Gysels
Joan vanden Burgh —

Commissie voorden Commandeur Theunis Jacobsz Pool

Antonio van Diemen.
Gouverneur Generael ende de Raedes van India weegen den Standt der Vereenichde Nederlanden in Orientes allen den geenen die desen Zullen Zien off hooren lesen Saluyt doen te weeten.

Alsoo wy in Raade van India goetgevonden dienvolgende gearresteert hebben te hervatten t Exploict omtrent Cabo de Spirito Santo voorleden Jaere gemist ende dat tot gem. tocht geprojecteert zyn, ende tot dien Eynden in Amb verschynen zullen inde aenstaende Maent Meert de Scheepen Wassenaer Texel d' Galiasse ende t' Jacht Waterloose Zee:roe omme p^{den}: April daer aenvolgende derwaerts te vaeren ende naer verrichte saecken wyders nae Pehouw off de Piscadores op de Custe van Chyna te verseylen omme den Gouverneur Hans Putmans ter geven ordre aldaer naer te comen

Ende dewyle het noodich sy gemelte Scheepen met een goet ende suffisant opperhooft tot haeren Commandeur versien worde over sulcx ons vergenoucht houden aende goede ervarentheyt en capaciteyt vanden E. Theunis Jacobsz Engels die oock als vice Commandeur op voorsz gedaene tocht A°. 1636 is gebruyckt geworden Soo ist dat wy voornoemde Theunis Jacobsz Engels als Commandeur van dese vloote gestelt ende gecommitteert hebben gelyck wy hem stellen ende Committeeren mitsdesen Omme als opperhooft daer over te Commandeeren de vlagge vande groote Stengen te laeten wayen inden Raet Continueelyk te presideeren recht ende Justitie Soo wel Cryminael als Civyl volgens den generaelen articulbrieff te administreeren Ende hem wyders te reguleeren in conformitie onser instructie gem. Commandeur ten fyne als vooren mede gegeven

Bevelende belasten over sulcx alle Schippers Coopluyden Stierluyden ende minder officieren Item alle soldaten ende bootsgesellen met voorsz vloote varende de voorsz Theunis Jacobsz Engels voor haeren Commandeur te erkennen te respecteeren en te gehoorsamen. Want wy t'selve ten dienste vande Genl. Compe bevinden alsoo te behooren Actum Bat: desen 19 8ber 1636 was ondertect.

Antonio van Diemen

Aen Commandeur Gerrit
Thomassen Poot

Eersame voorsinige seer discrete —

Uwe behouden aencompste in Amboyna ende zyn verrichten tot
Mattapoura voor Maccasser ende omtrendt de Bouges wert ons t'syner
tyt tuss te vernemen,

Desen dient tot couverte van inleggende Instructie daer by U.L. sal verstaen
dat in Raden van India goet gevonden hebben U.L. met den Jachten
Cleen Amsterdam en Wesel te gebruycken tot ontdeckinge ende opsoeckinge
vande landen by oosten Banda gelegen mitsgaders 't Zuyt landt omme
alsoo door de Straat Sunda weder by ons te keeren —

Dienvolgende zult primo April aenstaende uyt Amboyna na Banda —
vertrecken, ende tot daer gecomen zynde uwe Instructie met den
Gouverneur Accolay communiceeren ende van zyn E. alsulcke in-
formatie wegen de gelegentheden der landen oostelycker als Banda
gelegen voorderen als zyn E. dienaengaende sal mogen wesen
bekent ende dat met soo weynich versuym van tyt als immer
mogelyck wert

By desen senden mede een caert der landen A° 1623 door de Jachten
Pera en Arnhem bevaren Item een caertjen vant Zuyt landt —
ende by diverse Scheepen comende van Nederlandt opgeseylt —
die U.L. tot behulp zullen connen dienen —

Noch gaet hier neven facture en cognossement van eenige waren —
cleeden en mineralen die aen een gebonden hebben ten behoeven
vande te dienen U.L. toe te schicken omme te gebruycken
als by instructie geseyt wordt

Wy recommanderen U.L. dese reyse met alle neersticht ende goede toe-
versicht te voltrecken scheepe achtinge te neemen en alles punctuel[ijck]
aente teeckenen, dat u sal voorcomen ende ontmoeten Spaert het loot
niet maer laet dat gestadich waecken, neempt goet regaert op u volck
houtse in goede discipline ende compt voor als by eenige vreemde onbe-
kende natie sijt gecomen dat hun door de rouwicheyt van ons boots
volck geen onlust noch overlast werde gevercht Ende zullen U.L.
hier mede toe wenschen den segen Godes: die u met synen Engel
wil geleyden ende weder in gesontheyt tot ons brengen mitsgaders
dat dese voyagie ende onderlinghe comen machte gedyen tot —

Proffyt van onse Compagnie ende eere onses vaderlandts daer
sine U Ed den grooten part sult ende blyft
van ons gegroet ende gode in genade bevoolen Amen —
Actum Bat.a Adij 18 February 1636

Aenden Heer Gouvern.r
Corn.s Acoley —

Eerbaare wyse voorsie.e

Met schip de Leeuwinne volladen met Rys Neder-
landtse provisien Coopmanschappen &c.a is onsen jonghste in
dato 22 X.ber passado aen U E gewreft welck schryven, schip
ende ingeladen Cargasoen wy verhoopen langh voor desen ende ter
behoorlycker tyt in Banda by U E sal syn verscheenen ——

Door de tardance des Rys uyt Siam worden genootsaeckt tschip Leyden
dat voor Banda in ladinghe leyt langer op te houden als ons wel lieff
is, echter by aldien emmer heden en U E [illegible] deser geen nader ontset
verschynt, syn geresolueert gem.te schip syn depeeche te geven, met
omtrent 140 lasten aracaense Rys 97 laste Siamse Pady ende de provisie
Coopmanschappen als nootwendicheden aen Bandaes petitie
gebreeckende —

Waer mede U E onse naerder advisen ende ordre hebt te verwachten
Sulcx dat desen eenelyck dient omme onsen Commandeur Gerrit
Thomasen Pool t accompangeeren ende aen U E t adresseeren
den welcken wy goet gevonden hebben achtervolgens syn Instructie
die U E sal communiceeren met de Jachten Cleen Amsterdam
ende wesel te gebruycken tot nader ontdeckinghe vanden landen
by oosten Banda gelegen mitsgaders tsuytlandt

Den voorsz Commandeur Pool hebben wy expresselyck geordonn.t
Banda eerst aen te doen omme over dese ontdeckinghe met U E
te confereeren ende dienaengaende soodanighe nader onderricht

van V E t'ontfangen als V E vande gelegentheyt der landen
by oosten Banda bekent mach wesen. der wegen Recommanderen
ende belasten V E gemt Pool desen aengaende sulcx t' Informeren
ende schriftelyck instructien dat de Compe in toecomende vandese
besendinghe mach erlangen

V E sal hem Monsters vande Bast Massoye ende andere waren
die V E oock in dat gewest vallen mede gevende, enige Coopmanschappen
ende Crameryen die daer getrocken ende hem van hier niet mede
gegeven zyn, soo V E ten dienste vande Compe geraden vint dat kay
ende Arou off andere plaetse en passant t'aen gedaen worde can dit
sulcx ordonneren voor al dient geen tyt in Banda te versuymen
maer dient hem den gem: Commandr opt spoedichste ende laet
ons ter bequamer tyt vernemen 't gepasseerde nadesen

Wy hebben goet gevonden 't schip de Leeuwinne over Amboyna na
Batavia te laeten keeren gelyck V E met leyden nader sal werden
aen geschreven over sulcx sult gemte schip met het veranderen
vant Mousson meest wech na Amb: verseylen laeten ende sullen
de meeste speceryen met leyden verwachten dat oock over amb
voornemente laaten keeren in begin des oosters mousson uyt
Amboyna sal ve. tae comen t'schip Bueren
dat wy verstaende Jonghste Retouren uyt Banda Recht door
herrewaert sal brengen ende op dat wy daer mede te meer speceryen
souden becomen sal voorsz Bueren in Banda verblyven tot
primo octob: aenstaende als wanneer noch spoedich ende gevouchlyck
op Bata sal comen Comen te meer doostel: winden hier de gantse
maent van t'oostel: noch starck doorwayen.

De Copie van pools Instructie zyn hier nevens sendende daer
aen ons gedragen

Hier mede

Achtbare wyse voorsienige Heere
bevelende V E ende Compe affaeren nevens beschut des alder
hooghsten. Actum Bata Ady 18 February 1636

Instructie voor den E. Command.r Gerrit Thomasz Pool ende den Raet vande Jachten Cleen Amsterdam ende Wesel gedestineert tot de ontdeckingh vande landen by oosten Banda gelegen ende voorts het suyderlant van daer om de Zuytwest streckende —

Alsoo de Heeren Mayoors lange voor desen ende noch altyn, doende ons seer ernstlycken in Recommandatie hebben bevoolen d'ontdeckingh vant suydelant gelyck wy met U.E. voor zyn vertreck desen aengaende daer van verscheyden maalen hebben gediscoureert Soo is in Rade van India goet gevonden ende gearresteert datmen U.E. met de Jachten Cleen Amsterdam ende Wesel tot de gem.e ontdeckingh der Landen by oosten Banda ende tsuyderlandt nae de west streckende sal gebruycken —

Met de geseyde twee Jachten Cleyn Amsterdam ende Wesel sal U.E. in Godes name den eersten april toecomende van Amboyna nae — Banda verseylen ende aldaer gecomen synde dese uwe instructie ende ordre den Heere Gouvern.r Acoley communiceeren —

Die wy by desen recommandeeren U.E. schriftel. ter handt te stellen alsulcke nader kennisse als Zyn E. vande landen ende Eylanden by oosten — banda gelegen gedurende zyn aenwesen in Banda sal mogen hebben becomen, Mitsgaeders waer ende op wat Eylanden Zyn E. oordeelt eenich proffyt voor de Comp.e op te soucken zal wesen t'sy van den Bast Matsoye volck als ander sints te becomen welcke ordre — dan voor eerst dient aengenomen —

Ende by aldien geen naerder Informatie becompt soo verstaen wy dat U.E. opt spoedichste van Banda zult verseylen nae Arnhems ende Speults lantt gelegen tusschen de hooghte van negen tot 13 graden zuyder breete ontdeckt A.o 1623 gelyck naerder inde by desen gaende caerte sult connen sien, dit syn groote landen U.E. sal trachten te vernemen wat daer op te haalen zy off met volck zyn beset ende waer mede hun erneeren —

Van gem.te Eylanden zult oost overstecken om te vervallen op lant van nova Guinea mede A.o 1623 by de Jachten pera ende Arnhem ontdeckt tot op 17 Graden 8 Menuyten Zuyder Breete dat wy meenen te wesen Zuydlandt, sich van gem:e hoochte westelyck aen streecken tot op 26 graden ofte tot 't Eylandt d'Eendracht

Die vande Jachten Pera ende Arnhem hebben als geseyt dese Custe van ontrent vier graden tot op 17 Graden 8 menuyten bevaren ende op verscheyden plaetsen aen Landt geweest niet dan woeste Stranden Landen ende gantsch Barbarisch wreet wilt volck gevonden die oock negen van d'onse soo met visschen besich waren verrast ende vermoort hebben, de Stranden Revieren Inwyckes hoecken ende de Streckinge van dit Landt blycken by de voorgen. Caerten,

Vande uyterste ontdeckinge, dat is geweest als geseyt op 17 Graden 8 minu: Zuyder breete Sult de Cust volgen tot aen houtmans Abrolhos op 28 en 29 graden ende voorder by aldien uwe provisie can strecken de dispositie vant Scheeps volck sulcx gedooge ende uwe Jachten 't groote water connen ontseggen dat jnde 't Zuyder oceaen rolt op 33 ende 34 Graden van waer dan door de Straate Sunda nae Bat:a sult keeren trachtende en passant de Tringels te beseylen, omme nader kennisse van die Rudsen ende haere gelegentheyt te mogen becomen,

Int Seylen langs de Custe sult alle inwycken die bejegent voor sichtelyck doen visiteeren ende wel letten off Canaalen ofte passagien soudt mogen ontdecken, daer door men inde Zuydt Zee soude connen geraecken die wy presumeeren eer omde noord als aende Zuyd te vinden zullen zyn vermits de breete welcke 't Zuyderlandt op de 28 tot 32 ende 33 graaden is hebbende

By aldien Canaalen tot inde Zuyd Zee ontdeckt off dat het Zuyder landt uyt Eylanden bestaet sult trachten de selve te passeeren ~~te~~ de Monden ende uytgangen wel observeeren keerende dan weder door de selve passagie omme uwe ontdeckinge langs de noort Landt te voltrecken, –

Int Landen met Cleyn vaertuych dient groote Circumspectie gebruyckt ende de bejegeninge van het volck dat u te spraecke zullen comen te staen dient ende moet minnelyck met goede voorsichticheyt geschieden, ende aen geleyt worden, cleyne affronten van dieverye off anders suits die V L soude mogen van dese vreemde natie voorcomen, salmen ongemerckt moeten

laeten passeeren, om hun te trecken ende geen afkeer van ons te doen
hebben die ontdeckinge van landen ende volcken tracht te doen, moet
langhmoedich, niet oplopende maer amiabel zyn. ——
Verscheyde soorte van coopmanschappen ende mineraelen zyn U.L. mede
gegeven die vertoonen sult aende luyden daer mede in gespreck compt
eensdeels omme daer door te vernemen, off eenige der selver waeren
op hunne landen zyn vallende ten anderen wat genegentheyt ende be-
geerlyckheyt sy tot onse coopmanschappen toonen ende wat waeren
zy daer tegen souden mogen presenteeren te ruylen ——
Op de gelegentheden der volckeren dient gelett van wat aert, conditie
en humeuren dat zyn wat religie ende regeeringe dat hebben
met wien dat oorloogen wat geweer dat voeren wat spyse ende cleedinge
gebruycken ende waer mede sigh voorders erneeren ——
Moet serieuselyck letten ende wel registreeren de winden stroomen, regen
tyden &ca die geduerende dese uwe voyagie sult begegenen ——
Alle landen eylanden, stranden revieren inwycken hoecken clippen
rudsen droogten ende wat daer meer aendependeert sult wel ende
behoorlyck observeeren yder op zyn ware streckinge hooghte ende lengte
doen ontwerpen. Soo en als die begegent, ende op doen sult ——
Daer toe den coopman Pieter Pietersz gebruycken ——
Van Amboyna ende Banda scheydende sult uwe jachten wel doen
versien, daer toe de respective gouverneurs worden versocht alles te
contribueeren nae vermogen ——
Byaldien op yder jacht geen ses soldaten van noode zyn gelieven nemen
men sult voor d'affgaende soldaaten matroosen in plaets procureeren
de soldaten die mede neempt dienen haeren tyt uyt te zyn, om hier op
de verlossinge te comen ——
Soo een goede sloup in Amboyna can gemist worden dunct die by de twee jachtes
gevoucht ten waere U.L. anders geraden vondt ——
Van goet cleyn roertuygh dienen beyde de jachten versien, dat in Amb.
ofte Banda sult procureeren soo daer van ontbloot syt ——
Den coopman Roeloff Gerritsen sult op Cleyn Wesel stellen byaldien
U.L. resolveert op Cleyn Amsterdam te vaeren ——
Geen volck sult tegen haeren danck uyt hun landt vervoeren maer soo

Eenige weynige vrywillige uyt haer selven herwaert ende Comen
verleent die passagie
Op houtmans drooghte ist Schip Bat:ª verongeluckt, alle syn ingeladen
Gelt ende op hebbende geschut is voordesen by die vant Jacht Sardam —
op gedoocken, ende gesalveert behalven een kist van 8 C dalders ende —
een Metaale halve Cartouw Synde de kiste gelt vant Canon bevallen
daer omtrent Comende moogt daer eens op letten, off die noch konde
gesalveert worden,
Soo syn oock by forme van Instructie Aº: 1629: door den Commandeur
Francisco pelsert twee delinquanten, nederlanderen, die t Lyfver-
beurt hadde, aldaer opt vaste Landt geset Soo noch byt leven syn hun
verthoonen, ende herwaerts versoucken te Comen geeft haer passagie
T waere een gewenste Saecke voor de Scheepen uyt nederlandt nae —
India Comende dat opt Zuyt landt omtrent de 26 tot 28 Graden —
eenige goede verversinghe ende een bequame waterplaets gevonden
wierde alsoo de Siekte ende tscheurbuijck daer omtrent meest beginnen
te openbaeren ende by wyle noch veel volcx comen te overlyden voor
en aleer op Bat:ª arriveeren —
Ende gelyck geseyt Zullen U.E. door de straate Sunda herwaerts verwachten
soo geen obstaculen ende verhinderinge inden wech voorcomen, ende dat
het Landt sich streckt ende aen den anderen vast is gelyck wy opineeren
daer van uwe ondervindinge onse Leermeester sal wesen —
Ende dient genoteert dat wy voor seecker houden dat de Oost Custe van
Nova guinea ofte het Landt by de Jachten pera ende arnhem ont-
deckt tot op 17 graaden 8 minuyten Zuyder breete aent Suyderlandt
souden vast wesen ende een Lant syn daer op dan oock dese Instructie
staet,
Dog wegen soo gylieden Contrarie bevondt gelijk het oock wel soude connen
leysen, ende dat het suyderlant maer een Eylant is Soo Sult de Custe
van nova Guinea om de Zuydt op Seylen tot 32 Graden breete om
van die hooghte met een westen ganck t'oosteynden vant Suytlandt
by tSchip t' Seepaert Aº: 1627 in Jan:º ontdeckt aen te doen, tSuyt-
landt by desen Cours op geseylt hebbende Sult dan noch een graed
Zuydelycker Loopen, omtrent d'Eylanden St pieter ende francoys
omme alsoo volcomentlyck versekert te wesen, dat den houck vant

Landt daer onde west streckt, als wanneer dan weder om de noord sult seylen langs het suyt Landt heen voorby de witslant tot houtmans drooghte ende voorts op 33 ende 34 graden by aldien weder ende wint U.Lieden gedooght keerende als gesyt vandaer nae Batavia ende hier mede wenschen U.L. altsamen toe den Segen des heeren ende een behouden Reyse, mitsgaders dat dese voyagie mach strecken tot dienst der Compie Reputatie van 't vaderlandt ende uwe besondere Eere Amen

Actum Batavia desen 19 February Ao 1636

Instructie voor den

Commandeur ende opper Coopman
Jan Thornbergen den vyce Commandeur
Harman Woutersen, den Luytenant
Willem adriaensen Verbeeck ende
den Raat vande Jachten Capo de
Ramo Voorburgh ende Maria fortuyne
't fregadt de Neptunus Cleen petten
ende een Salouppe gedestineert naer
Solor, Tymor ende circumstantien,

Tot affbreuck ende omme te stutten de negotie onser Erffvyanden de portugiesen Spanjaerden ende haere adherenten mitsgaders de Maccassaren Javanen ende Malayen, in de quartieren van Solor ende Tymor alwaer meer ende meer syn grasserende ende den Sandelhout handel vande Compe: geheel occuperen hebben wy in Raden van India goet gevonden ende dienvolgende gearresteert uyt te setten, wel gearmeert ende voor vier maenden geprovideert de bovengemte ses Jachten ende een saloupe synde gemaeckt met 200 Coppen namentelijk 140 varentvolck ende 60 soldaten verdeelt te weeten

Op 't Jacht Cabo de Ramo ende de sloup bootsvolck	45	soldt 20:	Coppen 65
op voorburgh	15	8	23
op de maria	35	12	47
op de fortuyne	23	8	31
op 't fregat de Neptuynus	12	6	18
op Cleen petten	10	6	16
	140	60	200

Gylieden Sult met de voorsz. Macht op morgen in Godesnaem nae gedaene Monsteringe van Batavias Reede affseylen ende uwen Cours stellen langhs Java Omme onderwegen t'jntercipieeren ende aen te slaen alles dat sonder onse passe in Zee Sult bejegenen, t'vaertuych met onse licentie ende pas sedulle varende sult ongemoyt laeten —

Voor Tortan offte grissy Sult te reede loopen ende vandaer lichten offte verbranden de Joncken van anachoda Bonja Moulut die Contrarye syn belofte ende onse passe aen hem verleent dese Jare van Quinangh nae Tortan off Grissie is verseylt, Soo wy alhier seeckerlz. geinformeert syn geworden —

Bij aldien daer off elders eenige Joncq. uyt Chyna ontmoet Sult die in verseeckeringe nemen ende soo geen middel hebt om d'selve herwaerts te brengen vermits twyffelyck mouson Sult die met een van uwe Jachten in goede verseeckeringe naer amboyna Convoyeeren ende t'syner tyt de Joncke met alle volck die aldaer niet gesint syn te verblyven herrewaerts brengen. —

Joncq.s uyt Chyna tot Tortan off elders ontladen ende ledich ter Reede vindende Sult verbranden ende volck dat daer op is in uwe Jachten verdeelen —

Van Grissy ende Tortan Sult uwe Reyse spoedigen Cours stellende by noorden Madura off wel binnen door nae dat dan best geraden Sult oordeelen loopende nae baly omme t'selve Eylandt by oosten ende Lomboq by westen te passeeren nae de Zuydt Zyde van Timor alswanneer onse vyanden aldaer handelende geheel onversiens opt lyff comen sult daer ter Contrarie soo by noorden Lomboq, Cimbava ende Floros over Solor na Tymor tracht te seylen ontdect sult worden waerdoor ons desseyn wel licht geheel jnfructueux mocht Comen uyt te vallen. —

Ende alsoo wy vertrouwen dat gy lieden met de vloote ontrent Tymor verschynen sult rechtals den portugees aen den Zuyt kant t'sich sal coisen met syn genegotieert sandelhout in zyn vaertuych te scheepen ende dat eenigen alreets volladen ende vaerdich Sullen leggen omme nae Larentucke te vaeren Sal U.L. sich niet amuseeren met Cruysen onder Rotthe, Semau off elders maer met de gantsche macht in aller vaerdicheyt rucken nae de Suythavens den E. Tombergen best bekent omme op der selver reede onse vyanden te verrassen te overvallen ende hare fregatts ende ander vaertuych met hun ingeladen hout voor —

Goeden buyt aen slaen offte van landt haalen naer de gelegentheyt sich
sal presenteeren. ende dese onse macht gedooght geen plaetsen noch —
havenen aen gem. Zuyt syde beginnende vant west tot aent oost eynde
verschoonende daer oft moet eenich vaertuych in handelinge sal leggen
Alle des vyandts vaertuych ende houdt, van Tymors Zuydt Zyde in u geweldt
becomen off geruineert hebbende sult byoosten t Eylandt om loopen
ende langs de noortcaste van Tymoor om de west seylen aenslaende
dat becomen cundt. Soo portugeesen Spanjaerden Maccassaren —
Javanen Malayers, boutkonders ende alles wat voorder sonder onse
passe in dat Quartier sult rescontreeren verbrandende ende slaende
in stucken t' vaertuych daer mede mocht verlegen vallen. Nemende
de goederen die sult becomen te vervoeren onder behoorlycke inventaris
met kennisse des Scheeps Raet, ende bewaert het volck in goede ver-
seeckeringe opt Jacht Cabo de Ramo ende de maria die wel de grootste
zyn ende daer op de beste accomoditeyt is —

Wy recommandeeren den Commandeur Tonbergen die dese quartieren
gefrequenteert ende d'experientie der selver gelegentheden becomen
heeft, met den Raet alle haer verstant ende mogelycke crachten —
te employeeren omme de Compe. op desen tocht dienst ende onse vyand
affbreuck te doen geen goede occasien noch advantagien versuymende
Schoon daer toe in desen gem. precise ordre syn gevende, alsoo wy den
Raet by desen authoriseeren omme met de beste ende meeste voorsich-
tigheyt alles te attenteeren wat voorderlyck sullen oordeelen ende tot
proffyt ende soulagement van dese Equipagie sal connen streecken
Mitsgaders tot reputatie van onse natie ende uwe eere int bysonder,

Dit worden oock soo door gevangenen offte eenige andere middelen naerder
kennisse van des vyandts gestaltenisse in dat Quartier becompt sal
UE ende den Raet sigh niet alte preys aen dese onse ordre binden
maer den seeckersten middel by der handt neemen omme onser vyanden
Sandelhout in u gewelt te crygen ende haer alle voordere affbreuck.

Doen, —

Capo de Ramo ende de Maria synde redelyck groot van laste worden
expres mede gesonden omme daer inne het vervoeren sandelhout
was, honingh, sisir off schildtpadts hoorn &ca. over te neemen —

Op Tymoor soo by Zuyden als by noorden uwe saeck verricht hebbende.
sult naer solor ende larentucke verseylen omme a l'improuisto

Soo veel schade aen den vyandt te doen als sonder merckelycke perijckel ende hasard sal connen geschieden, op l'aventure Ue soude wel harde Resistentie bejegenen mogen derhalven oock niet connen goet vinden U.L. te ordonneeren omme te landen alsoo van Soldaten nae Eysch niet versien syt —

Op Solor heeft den vyandt nae verstaen weynich macht soo dat ons fort Henricquus (dat noch geheel open leyt) licht t'incorporeeren zal wesen, maer de wyle niet connen oordeelen een fort aldaer voor de generaale Comp.ie dienstich zy, begeeren wy niet dat eenige attentaten met perijckel gemengt daerop aenleggen sult, Echter by aldien vernempt de gestaltenisse der vyanden soo geringh te wesen, ende uwe macht suffi-ciant oordeelt omme den vyandt t'overrompelen ende hun met een loop daeruyt te slaen, souden niet ongeraden vinden daer van een preuve Neempt doch moet U.L. alvooren wel vande Gelegentheyt geinformt zyn op dat niet lichtvaerdichlyk ons volck ende u selven in gevaer brenght

Die van Lammekere syn ons doorgaens trouw gebleven by aldien assistentie tegen den Portugees ende tot recouvre van gesegde fort presenteeren sal den vyant des te eer ende met minder swaricheyt verslagen ende verjaecht worden als wanneer dan oock partie inde becomen buyt dienen te genieten —

Fort vermeester zynde sult daer af lichten t'geschut opt selve liggende ende sulcx daer verder invinden sult ruineeren ende alles soo veel doenlyk is te weeten de gerieffelyckheden binnen t'selve fort staende —

Aen die van lommikere ende alle andere onse Bontgenooten in dat Quartier sult wel mogen te verstaen geven dat geen ordre alsnoch syt hebbende om t'Casteel te bewaaren ende met volck te besetten, maer by aldien sy eenige vande haare nae Bat.a willen Committeeren omme den Generael ende Raden van India wegen hunne gelegentheden t'informeeren ende t'geen wyders te versoucken ~~te hebben~~ souden mogen hebben dat haer passagie sult verleenen in welcken gevallen wel ses ofte acht persoonen sult mogen brengen —

Alle de portugeese scheepkens die vervoert ende geladen zyn sult niet trachten te lossen, maer alles met het veranderen vant Mousson herwaerts aen laeten comen —

't Sandelhout dat van 't landt sult comen te veroveren mitsgaders alsulcke waaren ende coopmanschappen meer als met der Maccassaren Javanen Malayen &c.a vaertuygen becoompt sult gyluyden voor eerst overdoen scheppen int Jacht de Maria dat geladen zynde sult de fortuyne mede tot inladinge van buytgoederen gebruycken excuseerende Cabo de rame tot opt laeste omme zyn ladingh van Rys ende padie op ende off in Conteringe op Boerneo te procureeren —

In Solor ende Tymoor niet voorders te verrichten zynde sal den Commandeur Tombergen syn cargasoen voor Solor ende tymoor mede gegeven monteerende als by facture in handen van voorsz. Thombergen berusten f 13942:3:4 trachten te verhandelen ende oversetten tegen slaven Rys padyo Caneel was schildtpadden hoorn heunich &c.a ende Eylanden van galsouw, op Ende, Elders aende Thymorese Noortsyde, soo als 't ten meeste dienste vande Comp.e best geraden sal vinden voor al recommandeeren wy al by alle neersticheyt groote ptye Caneel off Cassie ligna te procureren die verstaen op 't landt van Ende in groote quantiteyt is gevallen. —

Schoone groote Coques planten te becomen zynde sult wel acht a thien duysent stucx mogen coopen omme in Bat.a gront te stecken, coebeesten verckens peerden ende buffels sult mede wel mogen [illegible] als scheeps ruympte over hebt, bedacht synde den Rys pady Caneel te prefereeren —

Wy belasten ende recommandeeren U.L. generael ende int besonder den Commandeur Tombergen, curieuselyck te letten wat proffyten ende voordeelen in gemelde quartieren te doen ende te haelen zyn wat coopmanschappen die landen trecken ende de waeren die daer tegen uytleveren mitsgaders 't geen eyders aenmercken zult om uwer wedercomste een welingestelt schriftelyck rapport daer van aenden Generael ende Raden van India over te leveren —

Soo wort oock den voorn. Commandeur Herman Woutersen specialyck gerecommandeert ende bevoolen de landen ende Eylanden, clippen, rudsen, drooghten &c.a welcke op dese voyagie sal comen te gemoeten behoorlyck te observeeren, ende yder op syn rechte streckinghe ende hooghte te ontwerpen, daer aen de Comp. dienst sal geschieden —

By alldien den tyt toe laet ende sonder verleth van importanter saken can geschieden zult gyluyden vand.e Eylanden van Nomba Sandel

bosch ende vande Suyden ende Noorden vant westeynde vandt landt ende
gelegen naerder kennisse nemen ende beter ondersouck doen, herwaerts
bringende een monster vant hout aldaer vallende Ende voorder verneem
wat waaren meer op voors.e Eylanden te vinden zyn ende den aert vant
volck daer op resideerende —

Doet oock wel observeeren den aert ende gelegentheyt vand.e Eylanden
by noorden tymoor gelegen als daer syn aubo pontare en loubale, off
wel licht door nader ondervinding vande Silue nadesen eenich voordeel
conde worden getrocken

Tot vyfthien May aenstaende Sult inde Quartieren van Solor mogen
blyven grasseeren omme u Cargasoen tegen de gesyde waren te
verhandelen, ten waare het korter maeckte condet dat ons aen
genamder sal wesen —

Ende byaldien op ende Rys ende Cadie abondant is, Ende dat de last
voor Cabo de Rama daer te bekome, Zy met een maent langer te
storven Sal den Commandeur Thornbergen de last daer sien te procurer
ende Zal de resteerende vloot hun Reyse vervoorderen ondert gebiet
vanden Vyce Commandeur Harman Woutersen .

Halff may ofte eerder als gereyt is, Sult uyt de Quartieren van Solor
overstrecken na maccasser omme uwe Macht aldaer te verthoonen
ende vyff dagen blyven cruysen, aenslaende dat sonder onse passe
vaert ende brieven vint Engelsche Scheepen voor Maccasser te
Reede vindende Sult (nae dat vier daagen daer omtrent gecruyst
hebt.) besoucken ende haar aen presenteeren byaldien brieven nae
Bantam Schryven willen de Silue derwaerts bestellen Sult, onder
tusschen moet trachten uyt haer soo veel van Maccassaers gelegent
heyt te verneemen als sy u sullen willen Communiceeren

Van Maccasser Sult verseylen nae lant Poulo omme by noorden tselue
Eylandt door t Caneel te passeeren daer van hier neven een Caertjen
mede gegeven aen Vyce Commandeur Woutersen, eenige Maccassaren
in gemelte Caneel bejegende Sult voor goeden buyt aenslaen —

t Caneel vant landt Poulo gepasseerdt Zynde, ende de gantsche —
vloot noch by den anderen ongeladen ende ledich wesende, Sal den —
Vyce Commandeur harman Woutersen met de Jachten Warburgh
Niepthuyns ende fortuyn nae Banjarmassingh verseylen omme van
daer met advysen vanden opper Coopman Coolbrant geleynden geladen

off ledich nae Bat.a te Comen —
Den onder Coopman Pieter Paets sult gij lieden met de Maria ende de
Salouppe beyde redelyck gemandt nae Balambouangh depecheeren hem
mede gevende een Cargasoentjen omme zyn ladinghe in Beestiael
te procureeren, als Coebeesten ende verckens Item Rys ende Padij —
te becomen synde ende 5 a 6 goede cloecke Jonge paerden —
Tot assistentie van voorsz. Paets sult mede laeten gaen een off
twee bequame assistenten die malays spreecken —
A.o 1633 is den Sabander aldaer genaempt Keay Ranga aende Comp.e
schuldich gebleven 15 st.s Coebeesten die den Coopman Samuel van
Laen meer gecocht hadden, als den bracke doen mael laden conde —
Laet den Sabander daer over aenspreecken alsoo hy belooft heeft d.o
15 Coebeesten aent eerste Nederlantsch schip daer verschynende —
te leveren ende te voldoen —
Ende sal den Commandeur Rombergen mett Jacht Cabo de ramo ende
Cleyn Petten nae Couteringe op Boerneo gelegen verseylen omme —
aldaer syn rys last tegen syn mede hebbende Cargasoen over te
setten. —
Cleyn petten seggen wy zal U mede neemen omme den Rys de —
Revier af te brengen ende in Rama te laden alsoo op de Baerte
van Couteringe niet meer als acht voet water is sulcx dat ditto —
Jacht syn last voor de Reviere sal moeten in neemen dat meest met
ditto Petten ende 1 Schuyt sal moeten geschieden alsoo in Couteringhe
geen off weynich vaertuych om gelt te huer is ten waere den Coninck
in de hulpende handt boode, daer over oock dient acht te houden ende met
eenige schenckagie te doen Ernstelyck versocht hebbende de Coninck
voordesen den Coopman Groeg wel geaccommodeert —
Hoe den handel in Couteringhe geschiet, wat Costuymen daer zyn
zult sien by de Jongste boucken vanden Coopman middelhoven
ende het dach register aldaer gehouden die aenden Commandeur
Rombergen nevens eenige andere Journaalen raeckende den Couteringsen
handel ter handt stellen waer aen ons voorder blyven dragende —
Den Coninck versouckt by syn Jongste missive daer vande Copie hier —
nevens gaet ses copere stucken schietende een Cogel groot als een
Eynde eye omme met rys te betaelen wy geven u 24 basen mede
ende op petten hebben geleyt twee andere schietende ongeveer een
cogel van een half lb. soo daer mede gedient is zult die tegen —
rys verhandelen mits deselve redelyck estimeerende verdacht zynde

Soo eenige metale bassen off balcoens compt te veroveren dat die mede
nae Betirmghen worden gevoert omme die Coninck soo veel
doenlyck is t'accommoderen ende Cabo de Ramos Rys last te becom
Wat in antwoorde aen gem:de Coninck syn schryvende sult by nevens
gaende copie vernemen eerlekers missives ende geschencken Sl
mit alle goede ordre tuorr aen compste aen syn May.t sult over
leveren, versoeckende soo spoedich mooge ladinge van Rys ende padie
doch liever Rys als eenich suits mogelyck sal wesen aen gem:
Coninck vereeren een metaale bas ende 50 catty boscruyt als by
onse missive sien condt laet de bas de swaertste vande ses die syt
mede nemende schoon die van Petten sout moeten lichten gelz
dan ooch wel de twee op Petten leggende tegen Rys sult mogen verhan,
delen maeckt maer dat syn last becompt ende geeft goede ordre dat
de maria mede geladen hier compt te verschynen t sy dan uyt de
quartieren van Solor Balambouangh Coutaringe off elders by aldien
de verhoopte buyten quamen te missen omme d'oncosten goet te makes
Animeert den Coninck van Coutaringe ende zyn inwoonderen dat met
hun vaertuych geladen met Rys nae batavia comen dat daer goede
proffyten te behalen zyn
Item dat de joncken uyt Chyna veel dienstige waeren hebben aen
gebracht daer van hun gerieff silver hier synde beter comen coop
dan als wij daer met onse scheepen brengen,
Den raet met dese vloote sal bestaen uyt nae volgende persoonen te
weten
Den Commandeur Jan Thombergen opt Jacht Cabo de ramo al
waer de vlagge vande groote stenge sal wayen ende zal gemelte
Commandeur de convocatie vanden Raet hebben ende mede selve
continueel presideeren —
Den vyce Commandeur harman woutersen opt Jacht voorburgh
sal wesen den tweede persoon —
Den luytenant verbeeck sal hebben de derde stemme
Den schipper van Cabo de ramo genaempt Corn.s pieters sothoute
de vierde p.soon —
Den schipper van voorburgh dirck symonsen leeck sal hebben de vyfde
stemme — Ende by aldien den Commandeur Thombergen
goet vint den raet te versterecken sal daer toe gebruycken noch een
vande bequaemste schippers ende den serg.t Jasper leendertsen —
van haerlem —

In Zee gecomen Zynde Sal den Commandeur versorgen
dattydelyck een seyn brieff aende vloote wort gegeven opdat te
beter by den anderen blyven, ende Comp. houden

De sestich soldaten op dese vloote geordonneert blyven hunne Regt
op batt.a loopende over sulcx sult belasten aende Respective
boeckhouders, dat hunne namen ter rolle worde geregistreert
ende goede notitie gehouden van die, welcke op de reyse souden
mogen comen te overlyden oft voor den vyandt te blyven opdat
t'haer vorder Compste daer van behoorlyck bescheet aenden Coop
man vande Solde Comp:tor alhier mogen over brengen

t'Jacht de Maria sult omtrent Caruwan bejegenen van waer
door de stercke westelycke winden ende Contrarie Stroomen niet
wel heeft comen op comen syn provisie ende scheeps noottr
hebben in Cabo Ramo doen scheepen sult voorsz Jacht enpassant
mede neemen 12 soldaten daer op laeten overgaen ende aende
overhoofden behandigen sulcx voor hun in Cabo de Ramo, als
geseyt geschept is

Tot onderhout ende Reparatie van voorsz Maria dat een openbaer
lick heeft gaen mede twee timmerluyden extraordinaris
onder t Eylant Gaelhoin aent oosteynde van Madura den vyce
Commandeur Harman Woutersz wel bekent, sult trachten
ten ancker te comen om water voort Jacht de Maria te haelen
alwaer in aller yl mede wat schoon gemaeckt ende t leck gestopt
dient

De behoorlycke voorsorge int menageeren van uwe provisien
worden UL generaelz ende yder int particulier gedurende
uwe reyse opt hooghste gerecommandeert

Gelyck oock int houden van goede ordre ende disciplyne soo in uwe
vloote als onder t volck op de selue varende administreert Recht
ende Justitie soo wel int Ciuyl als Cryminel in Conformite
vanden Generaalen artyculbrieff ende comporteert u voorders
in alles, den dienst van de Comp.e betreffende sulcx gylieden
t selue in tyt ende wyle met liefst voor ons weder ver
schynende, sult meenen te verantwoorden, wenschende
UL gesamentlyck hier mede een voorspoedige reyse ende victorie
over onse vyanden

Actum

Actum int Casteel Batavia Ady 22 Febo
A° 1636 ende was onderteeckent

Antonio van diemen
Philps Luccasz
Aert: Gyselsz
Joan vander Burgh

Commissie voorden Commandr
Jan Thombergen —

Antonio van Diemen Gouverneur
Generaal ende de Rade van India over
den staet der vereenichde Nederlanden
in Orienten, Allen den geenen die desen
sullen sien ofte hooren lesen Saluyt
doen te weeten, —

Alsoo wy in Rade van India goet gevonden
dienvolgende gearresteert hebben naer Solor ende Tymor tot af,
breuck van onse algemeynen vyandt den Spanjaert Portugesen
haere adherenten als mede oock tot bevorderinge van Commercie
aldaer ende elders uijt te setten de jachten Cabo de Ramo voorts
Oosthuysen Maria fortuyn, Cleen pettem, ende een Chaloup ende
dat het noodich zy gemte Vloote met een sufficant opperhooft tot
haeren Commandeur versien worden over sulcx ons vergenoucht
houden aende goede ervarentheyt ende Capaciteyt vanden E. Jan
van tombergen, die voorsz Quartieren voor desen meermalen indienste
vande Generaale Compie heeft gefrequenteert Soo ist dat wy voorn
Jan van Thombergen als Commandeur over dese vloote gestelt
ende gecommitteert hebben Gelyck wy hem stellen ende Committeeren
mits desen, omme als opperhooft daer over te Commandeeren dien
volgende de vlagge vande groote stenge te laeten wayen inden Raet
Continueelijck te presideeren recht ende Justitie soo wel int Civil
als Cryminneel volgens de Generaalen articulbrieff te administreeren

ende voorder op dese voyagie te gebruycken sulcx als hem ende den
Raet by Instructie wert belast —

Ordonneren ende bevelen, alle onderhebbende Schippers Cooplieden Stuerluyden ende —
mindere officieren Mitsgaders alle soldaaten Bootsgesellen met voorsz.
vloote vaarende den voorsz Jan t Lambergen voor haaren Commandeur
te erkennen Respecteeren ende te gehoorsaamen alsoo wy sulcx ten —
dienste vande Generaale Compe: verstaende behooren

Actum Casteel Batta: desen 22en February Ao 1636.
ende was ondertekent

Antonio van Diemen —

Missive aenden Coninck van Coutaringe.

Antonio van Diemen —
Gouvern: Generael ende de Raden van
India wegen den Standt der vereenighde
Nederlanden in Orienten Senden aenden
Groot Machtigen Coninck van Coutaringe
Haere vriendelycke groetenisse ende
wenschen syn hoogheyt een gelucksalich
leven op der aerden ende vermeerdering
syns Ryckx —

Uwe Hoogheyts Missive mit den Coopman
Middelhoven gesz nevens de Schenckagie, syn langh voor desen
by myn voorsaet den Heere Gouverneur Generael Henrycq Brouwer
wel ontfangen. —

Het Cleene Jacht voorleden Jare mit Rys ende Padie door uwe
hoocheyts behulp affgeladen heeft veele moeytens gehadt ende is
meer als sesendartich dagen besich geweest voor en aleer uyt
de Reviere van Coutaringen over de baer heeft comen geraaken —
synde oock genootsaeckt geweest ses lasten Rys in Zee te werpen
omme over te comen

Wy zyn zeer

Wy syn seer genegen geweest achtervolgens uwe hoogheyts schryvens een groot schip om Rys nae Couteringen te senden maer t'heeft ons aen fregats die uwe hoogheyt Eyscht, omme den Rys in Zee aen boort te brengen gemancqt alsoo wy onse cleene scheepen hadden gesonden na malacca ende Maccasser als mede om die van passir ende Coete wederom onder de gehoorsaemheyt vanden Conninck van Banjarmassingh onsen broeder te brengen gelyck geschiet is, ende uwe hoogheyt wel verstaen sult hebben

Ende nu onlanghs hebben weder onsen Commandeur Cool met ses Jachten naer martapoura gesonden omme te vernemen oft syn Majt. eenige voordere assistentie vandoen hadde tegen syne vyanden de Javanen ende andere quaetwillige

Nu senden wy aen uwe hoogheyt onsen Capt Jan Thombergen met een groot schip ende een fregat omme t'selve vol Rys ende pady te laden het sal ons aengenaem wesen dat uwe hoogheyt gelieve te bevoorderen dat het voorse schip soo spoedich syn last become als mogelyck wort, daer aen ons groote vrientschap sal geschieden alsoo wy dit schip ende fregath gaerne op een andere tocht souden senden ende versoucken uwe hoocheyt mede onsen Capt in Coutaringe wel mach bejegent worden gelyck wy oock sullen doen aen uwe hoocheyts ondersaeten op Bata: Comende

Item onsen Capt sal syn hoocheyt met de geeyste Copere bassen ende Cruyt geriven,

Ses hondert Realen ende andere Coopmanschappen hebben wy onsen Capt. mede gegeven omme syn hoogheyt Rys te voldoen

Soo uwe hoogheyt de Cappiteyn eenige assistentie gelieft te doen omme den Rys aen boort te brengen sal ons sonderlinge vrientschap geschieden ende willen gaerne betaalen

Den Generaal Henrycq Brouwer is met seven Costele scheepen naer Nederlant vertrocken, door last van onse principalen ben in desselfs plaetse gesuccedeert wy willen niet twyffelen uwe hooght sal de voorige vrientschap met ons niet allen Continueeren maer vermeederen ende wil uwe hoocheyt van onsent wegen verseeckeren dat het aen dese syde niet en zal gebreecken, ende tot Confirmatie vande selve onse genegentheyt sende tot een groete voor uwe hoogheyt een metale bas ende 50 lb Cruyt twelck versoucke dat syn hooght gelieve in danck aen te neemen Meer siende op onse gunste ende t'goede harte als de waerde vant geschenck,

Anto.

Gesz.en int Castiel Bat.a desen 22 februarij A.o: 1636 en was onderteeckt

Antonio van diemen.

Banda Aenden Gouver.r Cornelis Accolaij met Schip Leyden

Eerbaere voorsinige seer discrete Heere

Met schip Leyden sijn de Leeuwinne dat wy van hyer derwaerts affgesonden hebben, was onsen jongsten in dato 22en desember A.o 1635 passado, geladen met ontrent 24 lasten rijs verscheyden soorten Chynese stoffen, slaven ende andere geeyschte minuditien, emmers soo veel als wy van verscheyden sorteeringen hebben connen uytmaken, breeder in facture gespecificeert costen ter somma van f 35963: 4: 13 twelck wy hopen. U E. met het voorsz. schip tydelijck ende behouden sal toegecommen wesen ende dat U E. naer inhout vande selve facture t' Comptoir Generael sult hebben gecrediteert, dat te synder tyt vandaer verwachten te verstaen. t' Sedert hebben wy noch over amboyna een by brieffken geschreven dienende om te geleyden den Commandeur Gerrit Thomassen Pool die wy met de Jachten Cleen amsterdam ende Wesel tot ontdeckinghe vande Zuyderlanden, gedestineert hebben over Banda zyne reyse te bevoorderen als U E. uyt deselve Missive ende Instructie voor gem: Pool ingestelt beyde in Copia hiernevens gaende gelieven te zien, tot welcken ons gedragen. Item aenden Inhout van onse boven gem: Missive per Leeuwinne gesonden welcke gegeve ordren, soo op het redres van Erreuren inde Logie boecken gecommitteert, den handel van Massoy ende andere saecken, ons als noch zyn conformerende.

Niet alleene den schaersen maer oock den sleden toevoer van Rys soo van Chormandel west Cust van Sumatra Siam ende

Cambodia uyt beyde der Quartieren totnu geen Considerabel
secours Jae om Naeckter te seggen weynich ofte geen Rys
vandaer bekomen hebben ende dat suldes Matarams Java seer
dicht geslooten hout heeft ons sulcx buyten posture gestelt dat de
schepen Leyden twelck wy (lange voor desen) in Resolutie zyngeweest
volladen met Rys ende andere Nootelyckheden derwaerts te
depescheeren ~~tot~~ nu alhier over gebleven ende noch (vermits het
verloopen van het Saysoen) gedwongen worden van laeden aff te
seynden, Invoegen UE met het selve eenelyck vermogente
seynden ruym 120 lasten Rys Jongst met de fluyt Rustem van
Arrachan ontfangen. Item 97 Coyangs Pady met het Jacht
Assendelft — van Siam, ons toe gebracht nevens verscheyde andere
provisien van vlees speck wyn oly asyn, Item 27 packen kleeden
30 stux slaven hondert Reaalen, swarte massen Gout ende andere Merydentis
Ra Costende volgens nevens gaende facture ter somma van f 39540:
07 d: ende bevonden wy aen uwen gedanen Eysch ten principale
niets als ontrent 150 lasten Rys te gebracken, die wy gelyck geseght
hebben) vermits onse schaersiteyt niet machtich zyn te Compleeren
daer op UE synen Staet maken moeten om dit manquement met
sagouw soo van de Cust van Ceram ofte andere plaetsen te versterck
ende voor al besundere ordre te stellen, dat Banda buyten Extremiteyt
van hongers noot bewaert worde, daer van wy ons te meer verseeckeren
deurdien wy uyt UE Jongste balance dato ult°: augusto passado
gesien hebben dat de respective Comptoiren aldaer met ongeveer 270 lasten
Rys in voorraet voorsien bleven, sulcx dat met het geene desen Jare
gesonden is Ruym 520 lasten rys aldaer zyn waer aff getrocken vier
Maenden Cumsumptie van ult° Augusty tot ult°: desember voorleden
Calculeeren wy over Banda noch schaers 400 lasten rys behoorente
wesen, die welcken bastandt houden omme den omme slach vande
Comp:e aldaer een Rondt Jaer Ende tot ons nader ontset, twelck
met godes hulpe int eerste van het aenstaende Wester mouson wesen
zal in goede posture te houden, des niet jegenstaende recommandeeren
UE aldaer groote Party Sagou in voorraet te versorgen, omme by eenich
onverdacht incident ofte Onterval niet verlegen te wesen ende (als
geseght) In geen schaersiteyt te vervallen twelck alles UE goede

Voorsorge ende wel gereguleerde mesnagie bevoolen laeten

Die goede hope die we hebben, dat eerstdaeghs partije Rijs, soo met Bommel
van arracan als 't wapen van delft ende 't jacht de man uyt siam
becomen sullen, hout ons noch suspens, off op het uytgaen, van het
saysoen, met een wel beseylt jacht ofte fluyt U.E. noch met spoeder
selver twaere recht door, ofte wel by noorden Borneo zullen toe-
synden, waer van U.E. daer op weynich ofte geen Reeq^{ie} te maken
200 balen tarwe tot overvloet, ende om den Rijs aldaer te doen streck
gaen met dit schip derwaerts. —

By naerder Examinatie vande oversonden pampieren uyt Banda —
sien wij onder andere de verbeteringe van distincte persoonen door U.E. en
den Raet over Banda gedaen sedert p^{o} maert 1631: tot ult^{mo} febr^{y} 1635
incluys de welcke wy bevinden niet alleenen den articulbrieff ende d'ordre
van d' H^{ren}: onse principalen onder te Excederen, maer gesamentlijk
dat verscheyden persoonen tot meerder ampten ende tractamenten buyten
alle fatsoen en reglement gevordert zyn

Vier Sirganten vinden die U.E. verbetert hebben namentlyck 2, onder
dry jarich verbant waer van den eenen 25 den tweeden 26 g^{l} ter maent
bedongen, ende twee andere die buyten verbant verbetert zyn yder 22 g^{l}
ter Maendt toegeleyt worden, dat alle buyten ordre is, de gagie van een
Serg^{t}: is 18: ofte ten uyttersten 20 g^{l} volgende d'ordre vande E.H^{ren}
Bewinthebberen. Ende die voor sulcken gagie niet gesint syn te Conti
nueeren ofte haer avancement van hooger qualiteyt in te wachten, —
sullen U.E. herwaerts over laeten comen, omme naert vaderlandt te
keeren,

'T is een swaer tractament voor de Comp^{ie} dat een Corporael van d'adel
borsten. 24 g^{l} per maent toegeleyt wert, als Jan broersen gedaen is
Sesthien g^{l} ende niet meer is de ordonarie gagie, ende die de Continu
atie niet aenstaet, mogen U.E. om herwaerts te keeren vrydyck de-
mitteeren,

Acht lantspassaten hebben U.E. inden tijt van een Jaer meer tot accomodatie
vant volck als ten dienst vande Comp^{ie} uyt soldaten ende adelborsten
gecreeert, ende de selve meest 14 g^{l} ter maent toegeleyt 't welck
excedeert yder qualiteyt heeft nae regel van den articulbrieff zyn
ordinarie tractament onder welcke den Corporael geen hoger
gagie als 14 g^{l} gegeven wert —

Expresselyck —

Expresselyck tegens d'ordre vande 15en hebben UE dry Jongers binnen
haer verbant van 10 Jaeren van 4 tot 7 ende achtguldens gevoirdt
mit meer andere liberaale tractamenten. Soo bynnen alsnaer
d'Expiratie vanden verplichten tyt voorgevallen, weshalven
wy UE gelyck boven gedaen hebben ernstlyck Recommandeeren
en bevelen, Intoecomende daer nauwer op te letten, ende dat
Niemandt oock verhooginge van gagie gegeven werden als die In
hooger ampten werden gepromoveert, verstaende Zoo wel Inde
Commertie Militie als zeevarende persoonen, ende desulcke welcke
haeren tyt geexpireert is, niet genegen zynde haer avancement
op haer out Tractament, tot eenige vaceeren plaetsen aff te wachten
zullen UE herrewaert aen mogen laeten keeren ten eynde oock
de mindere vrome soldaten beurt om geavanceert te worden,
mogen crygen, die nu anders vermits dese quanten, om int Landt te
Continueeren genouchsaem tot besundere lasten vande Compe met
gelt gecocht werden, daer door gesecludeert blyven onder welck getal
niet in begrypen eenige voornaempste Offer, onder Coopluyden
ende assistenten, Item eenige Schippers &ca daer vande Compe notable
diensten treckt, die UE tot Continuatie met eerlycke tractamenten
wel beworden mocht doch alles soo matich als UE naer bevel van
Heeren onse principaalen In Redenen zullen gefundeert vinden
ende bereyt zyt, voor ons alhier te verantwoorden,

Wy hebben gesien 't Garnisoen In Banda uyt 343 Coppen bestaet
ende zullen UE soolangen soo vigoureusen macht gedwongen worden
Inde Quartieren van Amboyna te houden ofte tot ons naerder aen
schryven, het selve niet stercker als tot 350 Coppen maken,
twintich Nieuwe soldaten daeronder 2 tambours gaen met dit
Schip derwaerts daer mede UE de verlossinge moeten doen meerder
Nombre, waeren voornemens UE toe te seynden, om in dat Extreem
van verhooginge van tractamenten, niet te vallen, doch en zyn onse
troupen welcken wy onder den Capt Mayoor Adriaen anthonissz
tot uytrichtinge van eenige desseynen in Taijouan gesonden hadden
tot nu niet weder gekeert, oversulcx soo UE met gemte 20 Coppen

niet volstaen kondt, sullen U E de resteerende verlossinge uyt het boots volck van Leyden ende Lidwinne moeten doen ons pertinent advys gevende hoe veel matroosen in plaets van soldaaten aldaer in garnisoen gehouden mitsgaders hoe veel soldaaten jegens aenstaende verlossinge sullen dienen vervangen te werden, om ons daer naer te mogen reguleeren,

Uyt rapport ende onderlinge discoursen met den E. Commissaris Artus Gysels op de gelegentheyt van Banda gehouden, hebben wy geapprehendeert, dat U E int geheel inclineerden, het jegenwoordige logement vanden gouverneur staende tegens de curtgardyn vanden punt Admirael tot de punt Zeelandia aenden anderen te trecken, ende van verdiepinge te verhoogen. Item dat U E. in voornemen was de borstweeringhe vande twee zee punten ofte bolwercken aen het Casteel Nassauw soo hoogh op te haelen dat de selve uyt het fort Belgica niet en konde gedommineert werden het eene ende het andere houden ten dienste vande Comp ofte tot versekeringe vanden Staet derwaerts onnoodich U E is niet onbekent dat het fort Nassauw op alsulcken ongelegen plaetse gefundeert ~~is~~ dat het vande geheele hooghte des Berghs can beschouten ende bestreecken werden ende waer het selve daer niet begreepen een versoecken U E niet lichtelyck resolveeren souden, om die plaetse te fortificeeren, doch wy moeten ons getroosten dat onse voorsaaten, hun hebben moeten reguleeren, naer tyden ende gelegentheden van saecken invoegen soo veel gedaen, als gekonnen, doch niet geeffectueert tgeene gewilt hebben, over sulcx moeten het selve wel nootsaeckelyk met onse garnisoen beseth houden, Nochtans en verstaen wy niet dat aen eenige versterckinge veel min nieuwe wercken maer wel de noodige reparatie gedaen worde Belgica ende de Redout op den Cruyn vanden Bergh moeten des Comps plichtancker op Nera wesen weshalven U E. dit Concept van versterckinge dienen te excuseeren, sulcx oock doen sult met de vergrootinge, ende optreckinge vandes Gouverneurs logementen, alle wercken dienende tot cieraet, ende particulier gemack moeten geexcuseert blyven ende in plaetse vandien, goede massive brandt vrye magasynen tot preservatie vandes Compes effecten ende de speceryen vant landt, by der handt genoomen worden maer by de Comp den besten dienst gevord: ende de beste menagie sal gepleegen werden, Het gehuchte van Selamma verstaen wy dat noodich met een gelegenth.t tot een kerck, ende schoole, dient versien, soo u oock van dat aduys zyt accordeeren wy dat aldaer een bequame deffensive huysinge, naer proportie van steen ende calck gemaeckt worde verstaende dat het selve op alsulcken voordelycken plaetse begrepen wert, waer dubbelde dienst van te verwachten hebben, daer toe ons de plaetsen waer ietyts der mooren musquit gestaen heeft, bequaem te zyn, aengewesen wort, sustineerende daer neven den pas, ende het gesicht naer de mieuw vry te hebben, en alle adcoemen onser quaetwillige vande buyten zyde can geprevenieert werden ende gemerckt, dat ons de situatie vandat gebrechte onbekent is, zullen het voltrecken ofte naerlaeten, vandese huysinge aen UE ende des Raets overlegh int geheel deffereeren waer toe, ende tot andere wercken wy UE onse Mr. Metselaer Noe de Maij syn toeschickende, van wien (vermits de abundantie vande stercke dranck) alhier soodanigen dienst niet getrocken hebben, als naer syne wetenschap wel hadde connen ende behooren te doen, twelck wy vertrouwen in Banda wel beteren zal, besunder wanneer UE hem gedurich aent werck ende verre vanden dranck connen houden —

Het besorgen van bequaeme wegen ende toegangen van Salamma naer weyer ende Ourien blyft UE gerecommandeert, doende de selve leggen, daer oordeelen zult tot de meeste accommandatie vande Ingesetene te behooren. —

Sementz noch Clynckert tot water backen connen noch (gelz voor desen geschreven) geen synden 44 Martavanen zyn UE met de Javanen gesonden ende blyven wy van gevoelen dat UE met de selve emmers soo wel als vande backen behoorde gedient te wesen, die het barsten, ende het lecken (vermits de swaare aertbevinge) seer subject zyn, Integendeel de Martavanen niet, voornamentlyk wanneer de selve tot de halsen binnen de forten ende Redouten in d'aerde gedolven ende continuelyck gevult zyn, twelck UE nader voegen dienen int werck te stellen ende tot meerder preservatie vande selve dat soo groot de lichamen vande potten zyn een viercante koocker van steen ofte plancken met een luyckxken om het water daer uyt te haalen voor het overloopen en het daveren vande voeten daer om ende over te trecken besorgende (als gesegt hebben) dat die gestadich vol water gehouden, ende met al.

Als in tyden van noot aengetast worden voor al hebben V E dien
aengaende op Poulo ay te letten, ende houden soo seer vreempt niet
dat V E dry a vier vaertuygen twaer burgers ofte Comp.s lyfeygen
ordonneerde, om gelyck de marct scheepen het water van Lonthor
naer Poulo ay te bringen, raminde een tax hoe veel potten dat voor
een Reael van 8en ende naer Rato van dien gehouden souden zyn tot
gerieff van den Burger te vercoopen, ende te leveren behoudende —
nochtans de vryheyt dat yder een voor syn huyshouden ende andere
met eygen volck ende vaertuych water van het vastelandt souden
vermogen te haalen, wy vertrouwen dat daermede de Burgerye
seer wel gedient, Poulo ay buyten schaersiteyt van water gehouden
ende die sulcx ter handt trecken, daer uyt treffelyck souden gebeneficiert wesen

Alsoo wy bericht worden, dat het Eylandt Rossegayn een bysonder goet
Terrotorium tot het weyen van groot ende minder beestiael heeft
geven V E in Consideratie off het niet bequamelyck geschieden conde
dat alle het vee van Nera derwaerts gebracht, ende daer op gehouden
wierde, In sulcken gevallen het ledich landt op gem.te Nera met
Coockes, ende andere vrucht gevende Boomen geplandt ende beset
conde worden, twelck by gevolch een extraordinare oppulentie van
boom vruchten in banda baeren souden, hoe danich V E in desen van advys
zyt, ende wat op onsen voorslagh voorneemen zult, verwachten uyt
V E eerste advysen te verstaen, ——

Seven Conynen te weten 3 Rammelaers ende vier voesters gaen in een
kooy hiernevens welcke V E op het vrouwen Eylandt (naer het
selve van zyne Ruychte ende Struweelen door des Comp.s lyfeygen
gesuyvert zy) sult planten, met de seyndinge sullen Jaerlycx —
Continueeren, soo veel d'aenteelinge alhier sal mogen lyden —
vertrouwende daer uyt metter tyt sonderlinge Commoditeyten
voor de inhabitanten van banda sullen getrocken worden —
reciprocque sullen met den eersten eenige Calckoenen van V E
verwachten,

Wy blyven als noch by onse voorige Maxime, om alle de naturele
Bandaneesen van daer herwaerts, ende andere onse Colonien te —
trecken, twelcken Eynde wy alweer tachtich stucx lyfeygenen

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Slaven derrewaerts sijnden, te weten
60 Manspersoonen ende
20 Vrouwen Jongst met de fluyt Ruthem van Arracan gecomen
zynde een welgedane, ende goede postuyre van volck. Invoegen dese Jaren —
hondert en tweendartich Sielen derrewaerts gesonden hebben waertegen weer
Zooveel Bandanesen met d'eerste ende Jonghste Scheepen herwaerts —
sullen verwachten ende voornamentlyck de Lyfeygenen vande Compie —
waer van verstaen noch omtrent 90 Sielen resteeren aende Borgery mogen
UE de Cloeckste Slaven ende Slavinne die nu derwaerts gaen, wel frequer
om eens vandat ongerust ende wraeckgierich naturel in die Landen —
ontslagen te wesen vertrouwende dat successive van Bengalen ende
Mallabaaren maer voornamentlyk van haer descendenten, ongelyck trouwer
ende oock vlytiger sullen gedient worden wanneer die Meesters maer be-
vorderen om de selve Slaven inde Cultivatie der Landen, het havenen
vande Speceryen ende uytvisschen te doen Instrueeren ende optrecken
voor besluyt, ons scopus moeten zyn om die eylanden niet geheel van
haare Inwoonderen te ontblooten daernaer UE de saecken derwaerts
over te beleyden dienen, —

UE overgesonden deductie, tot nader ontledinge vande abuysen Inde —
boucken gecommitteert ende door den visitateur Generael aengewesen
hebbende selve weder ter handt gestelt die op gem: articulen geduplic: +
heeft als UE inde Marginalen der selver van poinct tot poinct ge-
nooteert connen beoogen. ende afneemen hoe verkeert de partyen
by d'een off wel d'ander persoonen verstaen ende gediffendeert worden
Intoecomende sullen de boecken in soodanigen postuyre verwachten
dat het over ende weder schryven dienaengaende mach geexcuseert blyven
voor al sullen UE besorgen datons niett den eersten nopende d'Im-
pertinentien ende Guarnisoens boucken gecommitteert ende by onse voorige
Missive aengewesen contentement gegeven worden —

Tot nu en hebben noch schip ofte Scheepen uyt Suratte vernoomen daer
naer seer hartelyck verlangen om te verstaen In wat voegen haer
die Engelse ende portugeesen Macht aende Custe van India gedraecht
+ is mede een obstakel dat UE eysch van swarte Bafftas, nu
niet voldoen connen dagelyx syn een schip van daer te gemoet Godt
geve alles goets uyt die quartieren vernemen mogen —

Uyt authentique Copie van Commissie ende extract uyt de missive
vande vergaderinge der 17en d.o 21 April binnen Amsterdam
Sullen U E sien hoe gem: vergaderinge d'H:rs onse principalen
goet gevonden ende volgende geordonneert hebben dat d'E H:r Gouv:r
Generael Hyndryck Brouwer (naer d'Expiratie van Zyn E:
drye Jarich verbandt) met de Retour vloote opt naer Jaer a.o 1635
van hier naer Nederlandt vertreckende, alvoorens het generale
Gouvernement van Indien soude trasporteeren aen d'H:r Antonio
van Diemen. In welcker Conformitte ged:o Heere Brouwer
op den Eersten Janu:r des Jaers het Gouvernem:t alhier publycquelyk
geresigneert ende boven gem: H:re van Diemen voor Gouvern:r
Generaal Solempnelyck geinvestiert heeft, synde soo voorts den
5:en der selver Maent met de Scheepen N: Amsterdam, Wesel
Nassouw Hollandia Mastricht en N: Hoorn uyt Batavias
Reede naert vaderlandt vertrocken ende den 11 daer aen volgende
buyten de Straete Sunda geluckelycken geraeckt d'Almogende
geleyde de.se Scheepen ende die aen de Capo de Bona Esperance
daer noch by sullen gevoucht werden mitsgaders alle de H:rn vrundes
daer mede overvarende voorspoedige Reyse ende dat met gesont-
heyt int lieve Patria arriveeren mogen U E sullen dan op de
Receptie deser meer gem: Heere Antonio van Diemen voor Gouvern:r
Generaal doen authoriseeren ende onder het resort van U E Gouver:t
daer voor bekentmaken, Mitsgaders den Eet van getrouwicheyt
nevens de verhoogste Solempniteyten van yder een, wie het eenich
sints aengaet, affneemen ende sullen U E Zynen perticulieren Eet
van getrouwicheyt in handen vanden opperkoopman Gerrit Demmer
die wy by speciale acte daer toe gequalificeert hebben presteeren
als dat behoort latende ons met d'eerste Scheepen, daer van schriftelyke
acte toecomen ———

Op het in Stellen ende Concipieeren der Testamenten ofte Codicillen is
U E voordesen geadviseert t'sedert hebben alhier goet gevonden een
Placcaet tot den Eynde dienende in te stellen t'welck alhier
gepubliceert, ende geaffigeert is waervan het formulier, hier nevens
gaet U E sullen van gelycken t'selve den volcken aldaer bekent

Maarken ende Jegens de transgresseurs, tot de peene Int tselue vervatt, doen procederen.

Mit dit Schip leyden gaet (op syn Ernstich versouck derrewaerts Nicolaes Colff die ons naer veele Solicitatien (niet Jegenstaende de Sententie Jegens gem Colff in Banda gevelt by den achtbaren Raet van Justitie alhier gereviseert ende geapprobeert is) tot sulcx beweecht heeft blyvende nochtans gemte Sententie in vigeur, in voegen den seluen alleene om syne saecken derrewaerts over te redden gelicentieert hebben oversulcx soo gemte: Colff sich aldaer sedich modest Eerbiedich, ende obedient Jegens u E persoon ende andere comporteere, qualificeeren wy V.E. om den seluen in Banda als een Burger syn domicile te laeten houden doch soo V.E. vernemen den seluen, in syn gedebaucheert leven continueeren, sullen V.E. gemelte Colff uyt crachte van bovengem: Sententie promptelyck vandaer, naer syn geordonneerde bannissement plaetse renvoyeeren alsoo wy by dese dispensatie geensints en verstaen van het vonnis, Jegens den seluen gepronunceert soude gerelevert wesen, waer naer V.E. sich dan te reguleeren hebben

Wy hadden V.E. voor desen toesegginge gedaen van met dese besendinge eenige kelders tot den oly van Macis ende Nooten te seynden, doch en connen (vermits datter geen ofte weynich te becomen syn) achtervolgens onse goede wille tselve niet effectueeren, oversulcx V.E. ons gemte: olye in goede vergelaesde Chyneese potten met rottangh versorght ende bewoelt, laeten toecomen, tot welcker gebruyck wy V.E. nevens desen 6 a 8 stucx syn toeschickende

Hier nevens syn den Extract uyt de missive vande vergaderinge der 17en dato 8 september 1634 binnen amsterdam daer uyt V.E. sullen connen sien, wat haer Ed op de gelegentheyt van Banda syn adviseerende wy recommandeeren V.E. de saecken derrewaerts achtervolgende haere Ed goede Intentie te dirigeeren, ten eynde V.E. becoorden ende doen accresseeren mocht, het goet gevoelen dat van V.E. persoon ende directien ten dienste vande Compe syn hebbende verclycken, en connen alhier noch niet goetvinden om verminderinge vanden vierden tot den thienden penningh wegen den vercoop van huysen ende erven te doen maer sullen V.E.

(: tot onse naerder ordre) volgens het jegenwoordighe gebruyck continueeren ons met den eersten advys gevende wat gevoelen U E van dese saecken hebben ende hoe danich men daer in behoorde te handelen met d'omstandicheden van redenen, tot verificatie van uwe sustenuen dienende. —

Naer wy verstaen souden U E int fort Nassauw een metaale galey stuck hebben, twelck daer seer weynich dienst doet, tselve soo wesende gelieven U E gem: stuck herrewaerts aen te laeten comen alsoo noch vijff diergelyck by ons hebben die op des Casteels punts alhier bequamelyck sullen connen gebruyckt worden

Abt

U E schryven sien wy dat de inwoonderen van d'eylanden Kay arou Tanimbar ende Ceram Laut een groote vervullinge van veelderhande nootwendicheden in Banda hadden gedaen, soo gem:te inwoonderen als vooren noch continueeren, ende aen hun goede genegentheyt tot progres vanden Nederlantsen Staet derwaerts niet getwyfelt wert salt noodich wesen U E dese onderlinge frequentatie voede, ende deselve redelyck doet tracteeren om ons van haere commoditeyten te dienen item consumptie in onse cleeden ende lynwaeten te bevorderen tot wiens continuatie alsnu hondert realen swaerte gemeen goudt bestaende uyt 4761 stucx attchynee maeten derwaerts seynden die U E twaere in specie ofte dat die souden moeten smelten ende tot longebatten maken sult trachten te verhandelen ende ons laeten weeten oft deselve aldaer getrocken, item wat prys haalen mogen om ons inde voirdere besendinge daer naer te reguleeren, wy hebben een monster vande Cayn Maduras naer Cormandel gesonden omme die aldaer te doen naer maacken, partye daer van becomende sullen U E deselve tot vervolch vanden handel der Zuyder Landen toe,, gesonden worden, ons verlanght mede seer te verstaen van wat natureel ende conditie de soonen van Cay May Ebeo ondemmdato zyn, ende ofte achtervolgende het begeeren van hun ouders int christen geloove yveren mitsgaders ofte tot het selve eenige besondere inclinatie thoonen, ende wat meer goets van die persoonen te hoopen is vant een en het ander sullen U E gevoelen verwachten

Wy approbeeren voornoemt gedaen dat U E de Boutonse cleeden door de vryeluyden aldaer aengebracht eerst aengehouden ende daer naer op consideratien de borgeren in Amboyna den handel toegestaen wordt, weder hebben doen restitueeren Andricoondert ons naerde,,

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

nael V.E. schryven de selve soo goeden Crossytin, aldaer renderen
ons daer van geen monster gesonden hebt, om te versoucken off die
In Chormandel met Conde naer gemaeckt worden, ende om de quartiere
derrewaerts daer van te dienen. V.E. sullen derhalven niet naerlaeten
vande bouen gem.te Cleeden, die by V.E. (Sarangh) genaempt worden
met de eerste herrewaerts over keerende scheepen eenige stucx te seyn
ten zynde die naer Chormandel met onse naeste beseyndinge voort ge,
sonden ende soo danigen Parthye geeyscht worden, als V.E. ons ad,
viseeren sullen, aldaer ende omliggende Eylanden met goet voordeel
te sullen connen overgesett worden —

'T Schip Wesiph is in Amboyna belast voor een Parthye van f 13:19:12
ten behoeven van eenen Lieven Lievensz van Amsterdam trompetter
verstreckt, ende alsoo gem.te Lieven naer dato in Banda aen lant geor-
domeert is sonder voor dese parthye op syne loopende Reek.ng
belast te wesen, soo sullen V.E. den selven ten behoeve meet Credit
vande Comp.e doen debitheeren voor t volgende —

1	Basta	f 5: 8: —
1	tassetal de narcepour	3: 16: 8
¼	Guinees Lynen	4: 9: 4
2	hemden	2: 11: —
1	Strenge Syde	—: 15: —
1	p.r schoenen	—: 16: —
	't samen monteerende als vooren	f 17: 19: 12

Op u versouck gaen met dit schip drye huystimmerlieden, V.E. mogende —
selue waer den meesten dienst doen connen gebruycken te weten —
Joris Melchiorsen van Enckhuysen kistemaker
Adriaen Sidratz van Diepen — } huystimmerluyden
Job Cornelissen uyt den Haech }

Om fustagie syn alhier extraordinarie verleegen over sulcx sullen V.E.
gedencken met de weder keerende scheepen soo veel ledige leggers —
herrewaerts te seynden, als by den anderen sult connen brengen twelck
by V.E. ten hooghsten recommandeeren niet te versuymen —

Drye duysent ponden bosscruyt seynden minder als uwen Eysch twelck ge,
schiet op consideratien, dat wy int naersien vande Effecten in —
Banda bevinden naer rato vand' andere Casteelen in India noch

Ryckelyck daer van geprovideert blyft oversulcx wy ordonneeren
t'selve buyten eenige verachteringe geexcuseert can worden —
Item seynden met dit schip van onse presente schaersiteyt twee
duysen Ryxdaelders in specie, soo U.E. deselve aldaer niet gants
noodich zyn, condt die met d'eerste scheepen te rugge herwaerts
zenden, waer aen de Comp.e dienst geschieden zal —

Hier gaet dan gelyck nochmaels geseght hebben, met het schip
Leyden het welcke U.E. soo haest al daer (met lieff) zal aengecomen
wesen, van zyn inhebbende cargasoen sult doen ontlaeden en
sonder verlet van tyt weder in scheepen alsulcken p.tye
speceryen van Macis ende Nooten als U.E. byderhandt hebben
sonder naer eenige andere te wachten om soo haest de selve
ingenoomen heeft in Comp.e van 't schip de Leeuwinne (twelck U.E.
balast scheeps sult doen vertrecken) over Amboyna herwaerts te
laaten keeren, gelyck wy t'selve aen den Gouverneur Jochum Roeloffsen
geadviseert hebben, oversulcx recommandeeren ende belasten U.E.
andermael, dat dese scheepen, doch soo spoedich als mogelyck uyt
Banda aff gesonden worden alsoo de selve tot andere ende gantsch nodige
besendingen te gebruycken hebben. —

Aen gem: Gouverneur Roeloffsen hebben geordonneert dat U.E. het schip
Bueren primo July, by noorden Ceram sal toe seynden om de jonghste
vruchten uyt Banda herwaerts te brengen welck Buyren U.E.
aldaer tot primo October sullen mogen ophouden, by aldien U.E.
oordeelen meerder p.tie speceryen daer mede als tot den tyt van
4 a 5e September soudet connen afladen doch soo U.E. bevinden
de quantiteyt van soo weynich consideratien soude wesen, dat daer
om niet geraden waer den risico van dese spade de pechee af te
wachten sullen U.E. in sulcken gevallen, by het outgebruyck —
blyven wy syn van gevoelen dat de scheepen primo october van
daer vertreckende noch bequamelyck ende ter goeder tyt Batavia
souden connen aenseylen daernaer U.E. syne saecken wel eenich
sints derigeeren mogen. —

Gaet mede herwaerts den ondercoopman Salemon Sweers die U.E. soo
ald.r eenige vacante plaetsen waeren ende tot syn avancement —
conde geemployeert worden, wel mogen gebruycken 't is een vaerdich

ende goet schryver vertrouwen oock in materie van boeckhoudes
goede ervarentheyt heeft, U E. mogen hem ter proeve stellen ende
hem naer syne Comportementen vorderen blyvende gelyck wy vooren
geseght hebben binnen de Limitatien vanden Articulbrieff op
datt d'Heeren Bewinthebberen oock mogen sien, dat op haere ordonnantien
acht gegeven wert

Voor desen hebben wy U E. geRecommandeert ende belast geen nederlantse
vry burgeren, met des Compes. schepen over tlaeten vaeren ende passagie
van daer herwaerts te verleenen twelck wy U E. andermael op het
alder strickste beveelen (niet alleene nederlanders) maer oock selffs
geen indiaensche Burgerye onder wat Tytel tselue oock souwe
mogen wesen ten waere Bandaneesen die alhier metter woon comen
ende blyven sonder de sulcke te licentieeren, die hier niet te ver
richten hebben anders als het haere te verteeren, ende ons in verscheij
saecken soo om eenige penningen ter leen te sochten, ende met des Compes.
schepen over te vaeren moeylyck vallen U E. gelieve hierop goede
ordere te stellen alsoo wy verstaen de Compe. daer anders met als
ondienst door geschiet want wat redenen heeft het dat men het onse
Nederlanders ontsegge, ende de Indiaenen toe staen sal

Hiermede
Geschreven In Bata. desen 28 February anno 1636

Memorie vande Pampieren die mett schip Leyden naer Banda gesonden wert

No.
1. Copia van Missive aanden E. Gouverneur Accolaÿ dato 22 Xbr 1635 p. de Leeuwinne gesonden
2. Copie van Missive aenden Gouvr. Accolaij dato 18 February 1636 p. de Commandeur Pool gesonden
3. Copie van Instructie voor den E. Commandeur Gerrit Thomasz Pool tot ontdeckinge des Zuytlanden
4. Copie autentico vande Commissie door d'E. H. Generl. Antonyo van Diemen

Nº 5: „ uyt de missive Extract der vergaderinge der 17en: dat 21 April Aº: 1636 —
6: „ Extract uyt de vergaderinge der 17en dato 3en September 1634 binnen Amsterdam. —
7: „ Duplycq vanden visitateur Generaal jegens het tonen gesonden Replycq vanden Gouverneur Cornelis Acolaÿ —
8: „ Placcaet op het maken der Testamenten etc geconcipieert
9: „ Inventaris vant Schip Leyden.
10: „ Missive Aenden Oppercoopman Gerrit Demmer
11: „ Orgineele Missive door d' Hr: Generaal ende Raaden van India aanden Gouverneur Cornelis Accolaÿ per 't Schip Leyden geszr in dato 28 Februario 1636.
12: „ Factura vant schip leyden —
13: „ Cognoissement vant selve —

Acte van authoriseeren waer by den Gouverneur Accolaÿ den Eedt van Getrouwicheyt af gevordert wort

Alsoo d' Ed: Heeren Bewinthebberen vande vereenichde Nederlandsche Oostindische Compnie: by haare E. Resolutie in vergaderinge der 17en: goet gevonden hebben, den heer Gouverneur Generael Heyndrick Brouwer van zyn Gouvernement te ontslaen ende ons als Gouverneur Generael in desselfs plaetse te stellen ende te authoriseeren uyt crachte vande Commissie door haer E. tot dien Eynde herwaerts gesonden Ende alsoo noodich sy het selve over alle forten plaetsen ende Comptoiren vande voorgem: Compe in India geproclameert ende gepubliceert werde hadden wy om het selve inde Eylanden Banda behoorlyck te effectueeren ende den gemeenen volcken bekent te maken mitsgaders om den Eedt van Getrouwicheyt af te neemen, geordonneert ende gequalificeert: den E. Cornelis Accolay Gouverneur over onse forten aldaer: Doch op dat alles met des te beter ordre geschieden, souden noodich h gem E accolay alvooren den gerequireerden Eedt van getrouwicheyt aen ons te houden, in handen van onsen Commissaris presteeren waer toegekent ende gestelt hebben den oppercoopman Gerrit Demmer. de welcke wy qualificeeren, om op de receptie deser in vergaderinge van rade

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

gem. Accolay onsentwegen den eedt van getrouwicheyt met de behoorl.
solempniteyten af te neemen ende te doen presteeren als dat behoort
Ordonneeren oversulcx aen allen de geene die het eenichsints aengaen mach
gemelte Gerrit demmer voor onsen gecommitteerde, desen aengaende
aen te neemen ende geloof te geven, alsoo sulcx onse meeninge ende
begeeren is

Actum Adij 2den February Ao: 1636 ende was onderteeckent

Anthonio van Diemen

Ordre voort Schip leyden,

'tbovenstaende is Copie van d' Instructie Ao. 1635 den 7 Meert aen
't Schip twapen van Hoorn doen maels na banda gedestineert mede
gegeven welckers copie wy U E bevelen t'observeren by aldien d' Oostel.
winden U Eer comen te ontmoeten als wy nu zyn vermoedende
Maer byaldien de westel. winden u dienen willen gelyck verhoopen
wel doen sullen

Sult gyl. den ordinary wich neemen ende uwe Reyse op morgen met de lant
windt ende monsteringh. zal wesen gedaen opt spoedichste te vorderen
lettende te seylen van hier langhs Java op d' ordre in de bovengel.
Instructie gegeven

Alle het mataram's vaertuych dat sonder onse passe bejegent ende bekomen
cunt sult voor goeden buyt aenslaen. mits daeromme geen tyt versuymen
ende gedragen ons voorders aende geseyde Instructie van twapen van hoorn
soo veel indesen niet contrarie is belast

Van Bande sult niet veranderen vant Mouson na Amb. seylen
mitsop hitto te senden omme nevens de bandanse vruchten van daer
te brengen alle de gantsche nagelen die daer ende in Amboyna sullen
gereet zyn en recommanderen U.L. soo spoedich weder op Bata. te
verschynen dat yely nae Syam mocht varen om beyden nae behooren
aldaer te vertimmeren,

Actum Bata. Adij 2d February Ao 1636 was ondert.

Anthonio van diemen.

Instructie voor den Coopman Gerrit Cossen ende den Raet vant Fluyt se Up-Kuttem t' Jacht Cleen Hollandia ende een scaloupe gaende naer Coutaringen gelegen op groot Eylandt Boerneo. –

Omme den Rijs te becomen ende herwaerts te brengen welck in Coutaringin achtervolgens t' schryven des Coninckx aldaer op gesamelt ende in voorraat sal wesen, hebben wy den Commandeur en opperCoopman Tombergen den 22 February passato van hier na Soloor ende Tymoor vertrocken by Instructie gelast dat naer verrichter saecken in de voorsz Quartieren ende keerende vandaer Coutaringin met Jacht Cabo de Ramo ende Cleen Letten sal aendoen, waer toe hem mede gegeven is rigens t Cargasoen, ende een missive aen den Gem: Coninck in Coutaringin van Inhouder als by Copie hier nefens gaende sien kundt —

Maer alsoo wy bedught blyven dat ons ondertusschen den voorraet des Rys die in Coutaringen verhoopt wort by langer tardance ende ander voorvallende gelegentheden mocht worden ontvoert ende dat wy by aldien des godt almachtich verhoede, t' secours twelck van arracan ende Siam staet te becomen ende buyten expectatie blyft tardeeren quamen te missen, in d'uytterste miserye van hongers noot souden comen te vervallen te meer nyt mede apparentie uyt des Mataramen lant van Cambodin ende elders een ontset te verwachten hebben, omme dan na ons vermogen tytelyck tegen soo schadelyck inconvenient te versien —

Soo ist dat wy goet gevonden hebben van hier recht door na Coutaringin opt spoedichste af te vaerdigen de fluyt Ruttem groot ongeveer 160 lasten, met het Jacht Cleen hollandia ende een saloupe nevens een dienstich Cargasoen soo nae onse presente gelegentheijt hebben connen uytmaken bestaende in Cleeden Realen in Specie, Ryxdaelders pitjens chyneese waaren &a: gelyck by nevens gaende facture blyckt monteerende in Corps ƒ 11234:5:10: —

Gylieden sult dienvolgende desen aenstaende morgen, de monsteringe gedaen synde inden Name Godes onder seyl gaen ende vanden Crawansen houck over steecken den Cours van Noort oost ende noort oost ten oosten tussen beyde na Coutaringe op Bourneo gelegen ter Suyder breete van 3 graden en 40 Minuyten, recht noorden vanden Javaensen houck Labuan genaempt goed acht doende ende wel lettende op de stroomen offse noch oost ofte wel om de west loopen waernaer men sich int seylen sal moeten Reguleeren omme wel en Recht door de Reviere van Coutaringin te vervallen onder tusschen het loot niet sparende ende wel tot siende omme op onbekende droogte steenen noch clippen geen ongevalle te crygen waer door schip ende volck in perijckel soude comen worden gebracht tot groot nadeel vande gener.le Comp: —

Ende op dattër geduerende dese voyagie goede ordre en eendracht onderhouden en in alle voorvallende saecken belangende de vordernis van Comp.s affaire behouden mach worden gedisponeert, hebben wy goetgevon den Coopman Gerrit Corssen t'oppergesach soo over de directie vant Cargasoen als d'appendentie vandien mitsgaders de convocatie vanden Raet ende de presceance inden selven te bevelen waernaer een yder op de fluyte t'Jacht ende de Saloupe varende hun sullen hebben te reguleeren,

Voor Catharinge op de Baar daer 7 a ende acht voet waters met lieff gearriveert zynde, dat den Coopman Corssen ende den onderkoopman Casenbroot met de Chaloupe off boot opt spoedichste de Reviere op varen ende aenden Coninck aldaer met alle goede ordre onse missive en geschencken over geven ende met eenen versoucken dat syn May.t geliefde te bevorderen opt vaerdichste geladen met rys wedermocht gedespecheert worden omme des t'eer na Bat.a te mogen keeren — gelyck wy sulcx aenden Coninck by onse missive (daervan UL. d'oo Copie by desen ter handt stellen) mede seer ernstelyck zyn — Recommanderende gy lieden sult dien volgende de saecken daernaer beleyden omme sonder eenige versuym u Cargasoen opt spoedichste aenden man te helpen ende daer vooren Rys te procureeren deselve in uwe huysinge bergen tot dat het Jacht Cleen hollandia by UL. sal verschynen ten waere iterum de sloepe gebruyckte omme den opgecochten Rys aen Ruttem te brengen alsoo wy — Reeque maken geseyde Cleyn hollandia (dat van verre hebben opontbooden) ontrent acht a thien dagen later als UL. in Catarinajn sal aenlangen —

Op u vertreck na boven by den Coninck, sult aenden schepe raet van Ruttem ordre laeten dat zoo tydelyck voorsz Jacht Cleen hollandia voor de Reviere verschynt met resteeren Cargasoen

Cargasoen dat in de fluyte gelaten hebt onder d'opsichte van onder Coopm: van gem: fluyte sonder eenige versuym nae Cotarmge opseylen, ome alsoo des te beeter den versamelden Rys die by der hant is aff te brengen ende aen Rutten over te geven, daer toe dit Jacht seer dienstich en bequaem oordeelen, alsoo op seven voeten water ongevaer veertich Lasten rys sal comen in te neemen en aff voeren,

Voors: Jacht ofte de Chaloupe sult niet aff oft op laeten vaaren geladen zynde als ondert gebiet van een onder Coopman daer toe gebruyckende Nicolaes Casenbroot ende Jan van der meulen omme alle schade van laccagie voor te comen, —

Cargasoen dat mede syt neemen behoort nae onsen overslach in Cotarmgin ongevaer te rendeeren 6500 R.a van d.s daer tegen de Rys last van Rutten ende Cleen hollandia ongevaer sal comen te bedragen vyff a 60 R.a den rys wordt daer gecocht tot 27 ende de padie 13½ a 14 R.a t'last, den Coopman Middelhoven jonghst met den huyter van daer gecomen heeft de 114 lb rys gecocht voor een R.a de padie 160 lb, dat mede t'last van 3000 lb compt te wesen 27 R.a den Rys hier neven gaet een verbael getogen uyt het Journael van gesegde middelhoven daer van sich dienen cunt

Den prys der Cleeden in Cotarmgin is minder als die hier op Bat.a gevent worden wy willen U.L. oock int venten derselver aen geen prys binden tracht maer rys voor uwe mede hebbende Coopmanschappen te becomen en sult de Comp.e daer aen een goeden dienst doen ende ons groote vrintschap —

Byaldien Capitael overich hebt dat in Rys niet can besteet worden sult dat aen leggen in schoon droogh was tot 16 R.a t'picol beste steenen draecken bloet parangh ende bylen van Ormate soo tot Cotaringh te becomen zyn, —

Wy willen U.L. wel ernstelk gerecommandeert ende bevoolen hebben soo laeten alle mogelycke devoiren aen te wenden omme uwe rys last (daer om Expresselk gesonden zoirt) te bevoorderen ende daer mede opt spoedichste hoe eer hoe liever herwaerts comen wy maken Rec.g dat boven ses weecken niet sult uyt wesen, groote eere ende guer - groote dienst sult in leggen ende doen soo korter cont maken ende dat geladen tegen den 20 deser aenstaende maent april weder hier bent twelck wy oock meenen oock doenelk te wesen als maer den behoorlk yver gebruyckt wort ende spoedich over ende weder seylt —

Den Coninck heeft by syne Jongste missive als by
de Copie hier by gaende te sien is aen ons versocht omme met ryste te —
betaalen ses Copere stucken schutende een Coegel groot als een eynde
eÿ wy hebben den Commandeur Tombergen vier schoone bassen mede
gegeven omme des Coninckx versoeck te voldoen die syn Mayt —
ter Compste vande geseyde Tombergen geworden sullen by aldien
vermaen van eenigh geschut doet salt t'selven aendienen ende —
de Copie int Malays vanden brieff aen hem Coninck gesz met Tomberg
die u hier by terhandt stellen laaten leesen ende syne Mayt versekeren
dat syn geriefft cort daer aen becomen sal ——

Evenwel soo den Coninck insteerde en ernstelz eenich geschut versocht
ende dat de procure des rys daer by merckelz conde gevordert worden soo
authoriseeren wy Ul omme vant Jacht cleen hollandia een oft twee
vande cleenste ysere stucken oft wel een prince stucxken vande
Saloupe te lichten ende aenden Coninck aldaer voor ryste vercoopen
mits deselve na behooren ende de waerdicheyt vant canon hier te
landen extimeerende soo sal Ul syn May: mede accommoderen met
50 a 60 lb bosruyt ende ach a 10 Coegels ghylz moet weeten dat
om Rys verlegen zyn ende datter geten moet syn schoon hondert
Realen voor t'last souden moeten betaalen, ——

Maer dit gebreck sult gy die van Coutaringen niet bekent maken —
maer gelaaten u voor den Coninck ende syne ondersaaten om hun van
haaren rys t'ontlasten, —

By gebreck ofte schaersen toevoer van rys dat niet vercoopen sult de gebreck
last om tyt te winnen met gesneden padye suppleeren doch soo langen
Rys becomen cont sult geen padye coopen; —

Op u affscheyt sult aenden Coninck oft yemanden anders die sulcx de
vertrouwt een geslooten brieff laatenom aenden ~~Coninck~~ Comman
Tombergen t'synen aen Compste aldaer behandicht te werden daer
by Ul hem sult advys geven van u verrichten aldaer wat Cargasoen
verhandelt hebt de quantiteyt rys en padye die in Retour vervoert
Item oft eenigh geschut aenden Coninck tegen rys vercocht ende de
bejegeninge die aldaer genooten hebt opdat gemelte Tombergen —
weete waer na sich heeft te reguleeren en hem voorts uyt onsen —
name Recommandeerende mede soo veel rys ende padye te versamelen

Als becomen can omme volladen herwaerts te mogen Comen opt
spoedichste

Geduerende den tyt dat gyl. voor de Baare ende tot Coetaringen
in ladinge en handelt light sult gestadich goede wacht doen ende
houden laet geen meer volck aen landt vaeren als tot den handel
van noode zy ende den dienst vande Comp.e vereyscht opdat
twee scheepen altyt wel gemant blyven ende door onachtsaemheyt
geen ongeluck treffet, —

Moet ook letten t'scheeps volck soo weynich water vant landt
nuttiche als mogel. is omme sieckte voor te Comen, de watervaten
die aldaer gevult moeten worden sult acht a 10 dagen laeten rusten
ende smoken voor en alleer die doet aensteecken ende gebruycken
dit sult gy lieden op hooge peene alsoo doen nae Coomen omme
sieckte te verhoeden soo veel mogel. werd. ——

De Schaloupe wort U.L. expresselyck mede gegeven omme als 't Jacht
Cleen hollandia mede in Coutaringen sal wesen gecomen sloepe
herwaerts te senden wel gemandt ende versien, met advysen
Item wat apparentie van Rys daer te becomen zy mitsgaders
mogen wanneer 'n hier te gemoet zullen sien opdat weeten mogen
waernaer ons te Reguleeren hebben aengaende den Rys van
Coutaringen hier inne zult dan niet versuymich zyn stellende
tot meerder verseeckeringe op gem.e saloupe seven soldaten dat wy U.L.
tien fyne voorsz. mede zyn gevende,

Op 't afscheyt van Cotaringen sult gyl. vernemen wat quantite
padye dat daer in voorraet blyft, hoe 't gewas staet ende wanneer
den pady aldaer vant velt compt sult mede op den Coninck versoecken
dat gelieft tyt te prefigeeren wanneer met een schip wederom —
sult mogen Comen ende wat Coomanschappen zyn May.t aen
genaem zyn,

Vermaent ook den Coninck ende d' Inwoonderen van Coteringen
dat met hun vaertuych na Batavia Coomen met Rys alwaer
groote proffyten te haelen zyn, Item dat de Jonken uyt China
gecoomen veel dienstige waren alhier aengebracht hebben, —
daer van silver hun gerieff beter Comen Coopen als wy daer
met onse scheepen Connen brengen verseeckert hun van —

Hier

Eùr wel onthaelt te worden ende met goet Contentement te rugge sullen keeren, —

Eenige Spanjaerden, Portugeesen ende haer adherenten die van de Javanen onder den Mattaran sorteerende Maccassaren Boetonders Patanesen ende alle andere vyanden sonder onse passe varende — bejegende sult alle mogelycke afbreucke doen ende in 't geweelt sien te becomen haere goederen ten overstaen des scheeps raedt — onder behoorl. Inventaris overneemen en 't volck in goede verseeckeringh bewaaren t' vaertuych dat niet bergen cundt en mede verlegen syt sult ruineeren en verbranden opdat den — vyandt aen den eynst daer van geen nut becommen vrienden — ende aldie met onse passe varen sult niet beschadigen maer — haer ongemolesteert laaten passeeren —

Tot een besluyt sy ende blyve u l. altsamen andermael ten hooghsten gerecommandeert uwen rys last soo spoedich als eenighsints — mogelyck wert te procureeren by alle doenelz ende practicall middelen, ende daer mede sonder eenigh versuym herwaerts te keeren de Compe. Ende Bataviae Staet sal daer — toe ten hooghsten dienst by geschieden daer omme weest niet versuymich maer tracht eer te begaen, —

Int overcomen van Poetarmgen na Batavia sult soo yetwes overloopen alsoo dan het ooster mousson sal beginnen door te waeyen ende sullen u de Stroom haest een streeck westelz brengen d'Heere verleene u voorspoet goet succes ende behoudereyse in gaen ende coomen, —

Datum int Castiel Batavia desen 18 Maertio 1636. Ende was onderteeckent

Anthonio van diemen,
Philips Luccassen
Aert Gysels,
Johan vander Burgh

Nº. 4
Missive aenden Coninck van Cotaringen, —

Antonio van Diemen,

Gouverneur Generl. ende de Raaden van India wegen den stant der vereenichde Nederlanden in Orienten, Wenschen syne Mayt. victoria over syne vijanden vermeerderinge zijns rycx, lang leven geluck ende voorspoet op deser Aerden, —

Omtrent een Jaar het geleden, hebben wy aen uwe Maj: geschreven met onsen Capteyn Jan Tombergen van hier met vier schepen ende twee fregattes tot affbreuck van onse vyanden langs de Javaense Cuſte na Maccassar vertrocken, omme nae verrichter saecke vandaer comende uwe Mayt. porto met een Schip ende Fregat aen te doen ende den Rys aldaer by uwe Maj: ende zyn onderdanen in voorraat zynde aff te handelen,

By gemelte Missive sal uwe Magt. verstaen de redenen en oorsaecke waeromme voordato geen besendinge na Coutaringhen hebben connen te wege brengen Metsgaders oock, dat ons uwe Maj: Missive en Schenckagie door den coopman Laurens van Middelhouen wel was behandicht ende dat desselffs Jacht met veele moyten schade en verlies van tyt uyt de reviere van Coutaringen noch eyntelyck over de Bhaare was geraeckt ende by ons aengecomen —

Ende alsoo het wel soude mogen gebeuren, dat onsen Capitein Tombergen soo spoedich by uwe Magesteyt ende zyn ondersaaten niet sal connen te verschynen als wy wenschen ende hem gelast hebben waerdoor wel conde geschieden dat uwe Mayt. ende zyn ondersaaten, met den rys die gereet zyt hebbende wat verleegen zoude vallen ofte weder door andere mochte uyt gevoert worden —

Soo hebben wy goet gevonden de wyle
ons nu Scheepen en fregatten toegecomen zyn, aen uwe
Mast: aff te vaerdigen onsen factor Gerrit Corssen met een
Schip en twee fregats nevens verscheyde Coopmanschappen
Rᵃˡ van 8ᵉⁿ Ryckxdaeld ende pitgiers om uwe Mast: contentemᵗ
voor synen Ryst te doen, het sal ons opt hooghste aengenaem
wesen dat uwe Mast: gelieve te bevorderen dat het voorsz
Schip en de fregats op het alderspoedichste haaren Last
mogen becomen, daer aen ons groote vrientschap sal geschieden
Te meer wy dese fregatten nevens meer andere voornemens
tot hulpe van onsen Broeder den Coninck van Martapoura
te senden, alsoo verstaen hebben den Mattaram aen syn volck
te Japara heeft belast, Banjarmassingh den oorlogh aen
te doen ende dat daer toe groote preparagien worden gemaeckt

Wyders versoecken op uwe Mast: dat dese
onse factor met syn volck in Cotaringen wel bejegent en
getracteert mogen worden, en soo door onvrintschap yetwes
mochten onderstaen contrarye uwe Mastˢ: landtswetten tselve
gelieft ten goeden te duyden ende haer in uwe protectie te
nemen gelyck wy uwe Mastˢ: groote bescheydentheyt
sulcx vertrouwen waer toe ons verlaetende sullen uwe
Mast: bidden van ons in dancke t'aenveerden dry ellen root
laken een orangie kitesol geborduert een groot vergulde spiegel
vier vergulde bouck spiegels twee armosynes en twaelff
flessen Roosewater twelck wy uwe Mast: tot conformite
van vrientschap zyn vereerende

Actum int Cast: Bat: desen 13 Maert 1636
ende was onderteeckent

Anthonio van diemen
Philips lucassen
Artˢ: Gysel
Joan van Burgh

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BIBLIOTHEK
KARLSRUHE

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

141. Bl. 34 × 23 cm

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB
BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

Copyright 4/1999 YxyMaster GmbH www.yxymaster.com
VierFarbSelector Standard* - Euroskala Offset

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg